

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ
ในอนุภูมิภาคน้ำโขง

THE ROLE OF ORGANIZATIONS FOR PERSONS WITH DISABILITIES
IN PROMOTING PERSONS WITH DISABILITIES OCCUPATIONS
IN GREAT MEKONG SUB REGION

จิตร์รัตน์ วิชัยดิษฐ์

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารสวัสดิการสังคม)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง
THE ROLE OF ORGANIZATIONS FOR PERSONS WITH DISABILITIES IN PROMOTING
PERSONS WITH DISABILITIES OCCUPATIONS IN GREAT MEKONG SUB REGION

ฐิติรัตน์ วิชัยดิษฐ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตรวจสอบและอนุมัติให้

ดุชฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

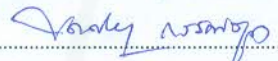
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารสวัสดิการสังคม)

เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2560

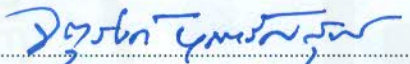
ศาสตราจารย์ระพีพรรณ คำหอม

ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัตติยา วรรณสุด

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุงค์ เสนานุช

กรรมการ

อาจารย์ ดร.ปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ

กรรมการ

อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล

กรรมการ

รองศาสตราจารย์อัสยา จันทรวินยานุชิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร

ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

(การบริหารสวัสดิการสังคม)

อาจารย์วไลย วัฒนกุล

คณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม

บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

ฐิติรัตน์ วิชัยดิษฐ 576117

ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต (การบริหารสวัสดิการสังคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์: จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, ประ.ด. (สหวิชาการ)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ได้แก่ ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม และประเทศไทย โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรคนพิการและคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพจำนวนทั้งสิ้น 20 ราย ซึ่งจะนำเสนอกระบวนการจัดการและปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพคนพิการของประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยนำมาเปรียบเทียบจุดต่างและจุดที่คล้ายคลึงกัน มุ่งหวังเพื่อนำมาใช้พัฒนาต่อยอดให้แก่คนพิการทั่วไปในอนาคต

ผลการวิจัย พบว่า บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในแต่ละประเทศมีลักษณะใกล้เคียงกันในเรื่องของสภาพแวดล้อม ยกเว้นประเทศเวียดนามและประเทศไทยที่องค์กรเพื่อคนพิการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเฉพาะประเทศไทย พบว่า เป็นองค์กรเพื่อคนพิการที่มีความเข้มแข็งและเป็นตัวอย่างที่ดีของทั้ง 5 ประเทศ กระบวนการส่งเสริมอาชีพคนพิการเน้นการพัฒนาศักยภาพให้คนพิการพึ่งพาตนเอง ปัญหาและอุปสรรค พบว่า ภาคสังคมยังไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐจึงส่งผลให้คนพิการไม่ได้รับการจ้างงาน

ข้อเสนอแนะ องค์กรเพื่อคนพิการควรเป็นการทำงานแบบไตรภาคี ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคสังคม และองค์กรเพื่อคนพิการและคนพิการ โดยภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับคนพิการควรเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ภาคสังคมควรให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ และคนพิการควรสนับสนุนความสามารถของคนพิการด้วยกันและกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์กรเพื่อคนพิการให้เข้มแข็งและเป็นกลไกการดูแลคนพิการอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: องค์กรเพื่อคนพิการ คนพิการ การส่งเสริมอาชีพคนพิการ

**THE ROLE OF ORGANIZATIONS FOR PERSONS WITH DISABILITIES
IN PROMOTING PERSONS WITH DISABILITIES OCCUPATIONS
IN GREAT MEKONG SUB REGION**

THITIRAT WICHADIT 576117

DOCTOR OF PHILOSOPHY (SOCIAL WELFARE ADMINISTRATION)

DISSERTATION ADVISORY COMMITTEE: JATURONG BOONYARUTTANASOONTORN, Ph.D.
(INTEGRATED SCIENCES)

ABSTRACT

This research is a qualitative research. The purpose of the study is to examine the role of organizations for persons with disabilities in promoting persons with disabilities occupations in Great Mekong Sub Region (GMS) which is consists of Laos, Myanmar, Cambodia, Vietnam and Thailand. In-depth interview is used for collecting data from a total of 20 participants. In this study, management process and barriers relating to employment promotion for persons with disabilities in the countries mentioned above are presented by comparing differences and similarities.

The research found that the political, economic, social, cultural contexts and related laws for development of quality of life of persons with disabilities in Great Mekong Sub Region were similar in terms of social environments except Vietnam and Thailand that the organization was strongly supported by the Government.

The recommendation is the organization for persons with disabilities in Great Mekong Sub Region should be tripartite which consists of Government sector, Civil Society, and Organization for persons with disabilities and people with disability. Government sector and related sectorial bodies should comply with the Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

Keywords: Organizations for Persons with Disabilities, Persons with disabilities,
Occupation promoting

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของกัลยาณมิตรจำนวนมาก ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ระพีพรรณ คำหอม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูซงค์ เสนานุช และคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารงานสวัสดิการสังคม
คณะสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ
ประสาทวิชากร ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณองค์กรคนพิการและคนพิการในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงทั้ง 5 ประเทศ ที่ให้ข้อมูล
แก่ผู้วิจัยอย่างเปิดเผยขอบคุณคณะผู้ประสานงานมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการที่ช่วย
ประสานงานกับองค์กรคนพิการและคนพิการในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงทั้ง 5 ประเทศ ขอขอบคุณ
นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสวัสดิการสังคม
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ขอขอบพระคุณทุกแรงบันดาลใจ
โดยเฉพาะจากคุณแม่ต้า ชูบัวทอง และอาจารย์ดุสิต วิชัยดิษฐ อีกทั้งขอขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับ
บุตรของข้าพเจ้า นางสาวปภาดา วิชัยดิษฐ รวมถึงอาจารย์สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ และศิษยานุศิษย์
ในกลุ่มธรรมะสบายดี ที่ให้การสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ด้วยดี
ทุกประการ

ฐิติรัตน์ วิชัยดิษฐ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
1.3 คำถามในการวิจัย	11
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	11
1.5 นิยามคำศัพท์เฉพาะ	12
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดความรักในเพื่อนมนุษย์	14
2.2 แนวคิดสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิคนพิการ	19
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ	31
2.4 แนวคิดการพัฒนาความร่วมมือและการสร้างเครือข่าย	46
2.5 บริบทของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง	51
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	89
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	94
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	96
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	97
3.3 การทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ	98
3.4 วิธีในการดำเนินการวิจัย	99
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	99
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.7 จริยธรรมในการวิจัย	100
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ราชอาณาจักรกัมพูชา	101
4.2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	108
4.3 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	117
4.4 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	123
4.5 ประเทศไทย	130
4.6 แนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้	147
4.7 เปรียบเทียบบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการฯ ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ	148
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	158
5.2 อภิปรายผล	164
5.3 ข้อเสนอแนะ	171
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป	175
บรรณานุกรม	176
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	189
ภาคผนวก ข แบบประเมินเครื่องมือใช้ในการสัมภาษณ์ (IOC)	190
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร	194
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้พิการ	196
ภาคผนวก จ หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	198
ภาคผนวก ฉ รายชื่อผู้เข้าร่วมการวิจัย	200
ภาคผนวก ช เกียรติบัตรรับรองจริยธรรมจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	201
ประวัติผู้เขียน	202

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	องค์กรกลุ่มตัวอย่าง	96
2	คนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	97
3	ร้อยละของประเภทความพิการในกัมพูชา	104
4	จำนวนผู้พิการแต่ละประเภทในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	111
5	ร้อยละคนพิการในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	119
6	ร้อยละของคนพิการในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	126
7	ร้อยละของคนพิการในประเทศไทย	137
8	เปรียบเทียบบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในอนุภาคลุ่มน้ำโขง	152

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของกัมพูชา ค.ศ. 2008 – 2015	57
2	พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของสปป.ลาว ค.ศ. 1892 – 1975	64
3	พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของเมียนมาร์ ค.ศ. 1984 – 2011	73
4	พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของเวียดนาม ค.ศ. 1858 – 1975	78
5	พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย พ.ศ. 2475 – 2556	84
6	กรอบแนวคิดในการวิจัย	95

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รายงานของธนาคารโลก กล่าวถึง คนพิการในปัจจุบันว่ามีจำนวนหนึ่งพันล้านคนหรือ 15% ของประชากรโลกทั้งหมด และมีจำนวนคนพิการสูงขึ้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนา 1 ใน 5 ของจำนวนรวมทั่วโลกโดยประมาณหรือระหว่าง 110 ล้านถึง 190 ล้านคนคนพิการ โดยเฉลี่ยเป็นกลุ่มมีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่พึงประสงค์มากกว่าคนที่ไม่มีความพิการ เช่น ได้รับการศึกษาน้อยลง สุขภาพเสื่อมลง การจ้าง

งานที่ได้รับค่าตอบแทนต่ำ และระดับความยากจนที่สูงขึ้น¹ ดังนั้น หลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนพิการและการเข้าร่วมในอนุสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประเทศในอนุภาคลุ่มน้ำโขงซึ่งประกอบด้วยราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศไทยมีความตื่นตัวในด้านสิทธิมนุษยชนของคนพิการจึงได้เข้าร่วมและลงนามในสัตยาบันไว้ รวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD) ซึ่งเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศที่ส่งเสริมพิทักษ์และรับรองให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเสรีภาพขั้นพื้นฐานและมีความเสมอภาคอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดของคนพิการอนุสัญญาฉบับนี้นับเป็นอนุสัญญาฉบับแรกที่ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของคนพิการ ไม่เฉพาะด้านพลเมืองเท่านั้น แต่รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และชีวิตครอบครัวอีกด้วย^{2,3} ราชอาณาจักรกัมพูชามีการลงนามในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2007 และให้สัตยาบันในวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 2012 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการลงนามในวันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 2008 และให้สัตยาบันในวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2009 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยมีการให้สัตยาบันในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 2011 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีการลงนามในวันที่ 22

¹ World Bank Group. (ม.ป.ป.) “Disability inclusion” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.worldbank.org/en/topic/disability> (6 ธันวาคม 2560)

² United Nations. (2006) “Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf> (6 ธันวาคม 2560)

³ ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ. (2556) “สรุปสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.braille-cet.in.th/Braille-new/?q=news-1286> (6 ธันวาคม 2560)

ตุลาคม ค.ศ. 2007 ได้ลงสัตยาบันไว้ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2015 สำหรับประเทศไทยมีการลงนามในวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 2007 และได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ. 2008

โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2551⁴ ในอนุสัญญาฉบับนี้ นอกจากการกล่าวถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่เท่าเทียมกัน การจัดการเลือกปฏิบัติแล้ว ยังกล่าวถึงข้อกำหนดมาตรฐานว่าด้วยการให้โอกาสที่เท่าเทียมกันแก่คนพิการที่ส่งผลต่อการส่งเสริมจัดทำและประเมินผลนโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติการในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ เพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับคนพิการ และการให้ความสำคัญในการขอความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของคนพิการในทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา⁵ จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาเล็งเห็นถึงความสำคัญของการประสานความร่วมมือกันของหน่วยงาน องค์กรในแต่ละประเทศเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ

นอกจากการลงนามสัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแล้วยังมีความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้านคนพิการเกิดขึ้นภายใต้ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักอาเซียนที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งปรากฏในปฏิญญาว่าด้วยการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของคนพิการในประชาคมอาเซียน (Bali Declaration on the Enhancement of the Role and Participation of Persons with Disabilities in the ASEAN Community) และประกาศทศวรรษคนพิการอาเซียน ค.ศ. 2011-2020 (ASEAN Decade of Persons with Disabilities 2011-2020) ทำให้มีกรอบการทำงานในระดับภูมิภาคและแผนงานดำเนินการตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของมาตรการคุ้มครองทางสังคม (Regional Framework and Action Plan to Implement ASEAN Declaration on Strengthening Social Protection) ซึ่งเป็นแผนงาน 10 ปี ที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิต การเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ และการคุ้มครองทางสังคมอย่างเท่าเทียมกันให้แก่กลุ่มเปราะบางต่าง ๆ รวมทั้งคนพิการ ซึ่งระบุถึงมาตรการในการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพ การส่งเสริมการสร้างงานและการเข้าถึงบริการทางสังคม เป็นต้น⁶ หลายประเทศในอาเซียนได้กำหนดแนวทางและการดำเนินการเกี่ยวกับการ

⁴ United Nations, Treaty Series, vol.2515, p. 3; . (2006) “Convention on the Rights of Persons with Disabilities” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-15&chapter=4&clang=_en (20 มกราคม 2561)

⁵ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552) **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์. หน้า 9 - 13.

⁶ “การจ้างงานคนพิการในอาเซียน ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=7308&filename=index_2 (20 มกราคม 2561)

จ้างงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยมีหลักคิดที่เป็นสากลว่า “ผู้พิการ คือ พลเมืองคนหนึ่งของประเทศ”⁶ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการของอาเซียน เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2558 สามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและความร่วมมือระหว่างองค์กร ได้ดังนี้⁷

การส่งเสริมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน เช่น (1) การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปรึกษาและการมีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กร (2) ส่งเสริมกรอบความร่วมมือและแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิผล (3) เพิ่มสมรรถนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร (4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับรัฐบาล หน่วยงานท้องถิ่น (5) ส่งเสริมกฎหมายนโยบายที่ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ ด้วยการพัฒนาสถาบันต่าง ๆ ให้มีประสิทธิผล เป็นต้น รวมทั้งการลดอุปสรรคและการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกัน เช่น (1) ลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมการเข้าถึงอย่างเท่าเทียม (2) จัดหาแนวทางปฏิบัติในการดูแลสำหรับสตรี เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ (3) ส่งเสริมเกี่ยวกับความร่วมมือระดับภูมิภาคประเทศสมาชิกอาเซียนในการอนุวัติปฏิญญาบาห์ลี ว่าด้วยการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของคนพิการในประชาคม และทศวรรษคนพิการอาเซียน (พ.ศ. 2554-2563) (4) การยกระดับกรอบการดำเนินงานระดับภูมิภาค เพื่อส่งเสริมโอกาสที่เท่าเทียมการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล เพราะแน่นอนว่าการมีงานทำเป็นความปรารถนาของทุกคน การจ้างงานคนพิการจึงเป็นความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ คนพิการที่เข้าถึงสิทธิก็ต้องมีความพร้อมทั้งร่างกายจิตใจและความรู้ความสามารถ ทุกคนต้องการดำรงชีวิตอิสระ ต้องการแสดงถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียมในสังคม คนพิการจึงต้องแสดงให้เห็นถึงพลังในตนเอง และนำพลังนี้ไปพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป⁸ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยการสร้างความมั่นคงทางรายได้จากการมีงานทำเพื่อให้คนพิการมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและพึ่งพาตนเอง สามารถแบ่งเบาภาระของครอบครัวและสังคมเป็นสิ่งที่คนพิการต้องการเป็นอันดับแรก รวมทั้งยังเป็นการสร้างความตระหนักให้แก่สังคมว่าคนพิการก็เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศได้เช่นกัน

นอกจากอนุสัญญาดังกล่าวข้างต้น ในการประกอบอาชีพคนพิการยังมีกฎหมายอนุสัญญาฉบับที่ 159 ว่าด้วยการฟื้นฟูด้านการฝึกอาชีพและการจ้างงาน (คนพิการ) ค.ศ. 1983 และในส่วน

⁷ สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558) “แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ปี พ.ศ. 2568 (ค.ศ. 2025)” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.braille-cet.in.th/Braille-new/?q=article-8331> (19 มกราคม 2561)

⁸ สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. (2544) **แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม) สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ข้อแนะที่ 99 พ.ศ. 2498 ว่าด้วยเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพคนพิการขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization หรือ ILO)⁹ ได้เสนอมาตรการเฉพาะซึ่งสามารถนำไปใช้ในระดับประเทศในการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับคนพิการ และเรียกร้องให้มีการปฏิบัติตามมาตรการว่าด้วยการจ้างงานและเงินเดือนค่าตอบแทนสำหรับคนงานโดยทั่วไปด้วยข้อแนะ 168 พ.ศ. 2526 ฉบับนี้อ้างถึงข้อกำหนดสำคัญในบทบัญญัติยุคแรกที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสำคัญต่าง ๆ อาทิ กระแสหลักในการฝึกอบรมอาชีพ ความเสมอภาคด้านโอกาส การไม่เลือกปฏิบัติในการจ่ายค่าจ้างสำหรับงานที่เท่ากัน และการส่งเสริมงานวิจัย ประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ ค.ศ. 1958 (ฉบับที่ 111) ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามอนุสัญญาว่าด้วยการฟื้นฟูอาชีพและการจ้างงาน ค.ศ. 1983 (ฉบับที่ 159) ได้แก่ ประเทศไทย อนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศมองว่าคนพิการเป็นสภาพความด้อยโอกาสทางด้านอาชีพที่สามารถเอาชนะหรือแก้ไขได้โดยมาตรการทางนโยบาย กฎระเบียบ แผนงาน และบริการต่าง ๆ และเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ มีการกำหนดนโยบายของประเทศโดยยึดหลักการสำคัญต่าง ๆ ดังนี้ ความเท่าเทียมแห่งโอกาส ความเท่าเทียมในการปฏิบัติ เปิดกว้างสำหรับการฝึกอบรมและโอกาสในการมีงานทำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การปรึกษาหารือแบบระบบไตรภาคีโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภาครัฐ ผู้ใช้แรงงาน และตัวแทนนายจ้าง และการปรึกษาหารือกับตัวแทนคนพิการและตัวแทนขององค์กรที่ทำงานเพื่อคนพิการ

ด้านการพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการ เมื่อศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานคนพิการในแต่ละประเทศ พบว่า รัฐบาลกัมพูชาได้มีกฎหมายหลายฉบับรวมถึงมติของคณะรัฐมนตรี กฎระเบียบและนโยบายเกี่ยวกับคนพิการรวมถึงสิทธิและการจัดสวัสดิการต่าง ๆ อาทิ รัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรกัมพูชา พ.ศ. 2536 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2542 ตระหนักถึงพื้นฐานสิทธิมนุษยชนสิทธิในการจ้างงานและการจ่ายเงินที่เท่าเทียมกันแก่แรงงานคนพิการ หรือกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของคนพิการ พ.ศ. 2552 ที่ให้สิทธิของคนพิการที่จะได้รับการว่าจ้างโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และการให้มีที่พักที่เหมาะสมในที่ทำงาน หรือมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับหลักการฟื้นฟูสมรรถภาพการอาชีวศึกษาและการกำหนดตำแหน่งสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2533 ที่ให้แนวทางในการฟื้นฟูสมรรถภาพการฝึกอบรมและโอกาสการจ้างงานสำหรับคนพิการ นอกจากนี้รัฐมนตรีจัดตั้ง

⁹ สำนักงานกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก. (2553) การจัดการเพื่อสนับสนุนคนพิการในสถานประกอบการ : แนวปฏิบัติของไอแอลโอ. กรุงเทพมหานคร : องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_144249.pdf (6 ธันวาคม 2560)

ศูนย์ความพิการแห่งชาติ (National Centre of Disabled Persons : NCDP) เพื่อจัดหาสถานที่ทำงานและบริการแนะนำสำหรับคนที่มีความพิการ นอกจากนี้ยังมีพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับกระทรวงงานสังคมสงเคราะห์แรงงานอาชีวศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพเยาวชน มีหน้าที่ฟื้นฟูสมรรถภาพจัดทำนโยบายแนวทางการสนับสนุนคนพิการและการฟื้นฟูอาชีพและบริการจัดหางาน มีการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิบัติการด้านคนพิการ (Disability Action Council : DAC) เป็นหน่วยงานประสานงานแห่งชาติให้คำแนะนำแก่รัฐบาลและผู้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความพิการ มีพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการลงทุน ซึ่งเป็นหนึ่งในกฎหมายที่ส่งเสริมการจ้างงานของคนพิการ โดยให้มีกำหนดการยกเว้นภาษี นอกจากนี้มีแผนปฏิบัติการระดับชาติสำหรับคนพิการที่โดนระเบิดจากภัยสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาสิทธิและความต้องการของคนพิการรวมถึงผู้รอดชีวิตจากภัยทุพพิกัดและผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น¹⁰

ส่วนสาธารณรัฐประชาชนลาว ภายหลังจากการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการสากล ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อคนพิการ (คชพก.) ขึ้นเพื่อปกป้อง ค้ำครองช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟู และพัฒนาคนพิการลาวทั่วประเทศ แต่ในทางปฏิบัติ สาธารณรัฐประชาชนลาว ยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับคนพิการ อาทิ สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่ง สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณะ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การบันเทิง สิทธิในการเข้าถึงวิชาชีพ สิทธิในการคุ้มครองสมรรถภาพและการฟื้นฟู รวมทั้งกิจกรรมทางสังคมเพื่อสุขภาพและกฎหมายบางฉบับยังเป็นกฎหมายในภาพรวมของประชาชนทั่วไป และไม่มีการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เช่น สิทธิในการเข้าถึงวิชาชีพ ในกฎหมายแรงงาน มาตรา 26 การรับเอาแรงงานที่พิการที่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิในการได้รับโอกาสเข้าทำงาน แต่ไม่มีอาชีพโดยยอมรับคนพิการเข้าทำงานในสภาพความเป็นจริง จึงเห็นว่าควรมีมาตรการที่เหมาะสมแก่องค์กร แรงงาน หรือบริษัทที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทำงานของผู้พิการ และอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญที่สุดทางด้านกฎหมายคือยังไม่มีกฎหมายฉบับใดของสาธารณรัฐประชาชนลาว ที่ให้นิยามความหมายที่ชัดเจน และแยกประเภทของคนพิการ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีกฎหมายสิทธิคนพิการใน ค.ศ. 2015 (The Rights of Persons with Disabilities Law) กำหนดให้นายจ้างในหน่วยงานภาครัฐ องค์กร บริษัทและสถานประกอบการเอกชนมีความรับผิดชอบในการกำหนดโควตาสำหรับลูกจ้างคนพิการ โดยมุ่งเน้นให้

¹⁰ International Labour Organization. (2009) “Decent Work for People with Disabilities, Inclusion of People with Disabilities in Cambodia” [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/publication/wcms_115096.pdf (20 มกราคม 2561)

คนพิการได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน โดยในกฎหมายฉบับนี้ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงบริการภาครัฐ สิ่งอำนวยความสะดวก การฟื้นฟูสมรรถภาพ การลงทะเบียนผู้พิการ และโอกาสการประกอบอาชีพ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของนายจ้างในการปฏิบัติกับลูกจ้างคนพิการ เช่น การให้คนพิการทำงานที่เหมาะสมกับลักษณะความพิการและการกำหนดจำนวนคนพิการที่เข้าทำงานตามที่คณะกรรมการกำหนด มีการสัมภาษณ์และให้สิทธิอย่างเท่าเทียมกันเหมือนกับลูกจ้างคนอื่น ๆ ทั้งด้านเงินเดือน โอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพ ความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงาน การเข้าถึงการศึกษาและการอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ จัดทำบัญชีรายชื่อลูกจ้างคนพิการ เป็นต้น¹¹ ในส่วนของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้กำหนดการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงการทำงานในกฎหมายว่าด้วยคนพิการในหมวดที่ 5 โดยกำหนดว่ารัฐจะต้องรับประกันการเข้าถึงการทำงานของคนพิการ โดยการให้คำปรึกษาทางด้านการหางานทำ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และกำหนดให้องค์กรแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชนต้องรับเอาแรงงานที่เป็นคนพิการเข้าทำงาน นอกจากนี้ในวรรค 5 ยังกำหนดให้องค์กรแรงงานจะต้องมีการจัดฝึกอบรมพิเศษให้แก่แรงงานที่เป็นผู้พิการอย่างเหมาะสม¹²

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดให้มีการจ้างงานคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 33 ระบุว่าให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงานหากนายจ้างหรือสถานประกอบการใดไม่ประสงค์รับคนพิการเข้าทำงานก็ให้นำเงินสมทบเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้ และมาตรา 35 ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการโดยวิธีกรณีพิเศษ ฝึกงาน หรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ล่ามภาษามือหรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่

¹¹ The rights of the Persons with Disabilities Law (The Union Parliament Law No. (2015) “**Division for Social Policy and Development**” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.un.org/development/desa/disabilities/resources/handbook-for-parliamentarians-on-the-convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html> (20 ตุลาคม 2559)

¹² พงษ์พันธ์ุ ไซสิทธิ์. (2557) “การคุ้มครองสิทธิคนพิการในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว : ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ” **วารสารแม่ฟ้าหลวง**. 3 (2) หน้า 100-129.

คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการก็ได้ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ซึ่งมีทั้งใน ภาครัฐและเอกชน เป็นต้น¹³ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทุกประเทศในอนุภูมิภาคน้ำโขงมีการขับเคลื่อน นโยบายและกฎหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยเฉพาะเรื่องการเข้าถึงสิทธิในบริการด้าน ต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการ ถึงแม้จะมีข้อจำกัด หรืออาจจะยังไม่ประสบผลสำเร็จ ดังที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ แต่นับเป็นเริ่มต้นการดำเนินการที่ดีสำหรับคนพิการทุกคนในประเทศ

คนพิการจะมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความ จำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือ เข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป¹⁴ ดังนั้น การทำงานจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติ มากกว่ากิจกรรมใด ๆ การทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นโอกาสที่ ทำให้เกิดการพบปะสังสรรค์ระหว่างผู้ใช้แรงงานกับบุคคลอื่น ๆ กับสถานที่กับขั้นตอนและเรื่องราว ต่าง ๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น การทำงานจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ แสดงออกถึงเขาวปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิต¹⁵ อย่างไรก็ตามในเรื่องของการทำงาน มิได้เป็นเพียงการแสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะ นำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิตของคนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังเป็นความต้องการของคนทุก พื้นที่ และทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการด้วย ที่เป็นที่ยอมรับในวงกว้างว่าคนพิการส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และถูกผลักดันให้เป็นคนชายขอบของสังคมจึงต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน ทั้ง ทางการเคลื่อนไหวและการคมนาคม สุขภาพและการบริการ การศึกษาที่เหมาะสม สื่อและข้อมูล ข่าวสาร และโอกาสได้รับการจ้างงาน ซึ่งมีคนพิการจำนวนกว่า 80% ไม่มีงานทำเลยในบางประเทศ เนื่องจากนายจ้างมักจะคิดว่าคนพิการไม่สามารถทำงานได้ ไม่มีความเข้าใจ มีทัศนคติเหมารวมและ ขาดการสร้างควมตระหนักต่อคนพิการ

¹³ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 124 ตอนที่ 61 ลง วันที่ 27 กันยายน 2550. หน้า 14 - 15. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://law.m-society.go.th/law2016/law/view/551> (21 มกราคม 2561)

¹⁴ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 124 ตอนที่ 61 ลงวันที่ 27 กันยายน 2550. หน้า 8 - 9, 16 - 21. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://law.m-society.go.th/law2016/law/view/551> (21 มกราคม 2561)

¹⁵ ผจญ เฉลิมสาร. (2558) “คุณภาพชีวิตการทำงาน” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=12168&Key=news_research (27 สิงหาคม 2559)

ประเทศไทยมีจำนวนคนพิการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยของกรมส่งเสริมและคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประจำปีเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 พบว่า คนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการมีจำนวน 1,808,524 คน (ร้อยละ 2.75 ของประชากรทั้งประเทศ) เพศชายจำนวน 953,541 ร้อยละ 52.72 และเพศหญิง จำนวน 854,984 คน ร้อยละ 47.28 ส่วนใหญ่พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ร้อยละ 48.69 รองลงมา พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ 18.37 พิการทางการเห็น ร้อยละ 10.35 พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ร้อยละ 7.46 พิการทางสติปัญญา ร้อยละ 7.00 ออทิสติก ร้อยละ 0.58 และพิการทางการเรียนรู้ ร้อยละ 0.48 พิการมากกว่า 1 ประเภท ร้อยละ 6.47¹⁶

สำหรับข้อมูลด้านการประกอบอาชีพของคนพิการย้อนไปในปี 2558¹⁷ พบว่า คนพิการที่อยู่ในวัยทำงานอายุระหว่าง 15 - 60 ปี มีจำนวน 819,550 คน ร้อยละ 45.31 มีคนพิการในวัยทำงานที่ประกอบอาชีพ จำนวน 271,916 คน ร้อยละ 33.18 คนพิการที่สามารถประกอบอาชีพได้แต่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 330,339 คน ร้อยละ 40.31 และคนพิการที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เนื่องจากพิการมากช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จำนวน 217,295 คน ร้อยละ 26.51 การประกอบอาชีพของคนพิการเกษตรกรรม ร้อยละ 49.23 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 29.49 ประกอบกิจการส่วนตัว/อาชีพอิสระ ร้อยละ 9.07 ลูกจ้างภาคเอกชน ร้อยละ 4.56 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 1.31 และประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น หาของป่าเก็บของเก่าขาย ร้อยละ 6.34 จะเห็นได้ว่าคนพิการที่อยู่ในวัยทำงานแล้วมีงานทำยังมีจำนวนน้อย ถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 แต่ในภาคปฏิบัติยังมีจำนวนคนพิการเพียงส่วนหนึ่งที่เข้าสู่การประกอบอาชีพ และเป็นส่วนน้อยไม่ถึงร้อยละ 10 ที่เข้าทำงานในภาครัฐและภาคเอกชน ถึงแม้กฎหมายในมาตรา 20 กล่าวถึงสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบ

¹⁶ กรมส่งเสริมและคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2561) รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. หน้า 1-6 [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.braille-cet.in.th/Braille-new/?q=article-8331> (19 มกราคม 2561)

¹⁷ สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย. (2558) คู่มือการดำเนินงานสนับสนุนการจ้างงานและการสร้างงานเพื่อคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลา.

อาชีพอิสระ และบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการแต่เมื่อศึกษาย้อนหลังกลับไป รายงานจากสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2550 ประเทศไทยมีจำนวนคนพิการมากกว่า 2 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 3 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และในจำนวนนี้มีคนพิการที่อยู่ในช่วงวัยทำงานกว่า 600,000 คน แต่มีอาชีพเลี้ยงตัวเองแค่เพียง 100,000 คน คิดเป็นเพียงร้อยละ 16 เท่านั้น ถึงแม้ว่าจากเดิมจะมีการส่งเสริมอาชีพคนพิการในภาคธุรกิจมาก่อนในอัตราส่วนพนักงานทั้งหมด จำนวน 200 คน ต่อการจ้างคนพิการ 1 คน หรือ 200 : 1 ทำให้ครอบคลุมสถานประกอบการมากกว่า 6,000 แห่ง และมีอัตราตำแหน่งงานให้คนพิการจำนวน 16,032 ตำแหน่ง แต่กลับพบว่า มีสถานประกอบการเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่สามารถจ้างงานได้จริง ซึ่งภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และออกกฎกระทรวงกำหนดให้สถานประกอบการต้องรับคนทำงานในอัตราที่เพิ่มขึ้นเท่าตัวคือจำนวนลูกจ้างทั้งหมด 100 คนต่อการจ้างคนพิการ 1 คน หรือ 100 : 1 ทำให้ครอบคลุมถึงสถานประกอบการกว่า 12,624 แห่ง มีตำแหน่งงานเพิ่มสูงขึ้นถึง 46,362 คน รวมไปถึงการกำหนดเพิ่มเติมให้หน่วยงานของรัฐต้องรับคนพิการเข้าทำงานเหมือนเอกชนทำให้มีตำแหน่งเพิ่มขึ้นอีก 12,000 คน ซึ่งนับว่ามีตำแหน่งงานสำหรับคนพิการเพิ่มขึ้นมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบทั้งในอดีตและปัจจุบันการเข้าสู่การประกอบอาชีพของคนพิการยังคงมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับคนพิการทั้งหมดที่สามารถประกอบอาชีพได้

หากคำนวณจากการประมาณการในระดับโลกโดยสหประชาชาติ¹⁸ จะพบว่ามีคนพิการอยู่ประมาณ 400 ล้านคนในเอเชียแปซิฟิก และประมาณ 60 ล้านคนในอาเซียน ที่ต้องการการสนับสนุนเพื่อให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาส และปราศจากการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบในอนุภูมิภาคุ่มน้ำโขงมีสัดส่วนจำนวนคนพิการ จำนวนการจ้างงานคนพิการที่แตกต่างกัน ราชอาณาจักรกัมพูชามีสัดส่วนคนพิการร้อยละ 4.5 และสัดส่วนของการจ้างงานขึ้นอยู่กับพิจารณาของภาครัฐ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสัดส่วนคนพิการร้อยละ 8 มีสัดส่วนการจ้างงานคนพิการร้อยละ 3 ในภาคเอกชน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีสัดส่วนคนพิการร้อยละ 2.8 ยังไม่มีการกำหนดสัดส่วนการจ้างงานที่แน่ชัด สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีสัดส่วนคนพิการร้อยละ 7.8 มีสัดส่วนการจ้างงานร้อยละ 2-3 ในภาคเอกชน และประเทศไทย มีสัดส่วนคนพิการร้อยละ 3 มีสัดส่วนการจ้างงานร้อยละ 1 ในภาครัฐและเอกชน จะเห็นได้ว่าจำนวนคนพิการมีน้อยที่สุดตั้งแต่ร้อยละ 2.8 ที่เมียนมาร์ ไปจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 7.8 ที่เวียดนาม เหตุผลหนึ่งที่ทำให้สถิติคนพิการใน

¹⁸ “ทศวรรษคนพิการอาเซียน พ.ศ. 2554 - 2563 ช่วงเวลาแห่งการส่งเสริมการพัฒนางานด้านคนพิการแบบบูรณาการในอาเซียนแนวคิดและกรอบการขับเคลื่อน” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://dep.go.th/sites/default/files/files/document/doc57_1_2.pdf (4 ธันวาคม 2560)

แต่ละประเทศมีความแตกต่าง คือ ขาดเครื่องมือในการสำรวจจำนวนคนพิการตามถิ่นฐานกันดาร หรือตามชนบทซึ่งยากต่อการเข้าถึงข้อมูล ข่าวดสาร ผนวกกับบางประเทศที่มีความเชื่อเรื่องความพิการว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย ทำให้ครอบครัวคนพิการหลาย ๆ คน ไม่กล้าจะแจ้งข้อมูลหรือระบุตำแหน่งที่อยู่ของบุคคลที่มีความพิการ ส่งผลให้ข้อมูลในส่วนที่เป็นสถิติคนพิการไม่มีความแน่นอน ดังนั้น ในต่างประเทศจึงอาศัยเกณฑ์จากคนพิการที่มาจดทะเบียนกับหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการเป็นหลักในการอ้างอิงซึ่งทำให้จำนวนคนพิการที่สำรวจได้น้อยกว่าจำนวนที่เป็นจริง

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีคนพิการหลากหลายประเภทเข้ามาทำงานในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น ทั้งนี้ อาจเกิดจากความต้องการของสังคมเองที่เปิดกว้าง เปิดโอกาสและมุ่งหวังจะเปลี่ยนมุมมองจาก “ฐานสงเคราะห์” ที่เคยมองว่าคนพิการนั้น คือ ภาระทางสังคม หรือเป็นหน่วยตั้งรับความอนุเคราะห์จากผู้ที่มีกำลังหรือมีอำนาจเพียงอย่างเดียวให้กลายเป็น “ฐานสิทธิ” คือ ทุกคนมีศักยภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้ แทนที่จะมองว่าควรได้รับการช่วยเหลือเพียงอย่างเดียวเช่นตลอดมา ผนวกกับการบังคับใช้กฎหมายและกฎกระทรวงของหน่วยงานภาครัฐในแต่ละประเทศภายในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

นอกจากกฎหมายต่าง ๆ ที่มีการบังคับใช้ทั้งระดับประเทศ และระดับสากลแล้ว ปัจจุบันยังมีองค์กรเพื่อคนพิการมากมายที่ก่อตั้งขึ้น โดยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ โดยการสนับสนุนคนพิการรวมถึงจัดหางานแก่คนพิการ ซึ่งองค์กรเพื่อคนพิการในหลายประเทศมีบทบาทสำคัญมากในการให้การสนับสนุนคนพิการที่ต้องการทำงานและหางานทำ เป็นการช่วยปิดช่องว่างในบริการจัดหางานของภาครัฐในลักษณะที่เป็นการสร้างสรรค์สนับสนุนให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น องค์กรภาคเอกชนเหล่านี้ ยังคงให้บริการจัดหางานอย่างต่อเนื่อง และควรมองว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในการเสริมงานด้านบริการของภาครัฐ¹⁹

จากการศึกษาทบทวนนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เป็นมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษา “บทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” โดยต้องการเจาะลึกลงไปในรายละเอียดว่าราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศไทย ได้มีการพัฒนาระบบการส่งเสริมอาชีพของคนพิการอย่างไรบ้าง เพื่อนำสาระสำคัญมาศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมและเกื้อกูลแก่คนพิการในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงร่วมกันต่อไป

¹⁹ บาร์บารา เมอร์เรย์ และ โรเบิร์ต เฮอร์อน. (2543) อ้างถึงใน กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2556) “รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ์ (Final Report)” ใน โครงการ การศึกษาการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550” หน้า 3.

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และปัญหา อุปสรรค
3. เพื่อหาแนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง

1.3 คำถามในการวิจัย

1. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม และไทย มีผลอย่างไรต่อบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการ
2. องค์กรเพื่อคนพิการในประเทศลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม และไทย มีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง
3. แนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการ ทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ การพึ่งตนเองควรเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่
  - 1) ผู้บริหารองค์กรเพื่อคนพิการใน 5 ประเทศ องค์กรของแต่ละประเทศ ประเทศละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน
  - 2) คนพิการที่มีงานทำใน 5 ประเทศโดยแบ่งเป็นประเทศละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน
พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ 5 ประเทศในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่
    - ราชอาณาจักรกัมพูชา (Cambodia)
    - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Laos)
    - สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Myanmar)
    - สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Vietnam)
    - ประเทศไทย (Thailand)
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาใน 3 ประเด็น คือ

- 1) บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ
- 2) บทบาท การบริหารจัดการ และปัญหาหาอุปสรรคขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ
- 3) ความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค

1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมเนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสารจิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หมายถึง สถานการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมอาชีพคนพิการ อันได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อคนพิการในประเทศนั้น ๆ

กฎหมายพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หมายถึง กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities-CRPD) พระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (ประเทศไทย) เป็นต้น

บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง หมายถึง องค์กรสาธารณะประโยชน์ที่ก่อตั้งขึ้นโดยบุคคลทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นกลุ่มประเทศอาเซียนภาคพื้นดินตอนบนโดยยึดแนวของแม่น้ำโขงเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศไทย

การส่งเสริมอาชีพคนพิการ หมายถึง การดำเนินการที่เป็นการสนับสนุนคนพิการให้ทำงานทำ โดยให้การสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ การสำรวจความต้องการของคนพิการด้านการประกอบอาชีพ และการแก้ไขปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่หรือแก้ไขข้อจำกัดบางประการเพื่อให้คนพิการสามารถ

ทำงานได้ รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้คนพิการมีงานทำ

ปัญหาอุปสรรค หมายถึง ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากข้อจำกัดบางประการของคนพิการในการดำเนินชีวิตแบบเดียวกับคนทั่วไปทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อาทิ อุปสรรคที่เกิดจากการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการที่ไม่เหมาะสม การถูกเลือกปฏิบัติ การกีดกัน ถูก ล้อเลียน การละเลยมิให้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งการกระทำเหล่านี้ทำให้คนพิการรู้สึกอึดอัดใจ คับข้องใจ น้อยใจ มีผลให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ตามมาได้

การเพิ่มสมรรถนะคนพิการ หมายถึง การพัฒนาศักยภาพและความสามารถของคนพิการ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการประกอบอาชีพที่ทำให้คนพิการมีงานทำ และการสร้างรายได้ที่นอกจากการประกอบอาชีพรายบุคคลแล้ว อาจมีการสร้างรายได้โดยการรวมกลุ่ม หรือ ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก

การพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป คนพิการสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระในการทำกิจวัตรประจำวัน ทั้งการประกอบอาชีพและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เกิดความเข้าใจบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ที่มีผลต่อการส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำของประเทศไทย ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และเวียดนาม
2. ทราบถึงบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และปัญหาอุปสรรค
3. ได้แนวทางในการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการทั้งด้านการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง
4. นำเสนอผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” มีแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดความรักในเพื่อนมนุษย์
- 2.2 แนวคิดสิทธิมนุษยชน และการพิทักษ์สิทธิคนพิการ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ
  1. แนวคิดการเห็นคุณค่าในตัวเอง
  2. แนวคิดการพึ่งพาตนเอง
  3. แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ
  4. แนวคิดการส่งเสริมอาชีพ
- 2.4 แนวคิดการพัฒนาความร่วมมือและการสร้างเครือข่าย
- 2.5 บริบทของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- 2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดความรักในเพื่อนมนุษย์

คำว่า Philanthropy เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า philanthropia ซึ่งรับมาจากภาษากรีก คือ คำว่า philanthropos คำนี้สามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน ส่วนแรกคือคำว่า phil-, philo-, philo- ส่วนที่สองคือคำว่า anthropos ทั้งสองคำนี้เป็นคำภาษากรีก คำแรกนั้น หมายถึง ความรัก ส่วนคำหลัง หมายถึง มนุษย์ ดังนั้น Philanthropy จึงมีความหมายโดยพื้นฐาน คือ ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์นั่นเอง²⁰

Samuel Johnson (2005) ได้ให้คำจำกัดความของ Philanthropy ว่าหมายถึง “ความรักแห่งมวลมนุษยชนอันงดงามเป็นธรรมชาติ” (Love of mankind; good nature) ขณะที่ Noah Webster ให้ความหมายว่า “ผู้ทำประโยชน์ต่อครอบครัวแห่งมวลมนุษย และความปรารถนาดีที่เป็นสากล”²¹

²⁰ “Philanthropy การให้เพื่อสังคม คืออะไร”. (2553) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

<https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=giveforall&group=2> (4 ธันวาคม 2560)

²¹ Lawrence J. Friedman and Mark D. McGarvie (eds.). (2003) *Charity, Philanthropy, and Civility in American History*, Cambridge. New York : University Press.

ในสหรัฐอเมริกา งานเขียนของ Robert A. Gross (2003) “การให้ในสหรัฐอเมริกา : จาก การกุศลสู่การให้เพื่อสังคม (Giving in America: From Charity to Philanthropy) มีข้อสรุปว่า สหรัฐอเมริกาในยุคต้นอาณานิคม ได้มีวรรณกรรมที่พูดถึงการกุศล (Charity) ที่เกิดจากการรวมตัวของชาวคริสต์ นิกาย Puritan ที่ร่วมบริจาคเพื่อทำประโยชน์ให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่รอบโบสถ์ แต่ภายหลังการปฏิวัติเพื่อเอกราชของสหรัฐอเมริกาเอง ขณะที่ในบริบทสังคมไทย มีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า Philanthropy ในลักษณะที่หลากหลาย เช่น การสาธารณประโยชน์ การให้เพื่อสังคม²² โดยนัยยะนี้ Philanthropy จึงหมายถึง การทำความดีในทุกวิถีให้กับสังคม หรือการทำประโยชน์ให้กับสังคม หรือการเป็นผู้ให้นั่นเอง

คริสต์ศาสนาสอนให้มนุษย์รักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง หลักคำสอนของศาสนาคริสต์²³ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1. รักพระเจ้า (Agape) Divine Love เป็นความรักแบบไม่มีเงื่อนไข พระองค์ทรงสำแดงความรักต่อมนุษย์ผ่านทางพระเยซูคริสต์ “เพราะว่าพระเจ้าทรงรักโลก จึงได้ประทานพระบุตรองค์เดียวของพระองค์ เพื่อทุกคนที่วางใจในพระบุตรนั้นจะไม่พินาศ แต่จะมีชีวิตนิรันดร์” 2. ความรักระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า พระองค์ได้ทรงบัญญัติให้มนุษย์แสดงความรักต่อพระองค์ “จงรักพระองค์ผู้เป็นเจ้าของเจ้าด้วยสุดจิตสุดใจของเจ้า ด้วยสุดกำลังและสุดความคิดของเจ้า” 3. ความรักระหว่างเพื่อนมนุษย์กับมนุษย์ พระองค์ได้ทรงสอนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันด้วยความรัก “จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวเอง” ดังนั้น ศาสนาคริสต์จึงถูกมองว่าเป็นศาสนาแห่งความรัก การดำเนินชีวิตของคริสตชน นอกจากการนมัสการพระเจ้าด้วยจิตวิญญาณ เพื่อแสดงออกถึงความศรัทธาต่อพระเจ้า ปฏิบัติธรรมบัญญัติ คือ การทำตามหลักคำสอนที่พระเยซูได้บัญญัติไว้ เช่น ชายหนุ่มคนหนึ่งถามพระเยซูว่า “ทำอย่างไรจึงจะได้ไปสวรรค์” พระองค์ตอบว่า “...อย่าฆ่าคน อย่าผิดประเวณี อย่าลักขโมย อย่าโกหก จงเคารพบิดามารดาของตน และรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง...” แสดงให้เห็นถึงความรักในเพื่อนมนุษย์ หรือ การรักเพื่อนบ้าน ดังพระวจนะที่ว่า “พระเจ้าทรงสั่งให้เรารักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง” “จงรักแม้แต่คนที่เบียดเบียน และจงอวยพรให้แก่คนที่ทำร้ายท่าน” เป็นต้น

ส่วนพระพุทธศาสนากล่าวถึงความรักไว้ในพระไตรปิฎกไว้หลายประเภท การให้ความหมายของความรักนั้นสามารถแยกกล่าวตามประเภทของความรักเป็น 2 ประเภท²⁴ คือ

²² ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. (2548) **ประชาคมตำบล หมายเหตุนักคิด สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.**

กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

²³ ชีระพงษ์ มีโธสง. (2551) **มิติทางศาสนาและปรัชญาของโลก.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

²⁴ ชีโรตติ เกิดแก้ว, อรรถสิทธิ์ สุนาโทและสมนึก ใจกล้า. (2548). **โลกทัศน์กับการดำเนินชีวิต.**

กรุงเทพมหานคร : สื่อตะวันออกจำกัด. หน้า 145 - 147.

1. ความรักที่เป็นกุศล หมายถึง ความรักที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล เป็นการแสดงออกซึ่งความรักอย่างซาบซึ้งนวลตา เนื่องจากเป็นความรักที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ ความรักประเภทนี้ปราศจากโลภะ โทสะ และโมหะ แต่ประกอบไปด้วยความไม่โลภ ไม่โกรธ และไม่หลง ได้แก่

1) กรุณา หมายถึง ความสงสารเห็นอกเห็นใจ คิดช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุ่งจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ เป็นหลักธรรมในพรหมวิหาร 4 กรุณาอาจไม่ได้ความหมายว่ารักโดยตรง แต่เป็นเหตุให้เกิดความรักและเป็นเครื่องสนับสนุนความรัก ซึ่งมักจะมาคู่กันกับคำว่า เมตตา

2) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ คือความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ฉันทะเป็นความรักที่สร้างสรรค์ เป็นกำลังสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่นพากเพียร เอาใจใส่ และรอบคอบในการกระทำตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จจากกล่าวสรุปได้ว่า บุคคลผู้มีความรักในตนเองอย่างแท้จริง ต้องมีคุณธรรมข้อนี้

3) ปราณี หมายถึง ความสงสาร มีลักษณะสนับสนุนความกรุณา เป็นการแสดงความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ความปราณี เป็นเครื่องแสดงน้ำใจของบุคคลได้ การที่บุคคลกระทำผิดต่อบุคคลอื่น เมื่อเขาไม่แสดงความโกรธตอบ ก็ได้ชื่อว่าได้รับความปราณี

4) ปิยะ หมายถึง ความรัก มีลักษณะผูกพันด้วยสายโลหิต เช่น มารดาบิดารักบุตรธิดา พี่รักน้อง เป็นต้น

5) เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดประโยชน์ให้แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า จัดเข้าในพรหมวิหารธรรม เป็นธรรมของผู้ดำรงชีวิตอย่างประเสริฐ ความเมตตานี้มีลักษณะแผ่กว้าง ไม่มีประมาณ

จากประเภทความรักที่เป็นกุศลข้างต้น จะเห็นว่าเป็นพลังที่เราควรปลูกฝังในตนเองและถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นให้เป็นพลังสากล อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษยชาติและโลกโดยรวม โดยใช้ปัญญาควบคุมความรักเหล่านี้ให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสม

2. ความรักที่เป็นอกุศล หมายถึง ความรักที่ก่อให้เกิดโทษ เป็นการแสดงความรักอย่างหลงใหล เนื่องจากความรักที่ไม่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ ความรักประเภทนี้ ประกอบไปด้วย โลภะ โทสะ และโมหะจึงมีความโลภ ความโกรธ และความหลงใหลในความรัก ได้แก่

1) กาม หมายถึง ความใคร่ ความอยาก เป็นอาการของความรักที่หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส มีลักษณะปรารถนาครอบครอง หวงแหน และแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นเหตุของความยึดติดลุ่มหลง เกิดความอิจฉาริษยา เมื่อไม่สมหวังในรัก

2) ตัณหา หมายถึง ออยากได้อย่างแรง ทะยาน ดิ้นรน ความยินดีนึกแห่งจิต ความรักที่เกิดจากตัณหา เป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ ความรักประเภทนี้เป็นความรักที่รุนแรงที่สุด ผู้ตกอยู่ในห่วงแห่งตัณหา นี้ มีความเห็นแก่ตัวมากที่สุด ปรารถนาอย่างแรงกล้า

3) เปมะ หมายถึง ความรัก มีความหมายคล้ายกับกามและตัณหา เป็นความรักของบุคคล 2 คน ในเพศตรงข้าม มีความรู้สึกปรารถนาครอบครองเป็นเจ้าของวัตถุแห่งรักหรือบุคคลที่ตนรัก

4) รติ หมายถึง ความยินดี แม้ไม่มีความรักโดยตรง แต่มีความหมายสนับสนุนความรัก ซึ่งเป็นความยินดีในกามคุณมิใช่ยินดีในคุณมีศีล เป็นต้น

5) ราคะ หมายถึง ความใคร่ ความกำหนัด ความยินดี เป็นอาการแห่งรักที่ติดขัดในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสอย่างหนัก จิตของบุคคลที่มีความรักเช่นนี้ เป็นจิตที่หมกมุ่น

6) สีนหา หมายถึง ความรัก มีความหมายในลักษณะปรารถนาครอบครอง หวงแหนและแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นความรักฝ่ายอกุศลที่ตรงข้ามกับเมตตา มีลักษณะคล้ายกับกามเป็นเหตุให้เกิดการหึงหวงและกังวลว่าจะถูกพรากจากรักเสีย

ในทางพระพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าสอนให้เราถือว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น คือ คิดว่า ขอให้สัตว์ทั้งหลายมีความสุขความเจริญ งดเว้นจากการคิดเบียดเบียนกัน ริษยากัน พยาบาทอาฆาตจองเวรกัน ไม่มีอารมณ์เกลียด ไม่มีอารมณ์ชิงต้อสิ่งใด ๆ ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นคนดีหรือว่าเป็นคนเสีย ถ้าเป็นคนดีเราก็ดีใจกับเขา ถ้าเป็นคนเสียเราก็เสียใจกับเขา แล้วตั้งใจว่าขอให้เขาดีเสียเถิด ขออย่าได้เป็นเช่นนั้นเลยขอให้พ้นจากความชั่วในชีวิตประจำวัน อย่าไปโกรธ อย่าเกลียดให้นึกถึงอกเขาอกเราว่า เราต้องการความสุขอย่างไร เขาก็ต้องการความสุขอย่างนั้น เราเกลียดความทุกข์อย่างไร เขาก็เกลียดความทุกข์อย่างนั้น สิ่งใดเราไม่ชอบ สิ่งนั้นเขาก็ไม่ชอบเหมือนกัน ดังนั้น การไม่เบียดเบียนกันก็ต้องมีความรักกัน มีความเมตตา กัน ความรักที่เป็นพื้นฐานของชีวิต²⁵

ศาสนาอิสลาม กล่าวถึง ความรักในเพื่อนมนุษย์เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้ในหลักปฏิบัติ คือ การจ่ายชะกาต เป็นการบริจาครัฟิฮ์สินในอัตราที่ศาสนากำหนดไว้จำนวนหนึ่งจากรัฟิฮ์สินที่สะสมไว้เมื่อครบรอบปี โดยจะจ่ายให้กับคนที่มีสิทธิได้รับ 8 ประเภท ตามที่อัลกุรอานได้กำหนดไว้ ได้แก่ คนยากจน คนที่อดคัดัดสน คนที่มีหัวใจโน้มมาสู่อิสลาม ผู้บริหารการจัดเก็บและจ่ายชะกาต ไล่ทาส ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว คนพลัดถิ่นหลงทาง และใช้ในหนทางของอัลลอฮ์¹⁸ การบริจาครัฟิฮ์สินเป็นการบริจาครัฟิฮ์สมบัติ รวมถึงรายได้จากธุรกิจทุกอย่างของตนเองแก่ผู้อื่น เพื่อเป็นการเตือนสติว่าบรรดาทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เรามีนั่นเป็นเพียงของฝากจากอัลลอฮ์ มนุษย์มีหน้าที่เพียงรักษาและจ่าย

²⁵ สถาบันบันลือธรรม. (2554). 100 ปี ชาตกาล หลักรัฟิฮ์และคำสอนหลวงพ่อบุญญานันทิกขุ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา. หน้า 73-74, 98.

มันตามพระประสงค์ของพระองค์เท่านั้น มนุษย์จึงไม่ควรสะสมทรัพย์สมบัติไว้อย่างเดียว แต่ต้องรู้จักบริจาค รู้จักการให้ทานเพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจตนเอง อย่าเอาเปรียบมนุษย์ด้วยกันด้วยการโกง การทุจริต และการให้สินบนแก่คนอื่น ข้อความนี้ปรากฏในพระคัมภีร์ว่า “พวกเจ้าจงอย่ากินทรัพย์สมบัติของพวกเจ้าระหว่างพวกเจ้าโดยมิชอบ และจงอย่าจำยอมให้แก่ผู้พิพากษาเพื่อที่พวกเจ้าจะกินส่วนหนึ่งจากทรัพย์สมบัติของผู้อื่นด้วยการทำบาป” การกล่าวแบบนี้เพราะอิสลามถือว่าผู้ศรัทธากับผู้ศรัทธานั้นเสมือนร่างกายเดียวกันจึงไม่ควรเอาเปรียบกันและกัน ชาวมุสลิมจึงไม่กินแม้กระทั่งดอกเบียจากการฝากราคาเพราะถือเป็นการเอาเปรียบคนอื่น²⁶

ความเชื่อทางศาสนาและแนวปฏิบัติทางศาสนาใดก็ตามล้วนแล้วแต่เป็นไปเพื่อพัฒนาตนเอง ให้เป็นคนดีและรักในเพื่อนมนุษย์ คนไทยมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการให้ทาน การบริจาคทานตั้งแต่เกิดจนตาย กล่าวคือ ตื่นนอนตอนเช้าก็ได้มีโอกาสทำบุญตักบาตรกับพระที่บิณฑบาตในตอนเช้า แต่งานก็ยังมีการทำบุญงานแต่ง กระทั่งตายไปก็มีการทำบุญอุทิศไปให้ ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้ได้สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมผ่านกิจกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการให้อยู่ตลอดวัฏจักรชีวิต นอกจากความเชื่อในเรื่องการสั่งสมบุญที่เชื่อมโยงไปกับความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด กระบวนการดังกล่าวก็ยังทำให้เกิดกิจกรรมในชุมชนที่กลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของไทยที่ส่งเสริมให้เกิดการบริจาคทานอื่น ๆ ตามมา เช่น การทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ก็นับเป็นพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของคนไทยที่มีความเป็นผู้ให้เพื่อสังคม

แนวคิดที่เรียกว่าการให้เพื่อสังคม (Philanthropy) ในบริบทสังคมตะวันตกมีจุดร่วมที่คล้ายกันอีกประการหนึ่ง คือ การที่กลุ่มพ่อค้าหรือผู้มีฐานะเป็นผู้นำในการบริจาค ระดมทุนจากผลกำไรจากธุรกิจของตน จัดตั้งเป็นองค์กร สมาคม มูลนิธิเพื่อให้การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผ่านทางองค์กรศาสนา และโบสถ์ของชาวคริสต์ก็เป็นองค์กรกลางในการจัดตั้งระดมทุนเพื่อรับบริจาค และนำเอาทุนดังกล่าวไปช่วยเหลือผู้เดือดร้อนและชุมชน ขณะที่การให้เพื่อสังคมตามรูปแบบในสังคมไทยที่เรียกว่า การทำบุญทำทาน (Merit - Making) นั้นมีนัยยะที่เชื่อมโยงกับทางพระพุทธศาสนาที่หมายถึง การทำให้ตัวตนลดความตระหนี่ เมื่อบุคคลได้บริจาคทานวัตถุ เพื่อกำจัดความโลภ ความโกรธ ความหลง เมื่อบริจาคเป็นอภัยทาน และธรรมทาน การให้ในลักษณะนี้จึงเป็นการให้ที่มีมิติที่หลากหลายทั้งในแง่ประโยชน์ตนเอง (กำจัดหรือลดความตระหนี่ลงไปได้) และสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น (ผู้ที่ได้รับทาน) และเชื่อมโยงไปถึงการเวียนว่ายตายเกิดในอนาคตชาติด้วย อย่างไรก็ตามความเชื่อในการทำบุญให้ทาน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการระดมทุนการให้เพื่อสังคมในบริบทประเทศไทย แต่การให้ในลักษณะดังกล่าวของสังคมไทยนั้น เป็นการให้ที่อยู่ในส่วนขององค์กรศาสนา

²⁶ อรรถสิทธิ์ สุนาโทและธีรโชติ เกิดแก้ว. (2554) *โลกทัศน์กับการดำเนินชีวิต*. สมุทรปราการ : โครงการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. หน้า 39.

เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งรูปแบบการให้ดังกล่าวอาจจะไม่เพียงพอต่อการนำมาเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาชุมชนและสังคมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงสังคมสมัยใหม่ (Modern society) เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านการขาดหายไปของการให้เพื่อสังคมบนฐานความเป็นชุมชนและการขาดแคลนอาสาสมัครที่จะทำงานเพื่อสังคมอย่างจำกัด²⁷

กล่าวโดยสรุป แนวคิดความรักในเพื่อนมนุษย์ หรือ Philanthropy เป็นแนวคิดที่มาจากหลักศาสนา และเป็นแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการกำเนิด องค์กรไม่แสวงกำไร (Non – profit Organization) ที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อสังคมอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดนี้ในการสืบค้นฐานคิดขององค์กรเพื่อคนพิการในประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนามและไทย โดยถือว่า ใช้แนวคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

2.2 แนวคิดสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิคนพิการ

สิทธิในความเป็นมนุษย์ทั่ว ๆ ไป ถือว่ามี สิทธิอันติดตัวมาพร้อมกับการที่ได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ คือ สิทธิมนุษยชนหรือ Human Rights เป็นสิทธิที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล องค์กรสหประชาชาติ ได้ออก “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” (The Universal Declaration of Human Rights) ในปี ค.ศ. 1948 หลังจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 นานาประเทศต่างมีความเห็นร่วมกันในการรับรอง “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคง ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนโลกซึ่งได้ระบุในหลักพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนไว้ อย่างชัดเจน คือ “บุคคลทุกคนมีสิทธิ...” (Everyone has the rights) ซึ่งเป็นการยืนยันถึงหลักความเท่าเทียมกัน (Equality) ที่ปฏิญญาฯให้การรับรองว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระเสรีภาพและเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผลและมโนธรรมและการปฏิบัติต่อกันฉันท์พี่น้อง” และไม่มี การจำแนกความแตกต่างเรื่องใด ๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมืองหรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด หรือสถานอื่นใด...”²⁸

²⁷ Anan Ganjanapan. (1998) “The politics of conservation and the complexity of local control of forests in the northern Thai highlands” Mountain Research and Development. 18 (1) page 71 - 82.

²⁸ กรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงการต่างประเทศ. (2551) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน Universal Declaration of Human Rights 1948. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ.

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน²⁹ เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชากรและชาติทั้งหลาย เพื่อจุดหมายปลายทางที่ว่าเอกชนทุกคนและองค์การสังคมทุกองค์การ โดยการรำลึกถึงปฏิญญานี้และส่งเสริมการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ

ข้อ 2 (1) ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา การคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ (2) จะไม่มีความแตกต่างใด ๆ ตามมูลฐานแห่งสถานะทางการเมือง ทางการศึกษา หรือทางการระหว่างประเทศของประเทศหรือดินแดนของบุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้เป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ไม่ได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยใด ๆ ทั้งสิ้น

ข้อ 3 คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิตเสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน

ข้อ 4 บุคคลใด ๆ จะถูกยึดเป็นทาส หรือต้องภาวะความจำยอมไม่ได้ ความเป็นทาส และการค้าทาส เป็นข้อห้ามทุกรูปแบบ

ข้อ 5 บุคคลใด ๆ จะถูกทรมาร หรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้

ข้อ 6 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่า เป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งทุกหน

ข้อ 7 ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญา และจากการยุยงให้เลือกปฏิบัติดังกล่าว

ข้อ 8 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบำนาญอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิ ซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้

ข้อ 10 ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและเที่ยงธรรมในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระทำผิดอาชญาใด ๆ ที่ตนถูกกล่าวหา

²⁹ กรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงการต่างประเทศ. (2551) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 11 (1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่าทำผิดทางอาชญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี (2) จะถือบุคคลใด ๆ ว่ามีความผิดทางอาญาเนื่องด้วยการกระทำหรือละเว้นใด ๆ อันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาชญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้ และจะลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้อยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาชญาขึ้นไม่ได้

ข้อ 12 บุคคลใด ๆ จะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัวในเคหสถานหรือในการสื่อสาร หรือจะถูกข่มขู่ในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกสอด หรือการข่มขู่ดังกล่าวนี้

ข้อ 13 (1) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการเคลื่อนไหวและสถานที่อยู่ภายในเขตของแต่ละรัฐ (2) ทุกคนมีสิทธิที่จะออกจากประเทศใด ๆ ไป รวมทั้งประเทศของตนเองด้วย และที่จะกลับยังประเทศตน

ข้อ 14 (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหา และที่จะได้อาศัยพำนักในประเทศอื่นเพื่อลี้ภัยจากการประหัตประหาร (2) จะอ้างสิทธินี้ไม่ได้ ในกรณีที่การดำเนินคดีสืบเนื่องอย่างแท้จริงมาจากความผิดที่ไม่ใช่ทางการเมือง หรือจากการกระทำอันขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ

ข้อ 15 (1) ทุกคนมีสิทธิในการถือสัญชาติหนึ่ง (2) บุคคลใด ๆ จะถูกตัดสัญชาติของตนโดยพลการ หรือถูกปฏิเสธสิทธิที่จะเปลี่ยนสัญชาติไม่ได้

ข้อ 16 (1) ชายและหญิงที่มีอายุเต็มบริบูรณ์ มีสิทธิที่จะทำการสมรส และจะก่อตั้งครอบครัวโดยปราศจากการจำกัดใด ๆ อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ สัญชาติหรือ ศาสนา ต่างมีสิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องการสมรส ระหว่างการสมรสและการขาดจากสมรส (2) การสมรสจะกระทำกันก็แต่ด้วยความยินยอมโดยอิสระและเต็มใจของผู้ที่เจตนาจะเป็นคู่สมรส (3) ครอบครัวเป็นหน่วยธรรมชาติ และหลักมูลของสังคม และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐ

ข้อ 17 (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเองเช่นเดียวกับโดยร่วมกับผู้อื่น (2) บุคคลใด ๆ ที่จะถูกริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้

ข้อ 18 ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความคิดมโนธรรมและศาสนาสิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการที่จะประกาศศาสนา หรือความเชื่อของตน โดยการสอน การปฏิบัติสักการบูชาและการประกอบพิธีกรรม ไม่ว่าจะโดยลำพังตนเองหรือประชาคมร่วมกับผู้อื่น และเป็นการสาธารณะหรือส่วนบุคคล

ข้อ 19 ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็นและการแสดงออกสิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการที่จะถือเอาความคิดโดยปราศจากความแทรกสอดและที่จะแสวงหา รับและแจกจ่ายข่าวสารและความคิดเห็นไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ และโดยไม่คำนึงถึงเขตแดน

ข้อ 20 (1) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการร่วมประชุมและการตั้งสมาคมโดยสันติ (2) บุคคลใด ๆ จะถูกบังคับให้สังกัดสมาคมใดสมาคมหนึ่งไม่ได้

ข้อ 21 (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในรัฐบาลของประเทศตน จะเป็นโดยตรงหรือโดยการผ่านทางผู้แทนซึ่งได้เลือกตั้งโดยอิสระ (2) บุคคลมีสิทธิที่เข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศของตนโดยเสมอภาค (3) เจตจำนงของประชาชนจะต้องเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงนี้จะต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา และอย่างแท้จริง ซึ่งอาศัยการออกเสียงกันอย่างทั่วไปและเสมอภาค และการลงคะแนนลับ หรือวิธีการลงคะแนนโดยอิสระอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

ข้อ 22 ทุกคน ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีสิทธิในทางมั่นคงของสังคม และมีสิทธิในการบรรลุถึงซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางวัฒนธรรม อันจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเกียรติศักดิ์ของตน และการพัฒนาบุคลิกภาพของตนอย่างอิสระ ทั้งนี้ โดยความเพียรพยายามแห่งชาติและความร่วมมือระหว่างประเทศ และตามระบอบการและทรัพยากรของแต่ละรัฐ

ข้อ 23 (1) ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน ในการเลือกงานโดยอิสระในเงื่อนไขอันยุติธรรม และเป็นประโยชน์แห่งการงาน และการคุ้มครองแห่งการว่างงาน (2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าจ้างเท่าเทียมกันสำหรับงานเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ (3) ทุกคนที่ทำงานมีสิทธิที่จะได้รับค่าจ้างที่ยุติธรรมและเป็นประโยชน์ ที่จะให้ประกันแก่ตนเองและครอบครัวแห่งตน ซึ่งความเป็นอยู่อันคู่ควรแก่เกียรติศักดิ์ของมนุษย์ และถ้าจำเป็นก็จะต้องได้รับวิถีทางคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย (4) ทุกคนมีสิทธิที่จะจัดตั้ง และที่จะเข้าร่วมสหพันธกรรมกรเพื่อความคุ้มครองแห่งประโยชน์ของตน

ข้อ 24 ทุกคนมีสิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่าง รวมทั้งจำกัดเวลาการทำงานตามสมควร และวันหยุดงานเป็นครั้งคราวโดยได้รับสินจ้าง

ข้อ 25 (1) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางการแพทย์และบริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในความมั่นคงในยามว่างงาน เจ็บป่วยพิการ เป็นหม้าย วยชรา หรือขาดอาชีพอื่นในพฤติการณ์ที่นอกเหนืออำนาจของตน (2) มารดาและเด็กมีสิทธิที่จะรับการดูแลรักษาและช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งปวงไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกสมรส จะต้องได้รับการคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน

ข้อ 26 (1) ทุกคนมีสิทธิในศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาและการศึกษาขั้นมูลฐาน การประถมศึกษาจะต้องเป็นการบังคับ การศึกษาทางเทคนิคและวิชาชีพ จะต้องเปิดโดยทั่วไป และการศึกษาชั้นสูงสุดขึ้นไป จะต้องเปิดสำหรับทุกคนเข้าได้ถึงโดยเสมอภาคตามมูลฐานแห่งคุณวุฒิ (2) การศึกษาจะได้จัดไปในทางพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่และยังความ

เคารพต่อสิทธิมนุษยชน และอิสรภาพให้มั่นคงแข็งแรง จะต้องส่งเสริมความเข้าใจ ขันติธรรม และมิตรภาพแห่งบรรดาประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติ หรือศาสนา และจะต้องส่งเสริมกิจกรรมของสหประชาชาติ เพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ (3) บิดามารดา มีสิทธิเบื้องต้นที่จะเลือกชนิดของการศึกษา อันจะให้แก่บุตรหลานของตน

ข้อ 27 (1) ทุกคนมีสิทธิที่เข้าร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรมของประชาชนโดยอิสระ ที่จะบันเทิงใจในศิลปะและที่มีส่วนในความก้าวหน้า และคุณประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ (2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์ทางศีลธรรมและทางวัตถุ อันเป็นผลจากการประดิษฐ์กรรมใด ๆ ทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรมและทางศิลปกรรม ซึ่งตนเป็นผู้สร้าง

ข้อ 28 ทุกคนมีสิทธิในระเบียบทางสังคมและระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นทางให้สำเร็จผลเต็มที่ตามสิทธิและอิสรภาพดังกล่าวในปฏิญญานี้

ข้อ 29 (1) ทุกคนมีหน้าที่ต่อประชาคม ด้วยการพัฒนาต่อบุคลิกภาพของตนโดยอิสรภาพเต็มที่ จะกระทำได้ก็แค่ประชาคมเท่านั้น (2) ในการใช้สิทธิและอิสรภาพแห่งตน ทุกคนตกอยู่ในบังคับของข้อจำกัด เพียงเท่าที่ได้กำหนดลงโดยกฎหมายเท่านั้น เพื่อประโยชน์ที่ได้มาซึ่งการนับถือ และเคารพสิทธิและอิสรภาพของผู้อื่นตามสมควรและที่จะเผชิญกับความเรียกร้องต้องการ อันเที่ยงธรรมของศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และสวัสดิการทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย (3) สิทธิและอิสรภาพเหล่านี้ จะใช้ขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติไม่ได้ว่าในกรณีใด ๆ

ข้อ 30 ไม่มีบทใด ในปฏิญญานี้ที่จะอนุমানว่าให้สิทธิใด ๆ แก่รัฐ หมู่คน หรือบุคคล ในอันที่จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ หรือปฏิบัติการณ์ใด ๆ อันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและอิสรภาพ

ในการศึกษาปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทำให้เห็นความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลคนหนึ่งพึงได้รับ เช่นเดียวกับคนพิการเป็นบุคคลคนหนึ่งจึงควรได้รับสิทธิมนุษยชนนี้เช่นกัน นอกจากสิทธิและเสรีภาพ อิสรภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการจ้างงาน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 23 และข้อ 24 ได้กล่าวถึงสิทธิในการงาน ในการเลือกงาน การรับจ้างเท่าเทียม ปราศจากการเลือกปฏิบัติ เวลาการทำงาน เป็นต้น

สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องของสิทธิ มิใช่เรื่องของผลประโยชน์ หน้าที่ เอกสิทธิ์ หรือการกระทำอย่างอื่นที่อาจเกี่ยวเนื่องกันด้วยสิทธิเป็นสิ่งที่บุคคลสมควรจะได้รับเป็นอย่างยิ่งในเรื่องประโยชน์ที่สมควรได้รับหรือค่อนข้างสมควรได้รับในบางกรณีเท่านั้น ซึ่งมิใช่เรื่องพันธะทางศีลธรรมที่ได้กระทำต่อผู้อื่น สิทธิที่ต้องได้รับเป็นเรื่องของสิทธิที่จะกระทำในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะสิทธิพื้นฐานบางเรื่องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเหนือกว่ากฎ หรือหลักการที่รองรับเหตุผลการกระทำอื่น ๆ การที่บุคคลกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยสิทธิซึ่งสามารถใช้ได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการยืนยัน การบังคับ การเรียกร้อง การสละ การเปลี่ยนโอนต่าง ๆ หรือการใช้ประโยชน์ในลักษณะอื่น ๆ ดังนั้น สิทธิจึงอยู่ภายใต้การ

ควบคุมของผู้ถือสิทธิ ซึ่งเป็นผู้ใช้สิทธิและบรรดาผลสืบเนื่องต่าง ๆ อันเกิดจากการมีสิทธิ แต่อย่างไรก็ตามผู้ถือสิทธิก็ต้องปฏิบัติตามพันธะอื่น ๆ ตลอดจนรับผิดชอบในความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่นเท่าที่เกี่ยวเนื่องจากสิทธิที่เขาครอบครองอยู่ด้วย สิทธิก็อาจถูกจำกัดได้ด้วยคุณค่าอื่น ๆ เช่น ความถูกต้อง ความจำเป็นที่ไม่ใช่สิทธิ หรือประโยชน์ที่จำเป็น³⁰

ในยุคแนวคิดปรัชญาร่วมสมัย ซามูเอลปูเฟนดอร์ฟ³¹ ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่า มนุษย์ชอบที่จะสังคม มีสัญชาติญาณที่เรียกว่า “Socialitas” คือ อยากมีเพื่อน อยากมีพวก อยากเข้าสังคม ซึ่งความอยากที่จะอยู่ในสังคม คนไม่เหมือนสัตว์ จึงมีความคิดประการต่าง ๆ และพัฒนาตามกฎของธรรมชาติอย่างเป็นระบบระเบียบมีรายละเอียดในทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ดังนี้

1. การไม่ทำร้ายผู้อื่น หลักการข้อนี้ไม่ได้เจาะจงเฉพาะกับ ร่างกาย ชีวิต หรือเสรีภาพ ที่ไม่สามารถล่วงละเมิดได้แต่ยังหมายถึงส่วนที่เราตกลงยอมให้เขาหรือตามที่ขนบธรรมเนียมหรือกฎหมายของรัฐหรือสถาบันของสังคมยอมรับว่าให้เขาแล้วด้วย

2. ทุกคนจะต้องให้ความนับถือต่อผู้อื่น ปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะที่โดยธรรมชาติ ทุก ๆ คนย่อมมีความเท่าเทียมกัน คือ มีฐานะที่เป็นคนเหมือนกัน เป็นการกล่าวถึงหลักการที่มนุษย์มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เขาควรจะได้รับ ซึ่งหลักการนี้ทำให้เกิดหลักการเรื่องความเสมอภาคของมนุษย์และประชาธิปไตย กลายเป็นการยอมรับโดยทั่วไปว่า คนไม่ควรมียกย่องและได้เปรียบเหนือคนอื่น ทุกคนควรจะได้ตามคุณธรรมของเขา

3. พึงทำประโยชน์ให้แก่คนอื่นเท่าที่จะทำได้ ไม่เพียงแต่มีหน้าที่ไม่ทำร้ายคนอื่นเท่านั้น แต่ควรจะทำความดีต่อผู้อื่นด้วย ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดีระหว่างมนุษยชาตินั้นจะได้รับการทำนุบำรุงให้เจริญงอกงาม เกิดความเมตตาและกรุณา

ทิวรัตน์ เต็มเพชร³² ได้กล่าวว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เพราะมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่บนความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ผู้ใดมีอาจจะปฏิบัติอันเป็นการข่มเหงต่อเนื้อตัวร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่นได้ เพราะศักดิ์ศรีที่มีอยู่ในตัวตนของมนุษย์นั้นเป็นไปอย่างเสมอภาค

³⁰ พิศณุ พูนเพชรพันธ์. (2551) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการดำเนินคดีทางการปกครอง.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. หน้า 14.

³¹ ยศศักดิ์ โกสยگانนท์. (2544) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทยพุทธศักราช

2540. วิทยานิพนธ์ น.ม. (สาขาวิชากฎหมายมหาชน) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

³² ทิวรัตน์ เต็มเพชร. (2550) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: ศึกษากรณีการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่าง

ประเทศและตามกฎหมายภายใน. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 6 - 7.

เท่าเทียมโดยไม่แยงแยกเชื้อชาติ ศาสนา เพศและอายุ เนื่องจากความเป็นมนุษย์นั้นเป็นคุณค่าอันสูงส่ง ความเป็นมนุษย์นี้ไม่ต้องการให้ผู้ใดเหยียดหยาม ช่มเหงตนเองหรือปฏิบัติต่อตนเองเหมือนไม่ใช่คน

น้ำแท้ มีบุญสร้าง³³ ได้กล่าวว่า ระดับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอนและไม่ได้มีการแบ่งแยกออกจากเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอย่างชัดเจน แต่เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปได้ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น หมายความว่า ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครหรืออยู่ในสถานะใดย่อมได้รับการปฏิบัติจากรัฐโดยคำนึงสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์เสมอ การละเมิดหรือละเลยหรือลดคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะกระทำไม่ได้เลยเพราะสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกรัฐต้องประกันให้แก่มนุษย์ทุกคน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนเชื้อชาติหรือศาสนาใดก็ตามรัฐใดจะกระทำการใด ๆ หรือตรากฎหมายที่เป็นการจำกัดหรือลดหรือละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลใดก็ตาม

หยุด แสงอุทัย³⁴ ได้ให้นิยามไว้ว่า สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิตามธรรมชาติ เป็นสิทธิที่มนุษย์มีอยู่แล้วตามธรรมชาติและเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้กับการดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และที่สำคัญมนุษย์ทุกคนเกิดมามีความเท่าเทียมกัน และพระเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้างขึ้นมาได้ให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์ ซึ่งสิทธิบางอย่างที่พระเจ้าประทานให้แก่มนุษย์นั้นเป็นสิทธิที่ไม่อาจโอนให้แก่กันได้ และไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้ แนวความคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติดังกล่าวมีที่มาจากกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งลักษณะของกฎหมายธรรมชาติดีมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ 1) เป็นกฎหมายที่ใช้ได้โดยไม่จำกัดเวลา 2) ใช้ได้ทุกแห่งไม่จำกัดว่าต้องใช้ในรัฐใดรัฐหนึ่ง 3) อยู่เหนือกฎหมายของรัฐ กล่าวคือ รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ มิฉะนั้นกฎหมายของรัฐก็จะใช้บังคับไม่ได้

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มาตรา 3³⁵ ได้กล่าวไว้ว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

³³ น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2552) “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา” วารสาร **บทบัณชิตย**. หน้า 102.

³⁴ หยุด แสงอุทัย. (2552) **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

³⁵ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนพ.ศ. 2542. (ม.ป.ป.) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.openbase.in.th/node/1596> (30 ตุลาคม 2558)

จึงสรุปได้โดยรวมว่า แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่มนุษย์มีมาตั้งแต่เกิด และอยู่บนความเสมอภาคและเท่าเทียมกันไม่ว่าเวลาใด หรือที่ใด ซึ่งตามปรัชญาสากลได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิ...” สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของผลประโยชน์หรือเอกลัทธิ ทุก ๆ คนจะต้องให้ความนับถือและปฏิบัติตามโดยไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา เพศและอายุ

อัญมณี บุรณกานท์³⁶ กล่าวว่า แนวคิดนี้เป็นที่มาของ “ทฤษฎีสิทธิพื้นฐานทางสังคม” หรือ (Social Basic Rights) ซึ่งเห็นว่าพลเมืองทุกคนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในสังคม ดังนั้น พลเมืองทุกคนควรมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกัน ได้รับการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน นั่นคือ ทุกคนควรได้รับบริการทางสังคมอย่างเสมอภาคกัน ความเชื่อในระบบเช่นนี้จึงถูกเรียกกันทั่วไปอีกอย่างหนึ่งว่า “ระบบเสมอภาคนิยม”

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดต่อคนพิการจากฐานคิดแบบ “เวทนานิยม” เป็น “ฐานสิทธิ” ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งยังคงมีแนวคิดแบบ “เวทนานิยม” ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 15 ว่า “คนพิการที่ได้ลงทะเบียนตามมาตรา 14 ให้ได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยวิธีการทางการแพทย์ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลค่าอุปกรณ์ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย ทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ... ซึ่งต่อมาในปี 2550 แนวคิดต่อคนพิการเปลี่ยนเป็น “ฐานสิทธิ” ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 บัญญัติว่า คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

1. การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

2. การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมใน สถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

³⁶ อัญมณี บุรณกานท์. (2548) **ทฤษฎีสิทธิพื้นฐานทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท. หน้า 23.

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

4. การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

5. การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทุนความว่าต่างแก่ต่างคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

6. ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภทตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดในกฎกระทรวง

7. บริการล่ามภาษามือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

8. สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมือ อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

9. การจัดสวัสดิการเบี่ยงความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

10. การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มีสวัสดิการอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550³⁷ และอนุบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550³⁸ และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับ

³⁷ “รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอน 47 ก วันที่ 24 สิงหาคม 2550” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution2550.pdf> (15 ตุลาคม 2558)

³⁸ “อนุบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.mol.go.th/en/node/3931> (15 ตุลาคม 2558)

คนพิการ พ.ศ. 2551³⁹ ระบุว่า คนพิการได้รับสิทธิที่สำคัญอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งครอบคลุมวิถีชีวิตคนพิการ ตั้งแต่เกิดจนตาย รวมอย่างน้อย 9 ประการ ได้แก่

1. เบี้ยความพิการ คนพิการทุกคนที่มีสมุด/บัตรประจำตัวคนพิการมีสิทธิลงทะเบียนขอรับ “เบี้ยความพิการ” คนละ 500 บาท/เดือนได้ ซึ่งแต่เดิมเฉพาะคนพิการที่ไม่มีรายได้เท่านั้น จึงจะมีสิทธิได้รับ “เบี้ยยังชีพ” เดือนละ 500 บาท นอกจากนั้นคนพิการที่สูงอายุ หรืออายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีสิทธิได้รับทั้ง “เบี้ยความพิการ” และ “เบี้ยผู้สูงอายุ” รวมเดือนละ 1,000 บาท

2. บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ แต่เดิมคนพิการได้รับบริการทางการแพทย์เพียง 13 รายการ ในปี 2553 นี้ คนพิการได้รับบริการจำนวนรวมเป็น 2 เท่า คือ รวม 26 รายการ ได้แก่

1) การตรวจวินิจฉัย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษด้วยวิธีอื่น ๆ ตามชุดสิทธิประโยชน์

2) การแนะนำ การให้คำปรึกษา และการจัดบริการเป็นรายกรณี

3) การให้ยา ผลิตภัณฑ์ เวชภัณฑ์ และหัตถการพิเศษอื่น ๆ เพื่อการบำบัด ฟื้นฟู เช่น การฉีดยาลดเกร็งการรักษาด้วยไฟฟ้า Hemo Encephalography (HEG) เป็นต้น

4) การศัลยกรรม

5) การบริการพยาบาลเฉพาะทาง เช่น พยาบาลจิตเวช เป็นต้น

6) กายภาพบำบัด

7) กิจกรรมบำบัด

8) การแก้ไขการพูด (อรรถบำบัด)

9) พฤติกรรมบำบัด

10) จิตบำบัด

11) ดนตรีบำบัด

12) พลบำบัด

13) ศิลปะบำบัด

14) การฟื้นฟูสมรรถภาพการได้ยิน

15) การพัฒนาทักษะในการสื่อความหมาย

16) การบริการส่งเสริมพัฒนาการหรือบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

³⁹ “พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอน 28 ก วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.mol.go.th/en/node/3931> (15 ตุลาคม 2558)

- 17) การบริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เช่น นวดไทย ผังเข็ม
  - 18) การพัฒนาทักษะทางสังคม สังคมสงเคราะห์ และสังคมบำบัด เช่น กลุ่มสนับสนุนทางการ
  - 19) การประเมิน และเตรียมความพร้อมก่อนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพหรือการประกอบอาชีพ
  - 20) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการเห็น การสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว
  - 21) การบริการข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพผ่านสื่อในรูปแบบที่เหมาะสมกับความพิการ ซึ่งคนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
  - 22) การฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะแก่คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ และผู้ช่วยคนพิการ
  - 23) การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน การเยี่ยมบ้าน กิจกรรมการให้บริการเชิงรุก
  - 24) การฝึกทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน เช่น การฝึกทักษะชีวิต การฝึกทักษะการดำรงชีวิตสำหรับคนพิการ การฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ เป็นต้น
  - 25) การบริการทันตกรรม เช่น การเคลือบหลุมร่องฟัน เป็นต้น
  - 26) การให้บริการเกี่ยวกับกายอุปกรณ์เทียม กายอุปกรณ์เสริม เครื่องช่วยความพิการหรือสื่อส่งเสริมพัฒนาการ
3. บริการจัดการศึกษา คนพิการทุกคนมีสิทธิเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี รวมถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ประกาศนียบัตรชั้นสูง และระดับปริญญาตรี
  4. บริการจ้างงานคนพิการ ตามระเบียบใหม่ของกระทรวงแรงงาน ซึ่งเตรียมจะประกาศใช้ กำหนดให้สถานประกอบการของเอกชน และหน่วยงานของรัฐต้องรับคนพิการเข้าทำงาน ในอัตราส่วนจำนวนลูกจ้างทั้งหมด อัตราส่วนร้อยละ 1 ของคนพิการ สถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานจะต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือสนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระให้คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการ ด้วยการให้สัมปทาน จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลือคนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการอย่างสมเหตุสมผล ส่วนหน่วยงานราชการที่ไม่รับคนพิการเข้าทำงานไปต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนฯ แต่ต้องสนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระให้คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการในลักษณะเดียวกัน
  5. บริการสิ่งอำนวยความสะดวก หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสม เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการ เช่น บริการในการเดินทาง บริการขนส่งสาธารณะ บริการข้อมูลข่าวสาร และบริการให้สัตว์นำทางเดินทางกับ

คนพิการ เป็นต้น ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายที่สถานประกอบการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถนำไปลดหย่อนภาษีเงินได้

6. บริการเงินกู้ คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิขอกู้เงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อการประกอบอาชีพอิสระได้ โดยกู้เป็นรายบุคคล คนละไม่เกิน 40,000 บาท หรือกู้เป็นกลุ่มเพื่อช่วยกันประกอบอาชีพ ไม่มีดอกเบี้ย แต่ต้องผ่อนส่งภายใน 5 ปี

7. บริการสวัสดิการสังคม คนพิการมีสิทธิได้รับสวัสดิการตามความเหมาะสมอย่างสมเหตุสมผล เช่น

1) ผู้ช่วยคนพิการ (สำหรับคนพิการระดับรุนแรง) ซึ่งผ่านการฝึกอบรมตามมาตรฐานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แล้ว

2) ค่าใช้จ่ายสำหรับจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกที่บ้าน หรือสถานที่พัก และ

3) สถานที่เลี้ยงดูสำหรับคนพิการไร้ที่พึ่ง เป็นต้น

8. บริการล่ามภาษามือ คนหูหนวกมีสิทธิขอบริการล่ามภาษามือได้ 5 กรณี ได้แก่

1) การใช้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข

2) การสมัครงานหรือการติดต่อประสานงานด้านการประกอบอาชีพ

3) การร้องทุกข์ การกล่าวโทษ หรือเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

4) การเข้าร่วมประชุม สัมมนา หรือฝึกอบรม รวมทั้งเป็นผู้บรรยายโดยหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชนเป็นผู้จัดซึ่งมีคนพิการทางการได้ยินเข้าร่วมด้วย และ

5) บริการอื่นใดตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาล่ามภาษามือประกาศกำหนด

9. การลดหย่อนภาษีเงินได้ ผู้ดูแลคนพิการที่มีรายได้ และต้องเสียภาษีเงินได้ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้คนละ 60,000 บาท เริ่มตั้งแต่รายได้ของปี 2552

จากการทบทวนแนวคิดสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิคนพิการข้างต้นสรุปได้ว่า คนพิการมีสิทธิเท่าเทียมกับคนทั่วไป และคนพิการยังมีสิทธิเฉพาะตัวอันเนื่องมาจากความพิการ สิทธิในการประกอบอาชีพเป็นสิทธิหนึ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งจะทำให้คนพิการมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองมากกว่าการรอคอยความช่วยเหลือจากผู้อื่น ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดสิทธิมนุษยชน การพิทักษ์สิทธิคนพิการ ปฎิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายของประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนามและไทยว่าอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิคนพิการ หรือไม่ อย่างไร และคนพิการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปหรือไม่อย่างไร

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ

1. แนวคิดการเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self - Esteem)

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith)⁴⁰ ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองแล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง เป็นการแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญความสำเร็จ และค่าของตัวบุคคลของตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องอัตวิสัย บุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทีที่บุคคลนั้นแสดงออกมา

แซสซี (Sasse)⁴¹ ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า มีความต้องการได้รับความเชื่อถือ การยอมรับนับถือโดยได้รับการสนับสนุนหรือยอมรับนับถือจากผู้อื่นเพื่อที่จะได้เกิดความรู้สึกภูมิใจและนับถือตนเอง

คาลฮัม (Calhoun)⁴² ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความพึงพอใจภายในที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีต่ออัตมโนทัศน์ของตนเอง

แบรนด์เดน (Branden)⁴³ มีความเห็นสอดคล้องและเสริมว่า เป็นความเชื่อมั่นและการมีความนับถือตนเองอันเกิดจากความมีคุณค่าของตนเอง ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ตามความปรารถนา

มาสโลว์ (Maslow)⁴⁴ ได้แบ่งความต้องการมีคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (Self - Respect) เป็นการยอมรับนับถือและประเมินค่าตนเอง ซึ่งประกอบด้วยความแข็งแรง ความสามารถในการกระทำการต่าง ๆ ด้วยความสำเร็จ ความเชื่อมั่นและอิสระเสรี

2. การได้รับความเห็นคุณค่าจากคนอื่น (Esteem from others) เป็นเรื่องของความต้องการมีชื่อเสียง เกียรติยศ อำนาจ และการยอมรับ ความสนใจ และการให้ความสำคัญ

⁴⁰ Coopersmith, S. (1984) **SEI: Self - Esteem Inventories**. California : Consulting Psychologist Press, Inc. page 5.

⁴¹ Sasse, C. R. (1978) **Person to Person**. Peoria : Benefit. Page 48.

⁴² Calhoun, G.J. and W.C. Morse. "Self Concept and Self - Esteem : Another Perspective." *Psychology in the School*. 14 : 318 - 322 ; July, 1977. Page 321.

⁴³ Branden M. (no date) **The Psychology of Self - Esteem**. 15th ed. New York : Bantam Book's Inc., 1981.

⁴⁴ Maslow, A.H. *Motivation and Personality*. 2nd ed. New York : Harper & Row Publishers, 1970. page 45 - 46.

ทัศนาศา บัญทอง⁴⁵ กล่าวว่า การประเมินตนเองในด้านความรู้สึกมีคุณค่าว่าเป็นการประเมินถึงความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตน ซึ่งประเมินได้จากการเปรียบเทียบความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในปัจจุบันกับคุณค่าที่ตนปรารถนา

กนกวรรณ อังกะสิทธิ์⁴⁶ กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การที่บุคคลนั้นสามารถวิเคราะห์ตนเอง แล้วพบว่าตนเองดีมีคุณค่า มีความสามารถในการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ แล้วประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ และพึงพอใจในการกระทำของตน รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ โดยบุคคลและคนรอบข้างยอมรับ

วินัย เพชรช่วย⁴⁷ กล่าวว่า ในการสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้นกับตนเองนั้น สิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยในการสร้างศักยภาพนั้นก็คือ การพัฒนาตนเอง (Self - Development) เนื่องจากการพัฒนาตนเองจะช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้คนเราเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีพัฒนาการในการทำงาน สามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การพัฒนาตนเองยังช่วยให้มีจิตใจที่ดี มีอารมณ์ที่มั่นคงและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข บุคคลที่จะพัฒนาตนเองได้ จะต้องเป็นผู้มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงตัวเอง โดยมีความเชื่อหรือแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาตนเองที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาตนเองประสบความสำเร็จ แนวคิดที่สำคัญมีดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่มีคุณค่าอยู่ในตัวเอง ทำให้สามารถฝึกหัดและพัฒนาตนเองได้ในเรื่องทุกเรื่อง
2. ไม่มีบุคคลใดที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้านจนไม่จำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด ๆ อีก
3. แม้บุคคลจะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองได้ดีที่สุด แต่ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ในบางเรื่อง ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการพัฒนาตน การควบคุมความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง มีความสำคัญเท่ากับการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายนอก
4. อุปสรรคสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง คือ การที่บุคคลมีความคิดติดยึด ไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิธีคิด และการกระทำ จึงไม่ยอมสร้างนิสัยใหม่ หรือฝึกทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อตนเอง

⁴⁵ ทัศนาศา บัญทอง. (2547) “ปัญหาและความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร” วารสารพยาบาลศาสตร์. หน้า 27.

⁴⁶ กนกวรรณ อังกะสิทธิ์. (2540) พฤติกรรมสุขภาพและการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

⁴⁷ วินัย เพชรช่วย. (2558) การพัฒนาตน Self-Development : บทบาทของการให้และการจัดการองค์กร ไม่แสวงหาผลกำไรเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. วิทยาลัยนานาชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 3.

5. การปรับปรุงและพัฒนาตนเองสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับตนเอง

การพัฒนาตนเองถือเป็นการแข่งขันกับตัวเองเตรียมความพร้อมในการที่จะต้องแข่งขันกับคนอื่นเพื่อไปสู่ความก้าวหน้าในอาชีพและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในโลกของการทำงานที่มีการแข่งขันสูงเวทีการทำงานจะเปิดโอกาสให้กับคนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานเสมอ หน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามที่บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าขององค์กรตามไปด้วย

พจน์ พจนพานิชย์กุล⁴⁸ ชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการทำงานว่า คือ การทำงานที่ให้ผลผลิต (Output) สูงเมื่อเทียบกับปัจจัยนำเข้า (Input) รวมไปถึงการประหยัดทรัพยากรและเวลา ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องต้นทุนด้วยนั่นคือการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่เพิ่มขึ้นหรือสามารถลดต้นทุนได้มากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ถือเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีขีดความสามารถเพิ่มมากขึ้นนั่นเองแต่สิ่งที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาตนเอง คือ การมีจิตใจที่มุ่งมั่นในการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้นนั่นเอง

การสร้างศักยภาพของตนเอง เป็นการสร้างเสริมความสามารถที่มีอยู่ในตนเองให้มีมากขึ้น หรือการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้มีมากขึ้น เพื่อที่จะได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งถ้าบุคคลใดมีการสร้างศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ย่อมจะส่งผลให้บุคคลผู้นั้นสามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าศักยภาพและการสร้างศักยภาพมีความสำคัญและจำเป็นที่คนเราจะต้องหาแนวทางในการสร้างหรือส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตนเองอยู่ตลอดเวลา

อุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพคนพิการที่สำคัญ มี 2 ประการคือ ประการแรก อุปสรรคทางกายภาพ เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของตัวคนพิการ สภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้คนพิการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม เช่น ผู้มีความพิการทางร่างกาย มีปัญหาในการเคลื่อนไหวไปมาไม่สะดวก การจะใช้บริการสาธารณะ เช่น รถเมล์ รถไฟ ทำให้ยากยิ่ง หรือการจะเข้าไปใช้อาคารสถานที่ที่มีได้มีการจัดเตรียมไว้ให้คนพิการเลย เช่น ห้องน้ำ ในสถานที่ต่าง ๆ ก็ทำไม่ได้ นอกจากนี้อาคารที่เป็นทำการของหน่วยราชการ หรือธนาคารต่าง ๆ ก็ไม่เอื้ออำนวยให้คนพิการเข้าไป

⁴⁸ พจน์ พจนพานิชย์กุล. (2556) การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/potarticle/02> (20 พฤศจิกายน 2558)

ติดต่อได้ เช่น มักจะมีบันไดสูง ปราศจากราวหรือทางลาด และประการที่สองอุปสรรคทางสังคม คือทัศนคติหรือปฏิกิริยาที่สังคมมีต่อคนพิการ กล่าวคือ การที่คนในสังคมปฏิบัติตัวต่อคนพิการ เช่น การแสดงความรังเกียจ การกีดกัน ดูถูก ล้อเลียน ละเลยมิให้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งการกระทำเหล่านี้ทำให้คนพิการรู้สึกอึดอัดใจ คับข้องใจ น้อยใจ มีผลให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ คนพิการจึงมักแยกตัวออกไปอยู่ตามลำพัง หรือจับกลุ่มอยู่เฉพาะพวกของตน อุปสรรคทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการเป็นอย่างมาก อาจมองได้เป็นสองส่วน คือ อัตวิสัย และสภาวะวิสัย คือ ตัวคนพิการเองและสภาพแวดล้อมทางสังคมทั่วไปที่ขาดความเชื่อมต่อในความเป็นไปของการพัฒนาศักยภาพคนพิการ การที่จะจัดอุปสรรคดังกล่าวข้างต้นได้นั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือแก้ไขจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เริ่มต้นจากตัวคนพิการเอง คือ ต้องมีการปรับตนเองเพื่อให้มีความอดทนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ปรับจิตใจตนเองให้เปิดกว้างเพื่อให้เข้ากับผู้อื่นได้ การปรับสภาพแวดล้อม เช่น เรื่องอาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้าง อุปกรณ์ต่าง ๆ และท่าทีของคนในสังคมที่มีต่อคนพิการให้ดีขึ้นโดยอาจใช้การประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ รวมถึงการรณรงค์สร้างความตระหนักเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดทัศนคติที่ดีต่อคนพิการ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการยอมรับคนพิการมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self - Esteem) คือ การประเมินตนเองของบุคคลว่าตนเองเป็นคนอย่างไร มีคุณค่าอย่างไรในสังคม มีความรู้ความสามารถที่จะทำอะไรได้บ้าง บุคคลที่มีความภูมิใจในตนเอง จะเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงไม่รอคอยความช่วยเหลือ แต่จะลุกขึ้นมาดำเนินการด้วยตนเอง ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดการเห็นคุณค่าในตัวเองสำรวจคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพในประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนามและไทยว่า ได้มองเห็นคุณค่าในตนเองหรือไม่เพียงใด

2. แนวคิดการพึ่งพาตนเอง (Self - Reliance)

เสรี พงศ์พิศ⁴⁹ กล่าวว่า “การพึ่งตนเอง” หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ และต้องสามารถผันเปลี่ยนไปตามเวลาได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้อง และสมดุล นอกจากนี้ในบทความเรื่อง “พึ่งตนเอง คือ อะไร” เสรี พงศ์พิศ ได้อธิบายความหมายของคำว่า “พึ่งตนเอง” ของผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิมว่าการพึ่งตนเองเป็นสภาวะอิสระ หมายถึง

1) ความสามารถของคนที่ช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไป มีความสมดุล ความพอดีในชีวิต เป็นสภาวะทางกายที่สอดคล้องกับสภาวะทางจิตที่เป็นอิสระ

⁴⁹ เสรี พงศ์พิศ. (2554) สถาบันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : www.nice.nu.ac.th. หน้า 14 (23 สิงหาคม 2559)

มีความพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ มีสิ่งจำเป็นปัจจัยสี่พอเพียง เป็นความพร้อมของชีวิตทางร่างกายและจิตใจ

2) การจัดชีวิตให้สัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับคน สังคม และธรรมชาติ

3) การมีสวัสดิการและความมั่นคงในชีวิตในปัจจุบันถึงอนาคต สวัสดิการที่พร้อมจะตอบสนองในทันที โดยที่ไม่ต้องไปเรียกให้ผู้อื่นมาจัดสวัสดิการให้หรือให้ความช่วยเหลือ

สำหรับหลักการและแนวทางเพื่อให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้ ตามหลักทางสังคมวิทยา ได้แก่

1) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ หมายถึง การมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาชีวิตของตนให้เจริญก้าวหน้า

2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการหารายได้ ลดรายจ่ายเพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง

3) การพึ่งตนเองได้ทางสังคม หมายถึง การร่วมกันสร้างกลุ่มเครือข่ายคนพิการให้มีความเข้มแข็ง เพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

4) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี หมายถึง การรู้จักใช้เทคโนโลยีที่มีได้อย่างมีความเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ

3. แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ

แนวคิดการพึ่งตนเองนำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent Living)⁵⁰ คือ การที่คนพิการสามารถกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยไม่ขึ้นอยู่กับความพิการว่าจะรุนแรงมากน้อยเพียงไร ทั้งนี้ อาศัยบริการและความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น คนพิการที่ดำรงชีวิตอิสระได้ คือ ผู้ที่มีอิสระทางความคิด มีความเชื่อมั่นในตนเองสามารถเลือกตัดสินใจในการดำเนินชีวิตได้ตามศักยภาพของตนเอง

ประวัติความเป็นมาและปรัชญาของขบวนการดำรงชีวิตอิสระเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษที่ 1960 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการเคลื่อนไหวทางด้านสิทธิของชาวแอฟริกันอเมริกัน (นิโกร) ในฐานะที่เป็นคนกลุ่มน้อยในสังคม เหตุการณ์นี้กระตุ้นให้คนพิการเกิดการเคลื่อนไหวทางด้านสิทธิของตนเอง ปี 1972 เอ็ด โรเบิร์ต เป็นคนพิการโพลิโอที่ใช้รถวีลแชร์และเครื่องช่วยหายใจ สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ในขณะที่เขาเป็นนักศึกษา เขาได้ใช้บริการใน

⁵⁰ นลินี เรื่องฤทธิศักดิ์. (2553) รูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายและการเป็นหุ้นส่วนทางสังคมระหว่างประเทศขององค์กรคนพิการ : กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 1 - 4.

มหาวิทยาลัย เช่น การช่วยเหลือ ที่พัก บริการซ่อมรถวีลแชร์ และการให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน อย่างไรก็ตามบริการเหล่านี้ก็หมดไปเมื่อเขาสำเร็จการศึกษา ดังนั้น เขาจึงได้จัดตั้งศูนย์การดำรงชีวิตอิสระขึ้น (ILC) ในชุมชนให้ความช่วยเหลือครอบครัวและเพื่อน ๆ ของเขา ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความเคลื่อนไหวด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการช่วงเวลาเดียวกันนี้ในประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้มีนโยบายเพื่อคนพิการอย่างชัดเจนสวนทางกับแนวคิดอุดมคติของการดำรงชีวิตอิสระโดยสิ้นเชิง ยกตัวอย่างเช่น รัฐบาลประเทศเนเธอร์แลนด์ได้พัฒนานโยบายเกี่ยวกับคนพิการมากมาย และสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ให้กับคนพิการชื่อว่า Head Dorf ในขณะที่ประเทศอังกฤษ รัฐบาลได้ทำการสนับสนุนนโยบายเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของคนพิการ รวมถึงการสร้างเขตที่อยู่อาศัยของคนพิการด้วย เป็นต้น นโยบายส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนพิการเกิดขึ้นในหลายประเทศและเน้นการสร้างที่อยู่อาศัยให้กับคนพิการอยู่รวมกันและแยกออกจากสังคม ซึ่งเป็นความคิดที่ตรงข้ามกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมสหรัฐอเมริกา

แนวคิด Independent living และการดำเนินงานของ Independent living center ได้รับการยอมรับจากประเทศที่ผ่านระยะความก้าวหน้าด้านสวัสดิการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมาแล้วว่า สอดคล้องกับแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน แต่มีจุดดีกว่าในการให้ความสำคัญด้านจิตใจและสังคมของคนพิการ และสามารถพัฒนาชีวิตคนพิการไปสู่เป้าหมายสูงสุดของแต่ละคนได้ แบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการดูแลคนพิการด้วยรูปแบบดั้งเดิมได้

ปัจจุบันรัฐบาลหลายประเทศในอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น ให้การสนับสนุนงบประมาณการก่อตั้งและการดำเนินงานของ Independent living center โดยมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันได้มีความพยายามเผยแพร่แนวคิดนี้ออกไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก และมีการศึกษาวิจัยวิเคราะห์เพื่อหาวิธีปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองของแต่ละภูมิภาคและแต่ละประเทศ มีการจัดประชุมสุดยอดระดับโลก (World Summit on Independent Living) ขึ้น 2 ครั้ง เมื่อปี 1999 และ 2000 ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. และโฮโนลูลู รัฐฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกาตามลำดับ ซึ่งผู้นำคนพิการไทยได้เข้าร่วมประชุมสุดยอดทั้ง 2 ครั้งนี้ด้วย เมื่อวันที่ 21-25 กันยายน 1999 ได้มีการประชุม independent living ระดับโลกเป็นครั้งแรกขึ้นที่ Washington, DC ในการประชุมนี้มีคนพิการมากกว่า 100 คน จาก 50 ประเทศทั่วโลก แนวคิดหลัก 4 ข้อ ของศูนย์ ILC เมือง Berkeley คือ

1. คนพิการควรอยู่ในชุมชนมากกว่าแยกออกไปอยู่ในศูนย์ฟื้นฟูหรือองค์กรอื่น
2. คนพิการไม่ได้เป็นคนที่ต้องดูแล ไม่ใช่เด็กที่ต้องการการปกป้อง หรือพระเจ้าที่ต้องเคารพสักการะ
3. คนพิการสามารถดูแลจัดการเรื่องความช่วยเหลือได้ด้วยตนเอง

4. คนพิการเป็นเหยื่อของสังคมที่มีอคติต่อคนพิการมากกว่าตกเป็นเหยื่อของความพิการของตนเอง

ขณะนี้คนพิการได้กำหนดเป้าหมายของตนเองได้เหมือนกับคนปกติทั่วไปจากการได้รับการบำบัดฟื้นฟู เช่น จากการบำบัดพวกเขาให้สามารถเปลี่ยนเสื้อผ้าได้ด้วยตนเองถึงแม้ว่าจะใช้เวลาถึง 2 ชั่วโมงก็ตาม ปรัชญาของ IL การได้รับความช่วยเหลือไม่ใช่เป็นสิ่งที่น่าอาย แต่มันเป็นการประกาศถึงการที่คนพิการสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง การฟื้นฟูเป็นเพียงแค่การรักษาทางการแพทย์ที่มีช่วงเวลาที่กำหนดแต่ไม่ควรให้การฟื้นฟูนั้นมาควบคุมชีวิตของคนพิการ

คนพิการที่สามารถดำรงชีวิตอิสระได้จะต้องรู้จักความพิการของตนเอง รู้จักดูแลไม่ให้ความพิการมีสภาพรุนแรงขึ้นหรือส่งผลให้เกิดเป็นความเจ็บป่วย สามารถยอมรับกับสภาพความพิการที่เป็นอยู่ ไม่มัวเอาแต่เสียอกเสียใจ และคิดว่าทำอย่างไรจึงจะใช้ชีวิตตามสภาพร่างกายที่เป็นอยู่อย่างมีคุณค่าได้ สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ หรือการที่จะเดินทางเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม สำหรับเรื่องที่ทำเองไม่ได้ ก็มีวิธีที่จะขอความช่วยเหลือจากคนอื่นเมื่อถึงเวลาที่จำเป็นหลังจากการก่อตั้งศูนย์ ILC ที่ Berkeley การเคลื่อนไหวด้าน IL ก็แพร่กระจายไปทั่วสหรัฐอเมริกาอย่างรวดเร็ว ในปีเดียวกันกับที่มีการก่อตั้งศูนย์ ILC ที่ Berkeley คนพิการที่ Huston ได้ก่อตั้งศูนย์ ILC เช่นเดียวกันกับที่ Boston ซึ่งก่อตั้งในในปี 1974 และ ปี 1978 ตามลำดับ การรวมตัวกันของคนพิการได้ก่อให้เกิดการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของสหรัฐอเมริกาและการแก้ไขกฎหมายคนพิการได้รับความช่วยเหลือเพิ่มขึ้นจากรัฐ ในปี 1979

Gerben DeJong นักสังคมวิทยาได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ The Movement for Independent Living กล่าวถึง ทฤษฎีและผลกระทบของแนวคิด IL เปรียบเทียบกับการฟื้นฟูสมรรถภาพ หนังสือฉบับนี้เป็นหนังสือที่เผยแพร่แนวคิด IL ไปทั่วสหรัฐอเมริกา 30 ปีที่ผ่านมา ศูนย์ ILC แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่ไม่ธรรมดา ในสหรัฐอเมริกาการเคลื่อนไหวมีประสิทธิภาพมากเพราะทำให้เกิดการแก้ไขกฎหมายด้านการฟื้นฟูของรัฐถึง 504 ข้อ และ ILC ได้เสนอกฎหมายที่ชื่อ Americans with Disabilities Act (ADA) เพื่อขจัดความไม่เท่าเทียมของคนพิการ ซึ่งประสบความสำเร็จในปี 1990 ในขณะนี้หัวหน้ากลุ่มคนพิการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการจัดการของรัฐ รวมถึงเพิ่มจำนวนผู้ช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่รัฐอีกทางหนึ่งด้วย

ประเทศแคนาดา Henry Enns มีเป้าหมายที่จะขจัดข้อจำกัดของระบบการฟื้นฟูให้หมดไปและจัดตั้งองค์กรคนพิการขึ้นในระดับรากหญ้าในปี 1980 โดยเริ่มที่ Kitchener, Ontario รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เป็นการบังคับและการควบคุมคนพิการ ซึ่งทำให้คนพิการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาผู้อื่นเป็นการพึ่งตนเองและเป็นอิสระ ศูนย์ ILC แห่งแรกของแคนาดาได้ก่อตั้งขึ้นหลังจากการจัดตั้งของ Disabled People's International (DPI) ในปี 1981

และในปี 1989 ศูนย์ ILC ประสบความสำเร็จในการตั้งศูนย์บริการและระบบบริการโดยตรงในทุก ๆ รัฐในแคนาดา ที่ประเทศอังกฤษ รัฐสภาได้ออก พระราชบัญญัติ การออกใบเสร็จรับเงิน ซึ่งส่วนกลาง ได้สนับสนุนให้ศูนย์ ILC รับผิดชอบด้านนี้ในทุก ๆ เทศบาล ที่ประเทศสวีเดน โดยการสนับสนุนจาก หน่วยงานประสานงานด้านความร่วมมือด้าน PA ศูนย์ ILC ได้รับผิดชอบหน้าที่ในการจัดหาบริการ PA เป็นระยะเวลา 14 ปี ซึ่งคนพิการเองก็สามารถเข้าถึงบริการนี้ได้อย่างเต็มที่

แนวคิด Independent living concept เริ่มแพร่เข้าไปในประเทศญี่ปุ่นราวปี 1984 คนพิการญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งได้ไปใช้ชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อเรียนรู้แนวคิดและการปฏิบัติเรื่องนี้ Independent living center แห่งแรกของญี่ปุ่นตั้งขึ้นในปี 1984 คือ Human Care Association ในโตเกียว ปัจจุบันกระจายไปทั่วประเทศมากกว่า 200 แห่ง

คนพิการในญี่ปุ่นได้เริ่มรู้จักแนวความคิดนี้ ซึ่งถือเป็นประเทศแรกในเอเชียที่นำเอาแนวคิดนี้มาทำให้เป็นจริงเป็นจัง จนคนพิการญี่ปุ่นมีสภาพความเป็นอยู่และสภาพทางสังคมที่ดีขึ้น คนพิการไม่มีความรู้สึกเป็นคนด้อยค่าในสังคม ญี่ปุ่นพยายามเผยแพร่แนวความคิดนี้ไปให้ประเทศอื่น ๆ ในเอเชียด้วยกัน สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีผู้นำคนพิการไทยหลายท่านไปศึกษา ดูงานในหลายประเทศ และเห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งดีเกิดประโยชน์กับคนพิการและสังคมได้จริง จึงพยายามผลักดันให้เกิดขึ้นในบ้านเรา แล้วในที่สุดต้นปี พ.ศ. 2545 ก็ได้มีการจัดการอบรมเรื่อง “การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย แนวคิดดังกล่าวโดยหลัก คือ คนพิการไม่ว่าจะพิการมากขนาดไหน มากจนแม้ขยับร่างกายไม่ได้ทุกส่วน เขายังเป็นคน มีความรู้สึกนึกคิด มีความต้องการ มีทุกข์ มีสุข เหมือนกับมนุษย์ทั่วไป คนพิการที่มีความพิการมาก ๆ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ แม้ในเรื่องการใช้ชีวิตประจำวัน ทำให้ต้องพึ่งญาติพี่น้องหรือคนดูแล ความทุกข์ ความสุขของคนที่อยู่ในสภาพต้องพึ่งคนอื่น คือ คนช่วยมักจะคิดและกำหนดเอาเองว่าคนพิการต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร ทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้ ความต้องการของคนพิการที่ไม่ตรงกับความคิดของคนดูแลช่วยเหลือก็ไม่ได้รับการตอบสนอง “นี่คือทุกข์อันสาหัสของคนพิการที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้”

การดำรงชีวิตอิสระเข้ามาแก้ไขปัญหานี้คือ ให้คนพิการลดการพึ่งพาคนอื่นให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในการช่วยเหลือตนเอง สร้างเครื่องมือทั้ง ไฮเทคฯ โลเทคฯ และแม้กระทั่งเมื่อจำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือ ก็จะต้องช่วยเหลืออยู่บนพื้นฐานความต้องการของคนพิการ ไม่ใช่ผู้ช่วยเหลือคิดเอาเอง อันจะทำให้คนพิการสามารถตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ “นั่นคือคุณค่าของความเป็นมนุษย์”

“การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” ก็คือ การมีชีวิตอยู่เช่นเดียวกับคนทั่วไป มีโอกาสในการตัดสินใจในเรื่องที่กระทบต่อชีวิตตน สามารถเลือกดำเนินกิจกรรมตามที่ต้องการ หากจะมีข้อจำกัดก็เป็นข้อจำกัดเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป เช่น กฎเกณฑ์ทางสังคม ดินฟ้าอากาศ เป็นต้น

“การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” ไม่ควรถูกแปลความว่า คือ การมีชีวิตด้วยตัวของตัวเอง มีงานทำ มีรายได้เป็นของตัวเองเท่านั้น แต่หัวใจของ “การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” อยู่ที่ความสามารถตัดสินใจชีวิตด้วยตัวเอง (Self - determination) มีสิทธิและโอกาสเลือกหนทางปฏิบัติเอง และมีอิสระเสรีที่จะประสบการณ์ล้มเหลวหรือเรียนรู้จากความผิดพลาดของคนอื่น เช่นเดียวกับคนทั่วไป

กล่าวโดยสรุป การพึ่งตนเองของคนพิการ คือ ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ทั้งทางจิตใจ ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางเทคโนโลยี ซึ่งการที่คนพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นอิสระได้หมายถึงการพึ่งตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมนั่นเอง

4. แนวคิดการส่งเสริมอาชีพ

การประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของทุกคนในสังคม รวมทั้งคนพิการด้วย ทั้งนี้ก็เพราะอาชีพไม่ว่าจะสนองตอบความต้องการของมนุษย์เพียงด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังสนองความต้องการด้านอื่น เช่น ด้านสังคม และจิตใจ เป็นต้น การเลือกอาชีพจึงมีความสำคัญต่อชีวิตของแต่ละคน ถ้าเราเลือกอาชีพได้เหมาะสม เราก็มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอันมาก ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราเลือกอาชีพได้ไม่เหมาะสมโอกาสที่จะประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพก็มีอยู่มากเช่นกัน ความต้องการประกอบอาชีพของคนพิการเกิดขึ้นจากความกดดันหรือความต้องการทางเศรษฐกิจ และจิตวิทยาสังคม ส่งผลให้คนพิการมีความจำเป็นและต้องการมีรายได้ประจำจากการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ อีกทั้งค่านิยมของสังคมที่ให้คุณค่ากับการทำงานที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจการทำงาน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชีวิตมนุษย์มีความสมบูรณ์ คนพิการที่ไม่สามารถทำงานในเชิงเศรษฐกิจได้จะถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม ดังนั้น คนพิการที่ยังมีความสามารถจึงต้องการมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตอย่างปกติในครอบครัวสังคม และสถานที่ทำงานเพราะการได้ทำงานของคนพิการนับเป็นความต้องการสูงสุดของคนพิการ นั่นหมายถึงการที่คนพิการได้รับการยอมรับจากสังคม ในฐานะเป็นบุคคลที่มีความสามารถเช่นเดียวกับบุคคลปกติทั่วไป

นอกจากนี้การทำงานของคนพิการยังมีคุณค่าในเชิงจิตวิทยาในแง่ที่ว่าการทำงานทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนพิการมีกฎเกณฑ์เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ทั่วไปในสังคม คนพิการเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น ความต้องการประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในสังคมของคนพิการจึงไม่

แตกต่างกันไปจากคนปกติทั่วไป จากการรวบรวมความคิดเห็นและความต้องการทำงานของคนพิการสรุปได้ดังนี้

1) คนพิการต้องการทำงาน เพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ ทำให้มีรายได้ไว้ใช้จ่ายสำหรับความจำเป็นพื้นฐานและยังเป็นค่าใช้จ่ายที่อาจเนื่องมาจากความพิการของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและครอบครัว ทั้งในด้านเศรษฐกิจและภาวะความรับผิดชอบในครอบครัว

2) คนพิการต้องการทำงานที่ตนสนใจหรือชอบเป็นงานที่สามารถทำได้โดยใช้กำลังความสามารถที่มีอยู่

3) คนพิการต้องการทำงานที่พิสูจน์ว่าตนมีศักยภาพและความสามารถ ไม่ได้ด้อยไปกว่าคนปกติ เพราะจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองมีความรู้สึกว่ามีส่วนช่วยสร้างความเจริญให้ชุมชนและสังคม

4) คนพิการต้องการทำงานเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การทำงานทำให้คนพิการมีโอกาสได้พบปะกับคนอื่นไม่รู้สึกลดเดี่ยวและช่วยลดความรู้สึกคับข้องใจและความเหงา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมอาชีพ พบว่า มีนักวิชาการชาวต่างประเทศ และชาวไทยได้กล่าวถึงการส่งเสริมอาชีพไว้ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super's Theory of Vocational Development)⁵¹ เชื่อว่ามนุษย์จะแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ ความแตกต่างนี้ทำให้ความเหมาะสมกับแต่ละอาชีพมีความแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามความพึงพอใจ ความสามารถ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง และสถานการณ์ของชีวิตที่ดำรงอยู่ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและประสบการณ์ ทำให้การตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลอาจมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ซูเปอร์เชื่อว่าในทุกระยะของพัฒนาการ บุคคลจะต้องมีภารกิจทางด้านอาชีพควบคู่ไปด้วยหลักการพัฒนาทางอาชีพของซูเปอร์มี 10 ประการ คือ

1) การพัฒนาทางอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มสนใจเลือกอาชีพไปจนถึงประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงเป็นระยะเวลานาน

2) การพัฒนาทางอาชีพ เป็นขั้นตอน และมีระเบียบแบบแผน

3) บุคคลจะมองเห็นความจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่

4) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เริ่มตั้งแต่ก่อนวัยรุ่น และเข้าใจชัดเจนเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

⁵¹ Super, Donald. E. (1957) *Career pattern as a basic for vocational*. New York : Harper and Brothers, page 99, 185 - 190.

5) วิธีและอัตราการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคลจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดาความต้องการค่านิยม ความสนใจ ทักษะ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

6) แขนงอาชีพที่แต่ละบุคคลเลือกเกี่ยวกับความสนใจ ค่านิยม และความต้องการ เลียนแบบบิดามารดา หรือสังคมที่อาศัยอยู่ ระดับคุณภาพของการศึกษา

7) ความพอใจในงานและชีวิตขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความสามารถความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพในงานอาชีพ

8) บุคคลจะเลียนแบบจากบิดามารดาโดยทางอ้อม ซึ่งมีบทบาทต่อการเลือกอาชีพ

9) การพัฒนาทางอาชีพดำเนินไปตลอดเวลา

10) คุณสมบัติของบุคคลหนึ่งอาจจะเหมาะสมกับอาชีพหนึ่ง

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg)⁵² เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนจะมีช่วง ระยะเวลาของการเลือกอาชีพอยู่ 3 ระยะ ดังนี้

1) ระยะเวลาเพ้อฝัน (Fantasy Period) คือ ช่วงอายุ 0-10 ปี เป็นระยะที่เด็กคิดฝันเอาเองว่า โตขึ้น จะประกอบอาชีพอะไรโดยความคิดนี้อาจได้รับอิทธิพลมาจากโทรทัศน์ ผู้ปกครอง และสื่อ ต่าง ๆ เช่น เด็กอาจเพ้อฝันจะเป็นทหาร ตำรวจ แพทย์ พยาบาล วิศวกร

2) ระยะเวลาเปลี่ยนแปลง (Tentative period) คือ ช่วงอายุระหว่าง 11-17 ปี จะพบว่ามี กิจกรรมบางชนิดที่เขาสนใจและชอบมากกว่ากิจกรรมอื่น ฉะนั้น การตัดสินใจเลือกอาชีพในระยะนี้จึง ยึดความสนใจความสามารถความถนัดค่านิยมของตนเองเป็นหลัก

3) ระยะเวลาตามสภาพความเป็นจริง (Realistic Period) คือ ช่วงอายุระหว่าง 17-20 ปี ระยะนี้เป็นระยะแสวงหาข้อเท็จจริงจากอาชีพต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือก อาชีพให้เป็นอย่างถูกต้องโดยคำนึงถึงโอกาสข้อจำกัดและข้อเท็จจริงต่าง ๆ

สุนิสา บิลสมัท⁵³ กล่าวว่า อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่บุคคลมีอิสรภาพทางความคิด ใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และใช้ทรัพยากรส่วนบุคคลมาสร้างงานให้ตนเอง โดยไม่ต้องเป็น ลูกจ้างในระบบการจ้างงาน ผู้ประกอบอาชีพอิสระเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

องค์กรการแรงงานระหว่างประเทศ⁵⁴ (2549) พบว่าระบบโควตาของการจ้างงานคนพิการ จะเป็นระบบที่รู้จักกันมากที่สุด และเป็นมาตรการที่ประเทศต่าง ๆ คำนึง เนื่องจากระบบนี้มี วัตถุประสงค์หลักก็เพื่อบูรณาการคนพิการให้เข้ากับตลาดแรงงาน โดยแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

⁵² Ginzberg, Eli. (1974) **Counseling for career development**. Boston : Houghton Mifflin.

⁵³ สุนิสา บิลสมัท. (2543) **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพอิสระของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กลุ่มแรก เป็นระบบโควตาแบบบังคับ พร้อมระบบการลงโทษ (ระบบโควตา-ค่าปรับ) คือ รัฐเป็นผู้กำหนดโควตาให้กับสถานประกอบการรับคนพิการเข้าทำงาน โดยนายจ้างที่ไม่สามารถทำตามระบบโควตาได้ต้องจ่ายค่าปรับ โดยรัฐจะนำเงินนี้ไปสนับสนุนโครงการจ้างงานคนพิการต่อไป

กลุ่มที่สอง เป็นระบบโควตาแบบบังคับ แต่ไม่มีระบบลงโทษ และ/หรือระบบบังคับใช้กฎหมาย คือ นายจ้างมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานตามโควตา ถ้าไม่สามารถทำได้ ก็จ่ายค่าปรับแทนค่าจ้าง แต่ยังไม่มีการลงโทษใด ๆ

กลุ่มที่สาม เป็นระบบโควตาแบบสมัครใจ โดยรัฐเป็นผู้เสนอแนะ คือ นายจ้างไม่ได้มีภาระผูกพันตามกฎหมายในการจ้างงานคนพิการตามโควตาแต่อย่างใด เพียงแต่ได้รับการเสนอแนะจากรัฐเท่านั้น

บาร์บารา เมอร์เรย์⁵⁵ ผู้เชี่ยวชาญอาวุโสด้านฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ และโรเบิร์ต เฮอรอนผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารแรงงานองค์กรการแรงงานระหว่างประเทศ กล่าวว่า ในการกำหนดว่าคนพิการจะทำงานใดได้นั้น ควรพิจารณาอบหมายงานที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ และตรงกับความต้องการของคนพิการ ควรเลิกคิดว่าคนพิการทำได้แต่่งานง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากต่อการใช้เครื่องใช้เครื่องมือ หรืองานประจำในแต่ละวัน ควรพิจารณาว่าคนพิการส่วนใหญ่สามารถทำงานได้หลากหลาย

นโยบายประเทศไทย ได้มีการกำหนดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการอยู่ใน พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 ดังนี้⁵⁶

⁵⁴ องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) ไอแอลโอ. (2549) **ทศวรรษแห่งการสร้างงานที่มีคุณค่าในเอเชีย 2549 -2558**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.maketherightreal.net/incheonstrategy/th/%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%87> (20 มกราคม 2561)

⁵⁵ บาร์บารา เมอร์เรย์ อ้างถึงใน สุรพล กาญจนะ จิตรา และคณะ. (2556) **โครงการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550**. (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

⁵⁶ “พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 มาตรา 33, 34, 35” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.omhc.dmh.go.th/law/files/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%8%9A.%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B8%93%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.2550.pdf> (20 มกราคม 2560)

มาตรา 23 (พระราชบัญญัติการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. 2550) กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ และสนับสนุนสถาบันบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ทางกายภาพบำบัด ทางการศึกษา อาชีพ และสังคม รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดย

1) ให้บริการกู้ยืมเงินแก่คนพิการ เพื่อเป็นทุนประกอบอาชีพอิสระหรือขยายกิจการในวงเงินรายละไม่เกิน 40,000 บาท ผ่อนชำระภายในระยะเวลา 5 ปี โดยไม่มีดอกเบี้ย

2) สนับสนุนโครงการที่ดำเนินงานเกี่ยวกับคนพิการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

มาตรา 34 (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา 33 ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 24 (5) ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุน นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่งแต่มีได้ส่งส่งล่าช้าหรือส่งเงินไม่ครบถ้วนให้เสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ส่งเข้ากองทุนนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ซึ่งรับคนพิการเข้าทำงานหรือส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการหรือเงินที่ส่งเข้ากองทุนแล้วแต่กรณีทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 35 (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 มาตรา 35) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 หน่วยงานของรัฐนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการจัดจ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการโดยวิธีกรณีพิเศษฝึกงานหรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกล่ามภาษามือหรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ”

ในระดับอาเซียน มีการกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพคนพิการ ดังปรากฏใน “ทศวรรษคนพิการอาเซียน”⁵⁷ ดังนี้

- 1) เพิ่มพูนศักยภาพของรัฐบาลในการบรรจุหลักการเรื่องงานที่มีคุณค่าในการจ้างงานคนพิการ
- 2) ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานประกอบการ (CSR) ให้อยู่ในวาระของสถานประกอบการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจสังคมในรัฐภาคีอาเซียน
- 3) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ/เจ้าของธุรกิจ เพื่อให้มีการจ้างงานคนพิการ อันจะนำไปสู่การบรรเทาความยากจน
- 4) ส่งเสริมโครงการพัฒนาทักษะคนพิการ
- 5) เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการและเสริมสร้างศักยภาพให้กับคนพิการ

ในระดับสากลองค์การสหประชาชาติได้ออกอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) โดยข้อ 27 คือ เรื่องงานและการจ้างงานได้กำหนดให้รัฐภาคีดำเนินการดังนี้

- 1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของคนพิการในการทำงานบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ทั้งนี้รวมถึงสิทธิในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยการทำงานที่ตนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกโดยอิสระ และได้รับการยอมรับในตลาดแรงงาน และทำงานในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปิดกว้างทำงานร่วมกัน และที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ ให้รัฐภาคีปกป้อง และส่งเสริมให้การใช้สิทธิของคนพิการในการทำงานดังกล่าวเป็นจริง รวมถึงสำหรับผู้ซึ่งได้รับความพิการในระหว่างการจ้างงาน โดยการดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสม รวมถึงการตรากฎหมาย
- 2) ให้รัฐภาคีประกันว่าคนพิการย่อมไม่ถูกนำลงไปเป็นทาสหรือไม่ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส และจะได้รับการคุ้มครองจากการถูกเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ ทั้งนี้ บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น

อนุสัญญาว่าด้วยการศึกษาเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ ค.ศ. 1958 (ฉบับที่ 111) (Discrimination (Employment and Occupation) Convention. 1958 : 111) ซึ่งมีการรับรองในปี 1958 เป็นการกำหนดนโยบายว่าด้วยการส่งเสริมโอกาสและการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในการจ้างงาน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอที่ 99 (1955) ว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงานของคนพิการ กำหนดหลักไว้ดังนี้

⁵⁷ “ทศวรรษคนพิการอาเซียน พ.ศ. 2554 - 2563 ช่วงเวลาแห่งการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านคนพิการแบบบูรณาการในอาเซียนแนวคิดและกรอบการขับเคลื่อน” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :http://dep.go.th/sites/default/files/files/document/doc57_1_2.pdf (4 ธันวาคม 2560)

1) การแนะแนวอาชีพ ซึ่งแนะนำให้จัดเจ้าหน้าที่สัมภาษณ์ การทำทะเบียนประวัติ การตรวจสอบข้อมูลการศึกษา การทดสอบความถนัด วิเคราะห์สมรรถภาพของร่างกายที่เกี่ยวกับงาน และจัดข้อมูลข่าวสารการทำงานให้พร้อมสำหรับคนพิการ

2) การอบรม เป็นส่วนที่กล่าวถึงการจัดอบรมอาชีพที่สอดคล้องกับงานของคนพิการ ความต่อเนื่องทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนบริการสนับสนุนต่าง ๆ

3) การบรรจุเข้าทำงาน เกี่ยวข้องกับทะเบียนประวัติ การสาธิตความสามารถในการทำงานของคนพิการแก่นายจ้าง การประเมินความสามารถทางวิชาชีพ การสร้างความร่วมมือกับนายจ้าง

4) วิธีการขยายโอกาสในการทำงาน ซึ่งวางหลักการเกี่ยวกับโอกาสในการทำงานของลูกจ้างตลอดจนการวิจัยวิเคราะห์ และสาธิตถึงความสามารถในการทำงาน และการเผยแพร่ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการทำงานของคนพิการอย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะที่ 168 (1983) ว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงานและการจ้างงานคนพิการ ซึ่งปัจจุบันเป็นการนำเอาอนุสัญญาฉบับที่ 159 มากำหนดเป็นรายละเอียด ดังนี้

1) การฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานและโอกาสในการจ้างงาน กำหนดเกี่ยวกับโอกาสการทำงานในตลาดแรงงานเสรี การสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดอุปสรรคในการทำงาน และการอำนวยความสะดวก การสนับสนุนการวิจัยและการเผยแพร่ข้อมูล

2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดบริการสังคม การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิคนพิการ การสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ การร่วมมือในการจัดบริการสังคม

3) การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชน ให้มีความสำคัญกับการพยายามทำให้บริการต่าง ๆ ที่คนพิการในเขตชนบท จะได้รับเท่าเทียมกับเขตในเมือง การจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ การอบรมเจ้าหน้าที่ทำงาน และการสนับสนุนเงินกู้ยืม

4) การมีส่วนร่วมขององค์กรนายจ้างและลูกจ้าง เป็นข้อเสนอให้องค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้างมีส่วนร่วมสนับสนุนโอกาสการทำงานของคนพิการ เช่น ขยายบริการที่องค์กรจัดไปสู่คนพิการ ร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ในการเปิดรับให้คนพิการใช้ชีวิตร่วมกับคนในชุมชน

5) การคุ้มครองของระบบความมั่นคงของสังคม เพื่อให้บริการของระบบความมั่นคงทางสังคมที่มีอยู่ เอื้ออำนวยต่อคนพิการมากขึ้น

สรุปได้ว่าการส่งเสริมอาชีพ หมายถึง การดำเนินการที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต อันได้แก่ การเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการแก้ไขปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอาชีพเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่การบริการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการมีหลายรูปแบบ เช่น บริการแนะนำการประกอบอาชีพ การฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ

การให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ การสนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระคนพิการบริการจัดหางาน คนพิการ การพัฒนาฝีมือแรงงานสำหรับคนพิการที่ผ่านการฝึกอาชีพแล้วและต้องการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพการส่งเสริมอาชีพคนพิการ มีทั้งแนวคิดและกฎหมายทั้งในระดับประเทศ และในระดับสากลที่เป็นประโยชน์ต่อคนพิการเป็นอย่างมาก การวิจัยครั้งนี้จะใช้แนวคิดการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการใน 5 ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทำการสำรวจว่า คนพิการได้รับการส่งเสริมอาชีพอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

2.4 แนวคิดการพัฒนาความร่วมมือและการสร้างเครือข่าย

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์⁵⁸ กล่าวถึง เครือข่ายว่าเป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือองค์การที่สมัครใจจะแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือกิจกรรมร่วมกันโดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถือเอื้ออาทรซึ่งกันและกันและมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน

นฤมล นิราทร⁵⁹ กล่าวถึง เครือข่ายมีความหมายได้หลายลักษณะซึ่งหากมองในเชิงโครงสร้าง เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของจุดต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงต่อกันด้วยเส้นโดยจุดต่าง ๆ คือบุคคลหรือกลุ่มส่วนเส้นที่เชื่อมนี้คือความสัมพันธ์ที่บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ มีต่อกัน

อเนก นาคะบุตร⁶⁰ ให้ความหมายของเครือข่าย หมายถึง การร่วมกลุ่มของบุคคลในชุมชน บุคคลระหว่างชุมชนกลุ่มกับกลุ่มชุมชนกับชุมชนโดยยึดหลักตามขอบเขตพื้นที่ประเด็นปัญหาและสถานภาพทางสังคมโดยไม่แยกระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิตการเรียนรู้และการปฏิบัติเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหนึ่งเดียว

ชาติชาย ณ เชียงใหม่⁶¹ ได้อธิบายว่า เครือข่ายสังคมหมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดของคนในสังคมที่กลุ่มบุคคลมีต่อกันโดยคุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น สามารถนำมาใช้

⁵⁸ อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2550) Career Development in Practice. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เอช. อาร์. เซ็นเตอร์. หน้า 7.

⁵⁹ นฤมล นิราทร. (2543) การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 6.

⁶⁰ อเนก นาคะบุตร. (2533) ชนบทไทยในสามทศวรรษที่ผ่านมา กับบทเรียนของภูมิปัญญาไทยสู่ทิศทางการพึ่งตนเองของชนบทในอนาคต ในทิศทางหมู่บ้านไทย. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์. หน้า 29.

⁶¹ ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2533) การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนการพัฒนาขององค์กรประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 209 - 214.

อธิบายพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้เครือข่ายทางสังคมนี้ประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด

การเรียนรู้ของบุคคลหรือกลุ่มองค์กรใดก็ตามย่อมสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายสังคมรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อน และความสัมพันธ์ในฐานะของบุคคลหรือองค์กรที่มีปัญหาที่มีกิจกรรมที่ปฏิบัติทางสังคมร่วมกันที่จะทำให้ชุมชนสามารถดำรงได้

นิยามของคำว่า NETWORKING คือเครือข่าย

N = Natural หมายถึง ธรรมชาติ คือ กลุ่มที่รวมตัวกันมา มีปรัชญาความเชื่อมากกว่าตัววัตถุประสงค์ขององค์กร

E = Empowerment หมายถึง การรวมตัวหรือการผนึกการทำงานร่วมกัน คิดร่วมกันรับประโยชน์ร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้

T = Timing หมายถึง เวลาที่เหมาะสมสำหรับการรวมตัว

W = Workable หมายถึง มีความสามารถที่ทำงานได้

O = Organizing หมายถึง มีระบบการจัดการ คือ รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด และมีความเชื่อมโยงสามารถให้คนอื่นทำงานต่อได้

R = Reality หมายถึง การทำงานให้สอดคล้องกับพื้นที่ สอดคล้องกับสถานการณ์

K = Kindly หมายถึง การทำงานด้วยใจ

สรุปเครือข่าย หมายถึง กลุ่มของคนหรือกลุ่มหรือองค์กรที่มีความสนใจในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ประสบการณ์ระหว่างกันหรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกันมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านเศรษฐกิจด้านสังคมและอื่น ๆ โดยมีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกันกิจกรรมเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน และเห็นความตระหนักร่วมกันในเป้าหมายและแผนงานที่จะทำเครือข่ายแท้ มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน (Common Perception) สมาชิกในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้ามาร่วมกันเป็นทุกคน มีความเข้าใจในตัวปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ประสบกับปัญหาอย่างเดียวกันหรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) การที่สมาชิกมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตที่เป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันและมีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกันการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะทำให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลังมีความเป็นเอกภาพ

3. มีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) ในการที่จะดึงใครสักคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย จำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับ

จากการเข้าร่วมอาทิเช่นเกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับ โอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (Stakeholders Participation) สถานะของสมาชิกในเครือข่ายควรมีความเท่าเทียมกัน ทุกคนอยู่ในฐานะ “หุ้นส่วน (Partner)” ของเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (Horizontal Relationship) คือ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนมากกว่า ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Relationship)

5. มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายต่างก็สร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน โดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วทำให้ได้ผลลัพธ์เพิ่มขึ้นในลักษณะพลังทวีคูณ ($1+1 > 2$) มากกว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อต่างคนต่างอยู่

6. มีการเกี่ยวพันพึ่งพากัน (Interdependent) การทำให้หุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น จำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่หากเอาหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล้มลงได้ การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของเครือข่าย การเกี่ยวพันพึ่งพากันในลักษณะนี้จะส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

7. มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) สมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเช่นมีการติดต่อกันผ่านทาง การเขียน การพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนา ร่วมกันทำให้การเชื่อมโยงแน่นแฟ้นมากขึ้นเครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้น โดยสามารถแบ่งชนิดของเครือข่ายออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ เกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า เครือข่ายประเภทนี้มักใช้เวลาก่อร่างสร้างตัวที่ยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มักจะเข้มแข็ง ยั่งยืน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

2) เครือข่ายจัดตั้ง การจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐผลักดันให้เกิดงานที่เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และส่วนมากภาคีหรือสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะไม่ได้มีพื้นฐาน ความต้องการ ความคิดความเข้าใจ หรือมุมมองในการจัดตั้งเครือข่ายที่ตรงกันมาก่อนที่จะเข้ามารวมตัวกัน เป็นการทำงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไปทีหลัง

3) เครือข่ายวิวัฒนาการ การถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรงแต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่น ๆ มา แล้วเกิดความคิดที่

จะรวมตัวกัน สร้างพันธมิตรสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เช่น เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น

Boissevain⁶² กล่าวถึง คุณลักษณะของเครือข่ายที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1. ต้องเป็นการทำงานแบบดาวกระจายไม่รวมศูนย์ตัวศูนย์กลางคือผู้ประสานงาน
2. องค์กรสมาชิกมีความเท่าเทียมกัน
3. มีความไว้วางใจกัน
4. มีการสื่อสารหลายทาง
5. มีกิจกรรมร่วมกันที่ต่อเนื่องเป็นผลประโยชน์โดยได้รับความร่วมมือจากสมาชิก
6. มีการประสานงานทั้งแนวนอนและแนวตั้ง
7. มีแกนกลางที่มีประสิทธิภาพ

การรักษาเครือข่ายหลักการรักษาความสำเร็จของเครือข่าย มีดังนี้

1. มีการจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง
2. มีการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย
3. กำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ
4. จัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ
5. ให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา
6. มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

การสร้าง “เครือข่าย” สามารถช่วยแก้ปัญหาด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตนลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอกเพราะการพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใด ๆ ที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรเดียวกัน จะมีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับภายนอก การดำเนินงานภายใต้กรอบความคิดเดิม อาศัยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ภายใน ใช้ทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอจะหาได้ใกล้มือ หรือถ้าจะออกแบบใหม่ก็ต้องใช้เวลานานมาก จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานอย่างยิ่งและไม่อาจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้

สรุป คือ เครือข่ายเป็นกระบวนการทำงานที่มีการเชื่อมโยงประสานงาน ระหว่างบุคคล องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีฐานที่ตั้ง อยู่บนวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน และด้วยปรัชญาการ

⁶² Boissevain, Jeremy. (1974) *Friends of Friends: Network, Manipulators and Coalitions*. Oxford :Basil Blackwell, page 212.

อยู่ร่วมกัน โดยเห็นคุณค่าของสมาชิกทุกคน ทุกหน่วยเสมอกัน จึงสามารถสร้าง ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ภาควิชาในแนวราบที่อาศัยความเข้าใจ และความจริงใจ เป็นกลไกให้เกิดการขับเคลื่อนของ เครื่องมือแทนการใช้อำนาจ และการสั่งการในกรอบระบบแห่งการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นการปิดกั้น ปัญญามนุษย์ และละเลยความหลากหลายที่เราสามารถอาศัยการจัดการที่ดี นำความหลากหลาย เหล่านี้ มารวมกันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพใหม่ ทั้งในรูปแบบของการเรียนรู้ การลงมือ ปฏิบัติไปจนถึงการสร้างสรรคนวัตกรรม นอกจากนี้ด้วยแนวทางการอยู่ร่วมกัน โดยการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในหมู่สมาชิก คือ การแสดงให้เห็นคุณงามความดีที่น่าใจที่อยู่นือความต้องการแก่งแย่ง แข่งขันกันของมนุษย์ ซึ่งย่อมเป็นการขัดเกลาคิดใจของเรา เหล่าสมาชิกในการลดละอัตตา ความเห็น แก่ได้ลำพังตนให้ลดน้อยถอยลง และกลับซึมซับพลังความรักความเมตตา เข้ามาอยู่ภายในจนเต็มตน จนถึงที่สุดนั้น อาจเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายปลายทางอันมีค่า ซึ่งความเป็นเครือข่ายกำลังนำพาพวกเราไป โดยที่เราต่างมิรู้ตัว

การวิจัยครั้งนี้ จะใช้แนวคิดเรื่องการสร้างเครือข่ายเพื่อศึกษาว่าองค์กรเพื่อคนพิการในระดับ อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกันอย่างไร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการหนุนเสริม ซึ่งกันและกันในการผลักดันนโยบายหรือกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมอาชีพคนพิการหรือไม่ อย่างไร

แนวคิดต่าง ๆ ข้างต้น เริ่มด้วยแนวคิดความรักในเพื่อนมนุษย์ (Philanthropy) หมายถึง ความรักอันงดงาม ที่พร้อมจะเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม จึงมีความหมาย ครอบคลุมไปถึงผู้มีจิตใจบุญสุนทานต้องการแบ่งปันสิ่งดี ๆ ต่อเพื่อนมนุษย์ อิทธิพลเหล่านี้มาจาก ศาสนาเป็นพื้นฐานและปรับมาเป็นแนวในการเป็นผู้ให้จนเวลาล่วงเลยมานานนับร้อยปีพันปี รูปแบบ ในการเสียสละและการให้จึงพัฒนาเป็นความเชื่อโดยตั้งอยู่บนความคิดที่ว่า “ผู้ให้คือผู้ที่ได้รับ” แนวคิดนี้ทางตะวันตกเริ่มด้วยกลุ่มพ่อค้า เสียสละทรัพย์ที่เป็นกำไรคืนสู่ลูกค้าผ่านกองทุน การบริจาค ต่าง ๆ ส่วนในตะวันออกนั้น การให้มักจะเป็นลักษณะของปัจเจกชน คือ การทำบุญทำทานอย่างไร ก็ตามการให้ทั้ง 2 รูปแบบ เริ่มต้นจากการให้ผ่านองค์กรทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์ หรือ ศาสนาพุทธมาจนปัจจุบัน มนุษย์ได้พัฒนาศักยภาพของตนขึ้นมาก่อให้เกิดคณะกรรมการสิทธิต่าง ๆ ทั่วโลกหลากหลายรูปแบบเพื่อพิทักษ์สิทธิของมนุษย์ชนให้มีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความ เท่าเทียมกันในทุก ๆ มิติ แนวคิดเหล่านี้มีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนไม่มีความแตกต่างกันไม่ว่าเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว ภูมิภาค หรืออื่นใด มนุษย์ทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน ผู้ใดมีอาจจะทำการละเมิดได้ อันเนื่องจากมนุษย์นั้นมีคุณค่าสูงส่ง ซึ่งคาบเกี่ยวกับแนวคิดการพิทักษ์ สิทธิ แนวคิดนี้เป็นที่มาของทฤษฎีสิทธิพื้นฐานทางสังคมว่าพลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการจัดสรร ทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน นั่นคือ ทุกคนต้องได้รับความเป็นธรรมเสมอเหมือนกันภายใต้กรอบ

กฎหมายเดียวกัน จึงทำให้ประเทศไทยได้พัฒนากรอบนโยบายจากฐานคิดแบบ “เวทนามนิยม” มาสู่ฐานคิดแบบ “ฐานสิทธิ” จากพระราชบัญญัติพุทธศักราช 2534 มาเป็นพระราชบัญญัติพุทธศักราช 2550 ที่บัญญัติว่า คนพิการมีสิทธิที่จะเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการอัน ได้แก่ แนวคิดการรู้เห็นคุณค่าในตัวเอง (Self - Esteem) และแนวคิดการพึ่งพาตนเอง (Self - Reliance) เป็นแนวคิดในการดูแลและการจัดการตัวเองของคนพิการสืบเนื่องจากแนวความคิดความรักในเพื่อนมนุษย์ แนวคิดสิทธิมนุษยชน และแนวคิดการพิทักษ์สิทธิ นั้นเปรียบเสมือนสภาวะวิสัยและแนวความคิดเกี่ยวกับคนพิการนี้เปรียบได้กับอัติวิสัย คือ พลังขับเคลื่อนจากตัวคนพิการเองในการเร่งกระตุ้นยกระดับคุณภาพชีวิต โดยมองหาความหมายและคุณค่าในตัวเองเพื่อลดภาระผู้อื่นและลดภาระทางสังคม เมื่อตัวคนพิการนั้นสามารถช่วยเหลือและยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง

ในด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการนั้นเป็นลักษณะของสภาวะวิสัยเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์จากภายนอกมิใช่จากภายในตัวคนพิการโดยตรงส่วนแนวความคิดการในการพัฒนาความร่วมมือและการสร้างเครือข่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนองค์กรภาคีต่าง ๆ ให้สามารถเชื่อมโยงสอดประสานความร่วมมือร่วมใจ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลระหว่างกันและกัน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผ่านกลไกการขับเคลื่อนและการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กรภาคนั้น ด้วยการสนับสนุน เกื้อกูล พึ่งพา ปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ทุกภาคส่วนมีผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2.5 บริบทของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

บริบททางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐและบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ หากประเทศใดมีระบบการเมืองการปกครองที่มั่นคงและเป็นประชาธิปไตย มีผู้นำประเทศที่เข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชน มีเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรือง มีสังคมที่เอื้ออาทร และมีมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวในสังคม ย่อมส่งผลดีต่อคนพิการในประเทศนั้น บริบททางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และไทยมีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 ราชอาณาจักรกัมพูชา

1. การเมืองการปกครองของกัมพูชา⁶³ มีพระมหากษัตริย์ คือ พระบาทสมเด็จพระบรมนาถนโรดม สีหมุนีเป็นประมุขแห่งรัฐ โดยได้รับคัดเลือกจากสภาราชบัลลังก์ให้ขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 2004 ภายหลังจากอดีตกษัตริย์นโรดม สีหมุนุ พระราชบิดาทรงสละราชสมบัติ มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา แบ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้⁶⁴

ฝ่ายนิติบัญญัติ แบ่งเป็น 2 สภา ประกอบด้วย 1) สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสมาชิกจำนวนน้อยกว่า 120 คน และจากการเลือกตั้ง ค.ศ. 2013 มีจำนวนสมาชิก 123 คน โดยระบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองเสนอ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี จากการเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ 2 พรรคการเมืองซึ่งได้รับเลือกตั้งเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร คือ ส.ส. ของพรรคประชาชนกัมพูชา (CPP) จำนวน 68 คน ถือว่าครองเสียงข้างมากในสภาฯ จัดตั้งคณะรัฐบาลปกครองประเทศ อีกพรรคหนึ่ง คือ พรรคสงเคราะห์ชาติกัมพูชา (CNRP) มี ส.ส. ในสภาฯ จำนวน 55 คน ครองเสียงข้างน้อยในสภาฯ ถือว่าเป็นพรรคฝ่ายค้าน 2) วุฒิสภา จัดตั้งขึ้นจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1999 ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 61 คน แบ่งเป็นวุฒิสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งทางอ้อมจำนวน 57 คน โดยผ่านผู้แทนที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 123 คน และสมาชิกสภาตำบล โดยสภาตำบลมีฐานของคณะผู้เลือกตั้งอยู่ประมาณ 13,000 แห่งทั่วประเทศและวุฒิสมาชิกที่มาจาก การแต่งตั้งจากกษัตริย์ 2 คน และจากการแต่งตั้งของสภาผู้แทนราษฎร 2 คน วุฒิสมาชิกมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี จากการเลือกตั้งวุฒิสภาครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2012 ปรากฏผลการเลือกตั้งวุฒิสภาทางอ้อม 57 คน

ฝ่ายบริหาร คือ คณะรัฐมนตรีของกัมพูชาชุดปัจจุบันตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 กันยายน ค.ศ. 2013 ภายใต้อำนาจการบริหารของพรรค CPP ซึ่งชนะการเลือกตั้งในวันที่ 28 กรกฎาคม 2013 คณะรัฐบาลชุดนี้มีสมเด็จอัครมหาเสนาบดีเดโช ฮุนเซน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กล่าวได้ว่า กัมพูชาปกครองโดยพรรคประชาชนกัมพูชา (CPP) เพียงพรรคเดียวที่ได้ครองเสียงข้างมากและมีพรรคสงเคราะห์ชาติกัมพูชา (CNRP) เป็นพรรคฝ่ายค้าน โครงสร้างการบริหารแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลางและการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนกลางประกอบด้วยกระทรวงหลัก 27 กระทรวงและสำนักงานอิสระ (เทียบเท่าทบวง) 2 แห่ง การบริหาร

⁶³ สีดา สอนศรี และคณะ. (2559) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ. 2550-2558). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 298 - 329.

⁶⁴ วัชรินทร์ ยงศิริ. (2556) ประชาธิปไตยและการเมืองในกัมพูชา. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 6 - 38.

ราชการส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็น จังหวัด กรุง อำเภอบ ตำบลและหมู่บ้าน การบริหารงานราชการ ส่วนภูมิภาคต้องขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย โดยแต่ละจังหวัดและกรุง มีผู้ว่าราชการจังหวัดและ ผู้ว่าราชการกรุงกับรองผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการกรุง อีก 7-9 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตาม วาระของรัฐบาล คราวละ 5 ปี เป็นผู้ปกครอง โดยกัมพูชาแบ่งเขตการปกครองออกเป็น เมืองหลวง 1 แห่ง จังหวัด 24 จังหวัด อำเภอ 185 อำเภอ ตำบล 1,633 ตำบล หมู่บ้าน 14,073 หมู่บ้าน และกรุง 3 กรุง

ฝ่ายตุลาการของกัมพูชา ประกอบด้วย สภาตุลาการสูงสุด ซึ่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1997 โดยมีศาลสูงและศาลยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ ปัจจุบันมีตุลาการ 17 คน ในสภา ตุลาการสูงสุด ตามรัฐธรรมนูญกัมพูชากำหนดให้ฝ่ายตุลาการเป็นอิสระจากอำนาจของฝ่ายบริหาร ซึ่ง หน้าที่หลักของการตัดสินบรรทัดของศาลยุติธรรม คือ การทำหน้าที่เป็นอัยการฟ้องร้องคดีอาญา ทำ หน้าที่พิทักษ์ศักดิ์ศรีความที่มีการฟ้องร้องกันและทำหน้าที่ปกป้องเสรีภาพและสิทธิของประชาชน

การดำเนินนโยบายทางการเมือง⁶⁵ นายกรัฐมนตรีฮุน เซนขึ้นมาปกครองปีน ระยะเวลายาวนาน ซึ่งเมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 2015 เป็นวันครบรอบ 30 ปี นับแต่ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีจนถึงปัจจุบัน นับว่าเป็นผู้นำที่ครองอำนาจยาวนานที่สุดในการบริหารประเทศของ นายกฯ ฮุน เซนมีการใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จที่คุมอำนาจทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ ใช้ กองทัพค้ำจุนการเมือง การปกครองที่ผ่านมาเป็นลักษณะการเมืองระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ผู้มีอำนาจ สูงสุดในการปกครองจะเป็นผู้ให้ชื่อเสียง เกียรติยศ และผลประโยชน์แก่ผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองที่คอย สนับสนุนรัฐบาลเพื่อเป็นการตอบแทนที่มีความจงรักภักดี ผู้นำประเทศจึงสร้างฐานอำนาจด้วยระบบ อุปถัมภ์ นายกฯ ฮุนเซิน และพรรค CPP มีอำนาจเข้มแข็งผ่านเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ซึ่งควบคุมทั้ง กองทัพ กองกำลังตำรวจ ระบบศาลกระทรวงต่าง ๆ และสถาบันการปกครองของรัฐอื่น ๆ ตลอดจน สื่อมวลชน ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุและหนังสือพิมพ์

ผู้วิจัยทำการศึกษาศถานการณ์ทางการเมืองของกัมพูชาตั้งแต่ ค.ศ. 2008 - ปัจจุบัน⁶⁶ พบว่า พรรคการเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้ามมีการต่อสู้กันอย่างรุนแรงในแต่ละ ช่วงเวลา ซึ่งมีทั้งการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมอำนาจ ฐานคะแนน ฐานเสียง และใช้วิธีการไม่ โปร่งใสทั้งการออกเสียงปลอม การลงคะแนนเสียง การฟ้องร้อง ฯลฯ ทำให้เห็นภาพการเมืองที่มีความ ชัดแย้งและพรรคที่ครองเสียงข้างมากเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

⁶⁵ The Economist Intelligence Unit. “Cambodia” Country Report, February (2015) : 25.

⁶⁶ The Economist Intelligence Unit. “Cambodia” Country Report, June (2008) : 9-10.

ค.ศ. 2008 การเลือกตั้งทั่วไป มีความร้อนแรงขึ้นจากการแข่งขันลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะพรรคประชาชนกัมพูชา (CPP) และพรรคสมรังสี (NRP) ส่วนพรรคการเมืองขนาดเล็กอย่างพรรคฟุนซินเปค (FUNCINPEC) และพรรคคนโรตม รัตนฤทธิ อ่อนแอลง และคะแนนนิยมในหมู่ประชาชนตกต่ำ ขณะที่พรรคเกิดใหม่อย่างพรรคสิทธิมนุษยชน (HRP) ก็ได้รับการตอบสนองจากประชาชนไม่มากเท่าที่ควร การเลือกตั้งครั้งนี้มีความรุนแรงกว่าครั้งที่ผ่าน ๆ มา อาทิ มีการลอบสังหารผู้แทนพรรคที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ลอบสังหารหัวหน้าคะแนนของพรรค มีการกล่าวหาว่า พรรค CPP ใช้กลโกงในการเลือกตั้ง ทำให้พรรค SRP และ HRP ไม่ยอมรับผลการเลือกตั้ง จนทำให้เกิดเกิดการฟ้องคดีทางการเมือง การที่รัฐบาลกัมพูชาขึ้นฟ้องคดีนักการเมืองและสื่อมวลชน เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นว่าระบบศาลอาญาถูกรัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือปราบปรามฝ่ายค้านและสื่อมวลชน ห้ามพูดและแสดงความคิดเห็น ผลการเลือกตั้ง พรรค CPP ได้ชัยชนะและขึ้นบริหารประเทศโดยจัดตั้งรัฐบาลผสมกับพรรคพันธมิตรอย่างพรรค FUNCINPEC มีการวิเคราะห์ว่าพรรคฝ่ายตรงข้ามไม่อาจเอาชนะพรรค CPP ในการเลือกตั้งได้เพราะพรรคขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างพรรค SRP และ HRP และพรรค NRP ไม่สามารถรวมตัวกันจัดตั้งการเมืองฝ่ายค้านได้ เพราะต่างไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน

ค.ศ. 2009 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาส่วนท้องถิ่น ในวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 2009 เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกอำเภอขึ้นเป็นครั้งแรก การเลือกตั้งมีวัตถุประสงค์ เปลี่ยนอำนาจการตัดสินใจในการบริหารจากส่วนกลางให้ลงสู่ระดับท้องถิ่นมากขึ้นในการพัฒนาประเทศ การเลือกตั้งครั้งนี้ มีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย พรรคฝ่ายค้านและองค์กรพัฒนาเอกชนไม่เห็นด้วย โดยอ้างว่าการเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นไม่ใช่เป็นการเลือกตั้งที่แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของประชาชนทั้งหมดแต่ฝ่ายรัฐบาลชี้แจงว่าไม่อยากครอบครองอำนาจทั้งหมด จึงจัดให้มีการเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้งเป็นไปตามความคาดหมาย พรรค CPP ชนะการเลือกตั้งได้รับเลือกสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกจังหวัด/กรุง 302 ที่นั่งจาก 374 ที่นั่ง และสมาชิกสภาอำเภอ 2,249 ที่นั่ง จาก 2,861 ที่นั่ง ที่เหลือเป็นที่นั่งของพรรคอื่น ๆ ภายหลังการเลือกตั้ง ค.ศ. 2008 - 2009 พรรค FUNCINPEC และพรรค NRP ต่างหันมาให้การสนับสนุนพรรค CPP โดยเฉพาะเรื่องการจัดตั้งสมาชิกสภาส่วนท้องถิ่น เพราะทั้งสองพรรคต่างคาดหวังว่าพรรคของตนเองจะได้รับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นบ้าง ส่วนพรรคการเมืองแนวประชาธิปไตยหัวก้าวหน้า ได้แก่ พรรค SRP และพรรค HRP หลังประสบความพ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง ค.ศ. 2008 ทั้งสองพรรคหันมาเจรจากันในการจัดตั้งพันธมิตรทางการเมือง ซึ่งรู้จักกันในชื่อ “กระบวนกรประชาธิปไตยเพื่อการเปลี่ยนแปลง (The Democratic Movement for Chang-DMC)” จุดประสงค์ของการจัดตั้ง DMC เพื่อมุ่งหวังจะสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานะของพรรค SRP และ HRP ในการเลือกตั้ง และมีเป้าหมายสร้างอิทธิพลทางการเมืองให้มั่นคง

ค.ศ. 2010 การใช้อำนาจเชิงเผด็จการของรัฐบาลกัมพูชา ภายใต้การบริหารงานปกครองของพรรค CPP ยังมีเสถียรภาพสูง เพราะพรรคผูกขาดอำนาจทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เนื่องจากเป็นพรรคที่ครองเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรผูกขาดอำนาจฝ่ายบริหาร เพราะมีสิทธิ์จัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาบริหารประเทศและคุมกระทรวงสำคัญ ๆ และยังมีอำนาจควบคุมฝ่ายตุลาการด้วย จนทำให้กัมพูชามีแนวโน้มที่จะกลายเป็นรัฐซึ่งปกครองโดยพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว เพราะไม่มีพรรคฝ่ายค้านที่มีเสียงเข้มแข็งพอในสภาผู้แทนราษฎรเพื่อตรวจสอบอำนาจบริหารของรัฐบาล

ค.ศ. 2011 นับจากกัมพูชาเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยจาก ค.ศ. 1993-2011 กัมพูชามีการพัฒนาประชาธิปไตยมาเป็นระยะเวลาตามรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1993 ได้กำหนดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้อยู่บนพื้นฐานประชาชนทุกชนชั้นมีสิทธิ์ในการออกเสียงเลือกตั้ง แต่ในความเป็นจริงการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ได้แก่ ใน ค.ศ. 1998, 2003 และ 2008 กลับกลายเป็นชัยชนะของพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว นักการเมืองของพรรคฝ่ายค้านถูกลิดรอนสิทธิ์ จนมีแนวโน้มในอนาคตว่า ขบวนการการเลือกตั้งจะกลายเป็นการผูกขาดโดยพรรคการเมืองพรรคเดียว แทนที่จะเป็นการเลือกตั้งในรูปแบบพรรคการเมืองพหุนิยมที่หลากหลายสำหรับเป็นทางเลือกให้กับประชาชน เช่น กรณีของนายสม รังสี หัวหน้าพรรค SRP ได้ถูกถอดถอนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเอกสิทธิ์คุ้มกันทางรัฐสภา รวมทั้งคดีข้อหาขู่ให้เกิดความเกลียดชังและทำลายหลักเขตแดนระหว่างกัมพูชากับเวียดนามในข้อหาพิมพ์แผนที่พรมแดนกัมพูชา-เวียดนามปลอม สถานะการเมืองของพรรค SRP จึงอ่อนแอและมีการแตกแยกภายในพรรค เนื่องจากการถูกทำลายศักยภาพและมีการซื้อตัวนักการเมือง การถูกข่มขู่จากพรรค CPP เช่นเดียวกับพรรค FUNCINPEC ที่มีการย้ายไปสังกัดพรรค CPP การบริหารประเทศยังปกครองด้วยระบบอุปถัมภ์ นอกจากนี้รัฐบาลกัมพูชาได้ผ่านกฎหมายฉบับใหม่จำกัดเสรีภาพในการชุมนุมและการแสดงความคิดเห็นออกมา ตามกฎหมายฉบับนี้หากประชาชนในกรุงพนมเปญไม่พอใจสิ่งใด ๆ ก็ตาม และนัดชุมนุมประท้วงจะถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ยกเว้นแต่ประชุมประท้วงในจุดที่กำหนดคือ สวนสาธารณะเสรีภาพ

ค.ศ. 2012 มีการเลือกตั้งเกิดขึ้น 2 ครั้ง คือ การเลือกตั้งวุฒิสภา (สภาบน) และการเลือกตั้งสภาตำบล วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีอำนาจทางการเมือง โดยทำหน้าที่รับผิดชอบในการกลั่นกรองร่างกฎหมายที่จะออกมา ซึ่งพร้อมเสนอผ่านความเห็นของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนการเลือกตั้งวุฒิสภาขึ้นนั้นเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมจากผู้มีสิทธิ์ออกเสียง คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผลการเลือกตั้งพรรค CPP ชนะการเลือกตั้งอย่างขาดลอย ส่วนการเลือกตั้งสภาตำบลเพื่อกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น แต่การเลือกตั้งอำนาจส่วนใหญ่ยังคงขึ้นอยู่กับ

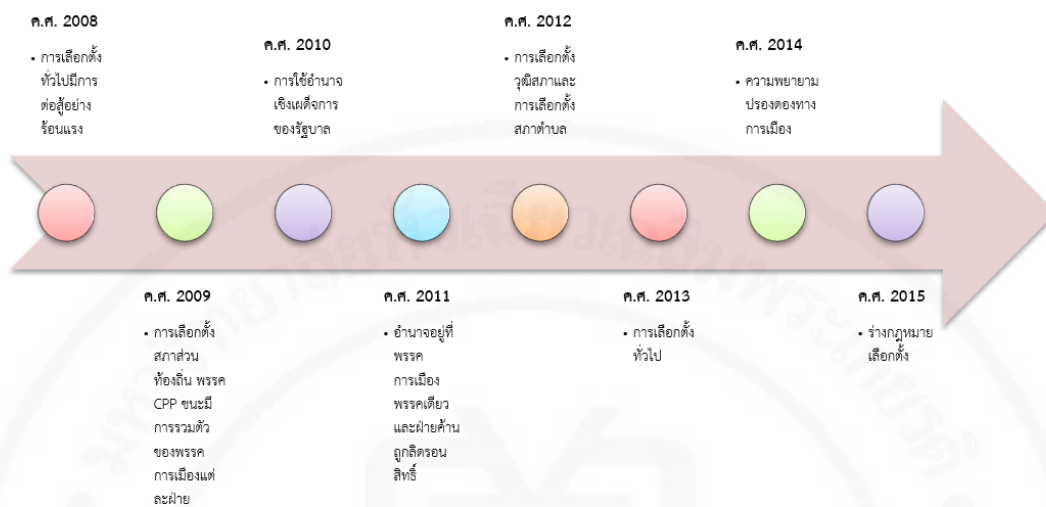
กับรัฐบาลกลาง และพรรค CPP ขณะการเลือกตั้งทำให้เห็นชัดเจนว่ากัมพูชายังคงเป็นการเมืองระบบอุปถัมภ์

ค.ศ. 2013 มีการเลือกตั้งที่ผกผัน เกิดความวุ่นวายทางการเมืองขึ้นในกัมพูชาโดยรัฐบาลกัมพูชาพยายามขัดขวางไม่ให้ นาย สม ริงสี หัวหน้าพรรค สงเคราะห์ชาติกัมพูชา (CNRP) เดินทางกลับกัมพูชาเพื่อร่วมในการเลือกตั้ง ด้วยการใช้คณะกรรมการเลือกตั้งเป็นกลไกขัดขวางไม่ให้ฝ่ายค้านเข้าร่วมการเลือกตั้งแต่พรรค CNRP พยายามรณรงค์หาเสียงด้วยการใช้สื่อต่าง ๆ สร้างภาพพจน์ที่ดีของพรรคจึงได้รับความเห็นอกเห็นใจจากประชาคมโลก ในที่สุดนายสม ริงสี ก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษจากกษัตริย์นโรดม สีหมุนี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 2013 และได้กลับกัมพูชาก่อนการเลือกตั้งเพียง 9 วัน เพียงเพื่อให้ประชาคมโลกเห็นว่าเป็นการเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรม จึงทำให้การเลือกตั้งครั้งนี้มีพรรคเข้าร่วมการเลือกตั้ง 8 พรรค ผลการเลือกตั้งรัฐบาลอัมฮัย ขณะในการเลือกตั้งได้ที่นั่งสมาชิกผู้แทนราษฎร จำนวน 68 ที่นั่ง จากจำนวน 123 ที่นั่ง ส่วนพรรค CNRP ได้ที่นั่ง 55 ที่นั่ง ผลที่ปรากฏออกมาสร้างความประหลาดใจแก่ประชาชนชาวกัมพูชาเพราะพรรค CPP เสียที่นั่งเกือบ 1 ใน 3 และพรรค CNRP ได้ที่นั่งเกือบ 2 เท่า ซึ่งอาจเป็นเพราะพรรค CNRP หันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้แก่ เฟสบุ๊คทวิตเตอร์ และเว็บบอร์ด ซึ่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลาย⁶⁷ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทำให้เกิดคนรุ่นใหม่และชนชั้นกลางขึ้นมา และทำให้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงประเทศ คนรุ่นใหม่ไม่เห็นด้วยกับการนโยบายของพรรค CPP และหันมาสนับสนุนพรรค CNRP

ค.ศ. 2014 ความพยายามปรองดองทางการเมืองเกิดจากเหตุการณ์ความวุ่นวายจากการชุมนุมประท้วงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 2013 จนถึง ค.ศ. 2014 ด้วยมีผู้ร่วมชุมนุมประท้วงจำนวน 5 คน ถูกตำรวจฆ่าตาย จากการใช้อาวุธปืนยิงเข้าใส่ฝูงชนหลายพันคนให้แตกกระจาย การปราบปรามอย่างรุนแรงเพิ่มความตึงเครียดขึ้นด้วยเสียงของประชาชนที่สนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายค้าน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนซึ่งแสดงความไม่พอใจออกมาเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น พากันขว้างก้อนหินใส่รถตำรวจและพลิกหงายรถตำรวจจนเกิดความเสียหาย หลังจากนั้นก็มี การชุมนุมประท้วงรัฐบาลประมาณ 1,000 คน และการประท้วงเริ่มรุนแรงขึ้น จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สนับสนุนให้พรรค CPP และพรรค CNRP หันมาเจรจากันอย่างเป็นทางการ เพื่อปฏิรูปการเลือกตั้ง ค.ศ. 2015 โดยมีการร่างกฎหมายการเลือกตั้งจนสำเร็จ และคาดการณ์ว่ากฎหมายการเลือกตั้งนี้จะช่วยให้เกิดความมั่นคง ทางการเมือง และลดทอนการใช้อำนาจเผด็จการลง

⁶⁷ “การเมืองกัมพูชา” (ม.ป.ป) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.isc-gspa.org/News/View_print.asp?subjectid=12836. (20 มกราคม 2561)

แผนภูมิที่ 1 พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของกัมพูชา ค.ศ. 2008–2015

ที่มา: การเมืองกัมพูชา. ม.ป.ป.⁶⁸

2. เศรษฐกิจของกัมพูชา การขยายตัวทางเศรษฐกิจของกัมพูชายังคงเป็นไปด้วยดีภายใต้ค่าเฉลี่ยการเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งเป็นข้อมูลก่อน ค.ศ. 2008 - 2009 ที่เกิดวิกฤตการเงินของโลก การขยายตัวทางเศรษฐกิจถูกผลักดันด้วยการเพิ่มขึ้นของการบริโภคในภาคเอกชน การลงทุนจากภาครัฐในโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและการลงทุนธุรกิจของภาคเอกชน⁶⁹ เมื่อศึกษาผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)^{70,71} ตั้งแต่ ค.ศ. 2014–2016 มีมูลค่า 17.28, 19.09 และ 21.07 พันล้านดอลลาร์สหรัฐและมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 7.0, 7.0 และ 7.2 ในขณะที่รายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้น 1,111, 1,214 และ 1,327 ดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับตลาดส่งออกที่สำคัญของกัมพูชา คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป จีน สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และตลาดนำเข้าที่สำคัญของกัมพูชา คือ จีน สหรัฐอเมริกา ไทยและเวียดนาม สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เสื้อผ้าและ

⁶⁸ “การเมืองกัมพูชา” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.isc-gspa.org/News/View_print.asp?subjectid=12836 (20 มกราคม 2561)

⁶⁹ สีดา สอนศรี และคณะ. (2559) *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ. 2550-2558)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 329.

⁷⁰ A World Bank Group Flagship Report. (JUNE 2017) *Global Economic Prospects A Fragile Recovery*. page 78.

⁷¹ กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน.สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเซียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2559) *ข้อมูลเศรษฐกิจประเทศกัมพูชา*. ม.ป.ท.

สิ่งทอ รองเท้า ข้าว ยางพารา พริกไทย และสินค้าประมง สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ วัสดุก่อสร้าง น้ำมันเชื้อเพลิง วัตถุดิบสำหรับสิ่งทอ อาหารและเครื่องดื่ม

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (ตลาดอาเซียน) กระทรวงพาณิชย์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์รุกตลาดอาเซียนด้วยกลยุทธ์ Deepening ASEAN ให้มีความสำคัญกับการบุกเจาะตลาดในระดับเมือง เน้นทุกหัวเมืองหลักเพิ่มเติมจากเมืองหลวง การเจาะตลาดสินค้ากลุ่มเป้าหมายและการพัฒนาช่องทางใหม่ ๆ ในการเข้าสู่ตลาด อาทิ modern trade และการค้าออนไลน์ เป็นต้น โดยแบ่งอาเซียนออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่ม CLMV กลุ่ม ASEAN peers และสิงคโปร์ กลุ่ม CLMV เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพสูงสุด ด้วยอัตราการการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงเฉลี่ยร้อยละ 7.11 ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา และร้อยละ 7.37 ใน ค.ศ. 2015 (กัมพูชา 7% สปป.ลาว 7.5% เมียนมาร์ 8.5% และเวียดนาม 6.5% โดยประมาณการของ IMF ใน World Economic Outlook ฉบับเดือนตุลาคม ค.ศ. 2015) ซึ่งทำให้กลุ่มชนชั้นกลางขยายจำนวนเพิ่มมากขึ้นและพัฒนาเข้าสู่สังคมเมืองอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องส่งผลต่อกำลังซื้อที่เพิ่มมากขึ้นพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยต้องการบริโภคสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงขึ้น ต้องการความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันมากขึ้นจึงเป็นโอกาสสำหรับธุรกิจแฟรนไชส์ของไทยและธุรกิจบริการต่าง ๆ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชาได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะกลาง (National Strategic Development Plan - NSDP) ค.ศ. 2014 - 2018 ซึ่งเป็นแผนพัฒนาฯ ภายใต้ยุทธศาสตร์ Rectangular Strategy Phase III โดยมีเป้าหมายสำคัญสรุปได้ดังนี้

- เพิ่มสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมในจีดีพีให้ได้ร้อยละ 30 ภายใน ค.ศ. 2025
- ปรับโครงสร้างการส่งออกให้มีความหลากหลายมากขึ้นโดยเพิ่มสัดส่วนการส่งออกสินค้าอื่นนอกเหนือจากสินค้าเครื่องนุ่งห่มและสิ่งทอด้วยการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในสาขาอื่น ๆ นอกเหนือจากอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องนุ่งห่มและสิ่งทอเพื่อเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจ (economic diversification) สู่อุตสาหกรรมใหม่ ๆ อาทิ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และการแปรรูปอาหาร

- ตั้งเป้าเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางภายใน ค.ศ. 2030

IMF กล่าวว่า เศรษฐกิจกัมพูชามีอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 7 สูงเป็นอันดับ 3 ในอาเซียนแม้ว่ากัมพูชาจะเป็นตลาดขนาดเล็กมีประชากรเพียงกว่า 15 ล้านคน โดยประมาณ ร้อยละ 75 เป็นคนยากจนส่วนคนรวยขั้นมหาเศรษฐีมีอยู่ประมาณ ร้อยละ 5 ที่เหลือเป็นชนชั้นกลาง ซึ่งมีกำลังซื้อสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากการเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักลงทุนต่างชาติที่เข้าไปทำธุรกิจและใช้ชีวิตในกัมพูชา และกลุ่มชาวต่างชาติที่เข้า

ไปอาศัยในกัมพูชาในลักษณะลงหลักปักฐาน โดยเฉพาะชาวจีนญี่ปุ่นเกาหลีและเวียดนามที่ต่างก็สร้างเมืองใหม่ เพื่อเป็นย่านที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ของชุมชนของตนในกรุงพนมเปญ ทั้งประเภทที่หนีภัยการเมืองภัยธรรมชาติและเข้ามาใช้ชีวิตหลังเกษียณ กำลังซื้อที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว และการเข้ามาของชุมชนต่างชาติจากการที่กฎหมายกัมพูชานุญาตให้คนต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อาคาร ตั้งแต่ชั้นที่ไม่ติดกับพื้นดินขึ้นไปได้ รวมถึงการเมืองที่มีเสถียรภาพส่งผลให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะประเภทที่อยู่อาศัยและอาคารพาณิชย์มีการขยายตัวสูง จึงเป็นโอกาสสำหรับคลัสเตอร์ธุรกิจก่อสร้างของไทยอาทิธุรกิจรับเหมาก่อสร้างธุรกิจบริการออกแบบตกแต่งภายใน สถาปนิก วิศวกร การบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงสินค้าวัสดุก่อสร้าง สุขภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ของแต่งบ้าน สิ่งทอ เป็นต้น ไม่เพียงแต่เฉพาะในกรุงพนมเปญแต่ในเมืองท่องเที่ยวสำคัญ โดยเฉพาะเสียมเรียบโดยกัมพูชามีนักท่องเที่ยวประมาณ 4 ล้านคนต่อปี นอกจากนี้เนื่องจากกัมพูชาขาดอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศ ต้องพึ่งพาการนำเข้าเป็นสำคัญ และกำลังซื้อที่เพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการบริโภคสินค้าอุปโภคเพิ่มขึ้นตามมา

ผลการสำรวจสำมะโนครัวเกษตรกรรมครั้งแรกของรัฐบาลในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2014 แสดงให้เห็นว่าชาวไร่ร้อยละ 73 ยังคงยึดมั่นในการดำรงชีพทางการเกษตรและระบุว่ามีเพียงร้อยละ 1 ของที่ดินที่ใช้สำหรับการเพาะปลูกเป็นพื้นที่เพาะปลูกอย่างถาวร แสดงว่า พื้นที่จำนวนน้อยที่จะคงไว้เป็นแหล่งผลิตพืชผลการเกษตรอย่างยั่งยืน ส่วนที่เหลือจะมีการเปลี่ยนแปลงไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น ภาคอุตสาหกรรม นับตั้งแต่มีการลงทุนจากต่างประเทศ รัฐบาลกัมพูชาได้ตั้งเขตเศรษฐกิจขึ้นหลายแห่งทั่วประเทศ นับได้ว่าสามารถดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน เช่น อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและสิ่งทอ แต่มีการคาดการณ์ว่าถ้าสถานการณ์การเมืองที่ไม่ปรองดองอาจมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ขัดขวางการลงทุนของต่างชาติ เพราะไม่มีความมั่นใจในเสถียรภาพทางการเมือง และส่งผลแง่ลบต่อประเทศ กล่าวคือ ผู้ให้ความช่วยเหลือจะไม่อนุมัติเงินกู้ให้กัมพูชาและช่วยเหลือแบบให้เปล่า อย่างไรก็ตามตั้งแต่ ค.ศ. 2008 กัมพูชามีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

3. สังคมและวัฒนธรรมของกัมพูชา กัมพูชามีประชากรประมาณ 15.8 ล้านคน แบ่งตามโครงสร้างอายุได้ดังนี้ 0-14 ปี ร้อยละ 32.21 และ 5-64 ปี ร้อยละ 64.1 และ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 3.8 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 96.4 อิสลาม ร้อยละ 2.1 อื่น ๆ ร้อยละ 1.3 และไม่ระบุศาสนา ร้อยละ 0.2 ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาราชการ⁷² เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของผู้มีกำลังแรงงานพบว่าทุก ๆ สาขาอุตสาหกรรมแรงงานส่วนใหญ่จบเพียงระดับประถมศึกษา แต่ระยะหลังเริ่ม

⁷² นักรบ พิมพ์ขาว บรรณาธิการ. (2558) *คู่มือเรียนรู้ทุกอย่างของอาเซียน AEC ต้องรู้ ฉบับสมบูรณ์*. นนทบุรี : อิงค์ ปิยอนด์บุ๊คส์ จำกัด. หน้า 153.

มีการจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสัดส่วนที่สูงขึ้น การผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขา อาชีวศึกษาและช่างเทคนิคเป็นที่ต้องการอย่างมาก แต่มีข้อจำกัดทั้งในด้านกำลังคนและงบประมาณ โดยเฉพาะในสาขาเครื่องจักร ไฟฟ้าและวิศวกรรม โรงเรียนไม่สามารถผลิตแรงงานในสาขาเหล่านี้ให้มี คุณภาพในระดับมาตรฐาน ดังนั้น รัฐบาลจึงอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อพัฒนาการผลิต แรงงาน⁷³

โสทธิคฮก (SothikHok)⁷⁴ ได้กล่าวถึง ภูมิหลังของกัมพูชาว่าในศตวรรษที่ 20 กัมพูชาประสบภัยสงครามกลางเมืองยาวนานกว่า 30 ปี และเป็นช่วงเวลาแห่งโศกนาฏกรรมอัน เลวร้ายที่สุดในประวัติศาสตร์ของกัมพูชา คือ 4 ปี แห่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ซึ่งบงการโดยเขมรแดงที่ กุมอำนาจตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 1975 ถึงเดือนมกราคม ค.ศ. 1979 ชาวกัมพูชาราว 2 ล้านคน รวมถึงปัญญาชนเกือบทั้งหมดถูกสังหารและเสียชีวิตจากการถูกบังคับใช้แรงงาน นอกจากการฆ่าล้าง เผ่าพันธุ์ โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจทั้งหมดก็ถูกทำลาย วัฒนธรรมและการศึกษาอันเป็น สัญลักษณ์ของชาติ และเป็นต้นกำเนิดของอารยธรรมอื่น ๆ ทั้งหมดได้รับผลกระทบมากที่สุด เจดีย์ และโรงเรียนถูกทำลายหรือเปลี่ยนเป็นเรือนจำ แทนที่เด็กและผู้ใหญ่จะได้ไปโรงเรียน กลับถูกบังคับให้ ทำนา ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1979 พรรคกัมพูชาประชาธิปไตยของเขมรแดงถูกขับไล่โดยกองทัพ เวียดนาม และก่อตั้งอำนาจใหม่ คือ สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา ในช่วงสงครามกลางเมืองระหว่าง 4 พรรคการเมืองหลักของกัมพูชาก็แบ่งแยกประเทศออกเป็นเสี่ยง ๆ ทั้งยังทำให้ขาดเสถียรภาพอย่างที่เป็นอยู่ ดังนั้น ประชาชนหลายแสนคนจึงอพยพออกนอกประเทศและกลายเป็นผู้ลี้ภัยในประเทศ เพื่อนบ้านรวมทั้งประเทศไทย สงครามการเมืองในกัมพูชาเป็นผลลัพธ์ทางภูมิศาสตร์การเมืองประการ หนึ่งของสงครามเย็น การล่มสลายของสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1989 และการเปลี่ยนแปลงด้าน บรรยากาศการเมืองโลกที่เกิดขึ้นตามมา ก่อให้เกิดการเจรจาต่อรองระหว่าง 4 พรรคการเมืองที่ ขัดแย้งกันอยู่และประเทศที่เกี่ยวข้อง มีการเซ็นสนธิสัญญาสันติภาพขึ้น ณ กรุงปารีส ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1991 ซึ่งทำให้กัมพูชาจัดการเลือกตั้งภายใต้การกำกับขององค์การสหประชาชาติเมื่อ ค.ศ. 1993 และได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือของประเทศภาคีและองค์กรเอกชนนานาชาติ กัมพูชาได้ สันติภาพในปี ค.ศ. 1998 หลังจาก 30 ปีของความไม่สงบทางสังคม สภาพต่าง ๆ ในกัมพูชาได้ เปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์หลังความขัดแย้งไปสู่การพัฒนามากขึ้น และมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น

⁷³ ไตรรัตน์ ยืนยง. (2558) **รู้รอบเรื่องประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น (1977) จำกัด. หน้า 67 - 68.

⁷⁴ โสทธิคฮก (SothikHok). (2555) “การพัฒนาการอ่านเพื่อการศึกษาสำหรับทุกคน” ใน วัฒนชัย วินิจจะกุล, บรรณาธิการ. (2555, สิงหาคม). **อ่านข้ามชาติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหาร และพัฒนาองค์ความรู้องค์การมหาชน. หน้า 167 - 184. แปลจาก Reading Development in the Service of Education For All.

สรุปได้ว่า ช่วงก่อนและระหว่างการปกครองของประเทศฝรั่งเศส เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามประเพณีนิยมทางวัฒนธรรมจริยธรรมทางสังคมนิทานพื้นบ้าน เพลงโบราณ โคลงกลอน และ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์สังคมเกือบจะไม่มีหรือมีเหลือน้อยมาก ณ เวลานั้นความรู้ถูกส่งต่อมาโดย ปากต่อปากจากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะมีเฉพาะในสังคมชั้นสูงและ ที่วัดทางพุทธศาสนา เนื่องจากวัดเป็นแหล่งการเรียนรู้หลัก นับตั้งแต่ต้น ค.ศ. 1950-1970 เป็นช่วง รุ่งเรืองของการศึกษาในกัมพูชาและส่งผลต่อสังคมและวัฒนธรรม แต่เมื่อมีสงครามกลางเมืองและ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ได้ทำลายระบบการศึกษา สังคมและวัฒนธรรมไปหมดสิ้น เพราะคนที่รู้หนังสือรู้ วัฒนธรรมถูกกำจัด รุ่นที่อ่อนกว่าต้องใช้เวลาอีกหลายปีที่จะเริ่มต้นใหม่ กัมพูชาได้มีแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยในแผนระยะยาวของประเทศ ระหว่าง ค.ศ. 2003-2015 เน้นการ เพิ่มจำนวนคนให้มีอัตราการรู้หนังสือเพิ่มขึ้น และมีแนวทางขยายโอกาสทางการศึกษาในการเพิ่ม ชั่วโมงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อีกทั้งอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนที่อยู่ ท้องถิ่นห่างไกล มุ่งหวังให้เด็กได้รับโอกาสทางการศึกษาและเกิดความเท่าเทียมกัน

เมื่อศึกษาดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI) ซึ่งเป็นสถิติ จัดลำดับการพัฒนามนุษย์ในแต่ละประเทศ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ระดับสูงมาก สูง กลาง และต่ำ ซึ่ง เป็นการรวบรวมข้อมูลการคาดหมายการคงชีพ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว กัมพูชาอยู่ภายใต้ สงครามและความขัดแย้งมา 30 ปี ทำให้กัมพูชาก่อนหน้านี้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับที่ต่ำ และตกอยู่ในสภาพที่ยากจน แต่จากรายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 ของโครงการพัฒนาแห่ง สหประชาชาติ (The United Nations Development Programme: UNDP)⁷⁵ พบว่า ค.ศ. 2015 กัมพูชามีดัชนีการพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 143 จาก 188 ประเทศทั่วโลก คะแนน 0.563 อยู่ใน ระดับกลาง ซึ่งเป็นลำดับเท่าเดิมกับ ค.ศ. 2014 และมีการคาดหมายการคงชีพหรืออายุไขเฉลี่ย 68.8 ปี นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวกัมพูชาเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ที่มีค่าคะแนนเพียง 0.357

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า บริบททางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรมของกัมพูชายังไม่เอื้อต่อคนพิการเท่าที่ควร ในทางการเมืองการปกครองยังมีลักษณะผูกขาด โดยผู้นำที่อยู่ในอำนาจมาเป็นเวลายาวนานถึง 30 ปี เป็นการเมืองแบบอุปถัมภ์ ความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ แม้จะมีตัวเลขที่ค่อนข้างสูงอย่างต่อเนื่อง แต่การกระจายรายได้ยังไม่ดีเท่าที่ควร ยังมีคนจน เป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับผลพวงจากความเติบโตทางเศรษฐกิจ ในด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นเพียง

⁷⁵ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) **Human Development for Everyone.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) page 200 - 204.

มิติเดียวที่ชาวแกมพูชายังคงมีความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้คนพิการยังได้รับการช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง และชุมชนอยู่พอสมควร

2.5.2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

1. การเมืองการปกครองของสปป.ลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นรัฐเดี่ยว มีการปกครองตามรัฐธรรมนูญ ประกอบโดยประชาชนบรรดาเผ่าต่าง ๆ ขนชั้นในสังคม ได้แก่ กรรมกร กสิกร และปัญญาชนได้รับการปฏิบัติและรับรองทางกฎหมายภายใต้ระบบการเมือง ซึ่งมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (Laos People Revolution Party) เป็นองค์กรนำและมีอำนาจสูงสุดแบบประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ (democraticcentralism) พรรคประชาธิปไตยปฏิวัติลาวก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม ค.ศ. 1955 โดยแยกตัวออกมาจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน โดยกลุ่มผู้นำชาวเวียดนาม ลาว และแกมพูชา มีท่านโฮจิมินห์เป็นผู้นำเพื่อต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศส ระบบการปกครอง ประกอบด้วยสถาบันหรือองค์กรหลักดังนี้⁷⁶

สภาแห่งชาติ สปป.ลาว เป็นประเทศที่ใช้ระบบสภาเดียว คือ สภาแห่งชาติ เป็นองค์การตัวแทนแห่งสิทธิอำนาจ และผลประโยชน์ของประชาชนบรรดาเผ่าเป็นองค์การอำนาจแห่งรัฐ และทั้งเป็นองค์การนิติบัญญัติที่มีสิทธิ์ตกลงปัญหาพื้นฐานของประเทศชาติ ติดตามตรวจตราการเคลื่อนไหวขององค์การบริหาร ศาลประชาชนและองค์การอัยการประชาชน

ประธานประเทศมีฐานะเป็นประมุขของรัฐและเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร มีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี จากการลงมติไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกสภาแห่งชาติที่เข้าประชุมทั้งหมด ด้านอำนาจหน้าที่ ประธานประเทศมีบทบาทฐานะเป็นจอมทัพที่สามารถเรียกประชุมคณะรัฐบาลในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินได้ ส่วนอำนาจอื่น ๆ ได้แก่ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่สภาแห่งชาติให้การรับรองหรือคำสั่งแต่งตั้งถอดถอนนายกรัฐมนตรีและสมาชิกในรัฐบาลตามความเห็นชอบของสภาแห่งชาติ แต่งตั้งหรือปลดตำแหน่งรองประธานศาลประชาชนสูงสุด ตามข้อเสนอของประธานศาลประชาชนสูงสุด รัฐบาล หรือคณะรัฐบาลเป็นฝ่ายบริหารของประเทศ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และประธานคณะกรรมการเทียบเท่ากระทรวงเป็นผู้ปฏิบัติงาน นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลได้รับการแต่งตั้งจากประธานประเทศ โดยการรับรองของสภาแห่งชาติ มีวาระ 5 ปี มีหน้าที่ชี้แนะและอำนวยความสะดวกปฏิบัติงานของรัฐบาล รวมถึงเป็นผู้แต่งตั้งรองรัฐมนตรี รองประธานคณะกรรมการเทียบเท่ากระทรวง รองเจ้าแขวงและรองเจ้าครองนครหลวง

⁷⁶ สีดา สอนศรีและคณะ. (2559) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ. 2550-2558). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 364 - 365.

ตลอดจนเจ้าเมืองอำนาจในการตัดสินใจและดูแลกิจการของกระทรวงต่าง ๆ เป็นของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำกระทรวง อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล มุ่งเน้นการเป็นผู้รักษาและสร้างให้เกิดความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในทุกมิติ

องค์กรตุลาการ ในส่วนของโครงสร้างการปกครองฝ่ายตุลาการ แบ่งเป็น 2 องค์กร คือ 1) ศาลประชาชน ใน สปป. ลาว มีแต่ศาลเท่านั้นจึงมีสิทธิ์อำนาจ ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี บนหลักการพื้นฐานการเคารพและปฏิบัติกฎหมายอย่างเคร่งครัด ระบบศาลประชาชนตัดสินคดี ประกอบด้วย 3 ชั้น ชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ ชั้นอุทธรณ์ 2) องค์กรอัยการประชาชน คือองค์กรรัฐที่ทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติกฎหมายในขอบเขตทั่วประเทศ และสิ่งฟุ้งผู้ต้องหาขึ้นศาลเป็น โครงสร้างคู่ขนานกับศาลประชาชน

ประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครองของ สปป.ลาว มีความเกี่ยวข้องกับ ประวัติศาสตร์ของประเทศไทย กล่าวคือใน ค.ศ. 1892 ประเทศไทยซึ่งใช้ชื่อว่า “สยาม” ในขณะนั้น ได้เกิดข้อขัดแย้งกับฝรั่งเศสในเรื่องอำนาจเหนือดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงจนเกิดวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 จากการใช้สิทธิ์เหลื่อมของโอกุสต์ ปาวีกงสุลฝรั่งเศส โดยการไต่เรือรบมาปิดอ่าวไทยเพื่อบังคับให้ ยกดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง รวมทั้งดินแดนอื่น ๆ ดินแดนลาวเกือบทั้งหมดก็เปลี่ยนไปตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศฝรั่งเศสในปีนั้นและถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งของอินโดจีนฝรั่งเศส ต่อมาภายหลัง ดินแดนลาวส่วนอื่นที่อยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขงก็ตกเป็นของฝรั่งเศสอีกใน ค.ศ. 1907

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่นได้รุกเข้ามาในลาวและดินแดนอินโดจีน ฝรั่งเศสอื่น ๆ เมื่อญี่ปุ่นใกล้แพ้สงคราม ขบวนการลาวอิสระซึ่งเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อกู้เอกราช ลาวในเวลานั้นประกาศเอกราชให้ประเทศลาวเป็นประเทศ “ราชอาณาจักรลาว” หลังญี่ปุ่นแพ้ สงคราม ฝรั่งเศสก็กลับเข้ามามีอำนาจในอินโดจีนอีกครั้งหนึ่ง แต่เนื่องจากการที่เวียดนามห์ปลดปล่อย เวียดนามได้ จึงเป็นการสันคลอนอำนาจฝรั่งเศสจนยอมให้ลาวประกาศเอกราชบางส่วนใน ค.ศ. 1949 และได้เอกราชสมบูรณ์ ใน ค.ศ. 1953 ภายหลังฝรั่งเศสรบแพ้เวียดนามที่เดียนเบียนฟู ผู้ที่มี บทบาทในการประกาศเอกราชคือ เจ้าสุวรรณภูมา เจ้าเพชรราช และ เจ้าสุภานุวงศ์ โดยมี เจ้ามหา ชีวิตศรีสว่างวงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้ามหาชีวิต (พระมหากษัตริย์) จากอาณาจักรล้านช้างหลวงพระ บางเดิม และได้รวมทั้ง 3 อาณาจักร คือ ล้านช้างหลวงพระบาง ล้านช้างเวียงจันทน์ และล้านช้าง จำปาศักดิ์ เข้าด้วยกันเป็นราชอาณาจักรลาว

ค.ศ. 1959 เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์เสด็จสวรรคต เหตุการณ์ในลาวยุ่งยากมาก เจ้าสุภานุวงศ์หนึ่งในคณะลาวอิสระประกาศตนว่าเป็นพวกฝ่ายซ้ายนิยมคอมมิวนิสต์ และเป็นหัวหน้า ขบวนการประเทศลาว ได้ออกไปเคลื่อนไหวทางการเมืองในป่า เนื่องจากถูกฝ่ายขวาในลาวคุกคาม อย่างหนัก ถึงปี ค.ศ. 1961 ร้อยเอกกองแลทำการรัฐประหารรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมา แต่ถูกกองทัพ

ฝ่ายขวาและฝ่ายซ้ายรุมจมนพ่ายแพ้ หลังจากนั้นบังคับให้ลาวต้องกลายเป็นสมรภูมิลับของสงครามเวียดนาม และเป็นปัจจัยก่อให้เกิดการรัฐประหารและสงครามกลางเมืองที่ยืดเยื้อ ภายใต้การแทรกแซงของชาติต่าง ๆ ทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายโลกเสรี

ค.ศ. 1975 พรรคประชาชนปฏิวัติลาว ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตและเวียดนามเหนือ โดยการนำของเจ้าสุภานุวงศ์ ก็ยึดอำนาจรัฐจากรัฐบาลประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของ เจ้าสุวรวงศ์มหา พระเชษฐา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาสำเร็จ คณะปฏิวัติลาวจึงประกาศสถาปนาประเทศลาวเป็น “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” อย่างเป็นทางการในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 โดยยังคงแต่งตั้งให้อธิบดีเจ้ามหาชีวิตเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลระบอบใหม่

แผนภูมิที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของ สปป.ลาว ค.ศ. 1892 – 1975

ที่มา: สีด้า สอนศรี และคณะ. 2559.⁷⁷

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) ประมุขของ สปป. ลาว เป็นประธานประเทศ คือ นายบุนยัง วอละจิด ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาแห่งชาติ มีอำนาจลงนามประกาศใช้กฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของสภาแห่งชาติ แต่งตั้ง หรือย้ายเจ้าแขวงตามที่นายกรัฐมนตรี นายทองลุน สีสุลิด เสนอ

⁷⁷ สีด้า สอนศรี และคณะ. (2559) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ. 2550 - 2558). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 364 - 365.

และให้ نیروโทษกรรม เป็นต้น⁷⁸ รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดูแลเรื่องการป้องกันประเทศ การทำความตกลงกับต่างประเทศ เสนอบประมาณให้สภาแห่งชาติพิจารณาอนุมัติ รวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงานให้สภาแห่งชาติและประธานประเทศทราบ หัวหน้าฝ่ายบริหาร คือ นายกรัฐมนตรี ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของประธานประเทศ โดยผ่านความเห็นชอบของสภาแห่งชาติ วาระของรัฐบาลเท่ากับวาระของสภาแห่งชาติการบริหารท้องถิ่นของสปป.ลาว มี 3 ระดับ คือ แขวง (เทียบเท่าจังหวัด) เมือง (เทียบเท่าอำเภอ) และบ้าน (เทียบเท่าหมู่บ้าน) ผู้บริหารสูงสุดในแต่ละระดับ ได้แก่ เจ้าแขวง เจ้าเมือง และนายบ้านตามลำดับองค์กรดำเนินนิติบัญญัติของ สปป.ลาว คือ สภาแห่งชาติ สมาชิกสภาแห่งชาติมาจากการเลือกตั้งของประชาชน วาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป และผู้มีสิทธิได้รับเลือกตั้งได้ต้องมีอายุ 21 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ สมาชิกสภาแห่งชาติชุดที่ 7 ซึ่งเลือกตั้งใน ค.ศ. 2011 มีสมาชิกเพิ่มเป็น 130 คนสภาแห่งชาติ สปป. ลาว ประชุมสมัยสามัญ ปีละ 2 ครั้ง ในช่วงต้นปี (หรือปลายปี) และกลางปี สภาแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างกฎหมายที่รัฐบาลเสนอ และอนุมัติโครงการไฟฟ้าพลังน้ำที่ผลิตไฟฟ้าได้มากกว่า 50,000 กิโลวัตต์ ในช่วงที่ปิดสมัยประชุม คณะกรรมการประจำสภาแห่งชาติ จะทำหน้าที่แทนสภาแห่งชาติ คณะกรรมการประจำสภาแห่งชาติชุดปัจจุบันมี นางปานี ยาต่อตู้ ประธานสภาแห่งชาติเป็นประธานโดยตำแหน่ง คณะกรรมการประจำสภาแห่งชาติ มีอำนาจแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษา และเปิดสมัยประชุมสภาศาลของ สปป.ลาว ประกอบด้วยศาลประชาชนสูงสุด ศาลอุทธรณ์ ศาลประชาชนแขวง ศาลประชาชนเมือง และศาลทหาร โดยศาลประชาชนสูงสุด เป็นองค์กรพิพากษาสูงสุด ทำหน้าที่ตรวจตราคำตัดสินของศาลประชาชนท้องถิ่นและศาลทหาร ก่อน ค.ศ. 1980 รัฐธรรมนูญยังไม่มีมาตราเกี่ยวกับศาล ศาลเป็นเพียงกรมหนึ่งในกระทรวงยุติธรรม และเพิ่งแยกเป็นอิสระเมื่อ ค.ศ. 2003 การแต่งตั้งประธานศาลประชาชนสูงสุดต้องเสนอให้สภาแห่งชาติเห็นชอบ สปป.ลาว⁷⁹

2. เศรษฐกิจของสปป.ลาว

เมื่อศึกษาผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)^{80,81} ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015–2017 มีมูลค่า 12.5, 13.44 และ 15.02 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 7.2, 7.52

⁷⁸ “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศลาว#> (19 มกราคม 2561)

⁷⁹ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์. (ม.ป.ป.) ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://vientiane.thaiembassy.org/th/about/> (10 ตุลาคม 2560)

⁸⁰ A World Bank Group Flagship Report. (JUNE 2017) Global Economic Prospects A Fragile Recovery, p.78.

และ 11.9 ในขณะที่รายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้น 1,785, 1,876 และ 2,057 ดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับตลาดส่งออกที่สำคัญของสปป.ลาว คือ ไทย จีน เวียดนาม ออสเตรเลีย เยอรมนีตลาดนำเข้าที่สำคัญของ สปป. ลาว คือ ไทย จีน เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลีใต้สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ แร่ ทองแดง และของใช้ที่ทำด้วยทองแดง ไฟฟ้า เครื่องนุ่งห่มเครื่องใช้ไฟฟ้า ทองคำผสม ทองคำแท่ง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์จากไม้ ยาสูบ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ พาหนะขนส่งทางบก เหล็กและเครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็ก ชิ้นส่วนรถยนต์และอะไหล่ เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ยางและเครื่องใช้ที่ทำด้วยยางและทองแดง

จากสภาวะการขาดสภาพคล่องการเงินในปีงบประมาณที่ผ่านมา กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้เตือนรัฐบาล สปป.ลาว ให้มีความระมัดระวังในการก่อหนี้สิน โดยเฉพาะการใช้จ่ายในโครงการลงทุนของรัฐที่ไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชน และโครงการที่ยังไม่มีความจำเป็นในสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งอาจส่งผลให้ สปป.ลาว ต้องเผชิญกับความล้มเหลวทางเศรษฐกิจได้ สถาบันค้นคว้าเศรษฐกิจแห่งชาติ สปป.ลาว ระบุว่า เศรษฐกิจลาวขยายตัวมากโดยสาขาที่มีส่วนสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุด ได้แก่ การค้าส่งและปลีก ธุรกิจก่อสร้าง การเพาะปลูกพืชและปศุสัตว์ ประปาและอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร ในอนาคตธุรกิจการให้บริการและพลังงานเป็นตัวขับเคลื่อนที่แข็งแกร่ง และอุตสาหกรรมเหมืองแร่จะค่อย ๆ ลดบทบาทลง ทั้งนี้ รัฐบาลชุดใหม่ของ สปป.ลาว มีนโยบายที่เข้มงวดกับการอนุญาตลงทุนด้านเหมืองแร่และทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นวัตถุดิบมากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายให้ สปป.ลาว เป็นแบตเตอรี่แห่งเอเชีย รัฐบาลได้ส่งเสริมการลงทุนด้านพลังงานไฟฟ้าอย่างมาก สปป.ลาว อยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 8 (ค.ศ. 2016 - 2020) ซึ่งได้ระบุนโยบายที่สำคัญในการผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ 8 ประการ ได้แก่ 1) ควบคุมเศรษฐกิจระดับมหภาคให้มีเสถียรภาพ 2) ควบคุมการจัดเก็บงบประมาณรายรับให้มีประสิทธิภาพ 3) เสริมสร้างศักยภาพด้านการวิจัยให้แก่หน่วยงานรัฐ 4) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุน 5) ส่งเสริมการผลิตสินค้าและการบริการให้มีความหลากหลาย 6) สนับสนุนโครงการลงทุนที่ได้รับการอนุมัติและเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จ 7) ปรับปรุงวิสาหกิจของรัฐให้มีความโปร่งใส รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ 8) ปรับปรุงกลไกการบริหารงานของรัฐให้มีความโปร่งใส รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดี สปป.ลาว ได้ตั้งเป้าการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากสถานะประเทศด้อยพัฒนาภายในปี 2020 ปัจจัยที่สนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ในปี 2016 คือ ธุรกิจเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ พลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ ธุรกิจบริการ การท่องเที่ยว และ

⁸¹ ข้อมูลเศรษฐกิจสปป.ลาว. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน.สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (ม.ป.ท.). หน้า 1.

โลจิสติกส์ สปป. ลาว มีนโยบายเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ โดยประกาศใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุน (ฉบับปรับปรุง) 9 สาขาธุรกิจ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 2016 ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (2) การเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (3) อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (4) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (5) การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (6) ธุรกิจโรงพยาบาล (7) การลงทุน การบริการ และการสาธารณสุข (8) ธนาคารและสถาบันการเงิน (9) ศูนย์การค้าสมัยใหม่ ทั้งนี้ ผู้ที่จะเข้ามาลงทุนจะต้องมีทุนจดทะเบียนอย่างน้อย 1,200 ล้านบาท (ประมาณ 4.8 ล้านบาท) หรือมีนักวิชาการตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป หรือใช้แรงงานลาวที่มีสัญญาจ้างอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 5 คนขึ้นไป ตลอดจนการให้สิทธิพิเศษด้านภาษีเพิ่มเติมในการลงทุนด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การศึกษา และโรงพยาบาล ในด้านความช่วยเหลือจากต่างประเทศ มูลค่ารวม 559.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 18,452 ล้านบาท) จำนวน 549 โครงการ แบ่งเป็นความช่วยเหลือให้เปล่า 382.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 12,600 ล้านบาท) จำนวน 497 โครงการ และเงินกู้ 176.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 8,825 ล้านบาท) จำนวน 52 โครงการไทยเป็นนักลงทุนต่างชาติอันดับ 3 ในลาว (รองจากจีนและเวียดนาม) เมื่อพิจารณาจากมูลค่าการลงทุนสะสมในช่วง ค.ศ. 2014–2017 จำนวน 752 โครงการ มีมูลค่าการลงทุนทั้งหมดรวม 4,494,184,613 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในสาขาสำคัญ ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า ขนส่งและโทรคมนาคม ธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยว ธนาคาร อุตสาหกรรมไม้แปรรูป เครื่องนุ่งห่ม และหัตถกรรมนอกจากนี้ สปป.ลาว มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการคมนาคมได้มีการตัดถนนเพิ่มและสร้างถนนเครือข่ายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้สะดวกในการติดต่อเดินทางการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายใน 6 ประเทศตามลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ ไทย กัมพูชา มณฑลยูนนาน และมณฑลกว๋างสีของสาธารณรัฐประชาชนจีน สปป.ลาว เมียนมาร์ และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยเป็นไปตามกรอบแผนยุทธศาสตร์ของอนุภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub region : GMS) ซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์กรระหว่างประเทศจำนวนมาก

3. สังคมและวัฒนธรรมของสปป.ลาว

สปป.ลาว มีประชากรประมาณ 6,477,211 คน แบ่งตามโครงสร้างอายุได้ดังนี้ 0-14 ปี ร้อยละ 36.7 อายุ 15 - 64 ปี ร้อยละ 59.6 และร้อยละ 65 ปีขึ้นไป 3.7 การนับถือศาสนาส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 85 นับถือผี ร้อยละ 12 และอื่น ๆ อีกร้อยละ 3⁸² สปป.ลาว

⁸² นักรบ พิมพ์ขาว บรรณาธิการ. (2558) *คู่มือเรียนรู้ทุกอย่างของอาเซียน AEC ต้องรู้ ฉบับสมบูรณ์*. นนทบุรี : ริงค์ ปียอนด์บุ๊กส์ จำกัด. หน้า 189.

ประกอบด้วยชนชาติต่าง ๆ หลายหลายเชื้อชาติ ซึ่งในภาษาลาวจะเรียกกันว่า “ประชาชนบรรดาเผ่า” สามารถจำแนกได้เป็น 49 เผ่าโดยประมาณ แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ตามถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนี้⁸³

1) ลาวลุ่ม หมายถึง ชนชาติลาวที่อาศัยอยู่ในที่ลุ่ม เช่น ลาวลุ่ม ไทเหนือ ไทดำ ไทขาว ไทแดง ผู้ไท ไทพวน ไทลื้อ ฯลฯ มีประมาณร้อยละ 68 ของประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ลาวลุ่มส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธใช้ภาษาลาวเป็นภาษาทางการลาว ประกอบอาชีพในการเกษตรกรรม คือ ทำนา ทำสวนและเลี้ยงสัตว์

2) ลาวเทิง หมายถึง ลาวที่อาศัยอยู่ที่ราบสูง ระดับ 700-1,200 เมตร ประกอบด้วย ขมุ ข่า แจง ละแ่นด แกนปานา สีดา บิด สามหาง ดา หอก ผู้เทิง ไฟเขลา ปันลู่ แซ กะแสง ส่วย ตะโอย ละแ่ว ละแวน อาลัก กะตาง อินทรี ยาเหียน กายัก ชะนุ ตาเลียง อาลัก ละแง ฯลฯ ใช้ภาษาตระกูลมอญ-เขมร ส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่และเลี้ยงสัตว์

3) ลาวสูง หมายถึง ชาวลาวภูเขา ตั้งแต่ 1,700 เมตรขึ้นไป ประกอบด้วยชนชาติเผ่าม้งและอื่น ๆ เช่น ม้งลาย ม้งขาว ม้งดำ ย่าว โซโล ฮ้อ รุณี มูเซอ ผู้น้อย กุยก้อ แลนแตน ฯลฯ ใช้ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต มีอาชีพทำไร่ หาของป่าและเลี้ยงสัตว์ ดังนั้น จึงทำให้มีประเพณีและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

การศึกษาได้รับการปรับปรุงและขยายตัวมาจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนสามัญได้ขยายตัวอย่างทั่วถึง รวมไปถึงเขตชนบทพื้นที่ห่างไกลและบรรดาอำเภอยากจน อัตราการเข้าเรียนของเด็กในเกณฑ์ 3-4 ปี บรรลुर้อยละ 14.6 เกินเป้าหมายที่วางไว้ร้อยละ 10.4 อัตราการเข้าเรียนของเด็กในเกณฑ์อายุ 6-10 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 93 ใน ค.ศ. 2009-2010 ได้ยกระดับครูที่ไม่ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นบรรดาสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เอกชนได้เข้ามามีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือการพัฒนาการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ด้านสาธารณสุข มีการขยายตัวพร้อมกับการยกระดับแพทย์หมอรระดับต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี มีคุณภาพดีขึ้น มีนโยบายรักษาฟรี และไม่ฟรี ส่งเสริมการรักษาเพื่อสุขภาพอนามัยและโภชนาการอัตราน้ำสะอาดบรรลुर้อยละ 78 ของครัวเรือนทั้งหมด อัตราการใช้ห้องน้ำของประชาชน ร้อยละ 52 และการเป็นไข้มาลาเรียลดลงมาก งานด้านวัฒนธรรมได้รับการฟื้นฟูบูรณะปกป้องรักษา ตามทิศทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะชาติ ก้าวหน้า และมหาชนไปพร้อมกับสร้างบ้านวัฒนธรรม และสร้างครอบครัววัฒนธรรม ด้านสังคม สสปล.ลาว มีการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างต่อเนื่องจะเห็นได้จากรายได้ต่อหัวของประชากรที่เพิ่มขึ้น

⁸³ สีดา สอนศรีและคณะ. (2559) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ. 2550-2558). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 355, 380 - 382.

จากการรายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 (Human Development Index : HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ(The United Nations Development Programme : UNDP)⁸⁴ พบว่า ค.ศ. 2015 สปป.ลาว มีดัชนีพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 138 จาก 188 ประเทศทั่วโลกซึ่งมีลำดับที่ลดลงมาจาก ค.ศ. 2014 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 137 แต่คะแนน 0.586 ยังคงอยู่ในระดับกลาง และมีการคาดการณ์การคงชีพหรืออายุไขเฉลี่ย 66.6 ปี นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนลาวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ที่มีค่าคะแนนเพียง 0.397

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า บริบททางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของสปป.ลาว ยังไม่เอื้อต่อคนพิการ การเมืองการปกครองของ สปป.ลาว มีลักษณะรวมศูนย์ ไม่เป็นประชาธิปไตย ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ค่อนข้างต่ำ ความยากจนกระจายตัวอยู่ทั่วไป ด้านสังคม มีชนเผ่าที่มีวิถีชีวิตของตนเอง และส่วนใหญ่ยังคงยากจน ในด้านวัฒนธรรม ชาวลาส่วนใหญ่นับถือผี คนพิการจึงไม่ได้รับการยอมรับ ครอบครัวที่มีคนพิการจึงมักจะ ไม่เปิดเผยว่ามีคนพิการอยู่ในครอบครัว

2.5.3 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

1. การเมืองการปกครองเมียนมาร์

เมียนมาร์มีรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ โดยมีรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสภาประชาชน สภาชาติพันธุ์และสภาท้องถิ่น สมาชิกรัฐสภามาจากการเลือกตั้ง โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้ารัฐบาล ก่อน ค.ศ. 2010 มีระบอบการปกครองโดยรัฐบาลทหาร ภายใต้สภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (State Peace and Development Council-SPDC) โดยมีประธาน SPDC เป็นประมุขของประเทศ และมีนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล ในช่วงเวลาดังกล่าว มักถูกประชาคมโลกตำหนิเกี่ยวกับระบบการปกครอง ซึ่งใช้การปกครอง คือ ระบอบเผด็จการทหาร (Military Council) แต่ก็ยังเป็นเพราะปัจจัยภายในประเทศที่คณะรัฐบาล จะต้องหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในชาติมากที่สุด อย่างไรก็ตามเมียนมาร์มีความพยายามที่จะดำเนินการให้ประเทศก้าวไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งนับว่าเป็นความพยายามอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ดังจะเห็นว่า พลเอกชินอูน นายกรัฐมนตรีของประเทศในขณะนั้นได้ประกาศ นโยบายการดำเนินการไปสู่ กระบวนการปรองดองแห่งชาติและประชาธิปไตย (Roadmap towards Democracy) เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ. 2003 ถึงแม้ว่าจะได้จัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 7

⁸⁴ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) **Human Development for Everyone.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) page 200 - 204.

พฤศจิกายน ค.ศ. 2010 ตามระบอบประชาธิปไตยทั่วไป แต่กระนั้นก็ดีกระบวนการ ประชาธิปไตยของพม่า ดังกล่าวนี้อีกกลับไม่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากคณะรัฐบาลทหารของเมียนมาร์ ยังไม่ได้ลงจากอำนาจอย่างแท้จริง เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงสภาพจากรัฐบาลทหารมาเป็น รัฐบาลพลเรือนโดยคณะผู้บริหารระดับสูง ยังคงเป็นนายทหารนอกราชการพม่าแบ่งการปกครองเป็น 7 รัฐ ตามกลุ่มเชื้อชาติที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ในแต่ละรัฐ (รัฐชิน รัฐกะฉิ่น รัฐกะเหรี่ยง รัฐกะยา รัฐมอญ รัฐยะไข่ และรัฐชาน)⁸⁵

ภูมิหลังทางการเมืองการปกครองของเมียนมาร์⁸⁶ จะเห็นได้ว่าในอดีตการเมืองการปกครองของเมียนมาร์ในยุคเริ่มแรกมีรากฐานมาจากสถาบันกษัตริย์ มีรูปแบบการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่อมาเมื่อพม่าเข้าสู่ยุคอาณานิคมของอังกฤษ การเมืองเมียนมาร์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ได้มีการตัดทอนอำนาจกษัตริย์และนำแนวความคิดของชาติตะวันตกเข้ามาเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเมืองการปกครอง โดยใช้นโยบาย “แบ่งแยกและปกครอง” มีการจัดรูปแบบการปกครองให้เป็นรัฐสมัยใหม่ แบ่งการปกครองเป็น 2 รัฐ คือ รัฐของชาวเมียนมาร์ ซึ่งเป็น “พม่าแท้” (Burma proper) กับรัฐของชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็น “กลุ่มชนตามเขตชายแดน” (Frontier Areas)

ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เมียนมาร์ได้รับเอกราชจากอังกฤษ ใน ค.ศ. 1948 พร้อมทั้งปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้รัฐบาลกลางเมียนมาร์ภายใต้การนำของ นายอู๋ นายกรัฐมนตรีพลเรือนคนแรกของพม่าต้องเผชิญกับการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลกลางกับ กองกำลังชนกลุ่มน้อยในดินแดนเมียนมาร์จนกลายเป็นสงครามกลางเมือง นายอู๋ จึงตัดสินใจให้นายพลเนวิน ซึ่งเป็นผู้กุมอำนาจในขณะนั้นเข้ามาควบคุมสถานการณ์ จึงกลายเป็นการเปิดช่องให้ กองทัพเมียนมาร์เข้ามาแทรกตัวในกลไกการเมืองของเมียนมาร์ตั้งแต่นั้นมา

จนกระทั่งใน ค.ศ. 1988 นักศึกษาเมียนมาร์ทั่วประเทศได้ลุกฮือขึ้นชุมนุมประท้วง รัฐบาลเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย จนเป็นเหตุให้กองทัพพม่าโดยการนำของ พลเอก ซอ หม่อง ทำการยึดอำนาจภายใต้ชื่อสภาฟื้นฟูภาวะเรียบร้อยแห่งรัฐ (SLORC) และประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ตามระบอบประชาธิปไตย โดยเมียนมาร์ได้ประกาศต่อประชาคมโลกว่า ได้พยายามสร้างความเป็น ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในประเทศของตน

⁸⁵ “เมียนมาร์ การเมืองการปกครอง” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.asean-info.com/asean_members/myanmar_politics.html (20 มกราคม 2561)

⁸⁶ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์. (ม.ป.ป.) การปกครอง. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/2345678 oplkjhgfdsasdfghjk/rabb-kar-pkhrxng> (20 มกราคม 2561)

ใน ค.ศ. 1990 จึงได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปผลการเลือกตั้งในครั้งนั้นพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (NLD) ซึ่งมี นางออง ซาน ซูจี เป็นเลขาธิการพรรค ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งสูงสุด แต่กองทัพเมียนมาร์ภายใต้การนำของคณะ SLORC ปฏิเสธผลการเลือกตั้งไม่ยอมถ่ายโอนอำนาจการบริหารให้แก่พรรค NLD และไม่ยอมให้ นางออง ซาน ซูจี เข้ามาบริหารประเทศ แต่กลับเข้ายึดอำนาจปกครองประเทศเสียเอง พร้อมทั้งจับกุมคุมขัง นางออง ซาน ซูจี อันถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง จากการกระทำของรัฐบาลทหารเมียนมาร์ดังกล่าว ทำให้นานาประเทศต่างออกมาประณามและพยายามกดดันเมียนมาร์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจอย่างสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา รวมทั้งอีกหลาย ๆ ประเทศ เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ต่างออกมาโจมตีการเลือกตั้งของเมียนมาร์ว่าไม่มีความชอบธรรม และเรียกร้องให้เมียนมาร์ปล่อยตัวนางออง ซาน ซูจี รวมทั้งนักโทษทางการเมืองทั้งหมด แต่เมียนมาร์ก็ไม่รับฟังเสียงเรียกร้องเหล่านั้น ในที่สุดสหภาพยุโรปและสหรัฐฯ ได้กำหนดมาตรการคว่ำบาตรทางการค้าและทางเศรษฐกิจ รวมทั้งยุติการช่วยเหลือต่อเมียนมาร์ แต่ถึงอย่างไรมาตรการคว่ำบาตรก็ไม่มีผลใด ๆ ในการกดดันรัฐบาลทหารเมียนมาร์และยังคงยืนยันที่จะดำเนินการตามนโยบายของตนเองโดยไม่สนใจต่อมาตรการกดดันของนานาประเทศ

จากความต้องการของเมียนมาร์ที่จะชำระไว้ซึ่งการปกครองระบอบเผด็จการทางทหารและการคุกคามขบวนการประชาธิปไตยภายใน โดยไม่สนใจต่อการคว่ำบาตรของนานาประเทศ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ไม่เข้ามาผูกมิตรกับเมียนมาร์มากนัก เมียนมาร์จึงให้ความสำคัญในการผูกสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจที่ปกครองโดยระบอบเผด็จการอย่างประเทศจีนหรือเกาหลีเหนือที่ให้การสนับสนุนและปกป้องเมียนมาร์ โดยเฉพาะจีนได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญยิ่ง ในฐานะเป็นคู่ค้าที่ใหญ่เป็นอันดับสามของเมียนมาร์รองจากสิงคโปร์และไทย ถือเป็นนักลงทุนต่างชาติรายใหญ่ที่สุดในเมียนมาร์ รวมทั้งเป็นผู้จัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคหลัก การสนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์ การฝึกอบรมบุคลากรให้แก่กองทัพเมียนมาร์ และปกป้องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเมียนมาร์โดยการใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) ร่างข้อมติคว่ำบาตรในการประชุมของคณะมนตรีความมั่นคงขององค์การสหประชาชาติอีกด้วย ตลอดระยะเวลาเกือบสองทศวรรษที่เมียนมาร์ปิดประเทศโดยไม่สนใจต่อโลกภายนอก ทำให้เมียนมาร์ยังคงเป็นประเทศด้อยพัฒนาล้ำหลังกว่าหลาย ๆ ประเทศ จนในที่สุดพลเอกอาวุโสตานฉ่วยได้ประกาศให้มีการลงประชามติ เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิรับร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 2008 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์เมียนมาร์

ค.ศ. 2010 เมียนมาร์ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกในรอบ 20 ปี ภายใต้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 2008 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรคสหสามัคคีและการพัฒนาได้รับชัยชนะ โดยมี นายเต็ง เส่ง (Thein Sein) ในฐานะหัวหน้าพรรคได้รับฉันทามติจากรัฐสภาให้ดำรงตำแหน่ง

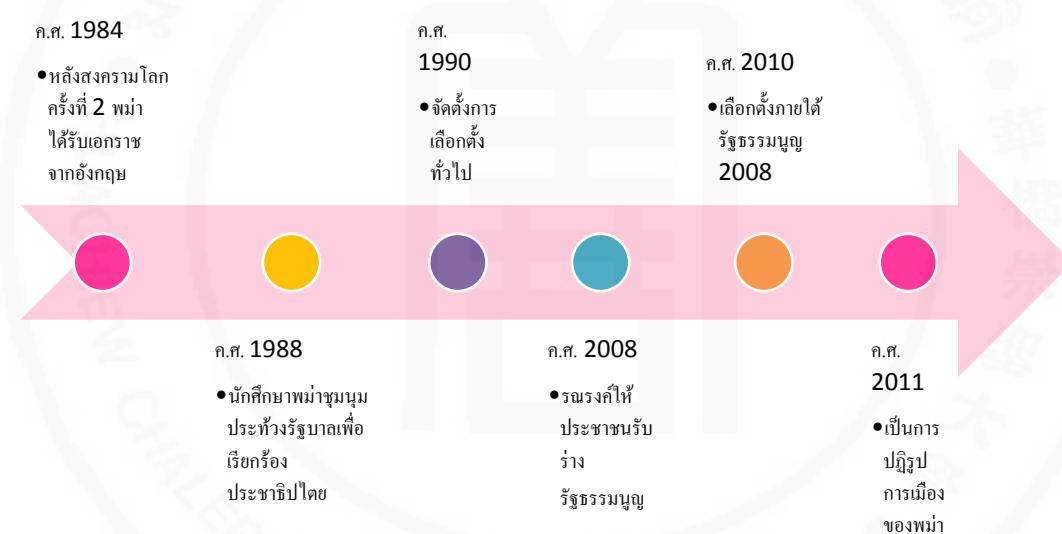

ประธานาธิบดีคนใหม่ของประเทศเมียนมาร์ ซึ่งถือเป็นการจัดตั้งรัฐบาลที่มีตัวแทนพลเรือนเป็นครั้งแรกในลักษณะประชาธิปไตยครึ่งใบ เนื่องจากทหารยังคงมีอิทธิพลทางการเมืองของเมียนมาร์ เช่นเดิม แต่ก็ได้มีการผ่อนคลายการควบคุมรัฐบาลมากขึ้นกว่าเดิม จากการสืบทอดอำนาจอย่างรวดเร็วของรัฐบาลใหม่ได้นำมา ซึ่งการปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจสร้างความสมานฉันท์เดินทางไปกับกลุ่มที่สนับสนุนประชาธิปไตยโดยใน ค.ศ. 2011 ประธานาธิบดีเต็ง เส่ง ได้ประกาศใช้การปฏิรูปทางการเมือง และเศรษฐกิจ โดยเริ่มลดทอนบทบาทของรัฐในบางภาคส่วนของสังคมและการเมือง มีการออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุนให้บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างพม่ากับคู่ค้าต่างประเทศใหม่ รวมทั้งได้มีการปล่อยตัวนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนอย่างนางออง ซาน ซูจี และนักโทษทางการเมืองให้เป็นอิสระ ทำให้ภาพลักษณ์ของเมียนมาร์ต่อนานาประเทศเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

เมียนมาร์ได้มีการปฏิรูปการเมืองตั้งแต่ ค.ศ. 2011 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามในส่วนของรัฐสภา ดูเหมือนกองทัพเมียนมาร์ยังคงรักษาสถานะอำนาจเอาไว้ได้บางส่วน เนื่องจากรัฐธรรมนูญของเมียนมาร์กำหนดให้ 1 ใน 4 ของที่นั่งในรัฐสภาต้องกันไว้สำหรับตัวแทนจากกองทัพแม่หลายฝ่าย จะมองว่า การเมืองของเมียนมาร์ยังเป็นเพียงประชาธิปไตยครึ่งใบเท่านั้น แต่เมียนมาร์ก็สามารถทำให้นานาประเทศเชื่อว่าเมียนมาร์ได้พยายามที่จะปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งปัจจุบันความพยายามของเมียนมาร์ก็บรรลุผล เนื่องจากอานิสงส์จากการปฏิรูปการเมืองในครั้งนี้ จึงได้รับการยอมรับจากนานาประเทศในการผ่อนคลายมาตรการคว่ำบาตรทางการค้าและทางเศรษฐกิจที่กำหนดขึ้นโดยสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้เศรษฐกิจเมียนมาร์ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นช่วงเวลาสอดคล้องกับการที่พม่าเร่งปฏิรูปนโยบายทางเศรษฐกิจและการเงินเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายนอกมากขึ้น อีกทั้งมีการปรับปรุงกฎหมายการลงทุนฉบับใหม่ ซึ่งมีการให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนต่างชาติมากขึ้น การปรับรูปแบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศใหม่ โดยประกาศยกเลิกอัตราแลกเปลี่ยนแบบหลายอัตรา มาเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว เพื่อให้ระบบการชำระเงินของเมียนมาร์เป็นมาตรฐานสากลยิ่งขึ้น กอปร กับเมียนมาร์ได้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ในปี ค.ศ. 2013 ณ กรุงเนปิดอว์ เมืองหลวงแห่งใหม่ของพม่า ยิ่งทำให้เมียนมาร์มีการพัฒนาประเทศในหลากหลายมิติมากขึ้น กล่าวคือ เมียนมาร์ได้มีการจัดวางผังเมืองใหม่ มีการสร้างสาธารณูปโภคโครงสร้างพื้นฐานไว้รองรับการเติบโตของเมืองหลวงในทุกด้าน โดยได้รับความช่วยเหลือด้านเงินทุนจากจีนและสหรัฐฯ ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวถือเป็นการเปิดประเทศเมียนมาร์อีกด้านหนึ่งที่นำเอากีฬาเป็นตัวนำร่อง และตามด้วยการท่องเที่ยวเพื่อที่จะดึงเม็ดเงินของชาวต่างชาติเข้ามากระตุ้นเศรษฐกิจพม่าให้เติบโตยิ่งขึ้นการเติบโตของเมียนมาร์ได้พัฒนารุดหน้า

เรื่อยมา ด้วยความพยายามปฏิรูปการเมืองและปรับเปลี่ยนนโยบายทางเศรษฐกิจและการเงินของพม่า ให้เป็นเสรีมากขึ้น ทำให้เมียนมาร์กลายเป็นจุดหมายแห่งใหม่ของนักลงทุนต่างชาติ ที่หันมาสนใจและแสวงหาโอกาสเข้ามาลงทุนในพม่า และกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญสำหรับการส่งออกนำเข้าสินค้าต่าง ๆ ที่จะเป็นตัวกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของเมียนมาร์ต่อไปในอนาคต นั่นคือ สัญญาณความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ของเมียนมาร์ ที่จะช่วงชิงความได้เปรียบจากประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน ในการดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามาเปิดตลาดในพม่า ท่ามกลางสภาวะการแข่งขันทางการค้าในตลาดโลกที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น

แผนภูมิที่ 3 พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของเมียนมาร์ ค.ศ. 1984 – 2011

ที่มา: สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์. ม.ป.ป.⁸⁷

2. เศรษฐกิจของเมียนมาร์

เมียนมาร์เคยถูกจัดให้เป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนาที่สุดในโลก อันสืบเนื่องมาจากการแยกตัว การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารประเทศสู่สังคมนิยม การบริหารประเทศที่ผิดพลาดและถูกบอยคอตจากสหรัฐอเมริกา แคนาดา และกลุ่มประเทศประชาคมยุโรปในช่วงเกือบ

⁸⁷ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์. (ม.ป.ป.) การปกครอง. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/2345678 oplkjhgfdasdfghjk/rabb-kar-pkhrxng> (20 มกราคม 2561)

10 ปี ทำให้ในอดีตรวมอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยเพียงปีละร้อยละ 2.9⁸⁸ ปัจจุบันเมื่อศึกษาผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)^{89,90} ตั้งแต่ ค.ศ. 2013 - 2015 มีมูลค่า 56.460.29 และ 64.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 8.4 และ 8.5 ในขณะที่รายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 868.72, 910.35 และ 959.24 ดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ ไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้ อาหารประเภทเนื้อสัตว์น้ำ เสื้อผ้า ัญชีพืช สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งที่ไม่ใช่ไฟฟ้า และใช้ไฟฟ้าสิ่งทอน้ำมันเพื่อการบริโภค ตลาดส่งออกที่สำคัญของเมียนมาร์ ได้แก่ ไทย อินเดีย จีน ฮองกง สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และตลาดนำเข้าที่สำคัญของเมียนมาร์ ได้แก่ สิงคโปร์ จีน ไทย ญี่ปุ่น อินเดีย มาเลเซีย กระทรวงพาณิชย์เมียนมาร์ ได้ประกาศยุทธศาสตร์การส่งออกแห่งชาติซึ่งเป็นแผนการดำเนินการระยะ 5 ปี นับตั้งแต่ปี 2558 ถือเป็นแผนยุทธศาสตร์ทางการค้าฉบับแรกที่เมียนมาร์ไม่เคยมีมาก่อน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ เพิ่มสัดส่วนการส่งออกไปยังสหรัฐฯ และสหภาพยุโรปลดการพึ่งพารายได้จากส่งออกน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติพร้อมกำหนด 7 ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย ประกอบด้วยข้าว พืชตระกูลถั่ว ผลิตภัณฑ์จากปลา และอาหารทะเล ยางพารา สิ่งทอ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป รวมถึงการท่องเที่ยว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่เมียนมาร์ได้มีการปฏิรูปการเมืองจากรูปแบบเผด็จการรัฐบาลทหารมาเป็นรูปแบบประชาธิปไตย และการคืนอิสรภาพให้แก่นาง ออง ซาน ซูจี รวมถึงการเปิดประเทศเข้าสู่ยุคการค้าเสรี ถือเป็น การทลายกำแพงที่ปิดกั้นประเทศมาอย่างยาวนานหลายทศวรรษของเมียนมาร์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นการพุ่งทะยานอย่างรวดเร็วของเมียนมาร์ในการพัฒนาประเทศ และเป็นการส่งสัญญาณทางเศรษฐกิจที่กำลังก้าวนำเมียนมาร์ให้ยืนหยัดอย่างมั่นคงบนเวทีโลก ด้วยยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนของเมียนมาร์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. สังคมและวัฒนธรรมของเมียนมาร์

เมียนมาร์มีจำนวนประชากร 53,999,804 คน แบ่งตามโครงสร้างอายุดังนี้ คือ 0 - 14 ปี ร้อยละ 27.5 อายุ 15 - 64 ปี ร้อยละ 67.5 และ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 5 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 92.3 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2 และศาสนาฮินดู ร้อยละ 1.7⁹¹

⁸⁸ วีระวัฒน์ พันธุ์ครุฑ. (2555) สุขภาพดี วิถีอาเซียน Asean Health Care System รวมบทวิเคราะห์ระบบบริการสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. หน้า 80.

⁸⁹ A World Bank Group Flagship Report. (JUNE 2017) Global Economic Prospects A Fragile Recovery, p.78.

⁹⁰ ข้อมูลเศรษฐกิจสาธารณรัฐเมียนมาร์. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน.สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (ม.ป.ท.) หน้า 1.

⁹¹ นักรบ พิมพ์ขาว บรรณาธิการ. (2558) คู่มือเรียนรู้ทุกอย่างของอาเซียน AEC ต้องรู้ ฉบับสมบูรณ์. นนทบุรี : ริงค์ ปียอนด์บุ๊กส์ จำกัด. หน้า 108.

วัฒนธรรมของเมียนมาร์ได้รับอิทธิพลทั้งจากจีน อินเดีย แต่มีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง อย่างวัฒนธรรมมอญ ศิลปะของเมียนมาร์ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีและพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาตั้งแต่ครั้งโบราณชาวเมียนมาร์เป็นชนชาติที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สั่งสมมาแต่อดีต การยึดมั่นในคุณค่าของอดีตเช่นนี้ ทำให้ชาวเมียนมาร์ยังคงดำเนินชีวิตตามแบบโบราณ โดยเฉพาะในเรื่องจริยธรรม การนับถือศาสนา และการปฏิบัติตามประเพณีที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสและระบบอุปถัมภ์เป็นอย่างยิ่ง สถานภาพของชายจะสูงกว่าหญิง แต่ขณะเดียวกันเมื่อหญิงแต่งงานก็สามารถขอหย่าจากสามีได้ เมื่อหย่าแล้วก็กลับมาอยู่บ้านพ่อแม่ตามเดิม ในช่วงแต่งงานมักแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย พิธีแต่งงานเรียบง่ายไม่ต้องมีพิธีทางศาสนาหรือทางโลก มีแต่การจดทะเบียนสมรสเพื่อประโยชน์ในการแบ่งสินสมรส หญิงชาวเมียนมาร์จะได้รับสิทธิตามกฎหมายทัดเทียมชาย แม้ว่าสถานภาพอื่น ๆ ทางสังคมจะด้อยกว่าก็ตาม แต่กฎหมายคุ้มครองสิทธิสตรีอย่างมาก ตลอดช่วงชีวิตของชาวเมียนมาร์ได้ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากอดีต แม้ในช่วงการตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ชาวอังกฤษพยายามจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตให้ชาวเมียนมาร์มีโลกทัศน์แบบสมัยใหม่แต่ชาวเมียนมาร์ก็ยังพอใจที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในค่านิยมแบบเดิม เช่น การแต่งกายซึ่งสะท้อนให้เห็นความภาคภูมิใจในความเป็นเมียนมาร์ของตนอย่างเห็นได้ชัด⁹²

จากการรายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme: UNDP)⁹³ พบว่า ค.ศ. 2015 เมียนมาร์ มีดัชนีการพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 145 จาก 188 ประเทศทั่วโลกซึ่งมีลำดับที่เพิ่มขึ้นมาจาก ค.ศ. 2014 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 146 มีคะแนน 0.556 ยังคงอยู่ในระดับกลาง และมีการคาดการณ์การคงชีพหรืออายุไขเฉลี่ย 66.1 ปี นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนเมียนมาร์เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ที่มีค่าคะแนนเพียง 0.353

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า บริบททางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของเมียนมาร์เอื้อต่อคนพิการพอสมควร ในอดีตการเมืองการปกครองของเมียนมาร์อยู่ภายใต้อำนาจของเผด็จการทหารเป็นเวลากว่า 30 ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมียนมาร์ในอดีตอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากถูกสหรัฐอเมริกาและยุโรปตัดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ประชาชนไม่มี

⁹² “ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมเมียนมาร์” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5496&filename=aseanknowledge (19 มกราคม 2561)

⁹³ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) **Human Development for Everyone.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) page 200 - 204.

รายได้ยากจน ทำให้ประชาชนในวัยแรงงานต้องอพยพมาทำงานในประเทศไทยจำนวนมาก แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเป็นรัฐบาลพลเรือนที่นำโดยนางอองซานซูจี การเมืองการปกครองเริ่มเปลี่ยนเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เศรษฐกิจเริ่มดีขึ้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกา และยุโรป กลับมามีความสัมพันธ์ทางการค้า ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด การทำบุญ ช่วยเหลือผู้ยากไร้อยู่ในสายเลือดของชาวเมียนมาร์ ดังนั้น คนพิกการเมียนมาร์จึงได้รับการดูแลจากครอบครัวและญาติพี่น้องค่อนข้างดี

2.5.4 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

1. การเมืองการปกครองของเวียดนาม

เวียดนามปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (Communist Party of Vietnam : CPV) เป็นพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวของประเทศ โครงสร้างการปกครองของเวียดนามแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ **1) ฝ่ายนิติบัญญัติ** ได้แก่ สภาแห่งชาติ (Quoc Hoi หรือ National Assembly) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายทั้งภายในและต่างประเทศ มีหน้าที่บัญญัติและแก้ไขกฎหมาย แต่งตั้งประธานาธิบดีตามที่พรรคคอมมิวนิสต์เสนอให้การรับรองหรือถอดถอนนายกรัฐมนตรีตามที่ประธานาธิบดีเสนอ รวมทั้งแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ อันเป็นระบบการบริหารแบบผู้นำร่วม **2) ฝ่ายบริหาร** (หรือรัฐบาลส่วนกลาง) ประกอบด้วยประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี รวมไปถึงตำแหน่งสำคัญในพรรคคอมมิวนิสต์ เช่น สมัชชาของพรรคคอมมิวนิสต์ มีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี มีหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรบริหารระดับสูง เลขาธิการ พรรคคอมมิวนิสต์ เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดของพรรค คณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กรมการเมือง (Politburo) เป็นองค์กรบริหารสูงสุดเป็นศูนย์กลางอำนาจในการกำหนดนโยบาย และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด และ **3) การปกครองท้องถิ่น** ในแต่ละจังหวัดจะมีคณะกรรมการประชาชน (Provincial People's Committee) ทำหน้าที่บริหารงานภายในท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นโยบายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่บัญญัติโดยองค์กรของรัฐที่อยู่ในระดับสูงกว่า ระบบการบริหารราชการท้องถิ่นของเวียดนามแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับจังหวัดและเทียบเท่ามี 59 จังหวัด กับอีก 5 นคร คือ ฮานอย โฮจิมินห์ ไฮฟอง ดานัง และเกิ่นเธอ ซึ่งจะได้รับงบประมาณจากส่วนกลางโดยตรง รวมทั้งข้าราชการจะได้รับการแต่งตั้งโดยตรงจากส่วนกลาง จึงมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ ช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานระดับเมืองและเทศบาลมีประมาณ 600 หน่วย และ

ระดับตำบลมีประมาณหนึ่งหมื่นตำบลประธานาธิบดีคนปัจจุบัน คือ พล.ต.อ.ตรัน ญู๋ยว กว่าง นายกรัฐมนตรีคือนายเหวียน ซวน ฟุก⁹⁴

ภูมิหลังด้านการเมืองการปกครองของเวียดนาม ย้อนไปในปี ค.ศ. 1858 กองทัพฝรั่งเศสเข้าโจมตีเมืองดานังเป็นเมืองแรก แล้วค่อยโจมตีเมืองอื่น ๆ จนครอบคลุมทั้งประเทศใช้เวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1858-1884 ด้วยวิธีการทำสนธิสัญญากับกษัตริย์และชนชั้นสูง ฝรั่งเศสทำสงครามกับพวกต่อต้านจนถึง ค.ศ. 1896 จึงได้ชัยชนะและตั้งข้าหลวงใหญ่มาดูแลอินโดจีน (ประกอบด้วยโคชินจีน ตั้งเกียอันนัม กัมพูชา และลาว) ฝรั่งเศสจัดให้เวียดนามเป็นทั้งแหล่งผลิตและเป็นตลาดระบายสินค้า

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914-1918) ฝรั่งเศสเกณฑ์คนเวียดนามไปทำสงคราม และต้องการเงินไปสนับสนุนการทำสงคราม ทำให้ชาวเวียดนามเดือนร้อนและหวังต่อสู้เพื่อเป็นอิสระจากฝรั่งเศส

สงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1939-1945) ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่เวียดตะวันออกเฉียงใต้ คณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์มองว่าสงครามนี้เป็นสงครามระหว่างประเทศมหาอำนาจ ดังนั้น จุดมุ่งหมายของพรรคคือโค่นล้มลัทธิจักรวรรดินิยมและปลดปล่อยชาติให้เป็นอิสระ รัฐบาลอาณานิคมยอมแพ้ญี่ปุ่นตลอดแนวรบ ชาวเวียดนามจึงถือเป็นโอกาสปลดอาวุธกองทัพฝรั่งเศส ประชาชนทั่วอินโดจีนลุกขึ้นก่อกบฏต่อผู้ปกครองชาวต่างชาติ ตั้งแต่ ค.ศ. 1941-1945 อยู่ภายใต้ รัฐบาลอาณานิคมของฝรั่งเศสต้องมาถูกญี่ปุ่นครอบครองซ้ำ ฝรั่งเศสกับญี่ปุ่นตกลงแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศเวียดนาม

ค.ศ. 1945 สหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูลงที่เมืองฮิโรชิมาและเมืองนางาซากิ ญี่ปุ่นยอมแพ้ หลังจากนั้นพวกเวียดนามก็ต้องเตรียมการล่วงหน้าสำหรับฝ่ายสัมพันธมิตรที่จะเข้ามาควบคุมอินโดจีนเพื่อประโยชน์ของตน มีการเลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อการปลดปล่อยแห่งชาติให้ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลชั่วคราวซึ่งมีโฮจิมินห์เป็นผู้นำ

ความที่ฝรั่งเศสยังมุ่งมั่นจะกลับมามีอำนาจเหนืออินโดจีน และเวียดนามโดยเฉพาะ กองกำลังเวียดนามก็มุ่งหวังจะได้รับเอกราชอย่างเต็มที่นำไปสู่สงครามอินโดจีน ค.ศ. 1946-1954 เริ่มด้วยการรบแบบกองโจร ชาวเวียดนามได้ต่อสู้กับฝรั่งเศส จนท้ายสงครามพื้นที่จำนวนมากของเวียดนามตกเป็นของเวียดนาม การรบที่เป็นตัวตัดสินสงครามอินโดจีนครั้งแรก คือ การรบที่เดียนเบียนฟู แม้ฝรั่งเศสมีอาวุธยุทโธปกรณ์ทันสมัยและขอกำลังสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาแต่ก็ต้องเป็นฝ่ายแพ้ สงครามสิ้นสุดนำไปสู่ข้อตกลงที่เจนีวา เกิดการแบ่งพื้นที่อินโดจีนของฝรั่งเศส เป็นผลให้เวียดนามแบ่งเป็นสองส่วน ขณะนั้นสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประชาธิปไตยก็ปกครองเวียดนามได้ผ่าน

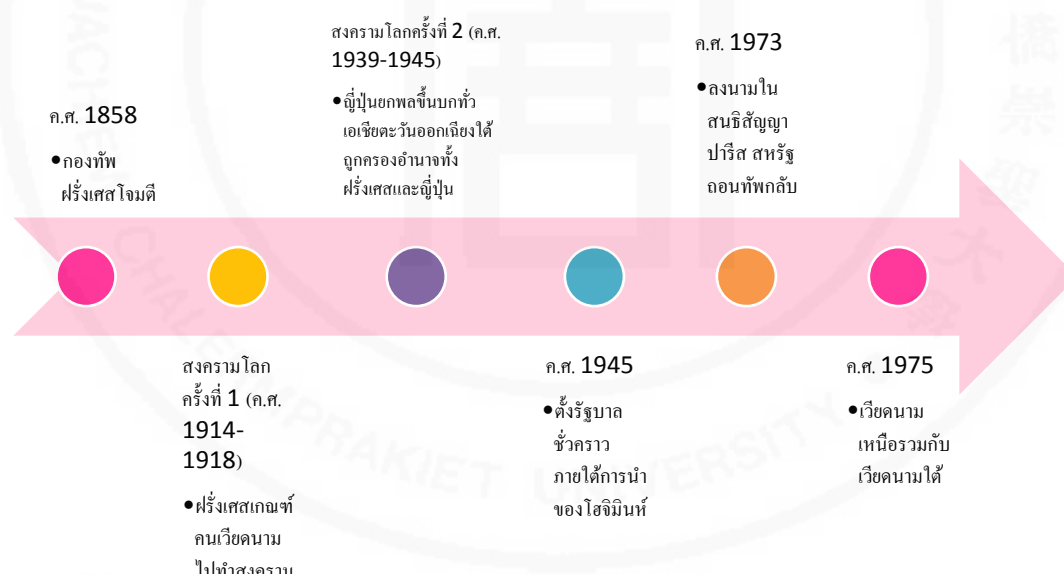
⁹⁴ “เวียดนาม การเมืองการปกครอง” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.asean-info.com/asean_members/vietnam_politics.html (19 มกราคม 2561)

รัฐบาลหุ่นเชิด ซึ่งปกครองเวียดนามได้อย่างกดขี่ บังคับให้เปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก ห้ามมิให้คิดแบบคอมมิวนิสต์ ใครฝ่าฝืนจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง

หลังจากการสูญเสียอย่างมหาศาล ใน ค.ศ. 1973 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาปารีส บังคับให้สหรัฐอเมริกาต้องยอมรับอิสรภาพ อธิปไตย เอกภาพ บูรณภาพของเขตแดนของเวียดนาม และยอมรับการก่อตั้งรัฐบาลชั่วคราวของคณะปฏิวัติที่นำโดยโฮจิมินห์ และใน ค.ศ. 1975 เวียดนามเหนือรวมกับเวียดนามใต้ ถือเป็นความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม หลังทำสงครามถึง 30 ปี และปฏิบัติการทางการเมืองกว่า 40 ปี

ในปัจจุบันเวียดนามปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1992 กำหนดให้พรรคคอมมิวนิสต์เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจสูงสุด เป็นผู้นำของประชาชนทุกชนชั้น

แผนภูมิที่ 4 พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของเวียดนาม ค.ศ. 1858–1975

ที่มา: เวียดนาม การเมืองการปกครอง. ม.ป.ป.⁹⁵

2. เศรษฐกิจของเวียดนาม

เมื่อศึกษาผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)^{96,97} ตั้งแต่ ค.ศ. 2015-2017 มีมูลค่า 198.80214.75 และ 229.84 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 6.5,

⁹⁵ “เวียดนาม การเมืองการปกครอง.(ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.asean-info.com/asean_members/vietnam_politics.html (19 มกราคม 2561)

6.4 และ 6.0 ในขณะที่รายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้น 2,458.09, 2,170.88 และ 2,320.69 ดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือและชิ้นส่วน สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม เครื่องคอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน รองเท้า เครื่องจักร อุปกรณ์และส่วนประกอบ สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เครื่องใช้ไฟฟ้า อะไหล่ และส่วนประกอบโทรศัพท์ วัสดุสำหรับรองเท้าและสิ่งทอ โทรศัพท์มือถือและส่วนประกอบเหล็กและเหล็กกล้า ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง และตลาดนำเข้า ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน ไทย และสหรัฐอเมริกา

เวียดนามมีการจัดทำแผนพัฒนาสังคมเศรษฐกิจแห่งชาติทุก 5 ปี โดยแผนฯ ปัจจุบันจะสิ้นสุดลงในปี 2015 นี้ และร่างแผนฯ ฉบับใหม่ปี 2016-2020 มีสาระสำคัญ คือ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาคควบคู่ไปกับการตั้งเป้าการเติบโตทางเศรษฐกิจ เฉลี่ยร้อยละ 6.5-7 ต่อปีในช่วง 5 ปีข้างหน้า ตั้งเป้าให้ภาคอุตสาหกรรมก่อสร้างและบริการรวมกันคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) โดยในส่วนของภาคอุตสาหกรรมจะเน้นอุตสาหกรรมไฮเทคลดลง การขาดดุลงบประมาณอย่างค่อยเป็นค่อยไปให้เหลือร้อยละ 4.8 ของ GDP และในปี 2020 ทั้งนี้ หนี้สาธารณะจะต้องไม่เกินร้อยละ 55 ของ GDP ยุทธศาสตร์การส่งออกนำเข้า (Strategy on exports and imports 2011-2020) พัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกให้เป็น high tech /high-intelligence products โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน (supporting industries) เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าลดการพึ่งพาการนำเข้าและเพิ่มสัดส่วนการส่งออก สินค้ากลุ่มนี้จากร้อยละ 40.1 ใน ค.ศ. 2010 เป็นร้อยละ 62.9 ใน ค.ศ. 2020 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จาก FTAs ต่าง ๆ ที่ลงนามแล้วและจะลงนามในอนาคตอันใกล้ส่งเสริมการผลิตสินค้าภาคอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออกสูงและมีมูลค่าเพิ่มสูงเช่น วัสดุก่อสร้างปิโตรเคมียาง และสินค้าไฮเทคและส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนโดยเฉพาะ manufacturing mechanics/electronics and informatics/automobile components/garment and textiles/ footwear and high technology

เวียดนามเป็นตลาดขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ในอาเซียนด้วยประชากรกว่า 90 ล้านคน และการขยายตัวของเศรษฐกิจในอัตราสูงเฉลี่ยกว่าร้อยละ 5.86 ต่อปีในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาและสูงถึงร้อยละ 6.68 ในปี ค.ศ. 2015 จากการสำรวจของ Boston Consulting Group พบว่าเวียดนามมี

⁹⁶ A World Bank Group Flagship Report. (JUNE 2017) **Global Economic Prospects A Fragile Recovery**, page 78.

⁹⁷ ข้อมูลเศรษฐกิจสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน. สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.พ. : ม.ป.ท. หน้า 1.

อัตราการเติบโตของจำนวนชนชั้นกลางรวดเร็วที่สุดในอาเซียนและภายใน ค.ศ. 2020 คาดว่าเวียดนามจะมีผู้บริโภคชนชั้นกลางมากกว่า 30 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ทั้งนี้ การขยายตัวของชนชั้นกลางไม่ได้กระจุกตัวอยู่แค่กรุงฮานอยกับนครโฮจิมินห์เท่านั้นแต่ยังขยายไปสู่เมืองรองต่าง ๆ อาทิ เกิ่นเทอ ไฮฟอง วินห์ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวของเมือง จากศักยภาพดังกล่าวและนโยบายเปิดประเทศรับการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงการที่เวียดนามมีการจัดทำ FAT กับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศจึงมีการหลั่งไหลของเงินทุนจากต่างประเทศเข้าสู่เวียดนามอย่างต่อเนื่อง โดยใน ค.ศ. 2015 การลงทุนจากต่างประเทศ (FDI) ในเวียดนามมีมูลค่า 20.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีโครงการใหม่ 2,013 โครงการ คิดเป็นมูลค่า 15.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ สาขาที่ได้รับเงินทุนจากต่างประเทศมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมค้าปลีกและก่อสร้าง

3. สังคมและวัฒนธรรมของเวียดนาม

เวียดนามมีประชากรประมาณ 90,549,390 คน แบ่งตามโครงสร้างอายุ ได้ดังนี้ 0-14 ปี ร้อยละ 25.2, 15-64 ปี ร้อยละ 69.3 และ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 5.5 มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ส่วนใหญ่ชาวเวียดนามนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานสูงถึงร้อยละ 70 ของจำนวนประชากร ร้อยละ 15 นับถือศาสนาคริสต์ ที่เหลือนับถือสัทซิงจื๊อ และมุสลิม⁹⁸ เวียดนามเป็นสังคมเกษตรกรรมปลูกข้าวนาดำ ดังนั้น พื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมของเวียดนามจึงอิงอยู่บนพื้นฐานของความเป็นสังคมที่มีฐานวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม เป็นสังคมที่พึ่งพาอาศัยกัน มีสถาบันครอบครัวเป็นหลักสำคัญของสังคม จากการอยู่ภายใต้การครอบครองของจีนถึง 1,000 ปี ทำให้เวียดนามรับวัฒนธรรมจีนและสืบสานมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งในด้านการศึกษา แนวคิด และยุทธศาสตร์การสงคราม ภาษา ศิลปะสถาปัตยกรรม อีกทั้งแนวคิดขงจื๊อที่ให้ความสำคัญต่อผู้มีการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ผู้ถูกปกครอง ผู้ใหญ่ ผู้น้อย พ่อแม่ ลูก พี่ น้อง ครู ศิษย์ ไม่เพียงเท่านั้นเมื่อฝรั่งเศสได้เข้ามาครอบงำเวียดนามในช่วง 100 ปี นับแต่กลางศตวรรษที่ 19 ถึง ค.ศ. 1954 เวียดนามยังได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของฝรั่งเศสด้วยเช่นกัน ทั้งด้านแนวคิดทางการเมือง ระบบการศึกษา ภาษา ศิลปะสถาปัตยกรรม อาหาร วัฒนธรรมการบริโภค การแต่งกาย⁹⁹

จากการรายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme:

⁹⁸ นักรบ พิมพ์ขาว บรรณาธิการ. (2558) *คู่มือเรียนรู้ทุกอย่างของอาเซียน AEC ต้องรู้ ฉบับสมบูรณ์*. นนทบุรี : ริงค์ ปียอนด์บุ๊กส์ จำกัด. หน้า 334.

⁹⁹ สีดา สอนศรี และคณะ. (2559) *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (พ.ศ. 2550-2558)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 254.

UNDP)¹⁰⁰ พบว่า ค.ศ. 2015 เวียดนามมีดัชนีการพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 115 จาก 188 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีลำดับเท่าเดิม ค.ศ. 2014 มีคะแนน 0.683 อยู่ในระดับกลาง และมีการคาดการณ์การครองชีพหรืออายุไขเฉลี่ย 75.9 ปี นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวเวียดนามเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ที่มีค่าคะแนนเพียง 0.477

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า บริบททางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของเวียดนาม เอื้อต่อคนพิการพอสมควร การเมืองการปกครองของเวียดนามภายหลังขบวนการอินโดจีนตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันอยู่ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเวียดนามอยู่ในระดับค่อนข้างสูงอย่างต่อเนื่อง แต่ประชาชนชาวเวียดนามส่วนใหญ่ยังคงยากจน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชาวเวียดนามได้รับการถ่ายทอดจากจีนมาเป็นเวลายาวนาน ความเชื่อในลัทธิขงจื้อทำให้ชาวเวียดนามเป็นคนที่มีความขยันขันแข็ง และใฝ่การศึกษา คนพิการเวียดนามจึงได้รับการดูแลจากครอบครัวและญาติพี่น้องค่อนข้างดี

2.5.5 ประเทศไทย

1. การเมืองการปกครองของประเทศไทย¹⁰¹

เดิมประเทศไทยมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตั้งแต่สมัยอาณาจักรอยุธยาเป็นต้นมา มีการปกครองแบบรวมศูนย์เด็ดขาดตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวครั้นวันที่ 24 มิถุนายน 2475 คณะราษฎรปฏิวัติในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้ว 20 ฉบับ นับเป็นประเทศที่มีรัฐธรรมนูญมากที่สุด ในทวีปเอเชีย ประเทศไทยขาดเสถียรภาพทางการเมืองสูงและมีรัฐประหารหลายครั้ง หลังเปลี่ยนรัฐบาลสำเร็จ รัฐบาลทหารมักยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเก่าและร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยมีการเปลี่ยนดูแลอำนาจฝ่ายการปกครองเรื่อยมา นอกจากนี้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ยังเปลี่ยนไปตามรัฐธรรมนูญด้วยประเทศไทยมีรัฐประหารมากเป็นอันดับ 4 ของโลก และมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) ประเทศไทยปกครองในระบอบเผด็จการทหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ) ควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย

¹⁰⁰ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) **Human Development for Everyone.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) page 199 - 203.

¹⁰¹ “ประเทศไทย” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศไทย#> (19 มกราคม 2561)

พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง ต่อมาในปี 2560 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ในรัฐธรรมนูญดังกล่าว ระบุว่าประเทศไทยมีรูปแบบรัฐเป็นราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา หรือใช้ว่า ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยกำหนดรูปแบบองค์กรบริหารอำนาจ ทั้ง 3 ส่วนดังนี้

อำนาจนิติบัญญัติ มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกไม่เกินสองร้อย ยี่สิบคนทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ไม่มีระบுவาระ

อำนาจบริหาร มีนายกรัฐมนตรี ซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ตามมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และรัฐมนตรีอื่นไม่เกินสามสิบห้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำกราบบังคมทูลของนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรบริหารอำนาจ ไม่มีระบுவาระ นายกรัฐมนตรีเป็นประมุขแห่งอำนาจและเป็นหัวหน้ารัฐบาล

อำนาจตุลาการ มีระบบศาล ซึ่งประกอบด้วยศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลปกครอง เป็นองค์กรบริหารอำนาจ มีประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประมุขในส่วนของตน

สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น มีการแบ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งข้าราชการฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนแทบทุกระดับเดิม ประเทศไทยมีรัฐสภา ซึ่งใช้ระบบสภาคู่ ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เป็นสภานิติบัญญัติ สภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิก 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต 375 คน แบบสัดส่วน 125 คน มีวาระ 4 ปี วุฒิสภามีสมาชิก 150 คน มาจากการเลือกตั้ง 77 คน มีวาระ 6 ปี นายกรัฐมนตรีมีวาระ 4 ปี ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน นายกรัฐมนตรีมีได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง แต่มาจากมติของสภาผู้แทนราษฎร ระบบพรรคการเมืองของไทยเป็นแบบหลายพรรค นายกรัฐมนตรีมาจากพรรคการเมืองต่าง ๆ แต่ก็มีนายกรัฐมนตรีที่มาจากรัฐประหารหลายคน หลัง พ.ศ. 2544 มีพรรคการเมืองสำคัญสองพรรค คือ พรรคเพื่อไทย ซึ่งเปลี่ยนมาจากพรรคพลังประชาชนและพรรคไทยรักไทยตามลำดับ และพรรคประชาธิปัตย์ พรรคการเมืองอื่น เช่น พรรคภูมิใจไทย พรรคชาติไทยพัฒนา เป็นพันธมิตรทางการเมืองของ ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งชนะการเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้งตั้งแต่ปีนั้น

ประเทศไทยแบ่งเขตการบริหารออกเป็น (1) ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง และกรม (2) ราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย 76 จังหวัด 878 อำเภอ 7,255 ตำบล และ (3) ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ภูมิหลังการเมืองการปกครองของประเทศไทย หลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ประเทศไทยยังถือได้ว่าอยู่ในระบอบเผด็จการทหารในทางปฏิบัติอยู่หลายทศวรรษ แม้จะมี ทวี บุญยกตุ เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นพลเรือนคนแรกจากการแต่งตั้ง แต่หลังกบฏสันติภาพ ประเทศไทยประสบกับความไร้เสถียรภาพทางการเมือง และได้มีการสืบทอดอำนาจของรัฐบาลทหารผ่านรัฐประหารกว่าสิบครั้ง อย่างไรก็ตาม มีเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตยครั้งสำคัญในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2516- 2519 ขบวนการนิสิตนักศึกษามีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมประชาธิปไตย และการขับไล่ฐานทัพอเมริกาให้ออกไปจากประเทศไทย จนกระทั่งกลางปี 2519 จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งต้องออกนอกประเทศหลังจกเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้กลับเข้ามาในประเทศไทยโดยการบวชเณร ขบวนการนิสิตนักศึกษาได้มีการต่อต้านอย่างหนัก แต่ก็ต้องถูกปราบปรามด้วยข้อหาหมิ่นพระบรมราชานุภาพ นักเรียน นิสิต นักศึกษาจำนวนมากถูกฆ่าที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสนามหลวงเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 และเกิดการรัฐประหารขึ้นอีกในวันเดียวกัน

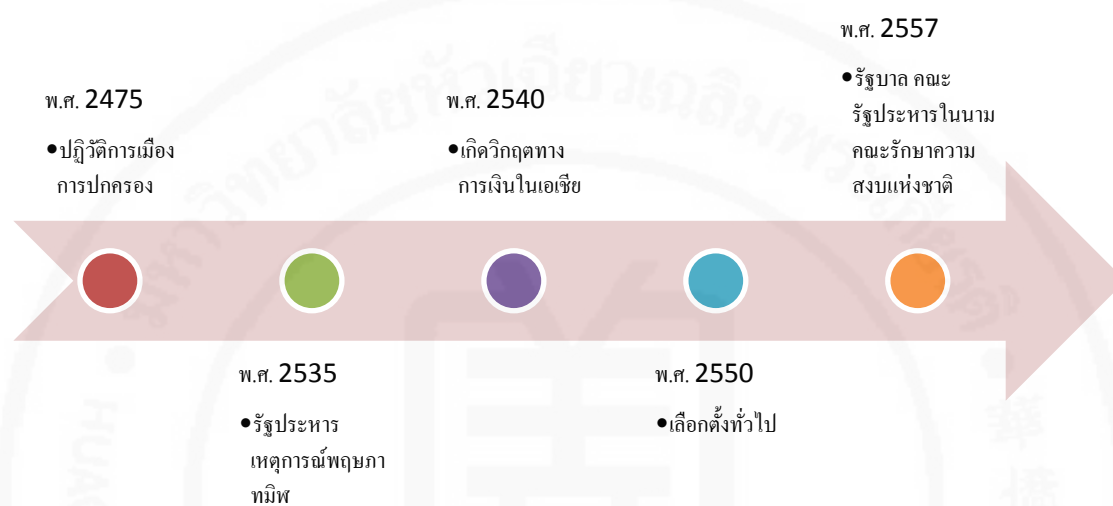
หลังจากนั้นประเทศไทยมีการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบเป็นเวลานาน รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่มาจากการเลือกตั้ง มีการคอร์รัปชันมาก จนกลายเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดการรัฐประหารโดยพลเอกสุจินดา คราประยูร เมื่อปี 2534 ในปีต่อมาประชาชนได้รวมตัวกันต่อต้านรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารอย่างหนัก ทหารได้ทำการปราบปรามจนกลายเป็นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535 และเกิดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี 2540

ช่วง พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินครั้งใหญ่ ทำให้ไทยต้องกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ต่อมา นายทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งและได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสองสมัยติดต่อกัน แต่ก็ตกเป็นที่กล่าวหาอย่างกว้างขวางในเรื่องการคอร์รัปชัน ในปี 2549 จึงเกิดการรัฐประหารขึ้นอีกครั้ง มีการจัดทำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ขึ้นมาใหม่ เมื่อมีการเลือกตั้งในปี 2550 พรรคไทยรักไทยเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้งอีก ในช่วงนี้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง เกิดกลุ่มมวลชนสองกลุ่ม คือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลทักษิณ เรื่อยมาถึงรัฐบาลสมัครและสมชาย โดยมีการชุมนุมใหญ่ในช่วง พ.ศ. 2551 และแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ เป็นกลุ่มที่ประท้วงรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ใน พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 ต่อมามีการเลือกตั้งทั่วไปใน พ.ศ. 2554 ผลปรากฏว่าพรรคเพื่อไทย นำโดยยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้ง และเป็นผู้นำจัดตั้งรัฐบาล

พ.ศ. 2556 เกิดวิกฤตการณ์การเมืองรอบใหม่ มีสาเหตุหลักจากสภาผู้แทนราษฎร ผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ จึงเกิดการชุมนุมประท้วงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และรัฐบาลยุบ

สภาผู้แทนราษฎร และจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 แต่ศาลรัฐธรรมนูญเพิกถอนการเลือกตั้ง

แผนภูมิที่ 5 พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย พ.ศ. 2475-2556

ที่มา: ประเทศไทย. ม.ป.ป.¹⁰²

วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 3.00 น. กองทัพบกตั้งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (กอ.รส.) และให้ยกเลิกลูกศรย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) ที่รัฐบาลยังลักษณะตั้งขึ้น กอ.รส. ใช้วิธีการควบคุมสื่อ ตรวจสอบพิจารณาเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต และจัดประชุมเพื่อหาทางออกวิกฤตการณ์การเมืองของประเทศไทย แต่การประชุมไม่เป็นผล จึงเป็นข้ออ้างรัฐประหารครั้งนี้

หลังรัฐประหาร มีประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลงยกเว้นหมวด 2 คณะรัฐมนตรีรักษาการหมดอำนาจ ตลอดจนให้ยุบวุฒิสภา จนเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา วันที่ 21 สิงหาคม 2557 สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเลือก พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีรัฐธรรมนูญ

¹⁰² “ประเทศไทย” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศไทย#> (19 มกราคม 2561)

แห่งประเทศไทย (ฉบับชั่วคราว) นี้ มาตรา 44 บัญญัติว่า ในกรณีที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ การส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ หรือเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีอำนาจสั่งการระงับยับยั้ง หรือกระทำการใด ๆ ได้ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีผลบังคับในทางนิติบัญญัติในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำ รวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งหรือการกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญนี้และเป็นที่สุด ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้รายงานประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติและนายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว

ภายใต้การปกครองของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการออกประกาศของคณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อย่างต่อเนื่องหลายฉบับ เช่น ประกาศคณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 4/2557 ขอให้สถานีวิทยุกระจายเสียงสถานีวิทยุโทรทัศน์ สถานีวิทยุชุมชน สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมและเคเบิลทุกช่อง งดรายการประจำของสถานี และถ่ายทอดรายการจากสถานีวิทยุกองทัพบก เพื่อให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างถูกต้อง ประกาศ คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 14/2557 มีเนื้อหาเช่นเดียวกันกับคำสั่งก.รส. ฉบับที่ 9/2557 ห้ามสื่อทุกประเภทสัมภาษณ์บุคคลที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งราชการ และให้อำนาจผู้ว่าฯ และตำรวจ ระงับการประชุมหรือกิจกรรมที่ต่อต้านการทำงานของคณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติประกาศ คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 15/2557 ขอให้ระงับการถ่ายทอดออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิล โทรทัศน์ระบบดิจิตอล จำนวน 14 ช่อง และระงับการออกอากาศของสถานีวิทยุชุมชนที่ไม่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ประกาศคณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 18/2557 ให้งดเว้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร 7 ลักษณะ เช่น หมิ่นสถาบันฯ ยุยงปลุกปั่นและเป็นภัยต่อความมั่นคงวิจารณ์การทำงานของ คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ แต่ไม่ได้ระบุโทษของการฝ่าฝืนเอาไว้ประกาศ คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 97/2557 เป็นการนำประกาศฉบับที่ 14 และ 18 มารวมกันห้ามบุคคลและสื่อทุกประเภท สัมภาษณ์นักวิชาการ และอดีตข้าราชการจนอาจขยายความขัดแย้งหรือนำไปสู่ความรุนแรง พร้อมทั้งห้ามสื่อทุกประเภทรายงานนำเสนอข้อมูลข่าวสาร 7 ลักษณะเหมือนในประกาศฉบับที่ 18 โทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน คือ สั่งระงับการจำหน่ายแจกจ่ายรายการ และดำเนินคดีในความผิดฐานนั้น ๆ ตามแต่เนื้อหาของรายการฯลฯ จะเห็นได้ว่าการเมืองการปกครองในยุคนี้อยู่

ภายใต้อำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ) ถึงแม้ว่า ในปี 2560 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วก็ตาม แต่คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ก็ยังคงมีอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญ และมีแนวโน้มว่า คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องการคงอำนาจของตนไว้

2. เศรษฐกิจของประเทศไทย¹⁰³

ประเทศไทยมีเศรษฐกิจแบบผสม โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติจัดให้ประเทศไทยเป็น “ผู้ประสบความสำเร็จสูง” ในเอเชียตะวันออกเฉียง ซึ่งประชาชนพ้นจากความยากจนและเข้าสู่ชนชั้นกลางที่เติบโตเร็ว เนื่องจากสาธารณสุขและระบบการศึกษาที่ดีขึ้น แต่ประเทศไทยเผชิญกับความท้าทาย เช่น ประชากรสูงอายุ ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม แรงกดดันทางการเมืองและความเหลื่อมล้ำ

ใน พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากประเทศอินโดนีเซีย พ.ศ. 2556 กองทุนการเงินระหว่างประเทศรายงานว่า ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในรูปตัวเงินเป็นอันดับที่ 29 ของโลก อยู่ที่ 387,156 ล้านดอลลาร์สหรัฐและมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่ความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อเป็นอันดับที่ 24 ของโลก อยู่ที่ 673,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ และเพิ่งเป็นประเทศมีรายได้ปานกลาง-สูง ใน พ.ศ. 2554 ประเทศคู่ค้าหลัก ได้แก่ ประเทศจีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ออสเตรเลีย ฮองกงและเกาหลีใต้ เครื่องจักรเป็นทั้งสินค้านำเข้าและส่งออกที่สำคัญที่สุดของไทย ใน พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีการส่งออกสุทธิ 390,957 ล้านบาท ในปี 2556 จีดีพีมาจากการใช้จ่ายของครัวเรือนร้อยละ 54.4 การใช้จ่ายของรัฐบาลร้อยละ 13.8 การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรร้อยละ 26.7 การส่งออกเป็นสัดส่วนร้อยละ 74 ของจีดีพีภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนต่อจีดีพีมากที่สุด คือ ร้อยละ 38.1 ภาคการค้าส่ง ค่าปลีกมีสัดส่วนต่อจีดีพีร้อยละ 13.4 ภาคการขนส่งและการสื่อสารมีสัดส่วนต่อจีดีพี ร้อยละ 10.2 ภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนต่อจีดีพี ร้อยละ 8.3 พ.ศ. 2552-2553 ประเทศไทยส่งชิ้นส่วนและส่วนประกอบออก ซึ่งอยู่ในอุตสาหกรรมยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์เป็นสำคัญ มูลค่า 48,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 25 ของมูลค่าการส่งสินค้าออก พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีที่ดินเพาะปลูกได้ 165,600 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 32.3 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้กว่าร้อยละ 55 ใช้ปลูกข้าว ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดของโลก และเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อันดับ 5 ของโลก ในปี 2551 ประเทศไทยส่งข้าวออกราว 10

¹⁰³ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) **Human Development for Everyone.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) page 199 - 203.

ล้านตัน คิดเป็นประมาณ ร้อยละ 33 ของการค้าข้าวทั่วโลก ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางรายใหญ่ที่สุดของโลก พืชที่มีมูลค่าการผลิตสูงสุดอื่น ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง เนื้อไก่ เนื้อหมู มะม่วง มังคุด ฝรั่ง สับปะรด รวมทั้งพวกผลไม้เขตร้อน ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลก และเป็นผู้ส่งออกอาหารรายใหญ่อันดับ 5 ของโลกประเทศไทยมีกำลังแรงงาน 39.38 ล้านคน อยู่ในภาคเกษตรกรรมมากที่สุด 15.41 ล้านคน หรือร้อยละ 39.1 ของกำลังแรงงาน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2556 ค่าแรงขั้นต่ำทางการทุกจังหวัดเป็น 300 บาท อัตราการว่างงานของประเทศอยู่ที่ร้อยละ 0.7 ซึ่งน้อยเป็นอันดับ 4 ของโลก รองจากประเทศกัมพูชา โมร็อกโก และกาตาร์ ความเหลื่อมล้ำของรายได้ในประเทศไทยถือว่าสูงสุดประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความแตกต่างของระดับการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคเป็นปัจจัยกำหนดความยากจนและความเหลื่อมล้ำของภูมิภาคในประเทศไทย ครอบครัวยากจนได้น้อยและยากจนกระจุกอยู่ในภาคเกษตรกรรมอย่างมาก และร้อยละ 90 ของผู้ยากจนอาศัยอยู่ในชนบท ด้วยการขาดเสถียรภาพจากการประท้วงใหญ่ใน พ.ศ. 2553 การเติบโตของจีดีพีของประเทศไทยอยู่ที่ราวร้อยละ 4-5 ลดลงจากร้อยละ 5-7 ในรัฐบาลพลเรือนความไม่แน่นอนทางการเมืองถูกระบุเป็นสาเหตุหลักของการเสื่อมของความเชื่อมั่นนักลงทุนและผู้บริโภค

3. สังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย

กระทรวงมหาดไทยประมาณว่า ประเทศไทยมีประชากร 65,931,550 คน ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 20 ของโลก ประเทศไทยถือว่ามีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ราวร้อยละ 75-95 ของประชากรเป็นชาติพันธุ์ไท ซึ่งรวมถึงภูมิภาคหลัก คือ ไทยกลางร้อยละ 30 อีสานหรือลาว ร้อยละ 22 ล้านนา ร้อยละ 9 และได้ร้อยละ 7 และมีไทยเชื้อสายจีน ร้อยละ 14 ของประชากร ที่เหลือเป็นไทยเชื้อสายมลายู ชาวมอญ ชาวเขมร และชาวเขาหลายเผ่า ขณะที่ไทยที่มีบรรพบุรุษจีนบางส่วนมีถึงร้อยละ 40 ของประชากร

วัฒนธรรมไทยได้รับอิทธิพลหลักจากวัฒนธรรมอินเดีย จีน ขอม ตลอดจนวิญญาณนิยม ศาสนาพุทธและศาสนาฮินดู วัฒนธรรมแห่งชาติของไทยเป็นการสร้างสรรค์ใหม่ซึ่งสิ่งที่ปัจจุบันถือเป็นวัฒนธรรมไทยเดิมไม่มีอยู่ในรูปแบบนั้นเมื่อกว่าร้อยปีก่อน บ่อเกิดสามารถสืบย้อนไปได้ถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง หลวงพิบูลสงคราม สนับสนุนการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยกลางเป็นวัฒนธรรมแห่งชาตินิยมและยับยั้งมิให้ชนกลุ่มน้อยแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมของตน

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทที่เน้นว่า คนส่วนใหญ่ไม่สามารถตรัสรู้และไปถึงนิพพาน และดีที่สุดที่ทำได้คือ การสะสมบุญผ่านการปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรม เช่น การถวายอาหารพระสงฆ์และการบริจาคเงินเข้าวัด คำสอนทางศาสนาถูกเลือกให้สนับสนุนมุมมองทางโลก

แบบศาสนาขงจื้อใหม่ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่สามเสาหลัก ศาสนาพุทธของไทยยังรวมการบูชาวิญญาณของกัมพูชาและความเชื่อว่าพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ นอกจากนี้ยังเน้นรูปแบบมากกว่าแก่นสาร คนไทยเน้นและให้คุณค่ารูปแบบมารยาทภายนอก กฎมารยาทหลายอย่างเป็นผลพลอยได้ของศาสนาพุทธ สังคมไทยเป็นสังคมไม่เผชิญหน้าที่เลี่ยงการวิจารณ์ในที่สาธารณะ การเสียหน้าเป็นความเสื่อมเสียแก่คนไทย จึงเลี่ยงการเผชิญหน้าและมุ่งประนีประนอมในสถานการณ์ลำบาก หากสองฝ่ายไม่เห็นด้วยกัน การไหว้เป็นแบบการทักทายและแสดงความเคารพของผู้น้อยต่อผู้ใหญ่ตามประเพณีและมีแบบพิธีที่เข้มงวด

คนไทยเคารพความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้น บุคคลหนึ่งสูงกว่าอีกคนหนึ่ง บิดามารดาสูงกว่าบุตรธิดา ครูอาจารย์สูงกว่านักเรียนนักศึกษา และเจ้านายสูงกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อคนไทยพบคนแปลกหน้า จะพยายามจัดให้อยู่ในลำดับชั้นทันทีเพื่อให้ทราบว่าจะปฏิบัติด้วยอย่างไร โดยการถามสิ่งที่วัฒนธรรมอื่นมองว่าเป็นคำถามส่วนตัวอย่างยิ่ง สถานภาพกำหนดได้โดยเสื้อผ้า ลักษณะปรากฏทั่วไป อายุ อาชีพ การศึกษา นามสกุล และความเชื่อมโยงทางสังคมครอบครัวเป็นเสาหลักของสังคมไทยและชีวิตครอบครัวมักอยู่ใกล้ชิดกว่าวัฒนธรรมตะวันตก ครอบครัวไทยเป็นลำดับชั้นทางสังคมอย่างหนึ่ง และเด็กถูกสอนให้เคารพบิดามารดา สังคมคาดหวังให้สมาชิกครอบครัวดูแลผู้อาวุโสและบ้านพักคนชราและโรงพยาบาลเป็นทางเลือกสุดท้าย คนชรามักอยู่บ้าน อยู่กับครอบครัวและหลานและเกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัว

จากการรายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 (Human Development Index : HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme : UNDP)¹⁰⁴ พบว่า ค.ศ. 2015 ประเทศไทยมีดัชนีพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 87 จาก 188 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีลำดับเพิ่มขึ้นจาก ค.ศ. 2014 อยู่ในลำดับที่ 88 มีคะแนน 0.740 อยู่ในระดับสูง และมีการคาดการณ์การคงชีพหรืออายุเฉลี่ย 74.6 ปี นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ที่มีค่าคะแนนเพียง 0.574

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า บริบททางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของไทย เอื้อต่อคนพิการพอสมควร แม้ว่าในทางการเมืองการปกครองของไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 จะมีการปฏิวัติรัฐประหารโดยทหารบ่อยครั้งสลับกับการมีประชาธิปไตยแบบครึ่งใบในระยะสั้น ๆ แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหากับคนพิการ เนื่องจากขบวนการคนพิการของประเทศไทยมีความเป็นอิสระ ไม่ได้ยึดติดกับระบบการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจประเทศไทยมีความรุ่งเรือง สลับกับการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจเป็นระยะ เนื่องจากเศรษฐกิจของไทยผูกติดกับ

¹⁰⁴ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) **Human Development for Everyone.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) page 199 - 203.

เศรษฐกิจโลกมาก เมื่อโลกเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยด้วย ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตในอัตราที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีผลต่อคนพิการบ้าง ด้านสังคม และวัฒนธรรม คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธที่สอนให้มีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้จะมีความเชื่ออยู่ลึก ๆ ว่า ความพิการเกิดจากผลกรรมที่ทำไว้ในชาติก่อน แต่คนไทยมีความเชื่อว่า การช่วยเหลือคนพิการเป็นการทำบุญคนพิการไทยจึงได้รับการดูแลจากคนในสังคม ครอบครัวและญาติพี่น้องเป็นอย่างดี

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทองค์กรคนพิการในการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการ ปรากฏว่ามีผู้เสนอผลงานไม่มากนัก ดังนั้น ผู้ศึกษาขอนำเสนองานวิจัยที่ใกล้เคียงเพื่อประกอบการศึกษาคั้งนี้ ดังนี้

วาสนา ตะเกาพงษ์ (2537)¹⁰⁵ ศึกษาเรื่อง “การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ” พบว่า กลุ่มเป้าหมาย คือ เจ้าของสถานประกอบการ ผู้จัดการฝ่ายบุคคล และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เห็นด้วยกับการจ้างงานคนพิการและการบังคับใช้ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แต่เมื่อพิจารณาถึงนโยบายของสถานประกอบการและความยากลำบากในการรับคนพิการเข้าทำงาน พบว่า นายจ้างส่วนใหญ่ไม่ต้องการรับคนพิการเข้าทำงาน เนื่องจากผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญ แสดงให้เห็นว่าแม้ว่านายจ้างจะมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการและ พระราชบัญญัติ การฟื้นฟูฯ แต่ในทางปฏิบัติ ยังเป็นการยากที่นายจ้างจะรับคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการนั้น จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า แม้นายจ้างจะเห็นความสำคัญของการจ้างงานคนพิการตามกฎหมาย แต่ไม่ได้หมายความว่าคนพิการจะถูกว่าจ้างมากขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความต้องการจ้างงานของผู้ประกอบการ (ด้าน Demand) เพื่อให้การส่งเสริมความสามารถในการประกอบอาชีพของคนพิการ (ด้าน Supply) สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ประกอบการได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งหากศักยภาพของคนพิการสามารถตอบสนองความต้องการจ้างงานได้ ประกอบกับภาครัฐมีการออกนโยบายที่สร้างแรงจูงใจหรือสิทธิประโยชน์บางประการให้แก่ผู้ประกอบการ ก็อาจจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานคนพิการเข้าทำงานได้มากขึ้น (รวมไปถึงการสนับสนุนให้องค์กร/หน่วยงานภาครัฐรับคนพิการเข้าทำงานให้มากขึ้นด้วย)

¹⁰⁵ วาสนา ตะเกาพงษ์. (2537) การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กัลปิงหา เฟอร์เรีย (2540)¹⁰⁶ ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของผู้บริหารต่อการรับคนพิการเข้าทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีธุรกิจประกันชีวิต” โดยใช้ประชากรจากผู้บริหารของธุรกิจประกันชีวิต 12 บริษัท ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารรับคนพิการเข้าทำงานเพียง 4 แห่งเท่านั้น ส่วนมากรับคนพิการทางการมองเห็นเข้าทำงานในตำแหน่งพนักงานรับโทรศัพท์ ผู้บริหารทั้งหมดทราบและเข้าใจถึงการประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้ แต่ผู้บริหารบางท่านไม่เห็นด้วยที่ทำให้บริษัทต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพ คนพิการ หากบริษัทไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานโดยให้เหตุผลว่า เป็นการสมทบฝ่ายเดียวเหมือนเป็นการบังคับเรียกไร ดังนั้น จึงเป็นสิทธิของนายจ้างที่จะรับหรือไม่รับก็ได้ แต่ผู้บริหารส่วนใหญ่เลือกที่จะรับคนพิการเข้าทำงานโดยเห็นว่าไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับบริษัท เพราะคนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองได้ สิ่งที่ผู้บริหารทั้งหมดให้ความสำคัญ คือ ความรู้ ความสามารถในการทำงานของคนพิการ แต่ในด้านการจัดการสภาพแวดล้อมมีความพร้อมปานกลางเพราะบริษัทเห็นว่า คนพิการควรจะต้องปรับตัวให้เข้ากับเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่บริษัทมีอยู่จากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาธุรกิจประกันชีวิต ซึ่งสามารถรับคนพิการทางการมองเห็นเข้าทำงานในตำแหน่งพนักงานรับโทรศัพท์ แต่พบว่าในความเป็นจริงมีเพียง 1 ใน 3 จากกลุ่มประชากรเท่านั้นที่รับคนพิการทางการมองเห็นเข้าทำงาน แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการในธุรกิจดังกล่าวอาจยังมีทัศนคติด้านลบ ทั้งความสามารถของคนพิการและการส่งเงินช่วยเหลือเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดังนั้น การส่งเสริมให้แก่ คนพิการ นอกจากจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถคนพิการให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการแล้ว การมุ่งเน้นการปรับทัศนคติของผู้ประกอบการให้เห็นถึงศักยภาพของคนพิการย่อมมีความสำคัญเช่นกัน รวมไปถึงการเพิ่มแรงจูงใจที่เหมาะสมให้แก่ผู้ประกอบการในการรับ คนพิการเข้าทำงานและนำส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้วย

พลธรรม พลการ (2542)¹⁰⁷ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษานโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพและปัจจัยในการกำหนดรายได้ของคนพิการทางการเคลื่อนไหว” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหวทั้งหมด 100 คน ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ลักษณะของความสามารถของคนพิการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับรายได้สูงสุด จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 883 หมายความว่า ตัวแปรอิสระในการคำนวณครั้งนี้สามารถที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงของรายได้คนพิการได้ถึงร้อยละ 88.3 โดยตัวแปรที่สัมพันธ์กับรายได้ของคนพิการทางการเคลื่อนไหวมากที่สุด

¹⁰⁶ กัลปิงหา เฟอร์เรีย. (2540) **ทัศนคติของผู้บริหารต่อการรับคนพิการเข้าทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีธุรกิจประกันภัย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการจัดการแรงงานและสวัสดิการสังคม) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁰⁷ พลธรรม พลการ. (2542) **การศึกษานโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพและปัจจัยในการกำหนดรายได้ของคนพิการทางการเคลื่อนไหว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

คือ ลักษณะความพิการของคนพิการ สำหรับนโยบายนั้น พบว่า มีมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากขาดการประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนคนในสังคม รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่แค่ด้านการมีงานทำของคนพิการเท่านั้น แต่ต้องแก้ไขปัญหาด้านการแพทย์ สาธารณสุข การศึกษา ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมอีกด้วย จากงานวิจัยดังกล่าว ลักษณะความพิการของคนพิการเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับรายได้ของคนพิการ อาจเนื่องมาจากลักษณะของความพิการที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถหรือศักยภาพในการทำงานด้านต่าง ๆ ของคนพิการ ดังนั้น การส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการจึงควรส่งเสริมให้ครอบคลุมกับความพิการในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้คนพิการสามารถใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ ทั้งการส่งเสริมด้านอาชีพ สาธารณสุข การศึกษา และอื่น ๆ ที่จำเป็น โดยแนวทางการส่งเสริมควรมีการเชื่อมโยงความร่วมมือในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2544)¹⁰⁸ ศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ” กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาทั้งหมด 4 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มคนพิการ กลุ่มผู้ให้บริการฝึกอาชีพคนพิการ กลุ่มสถานประกอบการ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการ คือ เจตคติของครอบครัว ชุมชน และสังคม เป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาเพื่อออกสู่สังคม ถึงแม้ว่าจะมี พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กฎกระทรวง และแผนงานต่าง ๆ เป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพคนพิการ รัฐบาลควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการส่งเสริมอาชีพคนพิการ โดยจัดตั้งสถาบันแรงงานคนพิการแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการ กำหนดให้มีการจัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ควรนำเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมาใช้สำหรับการส่งเสริมอาชีพอย่างน้อยร้อยละ 50 ของรายรับของกองทุน รวมทั้งทุกหน่วยงานควรทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย ศึกษาเรื่องคนพิการให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และปรับกระบวนการในการทำงานใหม่ทั้งหมด ที่สำคัญคนพิการ หรือองค์กรคนพิการในฐานะผู้แทนควรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเหล่านั้นด้วยเสมอ และควรคำนึงถึงคนพิการทั้งในเมืองและชนบทอย่างเสมอภาคจากงานวิจัยดังกล่าว การส่งเสริมทัศนคติให้แก่คนพิการยังคงมีความสำคัญมาก การสร้างทัศนคติในเชิงบวกต่อคนพิการ โดยแสดงให้เห็นถึงคุณค่าในตัวคนพิการ ว่าคนพิการมีความสามารถและมีศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียมในสังคม ดังนั้น การส่งเสริมอาชีพก็จะเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่คนพิการได้อีกทางหนึ่ง แต่การส่งเสริม

¹⁰⁸ สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. (2544) *แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

อาชีพต้องอาศัยการประสานงานและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย รวมไปถึงภาครัฐควรมีนโยบายการส่งเสริมอาชีพอย่างเป็นรูปธรรมนำไปปฏิบัติได้จริง

สุธิดา จุฑามาศ (2545)¹⁰⁹ ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเชิงรุกของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจัดหางานแก่คนพิการ” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจัดหางานแก่คนพิการ จำนวน 60 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานเชิงรุกของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจัดหางานแก่คนพิการ คือ 1) ทักษะคติต่อความสามารถของคนพิการด้านความพร้อมในการทำงานของคนพิการ 2) ความรู้แหล่งข้อมูลการมีงานทำของคนพิการด้านวิธีการคัดเลือกคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการ และ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอจุดขายของคนพิการต่อนายจ้าง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาครั้งนี้ 1) รัฐบาลควมเสริมสร้างความรู้พัฒนางานด้านการจัดหางานด้วยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่จัดหางานจัดหางานก่อนประจำการและระหว่างประจำการ 2) รัฐบาลควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้สามารถก้าวหน้าในสายการงานของตน 3) รัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ประเมินสมรรถภาพคนพิการ และควรจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานเชิงรุกสำหรับเจ้าหน้าที่ที่จัดหางานแก่คนพิการ และ 4) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรประสานการทำงานเป็นเครือข่ายเกี่ยวกับการจัดหางานแก่คนพิการจากงานวิจัยดังกล่าว เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจัดหางานแก่คนพิการถือเป็นบุคลากรที่มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมอาชีพ เนื่องจากเป็นผู้ที่พบปะ แลกเปลี่ยน ข้อมูลกับคนพิการโดยตรง เจ้าหน้าที่ฯ ดังกล่าวนอกจากจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อคนพิการและความเข้าใจกระบวนการคัดกรองคนพิการที่มีความเหมาะสมกับประเภทของงานแล้ว ยังต้องมีทักษะการนำเสนอความสามารถของคนพิการให้ผู้ประกอบการรับรู้ได้อย่างเป็นมืออาชีพ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการได้รับคัดเลือกเข้าทำงานตามเป้าหมาย ดังนั้น ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและความเข้าใจในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจัดหางานแก่คนพิการด้วย เช่น การฝึกอบรม การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ฯ และมีระบบผลตอบแทนที่ดี เป็นต้น

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร (2552)¹¹⁰ ศึกษาเรื่อง “รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการ

¹⁰⁹ สุธิดา จุฑามาศ. (2545) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเชิงรุกของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจัดหางานแก่คนพิการ. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

¹¹⁰ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. (2552) รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ. ทุณวิจัยจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ม.ป.พ. : ม.ป.ท.

สำหรับคนพิการวิธีการศึกษาใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเลือกกลุ่มอาชีพคนพิการจำนวน 10 กลุ่ม เป็นกรณีศึกษาโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำกลุ่มและสมาชิกทั้ง 10 กลุ่ม รวมถึงการจัดสนทนาผู้นำกลุ่มเพื่อถอดบทเรียนการประกอบอาชีพของกลุ่มคนพิการผลการศึกษา พบว่า การส่งเสริมอาชีพคนพิการต้องมีแนวคิดว่าคุณภาพการศึกษา จึงควรตั้งศักยภาพของคนพิการที่ซ่อนอยู่ออกมา รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการมี 3 ทางเลือก คือ

รูปแบบที่ 1 การส่งเสริมให้คนพิการที่ยังไม่มีอาชีพรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพควรมีแนวทางการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) สร้างแรงบันดาลใจคือการกระตุ้นคนพิการให้เกิดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ 2) ให้การฝึกฝน คือ การแนะแนวเส้นทางสู่อาชีพโดยการฝึกทักษะชีวิต ฝึกอาชีพและการออกสู่สังคม ฝึกทักษะในการทำงานและการประกอบการ 3) คัดค้น ส่งเสริม และพัฒนา คือ การช่วยเหลือลงทุนพัฒนาสินค้าและบริการ หาช่องทางการตลาด หรือสร้างตลาดเป็นที่ปรึกษาด้านการประกอบการ ฯลฯ

รูปแบบที่ 2 การฟื้นฟูและส่งเสริมให้คนพิการที่ประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น แนวทางเน้นไปยังกลุ่มอาชีพคนพิการที่ยังไม่เข้มแข็งให้สามารถขยายธุรกิจต่อไปได้ กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนา ควรเน้นการเสริมความรู้การเสริมพลังเพื่อให้เกิดความมั่นใจและการสนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพ

รูปแบบที่ 3 การส่งเสริมให้กลุ่มคนพิการที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพในระดับค่อนข้างดีให้ดียิ่งขึ้น โดยแนวทางมุ่งเน้นไปยังกลุ่มอาชีพคนพิการที่ค่อนข้างเข้มแข็งมีความสามารถในการขยายธุรกิจของกลุ่มตนให้เข้มแข็งการส่งเสริมควรมีแนวทางการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ 1) การคัดเลือกกลุ่มอาชีพคนพิการที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ร่วมกระบวนการส่งเสริม 2) ปรับรูปแบบธุรกิจการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริการให้มีคุณภาพสูงขึ้น 3) รวมกลุ่มอาชีพคนพิการที่ทำการผลิต/บริการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย 4) สร้างองค์กรธุรกิจทางสังคม (Social Enterprise) จัดจำหน่าย แสวงหาผลิต คนพิการไปจัดจำหน่าย ช่วยพัฒนาตลาด โดยเน้นให้คนพิการมีส่วนร่วมในการลงทุนการบริหารจัดการ ควบคุม และการรณนำ ผลกำไรมาจัดสวัสดิการให้คนพิการจากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สิ่งสำคัญในการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการ คือ การต่อยอดถึงศักยภาพของคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีแรงจูงใจในการพัฒนาความสามารถของตนนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และต้องเข้าใจถึงระดับศักยภาพของคนพิการด้วย เนื่องจากคนพิการจะได้รับระดับการส่งเสริมที่แตกต่างกันตามระดับศักยภาพ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้แบ่งรูปแบบการส่งเสริมตามระดับศักยภาพของคนพิการไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) กลุ่มคนพิการที่ยังไม่มีอาชีพ จึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจ การฝึกอาชีพ การหาแหล่งเงินทุน และการตลาด (2) กลุ่มคนพิการที่มีอาชีพ แต่อาจยังไม่เข้มแข็งพอ ต้องเน้นการเสริมความรู้และสนับสนุนด้านเงินทุน (3) กลุ่มคนพิการที่มีอาชีพและประสบความสำเร็จแล้วจึงควร

เน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างเครือข่าย และการสร้างองค์กรธุรกิจ เพื่อนำผลกำไรมาจัดสรรสวัสดิการแต่ในความเป็นจริง ภาครัฐมีทรัพยากรหรืองบประมาณที่จำกัด การเลือกจัดสรรและการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นสิ่งที่ต้องคำนึง จึงอาจต้องเลือกกลุ่มคนพิการที่ต้องการความช่วยเหลือมากกว่าก่อน นั่นคือ กลุ่มคนพิการที่ยังไม่มีอาชีพเป็นหลัก โดยการเลือกการส่งเสริมอาชีพให้เหมาะสมกับความสามารถของคนพิการ

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

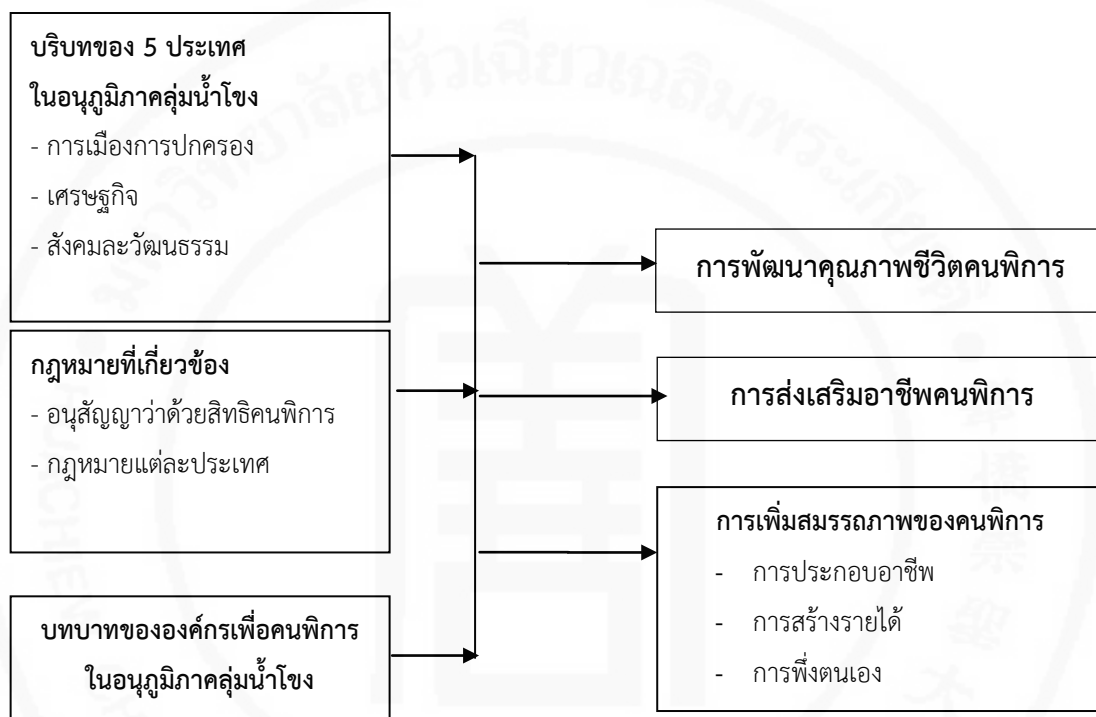
ผู้วิจัยใช้แนวคิดพื้นฐานของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นสังคม 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) แนวคิดความรักในเพื่อนมนุษย์ (Philanthropy) และ 2) แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นจุดเริ่มต้นในการวิจัย เนื่องจากแนวคิดความรักต่อเพื่อนมนุษย์เป็นแนวคิดเกี่ยวกับหลักปฏิบัติที่มุ่งเน้นประโยชน์ของผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือกัน โดยมีความเมตตาเป็นพื้นฐาน ขณะที่แนวคิดสิทธิมนุษยชนเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยมีหลักการว่ามนุษย์ที่เกิดมาทุกคนล้วนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรืออายุ เป็นสิทธิที่มนุษย์มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ซึ่งไม่ว่าบุคคลโดยอ้อมได้รับการปฏิบัติจากภาครัฐโดยคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างเท่าเทียม มนุษย์ไม่ได้อยู่ตัวคนเดียว หากแต่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงมีความคิดและพัฒนาตามกฎของธรรมชาติอย่างเป็นระบบระเบียบในทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ สิทธิมนุษยชนนั่นเองนอกจากนี้ยังใช้แนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self esteem) การเสริมพลัง (Empowerment) และการพึ่งตนเอง (Self reliance) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เนื่องจากแนวคิดเหล่านี้เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรงว่าเห็นคุณค่าของตนเองหรือไม่เพียงใด ได้รับการเสริมพลังอย่างไร มีแนวคิดที่จะพึ่งตนเองหรือไม่ อย่างไร

ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาบริบทของแต่ละประเทศมีความสำคัญ จึงได้ทำการศึกษาระบบการเมือง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเจตคติของคนในสังคมต่อคนพิการ และกฎหมายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของแต่ละประเทศ ทั้งนี้บริบทของแต่ละประเทศที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่อโอกาสและข้อจำกัดขององค์กร เพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการที่แตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการมุ่งเน้นศึกษาทั้งแนวคิดและการปฏิบัติต่อคนพิการว่าแนวคิดในการส่งเสริมคนพิการอยู่บนฐานสิทธิของคนพิการ (Rights Based) หรือไม่ มีการเสริมพลังคนพิการ (Empowerment) คนพิการหรือไม่ เพียงใด มีการฝึกอาชีพ และมีการจัดหางานให้คนพิการอย่างไร ซึ่งบทบาทดังกล่าวส่งผลต่อสมรรถภาพของ

คนพิการในการประกอบอาชีพการสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง หรือไม่ อย่างไร ผู้วิจัยได้นำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ตามแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง” ครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธี ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการศึกษา ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารองค์กรเพื่อคนพิการที่มีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพคนพิการและ 2) คนพิการที่ได้รับการส่งเสริมให้มีงานทำ

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Smpling) โดยการสอบถามข้อมูลจากผู้อำนวยการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการว่าในราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และราชอาณาจักรไทย มีองค์กรเพื่อคนพิการองค์กรใดที่มีการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี ผลการคัดเลือกได้องค์กรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 องค์กร ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์กรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ประเทศ	กลุ่มตัวอย่าง
ราชอาณาจักรกัมพูชา	Essential Personnel Cambodia
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	Quality of Life Association
สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	Myanmar Independent Living Initiative
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	Hanoi Association Of People With Disabilities
ราชอาณาจักรไทย	มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ

สำหรับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมให้มีงานทำ ผู้วิจัยได้ติดต่อองค์กรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างขอรายชื่อคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมให้มีอาชีพ และผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับฉลากตามหมายเลขลำดับชื่อของกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในทะเบียนรายชื่อองค์กรละ 3 คน ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 2 คนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

องค์กร	กลุ่มตัวอย่าง
Essential Personnel Cambodia	1. Ms. Srey Neang 2. Mr. Phanith 3. Ms. Srey
Quality of Life Association	1. ลี้อ หา 2. บุงพร บุงวิชัย 3. ธนุชัย ดวงพระจันทร์
Myanmar Independent Living Initiative	1. Mr. Pyayp Zaw Hein 2. Ms. Htet Htet Aung 3. Mr. Zin Wai Wai Tun
Hanoi Association Of People With Disabilities	1. Mr. Nguyen Hong Ha 2. Mr. Tran Xuan Hieu 3. Ms. Pham Thanh Huong
มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ	1. สายใจ ชาภิรมย์ 2. ชาบะ 3. มานพ เอี่ยมสะอาด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interview) 2 ชุด เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย คือ

3.2.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารองค์กรเพื่อคนพิการ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ คือ

1. ประวัติความเป็นมา ปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังการก่อตั้งองค์กรเป็นอย่างไร และมีโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้างในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ
2. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายภายในประเทศ มีผลต่อบทบาทขององค์กรในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างไร
3. องค์กรเพื่อคนพิการได้มีการผลักดันภาครัฐ และภาคเอกชนในการจ้างงานคนพิการ หรือการประกอบอาชีพอิสระหรือไม่อย่างไร
4. องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะให้แก่คนพิการอย่างไรบ้าง

5. องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางและการบริหารจัดการในการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

6. องค์กรเพื่อคนพิการมีการร่วมมือกับองค์กรอื่นในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการหรือไม่ อย่างไร

7. องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางและการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนาคตได้อย่างไร

3.2.2 แบบสัมภาษณ์คนพิการ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เพื่อทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และผลสัมฤทธิ์ของการทำหน้าที่ขององค์กรเพื่อคนพิการประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ คือ

1. ข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วยชื่อ นามสกุล อายุ สถานภาพในครอบครัว ประเภทความพิการ สุขภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ รายจ่าย ความเพียงพอของรายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่ต้องรับผิดชอบดูแล

2. การได้รับการส่งเสริมอาชีพในด้านใด ตั้งแต่เมื่อไร และได้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมด้านอาชีพจากองค์กรใด อย่างไรบ้าง

3. หลังจากการฝึกอาชีพแล้วท่านรอการจ้างงานหรือไม่ อย่างไร

4. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพหรือไม่ ในด้านการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการผลิต การตลาด ลูกค้า สถานที่ทำงาน เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ

5. อาชีพที่ทำมีความยั่งยืนหรือไม่ มีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมอาชีพและรายได้ที่ได้รับหรือไม่ อย่างไร

6. ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะในการประกอบอาชีพในด้านใดในอนาคตอย่างไร

7. ความรู้สึกต่อองค์กรคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ อย่างไร

8. ข้อเสนอแนะต่อองค์กรคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนาคตมีอย่างไร

3.3 การทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่จัดทำขึ้นโดยยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นกรอบในการร่างแบบสัมภาษณ์แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบในเบื้องต้น จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้องให้คะแนน (+1)

ไม่แน่ใจให้คะแนน (0)

ไม่สอดคล้องให้คะแนน (-1)

จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.4 วิธีในการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งกฎหมาย และนโยบายส่งเสริมอาชีพคนพิการของประเทศที่ทำการศึกษ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และราชอาณาจักรไทย

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารองค์กรเพื่อคนพิการ และคนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเทศที่ทำการศึกษา

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งที่เป็นผู้บริหารขององค์กรเพื่อคนพิการ และคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมให้มีอาชีพทั้งในราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และราชอาณาจักรไทย

2. แปลแบบสัมภาษณ์เป็นภาษากัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม โดยการส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้า

3. นัดวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลข้างต้น

4. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการถอดเทป และบันทึกลงคอมพิวเตอร์พร้อมตรวจทาน

5. ติดต่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้ทำการประมวลผลข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ และใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.7 จริยธรรมในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ จะมีขอรับการตรวจสอบจริยธรรมในการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเพื่อขอใบรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการส่งข้อมูลให้ตรวจสอบ ดังนี้

1. คำโครงการวิจัย
2. ประวัติผู้วิจัย
3. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form)
4. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย (Information Sheet)

ผลการตรวจสอบคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติให้การรับรองโดยไม่มีการแก้ไข (ตามเอกสารรับรอง (Certificate of Exemption) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วันที่รับรอง 4 เมษายน 2559 เลขที่รับรอง อ.402/2559 วันหมดอายุใบรับรอง 3 เมษายน 2561)

ก่อนทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้อธิบายคำโครงการวิจัยโดยย่ออ่านเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย (Information Sheet) และอ่านเอกสารแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form) ให้กลุ่มตัวอย่างฟัง เพื่อทราบข้อตกลงในการทำวิจัยในครั้งนี้ระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมในการวิจัย หากกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัยก็ให้ลงลายมือชื่อในเอกสารแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form) โดยเอกสารในการลงลายมือชื่อและเอกสารการขอเข้าเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการแปลภาษาเป็นภาษากัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจความหมายอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ผู้บริหารขององค์กรเพื่อคนพิการคนละประมาณ 8 ชั่วโมง และคนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคนละ 4 ชั่วโมง ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะ ๆ ว่า ถ้าไม่สะดวกใจในการให้สัมภาษณ์สามารถยกเลิกการสัมภาษณ์ได้ในทันที ซึ่งไม่มีผู้ใดขอยกเลิกการสัมภาษณ์

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ผลการวิจัย “บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง” ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยที่ละประเทศ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

1. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
2. บทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และปัญหา อุปสรรค
3. แนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการ ทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง

4.1. ราชอาณาจักรกัมพูชา

4.1.1 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

การเมืองการปกครองของกัมพูชาเป็นประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ (Multi-party Democracy under Constitutional Monarchy) ในอดีตประเทศกัมพูชาเคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศฝรั่งเศส และได้รับเอกราชจากการตกเป็นเมืองขึ้นเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2496 ทั้งนี้ พระมหากษัตริย์เป็นประมุขของรัฐ นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล และเป็นผู้เสนอชื่อนายกรัฐมนตรี โดยพระมหากษัตริย์เป็นผู้แต่งตั้ง สภานิติบัญญัติมาจากการเลือกตั้งโดยทั่วไปหัวหน้าพรรคการเมืองเสียงข้างมาก หรือหัวหน้าคณะรัฐบาลผสมจะได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรีโดยประธานรัฐสภา (Chairman of the National Assembly) และได้รับการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์นโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันมีดังนี้¹¹¹ 1) กัมพูชามีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทั้งนี้ นับจากการเลือกตั้งทั่วไปภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2536 การเมืองของกัมพูชามีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง 2) ระบอบประชาธิปไตยของกัมพูชาในปัจจุบันมีความก้าวหน้าและหยั่งรากลึกลงในสังคมของกัมพูชาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ฝ่ายต่าง ๆ มีอิสระในการแสดงความเห็นและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการใช้สิทธิ

¹¹¹ สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558) แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนปีพ.ศ. 2568 (ค.ศ. 2025). กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.

ออกเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และ 3) รัฐบาลกัมพูชาให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ รวมถึงการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารราชการแผ่นดิน ระบบศาลยุติธรรมและกฎหมาย การทหาร เศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ สามารถใช้งบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทและห่างไกลความเจริญได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างแท้จริง ทั้งนี้ รัฐบาลกัมพูชาได้ดำเนินการปฏิรูปในสาขาต่าง ๆ อาทิ การลดจำนวนข้าราชการทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร การปฏิรูปด้านการศาล การปรับปรุงระเบียบและแก้ไขกฎหมายที่ล้าหลังและไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ การปฏิรูปที่ดินและการเร่งออกเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน การส่งเสริมการศึกษาและฝึกฝนอาชีพ การปรับเพิ่มเงินเดือนข้าราชการอย่างเป็นระบบ การพัฒนาระบบชลประทานและโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ โดยเฉพาะระบบคมนาคมขนส่ง เพื่อรองรับการพัฒนาด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เป็นต้น การศึกษาการเมืองการปกครอง พบว่าการเมืองที่มีความขัดแย้งและมีพรรคที่ครองเสียงข้างมากเป็นระยะเวลายาวนานกัมพูชายังได้รับผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 1 สงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามอินโดจีนผนวกกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ การเมืองการปกครองของกัมพูชายังขาดเสถียรภาพ เนื่องจากพรรคการเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้ามมีการต่อสู้กันอย่างรุนแรงในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งมีทั้งการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมอำนาจ ฐานคะแนน ฐานเสียง และใช้วิธีการไม่โปร่งใสทั้งการออกเสียงปลอม การลงคะแนนเสียง การฟ้องร้อง ฯลฯ

ด้านเศรษฐกิจ กัมพูชายังถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาที่มีความยากจนมากประเทศหนึ่ง ดังนั้น รัฐบาลกัมพูชาจึงให้ความสำคัญอย่างสูงสุดต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อมุ่งขจัดความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทให้ดีขึ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชาได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติระยะกลาง (National Strategic Development Plan - NSDP) ปี 2014 - 2018 โดยมีเป้าหมายสำคัญที่จะดำเนินการให้เศรษฐกิจกัมพูชามีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี โดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความหลากหลายเน้นการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าส่งออก โดยเฉพาะสินค้าเกษตรกรรมด้วยการเพิ่มผลผลิต โดยให้ความสำคัญกับข้าวเป็นหลัก กัมพูชาต้องการพัฒนาระบบชลประทาน เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย โรงสีข้าวและโกดังเก็บข้าว ระบบโลจิสติกส์และกลไกควบคุมคุณภาพ และในส่วนภาคอุตสาหกรรมจะเน้นส่งเสริมการลงทุนในสาขาการแปรรูปสินค้าเกษตร การผลิต และการประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า รวมถึงส่วนประกอบของเครื่องจักร อุตสาหกรรมสนับสนุนสำหรับอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เช่น อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมเคมี โครงสร้างพื้นฐานด้านไอทีและ

ซอฟต์แวร์¹¹² ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)^{113,114} ตั้งแต่ ค.ศ. 2014–2016 มีมูลค่า 17.28 19.09 และ 21.07 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 7.0, 7.0 และ 7.2 ในขณะที่รายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้น 1,111, 1,214 และ 1,327 ดอลลาร์สหรัฐ มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ศึกษาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ซึ่งเป็นสถิติจัดลำดับการพัฒนามนุษย์ในแต่ละประเทศ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ระดับสูงมาก สูง กลาง และต่ำ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลการคาดการณ์การคงชีพ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว กัมพูชาอยู่ภายใต้สงครามและความขัดแย้งมา 30 ปี ทำให้กัมพูชาก่อนหน้านี้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับที่ต่ำ และตกอยู่ในสภาพที่ยากจน แต่จากการรายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme: UNDP)¹¹⁵ พบว่า ค.ศ. 2015 กัมพูชามีดัชนีการพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 143 จาก 188 ประเทศทั่วโลก คะแนน 0.563 อยู่ในระดับกลาง ซึ่งเป็นลำดับเท่าเดิมกับ ค.ศ. 2014 และมีการคาดการณ์การคงชีพหรืออายุขัยเฉลี่ย 68.8 ปี นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวกัมพูชาเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ที่มีค่าคะแนนเพียง 0.357 ด้านวัฒนธรรมกัมพูชาเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดแม่น้ำ คนกัมพูชาจึงมีประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำแสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อแม่น้ำ ลำคลองและความรักสามัคคีกันภายในชาติ เทศกาลน้ำหรือ “บอน อม ตุก” เทศกาลประจำปีที่ยิ่งใหญ่ของกัมพูชา จัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนเพื่อเป็นการแสดงความสำนึกในพระคุณของแม่น้ำที่นำความอุดมสมบูรณ์มาให้¹¹⁶

ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประเทศกัมพูชามีคนพิการร้อยละ 4.5 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งประเทศกัมพูชาได้จำแนกประเภทของผู้พิการไว้ดังนี้ 1) ผู้พิการทางการมองเห็น 2) ผู้พิการทางการได้ยิน 3) ผู้พิการทางการสื่อสาร (พูด) 4) ผู้พิการในการเคลื่อนไหวหรืออัมพาต 5) ผู้พิการทางการเรียนรู้ (สมอง) และ 6) ผู้พิการทางด้านอื่น ๆ โดยสาเหตุของความพิการที่ถูกจำแนกไว้

¹¹² กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน. (2560) สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.พ. : ม.ป.ท.

¹¹³ A World Bank Group Flagship Report. (JUNE 2017) Global Economic Prospects A Fragile Recovery. page 78.

¹¹⁴ ข้อมูลเศรษฐกิจประเทศกัมพูชา. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน.สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.พ. : ม.ป.ท.

¹¹⁵ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) Human Development for Everyone. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) page 200 - 204.

¹¹⁶ “การแต่งกายของประเทศกัมพูชา” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.kruwan-d.info/student/st02/page010.html> (10 กุมภาพันธ์ 2560)

คือ 1) ร้อยละ 26.7 คือ ความชราภาพ 2) ร้อยละ 25.8 เป็นความพิการจากโรคร้าย 3) ร้อยละ 11.4 เป็นการประสบอุบัติเหตุ และ 4) ร้อยละ 8.7 เป็นความพิการตั้งแต่กำเนิด

ตารางที่ 3 ร้อยละของประเภทความพิการในกัมพูชา

ประเภทของความพิการ	ร้อยละ
ความบกพร่องทางด้านร่างกาย	23.5
ความบกพร่องทางด้านสายตา	29.5
ความบกพร่องทางการได้ยิน	15.1
ความพิการด้านสติปัญญา	1.2
ความบกพร่องทางการพูด	4.7

ที่มา: Australian Disability and Development Consortium (ADDC). ม.ป.ป.¹¹⁷

ปัญหาส่วนใหญ่ของคนพิการเกิดจากการเข้าไม่ถึงทรัพยากรของสังคม ซึ่งจากการประเมินของ World Bank ประเทศกัมพูชายังคงเป็นประเทศที่ยากจน และความยากจนก็กระจายตัวอยู่ในแถบชนบทของประเทศ ซึ่งคนพิการก็อยู่ในกลุ่มผู้ยากจนเหล่านี้ การเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐจึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก จากการสำรวจ พบว่า เยาวชนผู้ที่มีความบกพร่องทางกาย หรือ พิการน้อยกว่า ร้อยละ 10 ของจำนวนผู้พิการที่เข้าสู่ระบบการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานของสวัสดิการผู้พิการนานาชาติ สาเหตุของปัญหาการศึกษาในกลุ่มผู้พิการ คือ 1) ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองเนื่องจากครอบครัวมีความยากจน 2) การเลือกปฏิบัติหรือความเข้าใจต่อผู้พิการของครูและนักเรียน นักศึกษาที่มีความปกติ 3) หลักสูตรการเรียน การสอนหรืออาจารย์ไม่สนับสนุนต่อการเข้าถึงการเรียนการสอนสำหรับผู้พิการ 4) เทคโนโลยี หรือ เทคนิคการเรียนการสอนที่ไม่สามารถสื่อสารกับผู้พิการทางการมองเห็นและการได้ยินอย่างครอบคลุม และทั่วถึงเพียงพอ 5) ความยากจนเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางมาเรียนโรงเรียนในเมือง หรือโรงเรียนที่ไกลจากที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ในส่วนของปัญหาของผู้พิการในการเข้าถึงระบบสาธารณสุขนั้นมีอุปสรรคมาก เช่นเดียวกับการเข้าถึงระบบการศึกษา เช่น 1) การขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้พิการ 2) การขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดูแลผู้ป่วยที่มีความ

¹¹⁷ Australian Disability and Development Consortium (ADDC). (ม.ป.ป.) คนพิการในประเทศกัมพูชา. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.addc.org.au/documents/resources/briefing-paper-disability-facts-in-cambodia_948.pdf (10 กุมภาพันธ์ 2560)

พิการประเภทต่าง ๆ และ 3) การเดินทางที่ยากลำบากไปยังสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาล เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าสวัสดิการ การรักษาพยาบาล หรือโรงพยาบาลไม่ได้กระจายอยู่ทั่วไปในประเทศ ยกต่อการเข้าถึงของผู้พิการและผู้ที่มีความยากจนเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตามประเทศกัมพูชาไม่ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาสวัสดิการเพื่อผู้พิการ ทางการศึกษา กัมพูชา มีความพยายามในการจัดตั้งนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือ ดูแลผู้พิการภายในประเทศ เช่น

1. การลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ Convention on the Rights of the Persons with Disabilities (CRPD) ในปี 2007
2. ร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของคนพิการ
3. ร่างแผนแห่งชาติดำเนินการเกี่ยวกับคนพิการ
4. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก Convention on the Rights of the Child (CRC) (1992) – รวมถึงสิทธิของเด็กที่มีความพิการและการลดปัญหาความยากจน
5. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแห่งชาติ (2006-2010 / 2013) เพื่อสร้างกลยุทธ์เพิ่มศักยภาพผู้พิการและลดปัญหาความยากจนในชนพื้นเมือง

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนผู้พิการ เช่น องค์กรผู้พิการ กัมพูชา (CDPO) สมาคมคนตาบอดในประเทศกัมพูชา (ABC) ศูนย์แห่งชาติเพื่อคนพิการ (โครงสร้าง กิ่งเอกชนด้วยมุ่งเน้นไปที่การจ้างงาน) และมีนโยบายการให้ความรู้เกี่ยวกับผู้พิการผ่านสื่อมากยิ่งขึ้น

118

4.1.2 บทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการและปัญหา อุปสรรค

ในการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในราชอาณาจักรกัมพูชา ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์กรเพื่อคนพิการที่ชื่อว่า Essential Personnel Cambodia เป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานในการช่วยเหลือคนพิการ และการพัฒนาศักยภาพคนพิการพร้อมทั้งเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ Essential Personnel Cambodia (EPC) จัดตั้งขึ้นในปี 2014 ภายใต้การสนับสนุนจาก Essential Personnel Australia และเริ่มบริหารอย่างเต็มรูปแบบในปี 2015 การบริหารจัดการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรคนพิการในประเทศออสเตรเลีย ทั้งด้านงบประมาณและการดำเนินงานต่าง ๆ

องค์กร EPC มีการดำเนินงานในการช่วยเหลือคนพิการ และการพัฒนาศักยภาพคนพิการผ่านกิจกรรมหรือโครงการ 3 ด้าน ดังนี้

¹¹⁸ “Handicap International 2009 Annual Report” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

http://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/handicapinternational/pages/222/attachments/original/1368729039/WEB_HI_2009MapAnnual_Report.pdf?1368729039 (10 กุมภาพันธ์ 2560)

1. ด้านการศึกษา คือ รับคนพิการจบประถมศึกษา-มหาวิทยาลัย มีจำนวน 22 คน โดยให้ความช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษา ที่พักอาศัย (แยกบ้านพักชายและบ้านพักหญิง) ค่าอาหารกลางวัน สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถวีลแชร์ ไม้เท้า และอุปกรณ์ช่วยคนพิการ

2. บริการจัดหางานแก่คนพิการ ปัจจุบันจัดหางานให้แล้ว 23 คน ได้งานแล้ว 1 คน เนื่องจากโครงการเพิ่งเริ่มดำเนินการประมาณ 2 เดือน โดยมีขั้นตอนดังนี้ ให้คนพิการมาลงทะเบียนงาน ตรวจสอบความสามารถคนพิการ เจ้าหน้าที่ติดต่อผู้ประกอบการ เพื่อเสนอชื่อคนพิการ ผู้ประกอบการนัดสัมภาษณ์คนพิการโดยตรง ซึ่ง EPC มีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำเอกสารที่รวบรวมข้อมูลรวมถึงประวัติย่อของผู้สมัครงาน (Resume) ใบสมัคร และการเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์

3. การฝึกอบรมเรื่องอาชีพ เช่น คอมพิวเตอร์ และกำลังจะก่อตั้ง Rehabilitation Center for PWDs on ITs ที่เสียมราฐ และนครวัด โดยได้รับการสนับสนุนจากประเทศเซเชลส์โลวาเกีย

“ผมเป็นโพลิโอตั้งแต่ 5 ขวบ ทำงานด้านสิทธิคนพิการ ดูแลงานด้านไอที ดูแลข้อมูลด้านสิทธิคนพิการ อุปสรรคในชีวิตประจำวัน คือ การเดินทางไปทำงาน ไปโรงเรียน ไม่ค่อยสะดวก เดินได้ไม่เร็ว ต้องใช้ไม้เท้าช่วยในการเดิน ได้รับการช่วยเหลือจากองค์กร Essential Personnel Cambodia - EPC มาโดยตลอดเวลา เช่น ในเรื่องทุนการศึกษาสำหรับการเรียน ไม้เท้าสำหรับการเดินทางไปทำงานและการเข้าสอบ ที่พักสำหรับนักศึกษาพิการชาย และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน”

(คนพิการทางการเคลื่อนไหว (ชาย) ที่ได้รับการสนับสนุนจาก Essential Personnel Cambodia (EPC))

เริ่มพิการขาดตอนอายุ 4 ขวบค่ะ เกิดจากการฉีดวัคซีน เข้ามาอยู่ องค์กร EPC องค์กรคนพิการตอนอายุ 20 ปี เพื่อนแนะนำให้รู้จักองค์กร Essential Personnel Cambodia พร้อมหาโอกาสในการเรียน องค์กร EPC ช่วยจัดหางานให้ ทุกวันนี้เดินทางด้วยการขี่จักรยานมาทำงาน ยกเว้นบางวันจะนั่งรถ ตุ๊ก ๆ ยังรู้สึกว่ารวยได้ยังไม่เพียงพอต่อรายจ่าย เพราะต้องส่งเงินกลับบ้านเดือนละ 30 USD เพื่อช่วยจุนเจือพี่น้องอีกหลายคน ถ้าเรียนจบแล้วอยากจะทำงานที่มีรายได้มากกว่านี้ เพราะต้องเลี้ยงดูน้อง ๆ อีกมาก”

(คนพิการทางการเคลื่อนไหว (หญิง) ที่ได้รับการสนับสนุนจาก Essential Personnel Cambodia (EPC))

ด้านปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ มีข้อจำกัดบางประการซึ่งทำให้การพัฒนาอาชีพไม่ประสบความสำเร็จ คือ เมื่อคนพิการสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีการติดตามและประเมินผลภายหลังการจบการศึกษา ภาวะการมีงานทำที่น้อยมากของคนพิการ ทำให้คนพิการไม่ได้รับการต่อยอดด้านการประกอบอาชีพ จึงกลับไปมีวิถีชีวิตแบบเดิมและเป็นภาระของครอบครัว จากปัญหาดังกล่าว ในปี ค.ศ. 2002 จึงได้เปิดโครงการเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการทางร่างกายและสติปัญญา โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในปีแรกจากองค์กร “Marist Mission Australia” ประเทศออสเตรเลียเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการมีงานทำ มีรายได้ และลดภาระครอบครัว แต่เมื่อศึกษาในภาพรวมก็พบว่ามีอุปสรรคในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพคนพิการไม่มากนัก ถึงแม้จะมีกฎหมายบังคับการจ้างงานคนพิการ แต่ยังมีข้อจำกัดทำให้คนพิการเข้าสู่ระบบแรงงานน้อย ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ (1) ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเฉพาะด้าน ครูผู้สอนไม่รู้ว่าจะต้องสอนคนพิการอย่างไร ส่วนใหญ่มีทัศนคติลบต่อคนพิการที่มาเรียน (2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านกฎหมายเพื่อต่อรองกับนายจ้าง (3) ไม่สามารถรับรู้ถึงความสามารถของคนพิการทั่วไป เพราะไม่มีใบรับรองใด ๆ และขาดสถานที่ฝึกอบรมอาชีพ (4) คนพิการเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะในเขตชุมชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ (5) คนพิการตามชุมชนได้รับโอกาสน้อยมาก ทำให้คนพิการไร้ความสามารถ ไร้ความรู้ จึงหางานได้ยาก รวมถึงไม่มีโรงเรียนสอนคนพิการเป็นต้น

“ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรคนพิการในประเทศออสเตรเลีย ผู้บริหารในองค์กรนี้ได้เห็นความสามารถของผู้ถูกสัมภาษณ์จึงส่งไปทำงานพื้นที่ เพื่อสำรวจคนพิการตามชุมชน ผู้ถูกสัมภาษณ์ทำงานได้ดีมีผลงานและมีความโดดเด่น จึงได้รับเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้ช่วยฝ่ายบุคคลและเป็นครูใหญ่ในโรงเรียน ตามลำดับ ตลอดระยะเวลาที่ทำงานที่องค์กรแห่งนี้ พบว่าการทำงานขององค์กรนี้ยังมีช่องว่างอยู่คือ องค์กรนี้สนับสนุนทุนการศึกษาให้คนพิการเรียนหนังสือจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น และเมื่อเรียนจบแล้วก็โดนปล่อยทิ้ง โดยไม่ได้มีการติดตามและประเมินผลใด ๆ ทำให้คนพิการหลายคนที่ไม่สามารถหางานได้ ก็ต้องกลับไปอยู่จุดเดิม คือ เป็นภาระของครอบครัวต่อไป จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะช่วยส่งเสริมอาชีพให้แก่พิการเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการมีงานทำ มีรายได้ และลดภาระครอบครัว ในปีค.ศ.2002 จึงได้เปิดโครงการเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการทางร่างกายและสติปัญญา โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในปีแรกจากองค์กร “Marist Mission Australia” ประเทศออสเตรเลีย”

(ผู้บริหารองค์กร Essential Personnel Cambodia (EPC))

“ปัญหาและอุปสรรคในกัมพูชา คือ องค์กรที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ พบได้น้อยมาก ทั้ง ๆ ที่กัมพูชามีกฎหมายบังคับการจ้างงานคนพิการ องค์กรจึงช่วยคนพิการในการหางาน โดยพิจารณาตามความสามารถของคนพิการ ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในประเทศกัมพูชา ได้แก่ (1) ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเฉพาะด้าน ครูผู้สอนไม่รู้ว่าจะต้องสอนคนพิการอย่างไร ส่วนใหญ่มีทัศนคติลบต่อคนพิการที่มาเรียน (2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อต่อรองกับนายจ้าง (3) เราไม่สามารถรับรู้ถึงความสามารถของคนพิการทั่วไป เพราะไม่มีใบการันตีใด ๆ และขาดสถานที่ฝึกอบรมอาชีพ (4) คนพิการเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะในเขตชุมชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ (5) คนพิการตามชุมชนได้รับโอกาสน้อยมาก ทำให้คนพิการไร้ความสามารถ ไร้ความรู้ จึงหางานได้ยาก รวมถึงไม่มีโรงเรียนสอนคนพิการ”

(ผู้บริหารองค์กร Essential Personnel Cambodia (EPC))

“พิการขาค่ะ รู้สึกน้อยใจ ไม่อยากเป็นภาระครอบครัวจึงตัดสินใจเข้าเรียนที่องค์กร รู้จักกับองค์กร EPC โดยผ่านกิจกรรมการลงพื้นที่เพื่อหาคนพิการไปส่งเสริมอาชีพ ตลอดเวลาที่เรียนที่มหาวิทยาลัยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ และพักอาศัยที่บ้านพักนักเรียนหญิงขององค์กร ได้รับความช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษา อาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถวีลแชร์ นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสสมัครงานเพื่อหารายได้เสริมหลังจากการเรียน โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กร EPC ตลอดกระบวนการหางาน”

(คนพิการทางการเคลื่อนไหว (หญิง) ที่ได้รับการสนับสนุนจาก Marist Mission Australia, Essential Personnel Cambodia (EPC))

4.2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

4.2.1 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระบบการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (ทางการลาวใช้คำว่า ระบอบประชาธิปไตยประชาชน) โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศ ซึ่งพรรคนี้เริ่มมีอำนาจสูงสุดตั้งแต่ลาวเริ่มปกครองในระบอบสังคมนิยมเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ประธานประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวคนปัจจุบัน

ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี คือ บุนยัง วอลละจิต (ดำรงตำแหน่งเลขาธิการใหญ่คณะบริหารงาน ศูนย์กลางพรรคประชาชนปฏิวัติลาวอีกตำแหน่งหนึ่ง) ส่วนนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือนายทองลุน สีสุลิต มาจากการเลือกตั้งของสภาแห่งชาติ โดยจะต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของ สมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ประธานประเทศมีอำนาจลงนามประกาศการใช้กฎหมายที่ผ่านการเห็นชอบ ของสภาแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้ง หรือโยกย้ายเจ้าแขวงตามที่ นายกรัฐมนตรีเสนอ และให้บริหารราชการเป็นต้น¹¹⁹ รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้วางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดูแลเรื่องการป้องกันประเทศ การทำความตกลงกับต่างประเทศ เสนอบประมาณให้สภาแห่งชาติพิจารณาอนุมัติรวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงานให้สภาแห่งชาติและ ประธานประเทศทราบ หัวหน้าฝ่ายบริหารคือนายกรัฐมนตรี ซึ่งมาจากการแต่งตั้ง โดยผ่านความเห็นชอบของสภาแห่งชาติ วาระของรัฐบาลเท่ากับวาระของสภาแห่งชาติการบริหารท้องถิ่นของ สปป.ลาว มี 3 ระดับ คือ แขวง (เทียบเท่าจังหวัด) เมือง (เทียบเท่าอำเภอ)และบ้าน (เทียบเท่าหมู่บ้าน) ผู้บริหาร สูงสุดในแต่ละระดับ ได้แก่ เจ้าแขวง เจ้าเมือง และนายบ้าน ตามลำดับในส่วนขององค์กรด้านนิติ บัญญัติของ สปป.ลาว คือ สภาแห่งชาติ ซึ่งเป็นสภาเดี่ยว (Unicameral System) สมาชิกสภา แห่งชาติมาจากการเลือกตั้งของประชาชน วาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี¹²⁰

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศลาวมีพัฒนาการที่ดีตามลำดับ โดยในช่วง 20 ปีนับตั้งแต่ ปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมสู่ระบบเศรษฐกิจเสรีการตลาดเมื่อปี 2529 ประเทศลาวมี การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.2 ต่อปี อุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ เหมืองแร่ โครงการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ ไม้แปรรูป อุตสาหกรรมการเกษตร ก่อสร้าง เครื่องนุ่งห่ม ท่องเที่ยว สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สินแร่ เศษโลหะ ไม้ซุง ไม้แปรรูป ผลิตภัณฑ์ไม้ ตลาดส่งออกที่ สำคัญ ได้แก่ ไทย จีน เวียดนาม ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ เครื่องจักรกลเหล็ก ตลาดนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ไทย จีน เวียดนาม เกาหลี สิงคโปร์ในปี 2560 คาดว่าเศรษฐกิจ สปป.ลาว จะมีการขยายตัวมากขึ้นจากปี 2558-2559 เนื่องจากมีปัจจัยใหม่ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เกิดการเติบโตโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมจะ เพิ่มขึ้นร้อยละ 9 ในการเติบโตของเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลมาจากโครงการก่อสร้างรถไฟ ลาว-จีน ที่กำลัง ลงมือก่อสร้างโดยมีการนำเข้าเครื่องจักรกลและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการก่อสร้างและ เชื่อมไฟฟ้าความร้อนของสารลิกไนต์ที่ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2559 นี้ ซึ่งจะเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ อันสำคัญสำหรับภาคกิจกรรมมีการขยายตัวเข้าในระดับร้อยละ 3 เนื่องจากพื้นที่การปลูกไม่มี

¹¹⁹ อุกฤษณ์ ปัทมานันท์. (2541) *อาเซียนใหม่*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

¹²⁰ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์. (ม.ป.ป.) *การเมืองการปกครองของลาว*. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://vientiane.thaiembassy.org/th/> (16 กุมภาพันธ์ 2560)

การขยาย เช่น พื้นที่สัมปทานปลูกยางพารา เป็นต้น ด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)^{121,122} ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015–2017 มีมูลค่า 12.5, 13.44, และ 15.02 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 7.2, 7.52 และ 11.9 ในขณะที่รายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้น 1,785, 1,876 และ 2,057 ดอลลาร์สหรัฐนับได้ว่า สปป.ลาว มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

ด้านสังคม วัฒนธรรม สปป.ลาว ประกอบด้วยหลากหลายเชื้อชาติที่ต่างมีวัฒนธรรม การแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ ชายหรือหญิงชาวไทลาว ภูไท ไทขาว ยังคงสวมใส่ชุดประจำชาติหรือชุดพื้นเมืองในชีวิตประจำวันและเทศกาลงานบุญต่าง ๆ ทั้งนี้ การแต่งกายประจำชาติ หรือชุดพื้นเมืองของชนไทยลาว ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง¹²³ รายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme: UNDP)¹²⁴ พบว่า ค.ศ. 2015 สปป.ลาว มีดัชนีพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 138 จาก 188 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีลำดับที่ลดลงมาจาก ค.ศ. 2014 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 137 แต่คะแนน 0.586 ยังคงอยู่ในระดับกลาง และมีการคาดการณ์การคงชีพหรืออายุไขเฉลี่ย 66.6 ปี นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนลาวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ที่มีค่าคะแนนเพียง 0.397

ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หลังจาก สปป.ลาว มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศ โดยมุ่งเน้นกลุ่มคน รัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นสำคัญ จนกระทั่ง สปป.ลาว ได้เข้าสู่ประชาคมอาเซียนและกลุ่มประเทศสมาชิกให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดสวัสดิการคนพิการภายในประเทศ เพื่อให้คนพิการหรือผู้ที่ด้อยโอกาสได้มีสิทธิเข้าถึงสวัสดิการและการดูแลของรัฐอย่างเท่าเทียมนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ดังที่ พงษ์พินัย ไชยสิทธิ์¹²⁵ กล่าวว่า รัฐบาล สปป.ลาวให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดสวัสดิการให้แก่กลุ่มผู้พิการ โดยการเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการสากล อย่างไรก็ตาม สปป.ลาว ยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับ

¹²¹ A World Bank Group Flagship Report. (JUNE 2017) *Global Economic Prospects A Fragile Recovery*, p.78.

¹²² ข้อมูลเศรษฐกิจสปป.ลาว. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (ม.ป.พ.). หน้า 1.

¹²³ วิทย์ ปันติตกุล. (2555) *สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์.

¹²⁴ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) *Human Development for Everyone*. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) p. 200 - 204.

¹²⁵ พงษ์พินัย ไชยสิทธิ์. (2557) “การคุ้มครองสิทธิคนพิการในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว : ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ” *วารสารแม่ฟ้าหลวง*. 3 (2).

คนพิการ จึงทำให้สิทธิที่คนพิการพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกับผู้อื่นนั้นมีปัญหาโดยเฉพาะการรับประกันสิทธิคนพิการในการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐ ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการสากล ค.ศ. 2006 เช่น สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่ง สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณะ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการบันเทิง สิทธิในการเข้าถึงวิชาชีพ สิทธิในการคุ้มครองสมรรถภาพและการฟื้นฟู รวมถึงกิจกรรมเพื่อสุขภาพต่าง ๆ ทางสังคม ตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการสากล

ตารางที่ 4 จำนวนผู้พิการแต่ละประเภทในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประเภทของความพิการ	จำนวนผู้พิการ (คน)
แขนขาพิการ	1,241
ความพิการตั้งแต่ช่วงเข่าลงไป	965
ความพิการตั้งแต่เข้าขึ้นมา	479
ความพิการเท้า	5,074
ความพิการขา	2,613
ความพิการทางด้านการได้ยิน	12,977
ความพิการทางด้านการมองเห็น	5,278

ที่มา: Ministry of Health and Power. 1996 : ออนไลน์.¹²⁶

ข้อมูลแสดงสถิติของผู้พิการใน สปป.ลาว เมื่อเทียบกับประชากรทั้งสิ้นอยู่ที่ร้อยละ 1 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ เนื่องจาก สปป.ลาว ไม่มีกฎหมายคนพิการ แต่คนพิการจะถูกกล่าวถึงอย่างชัดเจนในกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ (MOLSW) ซึ่งจากการหารือกันในกลุ่ม “การพัฒนากลยุทธ์แห่งชาติเพื่อคนพิการ” ได้ให้นิยามคนพิการว่า คือผู้ที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น โดยมีอุปสรรค หรือข้อบกพร่องทางด้านร่างกายหรือจิตใจ โดยจำแนกผู้พิการออกเป็น 1) พิการตั้งแต่กำเนิด 2) พิการชั่วคราว 3) พิการถาวร ซึ่งความพิการอาจเกิดจากอุบัติเหตุในการใช้ชีวิตประจำวัน หรือภัยพิบัติตามธรรมชาติก็ได้

¹²⁶ Ministry of Health and POWER. (1996) National Survey of Disabled Persons (NSDP) United Nations ESCAP 1999. Asian and Pacific Decade of Disabled Persons : mid-point – country perspectives.

ปัจจุบัน สปป.ลาว ยังมีปัญหาเรื่องระบบการขนส่งและการสื่อสารอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาด้านนี้จึงเป็นอุปสรรคของการศึกษา ดูแลหรือฟื้นฟูสมรรถนะผู้พิการในประเทศ นอกจากนี้ สปป.ลาว ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการดูแล รักษาฟื้นฟูผู้พิการอีกด้วย สปป.ลาว ยังมีอัตราการเสียชีวิตของทารกเฉลี่ย 93 คน ต่อทารก 1,000 คน ซึ่งการเสียชีวิตส่วนใหญ่เกิดกับทารกแรกเกิด เนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการแพथการดูแลปฐมพยาบาล แม่และเด็กตอนคลอดดังกล่าวก็ถือเป็นปัญหาสำคัญของ สปป.ลาว

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความพิการ เช่น โรคติดเชื้อ สงคราม เกิดอุบัติเหตุ และพิการตั้งแต่กำเนิด ซึ่ง สปป.ลาว ไม่ได้หยุดนิ่งในเรื่องการเยียวยาผู้พิการ ทางลาวมีความพยายามจัดโครงการเพื่อให้ความรู้ คำแนะนำในการดูแลผู้พิการเกี่ยวกับการป้องกัน ฟื้นฟู และสิทธิที่ผู้พิการจะได้รับ ซึ่งนโยบายของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมของลาวได้จัดให้แก่ผู้พิการ คือ 1) การสร้างระบบทางการแพทย์ที่ครบวงจรเพื่อฟื้นฟูสมรรถนะของผู้พิการ 2) ทำให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงระบบการศึกษา 3) การให้ผู้พิการได้เข้าสู่ตลาดแรงงานหรือสนับสนุนให้ผู้พิการประกอบอาชีพ 4) การสร้างค่านิยมร่วมให้ผู้พิการสามารถเข้าสู่สังคมคนปกติได้¹²⁷

ดังนั้น ถึงแม้หลายพื้นที่ในประเทศลาวยังไม่สามารถเข้าถึงระบบการขนส่งหรือการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงผู้พิการภายในประเทศ แต่รัฐบาลลาวก็ไม่ได้มองข้ามประเด็นของผู้พิการจึงพยายามพัฒนาและจัดสวัสดิการเพื่อผู้พิการภายในประเทศขึ้นอย่างหลากหลาย ให้ผู้พิการมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ต่อผู้อนุบาล การให้ผู้พิการมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาและตลาดแรงงาน เชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าการพัฒนาดังกล่าวจะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ และคุณภาพชีวิตของผู้พิการในสปป.ลาวจะดีขึ้นต่อไป

4.2.2 บทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการและปัญหา อุปสรรค

ในการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการใน สปป.ลาว องค์กร Quality of Life Association (QLA) หรืออาจเรียกว่า สมาคมพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการบริหารจัดการมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการและการส่งเสริมการประกอบอาชีพ มีภารกิจในการให้ความรู้แก่สาธารณชนเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ สนับสนุนโครงการด้านการแพथการฟื้นฟูสภาพจิตใจและการดำรงชีวิตของผู้พิการ ผู้ได้รับผลกระทบจากระเบิดและครอบครัว โดยได้รับการสนับสนุนจาก World Education Laos และผ่านการระดมทุนจากกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา มูลนิธิ McKnight มูลนิธิ MAG มูลนิธิ Schmitz สถานเอกอัครราชทูตเยอรมัน DED ให้ความช่วยเหลือ

¹²⁷ Japan International Cooperation Agency. (2002) Planning and Evaluation Department. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.jica.go.jp/english/> (20 ตุลาคม 2560)

สมาคมพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือ Quality of Life Association (QLA) เพราะเป็นองค์กรที่ได้ดำเนินการช่วยเหลือคนพิการมาแล้ว 5 ปี ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 2011 กลุ่มเป้าหมายคือคนพิการจากเหตุระเบิดเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่สอง จึงเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการจัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อรองรับและช่วยเหลือคนพิการในเชียงขวาง โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้พิการที่รอดชีวิตจากระเบิด กลุ่มผู้พิการทั่วไปจากเหตุอื่น ๆ เช่น พิกการแต่กำเนิด จากอุบัติเหตุ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสครอบครัวที่ยากไร้ โดยดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการใน สปบ. ลาว 3 โครงการหลัก คือ

1. ศูนย์ข้อมูลวิทยุสื่อสารเซนต์เตอร์ (ศูนย์เยียวยา) เพื่อรณรงค์ระเบียบงาน และช่วยเหลือต่าง ๆ

2. ศูนย์ช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายจากเหตุระเบิดและผู้พิการ มีกิจกรรมที่ดำเนินการหลายอย่าง ได้แก่ ช่วยคำรักษาพยาบาลต่าง ๆ รวมถึงค่าเดินทาง ในกรณีเกิดอุบัติเหตุจะมีทีมงานลงไปเยี่ยมเยียนพร้อมกับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อดูความต้องการของผู้เคราะห์ร้ายช่วยจัดหางบประมาณเพื่อปลูกบ้านช่วยทุนการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ช่วยจัดหาอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ เช่น รถวีลแชร์ รถล้อเลื่อน เป็นต้นช่วยจัดหางานให้กลุ่มเป้าหมายตามความถนัดของแต่ละคน

3. ศูนย์ฝึกอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเพิ่มรายได้ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ ผู้พิการหญิงฝึกอบรมทำผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ผู้พิการชายฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงสัตว์ทั้ง 2 ภายหลังการอบรมเสร็จสิ้นองค์กรจะช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณการลงทุน และกระจายสินค้าเพื่อกลุ่มเป้าหมายโดยประสานกับภาครัฐเพื่อให้เขามีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในความดูแลของทีมงานนั้น ณ เดือนกันยายน 2558 พบว่ามีอยู่ 1,000 คน โดยแบ่งเป็นคนพิการเนื่องจากการระเบิด และพิการทั่วไปรวมกันร้อยละ 80 โดยประมาณ และอีกร้อยละ 20 คือ คนพิการที่ยากไร้ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดนี้อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงขวาง โดยกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ 7 อำเภอ ทีมงานมีความตั้งใจจะขยายขอบข่ายงานไปในส่วนของจังหวัดอื่น ๆ คือ จังหวัดสุวรรณเขต และเชียงม่วน แต่ข้อจำกัดหลายประการจึงต้องสร้างความเข้มแข็งในเชียงขวางก่อนจึงจะสามารถขยายต่อไปได้ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนทางทีมงานได้ร่วมมือกับภาครัฐเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยสร้างความเข้าใจการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณในการลงทุนธุรกิจส่วนตัว ยกตัวอย่างเช่น ซื่อวู 2 ตัว พวกเขาต้องเลี้ยงจน มี 4 ตัว เขาจึงจะขายได้ 2 ตัว เพื่อทำกำไร ส่วนต้นทุนยังคงไว้ เพื่อการลงทุนทำกำไรในครั้งต่อ ๆ ไป โดยภาครัฐจะเป็นผู้กระจายสินค้าต่าง ๆ ที่กลุ่มเป้าหมายผลิตขึ้น ทั้งนี้ ยังให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูล การอำนวยความสะดวกในการทำงาน และสวัสดิการสังคมโดยผ่านกระทรวงแรงงานและสวัสดิการลาว

ในส่วนของจำนวนประชากรคนพิการในประเทศลาวนั้น ยังสรุปตัวเลขไม่ได้เนื่องด้วย คำนียากับคนพิการได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ยกตัวอย่างเช่น ในอดีตค่านิยามคนพิการ คือ ผู้ที่มี ปัญหาทางการมองเห็นหรือคนตาบอด แต่ปัจจุบันมีมากกว่านั้นคือคนมีปัญหาทางการได้ยินก็นับว่า จัดอยู่ในหมวดคนพิการแล้ว โดยสรุป คือ คำนียามคนพิการในอดีตนั้นแคบแต่ปัจจุบันนี้กว้างขึ้นจึง สรุปตัวเลขที่ชัดเจนเรื่องจำนวนประชากรคนพิการไม่ได้ ล่าสุดภาครัฐได้มีการสำรวจประชากรใหม่โดย แบ่งคนพิการออกอย่างชัดเจนเช่น พิการทางการเคลื่อนไหว พิการทางการดมกลิ่น พิการทางการได้ยิน พิการทางการมองเห็น เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันยังอยู่ในช่วงดำเนินการอยู่ซึ่งยังไม่แล้วเสร็จ

อย่างไรก็ตาม เพื่อสร้างความยั่งยืนให้คนชาติลาวในกรณีที่แตกต่างกันที่ต่างชาติตั้งงบประมาณการ ช่วยเหลือคนลาวจะสามารถดำเนินงานต่อไปได้ด้วยตัวเองโดยที่ไม่ต้องอาศัยงบประมาณจาก ต่างประเทศ อีกเหตุผลหนึ่ง คือ เพื่อให้รู้ว่าคนลาวมีศักยภาพและพร้อมใช้ศักยภาพนั้น โดยยึดหลัก วิสัยทัศน์ขององค์กร คือ “คนลาวช่วยคนลาว” และเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนพิการในประเทศลาว ต้องการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในเรื่องการศึกษาของคนพิการลาวกับประเทศไทย เพื่อให้ คนพิการเหล่านี้ได้รับการศึกษาที่ดี สร้างผลกระทบในเชิงบวกและสร้างแรงบันดาลใจให้คนพิการ คนอื่น ๆ และเพื่ออนาคตของคนพิการและเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรคนพิการในประเทศลาวต่อไป

บทบาทขององค์กร Quality of Life Association (QLA) ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ เริ่มต้นจากการรับฟังคนพิการที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนและสอบถามความต้องการของคนพิการ ด้านบุคลากรที่ให้การช่วยเหลือจะเป็นบุคคลที่ได้ผ่านการอบรมจึงมีเทคนิควิธีในการตั้งคำถาม การให้ คำปรึกษา การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ การสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้เกิดการผลักดันในการ พัฒนาศักยภาพของตนเอง นอกจากนี้มีการทำงานอย่างเป็นระบบ การลงพื้นที่ การสำรวจข้อมูล การ รับทราบความต้องการและปัญหา การลงเยี่ยมเยียน การติดตามผล ก็เป็นกระบวนการที่สำคัญ ประการหนึ่ง โดยทีมงานขององค์กรที่ลงพื้นที่มีทั้งหมด 10 คน ซึ่งเป็นบุคลากรที่ทำงานประจำกับ องค์กร องค์กรเป็นผู้รับผิดชอบและจ่ายเงินเดือน นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครจากประเทศออสเตรเลียที่ เข้ามาช่วยเหลืออีก 3 คน

การปฏิบัติงานทีมงานทั้งหมดนั้นจะทำการลงพื้นที่เดือนละ 3 ครั้งเป็นอย่างน้อย และ อาจจะมีมากกว่านั้นในกรณีพิเศษต่าง ๆ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ส่งทีมงาน ไปหาเจ้าเมืองคือนายอำเภอเพื่อจะรู้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 ส่งทีมงาน เพื่อสำรวจความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ภายหลังจากที่สำรวจเสร็จแล้วนำความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมา ประชุมวางแผน เพื่อเสาะหาแนวทางในการช่วยเหลือให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 5 เยี่ยมเยียนเป็นระยะ ๆ เพื่อให้กำลังใจและเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน

“การทำงานผมจะเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกที่แย่ของคนพิการก่อน วิธีการที่ดีที่สุดคือนั่งฟังเขาพูด เพื่อจะรู้ความต้องการที่แท้จริง เพราะบางครั้งเรามักเสนอสิ่งที่พวกเขาไม่ต้องการ จึงต้องฟังเขาและถามในสิ่งที่เขาอยากเป็น และผู้ที่เข้าไปช่วยเหลือเขานั้นต้องเป็นคนที่ผ่านการอบรมมาอย่างดีแล้ว โดยเฉพาะเรื่องตั้งคำถาม เพื่อจะรู้ว่าควรจะถามอย่างไรจึงจะสามารถช่วยเหลือเขาได้จริง ๆ และคำถามใดที่ไม่ควรถาม ถึงกระนั้นก็ดี การเข้าไปถามความต้องการเพียงอย่างเดียวมันยังไม่เพียงพอ แต่ต้องช่วยเหลือในหลายแง่ โดยยกตัวอย่างผู้พิการคนอื่น ๆ ที่เป็นเหมือนกับพวกเขาว่าคนนั้นชื่ออะไร และเขาประสบความสำเร็จอย่างไร เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และเป็นแรงผลักดันให้พวกเขาอยากมีชีวิตอยู่ต่อไป และอยากเรียนเพื่อชีวิตที่ดีกว่า การเข้าไปช่วยเหลือในแต่ละครั้งนั้นผมจะลงไปประชุมชน คือเข้าถึงแหล่งที่เขาอยู่เหตุผลเพราะ สภาพแวดล้อมที่เขาอยู่นั้นเขาค้นเคย เราเลือกความสะดวกของพวกเขาคือเป็นหลัก ภายหลังจากที่ทีมงานสำรวจข้อมูล เสร็จสิ้นแล้ว ก็เข้าสู่การเยี่ยมเยียน ซึ่งการเยี่ยมเยียนนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากเพราะทำให้เกิดกำลังใจ ซึ่งมีองค์กรบางองค์กรที่ไปสำรวจข้อมูลแล้วและได้ไปสัญญาจะช่วยเหลือมากมาย แต่แล้วก็หายไป ซึ่งให้เกิดผลกระทบในทางลบ ทำให้ความน่าเชื่อถือขององค์กรอื่น ๆ ลดลงด้วย เพราะฉะนั้นทางองค์กรจึงให้ความสำคัญในการติดตามและเยี่ยมเยียนเขาเป็นพิเศษเพื่อคุณภาพลักษณะที่ดีขึ้นมา”

(ประธานองค์กร Quality of Life Association)

“ข้าเจ้าพิการตาบอดทั้ง 2 ข้าง ตั้งแต่ปี 2548 ตอนนั้นอายุ 27 ปี เกิดจากระเบิดตอนที่ ไปชุดยาสมุนไพรตามป่า รักษาตัวที่โรงพยาบาลโพนสวรรค์ จังหวัดเชียงใหม่ของ ความรู้สึกเมื่อรู้ว่าตาบอดทั้งคู่ คือหดหู่ ลึนหวัง และอยากฆ่าตัวตายได้รับการติดต่อจากองค์กร Quality of Life Association (QLA) ซึ่งได้ทำการสำรวจผู้ประสบอุบัติเหตุจากระเบิดสงครามที่ยังตกค้างอยู่ที่เชียงขวาง พบว่า เขากำลังเรียนการนวดอยู่จังหวัดเชียงขวาง องค์กร Quality of Life Association (QLA) จึงได้เข้ามาติดต่อสอบถามถึงความตั้งใจในการประกอบอาชีพหมอนวดของเขา จึงยืนยันว่ามีความตั้งใจจริง องค์กร Quality of Life Association (QLA) จึงส่งเขาไปเรียนการนวดที่

นครเวียงจันทน์ เป็นเวลา 1 ปี 2 เดือน เมื่อเรียนจบยังได้ให้การสนับสนุนเปิดร้านนวดที่จังหวัดเชียงใหม่และช่วยทำป้ายร้านนวดให้ ถ้าองค์กร QLA ไม่เข้ามาช่วย ก็ไม่แน่ใจว่าจะได้เป็นหมอนวด และจะมีร้านนวดเป็นของตัวเองหรือไม่”

(คนพิการตาบอดทั้ง 2 ข้าง อาชีพเป็นเจ้าของร้านนวดในจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการสนับสนุนจาก องค์กร Quality of Life Association (QLA))

ปัญหาและอุปสรรค ย้อนกลับไปเมื่อตอนเริ่มต้นองค์กรนั้น ทุก ๆ อย่างพัฒนาไปอย่างช้า ๆ ดำเนินไปเรื่อย ๆ การเริ่มต้นนั้นได้เริ่มพร้อมกันทั้ง 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากระเบิด 2) กลุ่มผู้พิการทั่วไป และ 3) กลุ่มครอบครัวที่ยากไร้ โดย 2 กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากระเบิดและกลุ่มผู้พิการทั่วไปเห็นผลได้ชัดเจนกว่าการช่วยกลุ่มที่ 3 กลุ่มครอบครัวที่ยากไร้ที่ยังไม่สำเร็จ เนื่องด้วยงบประมาณที่จำกัด

นอกจากนี้ปัญหาด้านสภาพจิตใจของคนพิการเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมการประกอบอาชีพ เนื่องจากการถูกล้อเลียน การถูกแบ่งแยก การไม่ได้พิการมาตั้งแต่กำเนิดทำให้ไม่สามารถปรับทัศนคติและสภาพจิตใจยอมรับกับความพิการที่เกิดขึ้นได้

ภาพรวมปัญหาอุปสรรคในการช่วยให้คนพิการใน สปป.ลาว ด้านการประกอบอาชีพ คือ

1. คนพิการเรียนจบแต่หางานยาก ทั้งยังเป็นภาระให้ผู้อื่น
2. ครอบครัวไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษากับลูกที่พิการ
3. ชุมชนไม่ยอมรับและเลือกปฏิบัติ
4. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อคนพิการ

“เป็นเรื่องยากที่จะนำคนพิการกลับไปเรียน เพราะมีการแบ่งแยกที่ชัดเจน คนพิการกลัวถูกล้อเลียน กลัวถูกเสียดสี ส่งผลกระทบทำให้การศึกษาของคนพิการต่ำมาก ทางองค์กรจึงได้ให้คนพิการและคนปกติมาร่วมกันเรียนด้วยกัน แต่ในกลุ่มผู้พิการตั้งแต่กำเนิด และผู้พิการเพราะเหตุระเบิด สองกลุ่มนี้ ต่างฝ่ายต่างยอมซึ่งกันและกันได้ แต่ในผู้พิการสองกลุ่มนี้ก็ยังมีความรู้สึกที่แตกต่างกัน กลุ่มที่พิการแต่กำเนิดนั้นเขายอมรับตัวเองได้เนืองอยู่ในสภาพนั้นมาแต่กำเนิด แต่สำหรับกลุ่มที่พิการจากระเบิดนั้น ยอมรับตัวเองยาก เพราะเขาเคยปกติและความพิการนั้น คือการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นภายหลัง

ส่วนใหญ่มีความรู้สึกอยากฆ่าตัวตาย เพราะคิดว่าชีวิตนี้คงดำเนินต่อไปไม่ได้ และนี่คือจุดที่ยากในการช่วยเหลือ”

(ประธานองค์กร Quality of Life Association)

“ตอนอายุ 44 ชุดดินแล้วเจาะระเบิดสูญเสียอวัยวะแขนข้างซ้าย ทุกข์ใจมาก แต่เลือกที่จะสู้ โดยมีภรรยาและเพื่อน ๆ ช่วยเป็นกำลังใจและหางานให้ทำ เข้ามาอยู่ภายใต้การดูแลของQLA มาช่วยงานในส่วนเก็บข้อมูลได้ ค่าจ้างเฉพาะลงพื้นที่เก็บข้อมูลและได้รับได้รับแขนปลอมจาก QLA และมีประกันสังคมโดยตัดจากเงินเดือน ตอนนี้เป็นยามเฝ้าศูนย์ข้อมูลการกู้ระเบิดของบริษัทที่ชื่อว่าMAG Company”

(คนพิการแขนข้างซ้ายจากการชุดดินแล้วเจาะระเบิด)

ได้รับการสนับสนุนจาก องค์กร Quality of Life Association (QLA)

“ทำงานที่เวียงจันทน์งานบริษัททั่วไป แต่ชอบช่วยเหลืองานสังคม จึงเข้ามาช่วยงานในองค์กรคนพิการ ตอนอายุ 12 ปี เรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้มีโอกาสไปประชุมเรื่องระเบิดที่ญี่ปุ่นจึงเกิดกำลังใจและเริ่มเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น หลังจากกลับมาที่ตั้งใจเรียนได้มาสมัครงานที่ QLA มาดูแลส่วนข้อมูล ปัจจุบันมีรายได้เลี้ยงดูตนเองได้ มีรถสามล้อของตนเอง ส่งเงินให้พ่อแม่ ในเมืองคำ ส่องน้องเรียน 2 คน”

คนพิการถูกสะเก็ดระเบิดเส้นประสาทสมองทำให้ร่างกายซีกซ้ายมีปัญหา

ได้รับการสนับสนุนจาก องค์กร Quality of Life Association (QLA)

4.3 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of the Myanmar)

4.3.1 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

เมียนมาร์มีรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ โดยมีรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสภาประชาชน สภาชาติพันธุ์และสภาท้องถิ่น สมาชิกรัฐสภามาจากการเลือกตั้ง โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้ารัฐบาล ก่อน ค.ศ. 2010 มีระบอบการปกครองโดยรัฐบาลทหาร ภายใต้สภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (State Peace and Development Council - SPDC) ในช่วงเวลานั้น มักถูกประชาคมโลกตำหนิเกี่ยวกับระบบการปกครอง ซึ่งใช้การปกครองคือ ระบอบเผด็จ

การทหาร (Military Council) แต่ก็ยังเป็นเพราะปัจจัยภายในประเทศที่คณะรัฐบาลจะต้องหาทางแก้ไข ปัญหา เพื่อสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในชาติมากที่สุด อย่างไรก็ตาม เมียนมาร์มีความพยายามที่จะดำเนินการให้ประเทศก้าวไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งนับว่าเป็นความพยายามอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จนกระทั่งเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ. 2003 ถึงแม้พม่าจะได้จัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 2010 ตามระบอบประชาธิปไตยทั่วไป แต่กลับไม่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ทั้งนี้เนื่องจาก คณะรัฐบาลทหารของพม่ายังไม่ได้ลงจากอำนาจอย่างแท้จริง

128

ปัจจุบันรัฐบาลเมียนมาร์ยังไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ที่สำคัญเพื่อปฏิรูประบบเศรษฐกิจมหภาคแต่พยายามเร่งการพัฒนาภาคการเกษตร การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การนำทรัพยากรมาใช้ (โดยเฉพาะก๊าซธรรมชาติและพลังน้ำ) และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนอกจากนั้นนโยบายของรัฐบาลเมียนมาร์ จะมุ่งเน้นสร้างการลงทุนในโครงการสำหรับภาคประชาชน เพื่อสร้างความสนใจเชิงกำไรเล็กน้อย เช่น ถนน สะพาน โรงพยาบาล สำนักงาน โรงเรียน และไฟฟ้า ซึ่งเป็นไปตามรายงานแผนการลงทุนแห่งชาติของรัฐบาลอย่างไรก็ตาม ยังมีความกดดันถึงความต้องการให้รัฐบาลเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนการพัฒนาในภาคเอกชน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งรัฐได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับธุรกิจขนาดย่อม (SME) และภาคบริการ ส่วนนโยบายที่ถูกปฏิรูปจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานเพื่อปรับปรุงมากขึ้นสำหรับเอกชน ดังนั้นโครงการที่รัฐบาลจะลงทุนหลักคือ ถนน สะพาน โรงพยาบาล โรงเรียน ระบบน้ำ และระบบไฟฟ้า แม้ว่าโครงการเหล่านี้จะมีผลตอบแทนกำไรขั้นต่ำก็ตาม ขณะที่แผนในปีงบประมาณ 2560-2561 นี้ ถือเป็นครั้งแรกที่ถูกร่างขึ้นภายใต้พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย ตามที่รัฐได้เสนอสภาแห่งสหภาพเมียนมาร์เพื่ออนุมัติในขั้นตอนถัดไป¹²⁹ ด้านเกษตรกรรม รัฐบาลเมียนมาร์ให้ความสำคัญต่อการผลิตและส่งออกผลผลิตข้าว ข้าวสาลี พืชไร่ โดยสภาการค้า (Trade Council) และรัฐบาลเมียนมาร์ พยายามส่งเสริมโครงการปลูกข้าวเพื่อการส่งออก แม้ได้เปลี่ยนนโยบายในเรื่องนี้กลับไปกลับมาหลายครั้ง แต่ล่าสุดได้หันมาส่งเสริมเรื่องการเกษตรเมียนมาร์เคยถูกจัดให้เป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการแยกตัว การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารประเทศสู่สังคมนิยม การบริหารประเทศที่ผิดพลาดและถูกบอยคอตจากสหรัฐอเมริกา แคนาดา และกลุ่มประเทศประชาคมยุโรปเกือบ 10 ปี

¹²⁸ “เมียนมาร์ การเมืองการปกครอง” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.asean-info.com/asean_members/myanmar_politics.html (20 มกราคม 2561)

¹²⁹ สำนักข่าวโพสต์ทูเดย์. (ม.ป.ป.) ส่องเทรนด์เศรษฐกิจอาเซียน 59. พม่าเร่งลงทุนเอกชน. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.posttoday.com/biz/aec/news/481505>, (18 กุมภาพันธ์ 2560)

ทำให้ในอดีตมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยเพียงปีละ 2.9%¹³⁰ เมื่อศึกษาผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)^{131,132} ตั้งแต่ ค.ศ. 2013–2015 มีมูลค่า 56.4, 60.29 และ 64.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 8.4, 8.5 และ 8.5 สังเกตได้ว่าเมื่อมีการเปิดประเทศเมียนมาร์มีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

เมียนมาร์ มีประชากรในปี 2012 ทั้งประเทศทั้งสิ้นประมาณ 60 ล้านคน ประชากรประมาณ 70% อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท รายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme: UNDP)¹³³ พบว่า ค.ศ. 2015 เมียนมาร์ มีดัชนีการพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 145 จาก 188 ประเทศทั่วโลกซึ่งมีลำดับที่เพิ่มขึ้นมาจาก ค.ศ. 2014 นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนเมียนมาร์เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ด้านคนพิการ มีคนพิการทางการเคลื่อนไหวมากที่สุด ร้อยละ 68.2 และน้อยที่สุดพิการทางสติปัญญา น้อยที่สุดร้อยละ 8.2 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ร้อยละคนพิการในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ประเภทของความพิการ	ร้อยละ
ความบกพร่องทางด้านร่างกาย	68.2
ความบกพร่องทางด้านสายตา	13.3
ความบกพร่องทางการได้ยิน	10.4
ความพิการด้านสติปัญญา	8.2

ที่มา: Salai Vanni Bawi. 2012.¹³⁴

¹³⁰ วีระวัฒน์ พันธุ์ครุฑ. (2555) สุขภาพดี วิถีอาเซียน Asean Health Care System รวมบทวิเคราะห์ระบบบริการสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. หน้า 80.

¹³¹ A World Bank Group Flagship Report. (JUNE 2017) Global Economic Prospects A Fragile Recovery, p.78. ม.ป.ท.

¹³² ข้อมูลเศรษฐกิจสาธารณรัฐเมียนมาร์. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน. สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (ม.ป.พ.). หน้า 1.

¹³³ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) Human Development for Everyone. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) p. 200 - 204.

¹³⁴ Salai Vanni Bawi. (2012) Understanding the Challenges of Disability in Myanmar-red.pdf.Internships Asia and Hussman Foundation. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.burmalibrary.org/docs13/> (4 ธันวาคม 2560)

การดำเนินชีวิตประจำวันของคนพิการในเมียนมาร์เป็นไปอย่างยากลำบาก ปัจจุบันเมียนมาร์กำลังเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบประชาธิปไตยและมีการเปิดประเทศมากขึ้น ถือได้ว่าเมียนมาร์กำลังถูกจับตามองจากหลาย ๆ ประเทศ เป็นความท้าทายอย่างมากของเมียนมาร์ที่จะพัฒนาสวัสดิการคนพิการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับประชากรในประเทศ รัฐบาลเมียนมาร์ริเริ่มการสร้างความมั่นใจในสิทธิของคนพิการในระดับชาติและระดับนานาชาติ โดยได้ลงนามในปฏิญญาบาห์ลีเกี่ยวกับการพัฒนาคนพิการเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2011 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของบุคคลคนพิการ (CRPD) เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2011 และปัจจุบันมีนโยบายในการให้ความรู้ในการดูแลผู้พิการมากขึ้น เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าถึงผู้พิการมากที่สุด เพื่อทำความเข้าใจความต้องการของกลุ่มคนพิการและครอบครัวของเขาอย่างแท้จริง

ดังนั้น เป้าหมายคือ การสร้างสวัสดิการที่เข้าถึงความต้องการในระยะสั้น และระยะยาวของคนพิการและครอบครัวได้มากขึ้น มีบริการที่เพียงพอ อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติจริงนั้นเมียนมาร์ก็ให้ความสำคัญหรือดูแลผู้พิการที่ส่วนใหญ่อาศัยในเขตเมืองมากกว่าชนบท คนที่อยู่ชนบทจึงเข้าถึงสวัสดิการหรือการบริการได้ยากกว่าคนในเมือง นอกจากนี้คนพิการส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพได้ เนื่องจากความผิดปกติของร่างกายเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ระบบการศึกษาแบบคนปกติ และเมียนมาร์ไม่ได้มีระบบการศึกษาสำหรับคนพิการ

4.3.2 บทบาทการบริหารจัดการและปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพคนพิการขององค์กรเพื่อคนพิการ

ในการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ผู้วิจัยศึกษาองค์กรเพื่อคนพิการที่ชื่อว่า Myanmar Independent Living Initiative (MILI) เป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานในการช่วยเหลือคนพิการ และการพัฒนาศักยภาพคนพิการ พร้อมทั้งเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศของเมียนมาร์

Myanmar Independent Living Initiative (MILI) เป็นศูนย์ส่งเสริมวิถีดำรงชีวิตอิสระ จดทะเบียน ในปี 2011 มีเป้าหมายหลักสร้างสังคมที่ปราศจากอุปสรรคให้คนพิการสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างอิสระโดยมีศักยภาพอย่างเต็มที่

การบริหารจัดการองค์กรเป็นรูปแบบสาขาต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ในการช่วยเหลือคนพิการและสร้างแกนนำผู้พิการ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 25 สาขา มีพนักงาน 55 คน ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่ใหญ่ที่สุดในแง่ของบุคลากร และจำนวนสาขา ทั้งนี้ MILI เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ปัจจุบันร้อยละ 35 ของเจ้าหน้าที่เป็นคนพิการ ภายในองค์กรสนับสนุนให้มีการอบรมฝึกอาชีพคนพิการ และมีระบบจัดหางาน ในปี 2014 ปัจจุบันมีคนพิการ 46 คน ที่สำเร็จการศึกษาและได้พยายามส่งไปทำงานตามบริษัทต่าง ๆ

ปัญหาอุปสรรค คือ การเจรจาต่อรองและการทำงานร่วมกับองค์กรในท้องถิ่น การพิทักษ์สิทธิ การพัฒนาโครงการ เป็นต้น ภายหลังจากฝึกอบรมคนพิการจะลงพื้นที่ทำงานในท้องถิ่นของตนเอง โดยส่วนกลางมีงบประมาณจัดสรรให้ลงไปทำงานจำนวนหนึ่ง พร้อมทั้งมีการติดตามนิเทศเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพของสมาชิกประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การขับเคลื่อนเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในแง่ของการจัดตั้งอำนาจความสะดวกให้คนพิการสามารถไปใช้สิทธิ และการสนับสนุนให้คนพิการมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพราะการเมืองเป็นรากฐานของการกำหนดกฎหมายและนโยบายส่วนสิ่งที่ยากแก้ไขและเปลี่ยนแปลง คือ 1) ขจัดกฎหมายระเบียบและนโยบายที่เป็น การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ 2) ออกกฎหมายและนโยบายเพื่อสิทธิของคนพิการ และ 3) จัดสรรงบประมาณและติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด

“รู้จักองค์กรนี้จากเพื่อนของพ่อว่าองค์กรนี้มีหลักสูตรสอนคอมพิวเตอร์เป็นภาษาอังกฤษ จึงสนใจ ตอนนี้อยู่เรียนภาษาอังกฤษ 1 เดือน เรียนคอมพิวเตอร์ 3 เดือน และมาเรียนการใช้ชีวิตอีก 2 เดือน ปัจจุบันเรียนอยู่มหาวิทยาลัยปีที่ 1 สาขาจิตวิทยา ณ มหาวิทยาลัยแห่งชาติย่างกุ้ง (National University of Yangon) ได้รับโอกาสในการเรียนคอมพิวเตอร์ และทักษะชีวิต ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับคนปกติมาตลอด มีความรู้สึกว่าการเรียนคอมพิวเตอร์ของคนพิการในพม่ามีน้อยมาก โดยพ่อมีอาชีพขับรถแท็กซี่ ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน มีน้องชาย 11 ขวบ แต่ไม่ได้พิการ ระบบการศึกษา คือ ประถม-เกรด 11 เรียนฟรี แต่ต้องเรียนในโรงเรียนรัฐบาล แต่ถ้าเรียนโรงเรียนเอกชน ต้องรับผิดชอบเอง”

(คนพิการทางการเคลื่อนไหว ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรMILI)

“พิการขาโพลิโอ ตอนอายุ 2 ขวบ ครอบครัวมีอาชีพทำนา ทั้งพ่อและแม่ที่ Mandalay จบปริญญาตรี ตอนอายุ 21 ปี จากนั้นอยู่บ้าน 2 ปี เพราะถูกปฏิเสธงาน ย้ายมาเรียนคอมพิวเตอร์ในตัวเมืองย่างกุ้ง เมื่อ 6 ปีที่แล้ว ตอนนั้นมีทหารพิการมาเรียนด้วย จากนั้นไปเป็นครูที่สมาคม AAR Japan เป็นสมาคมที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ป่วย ผู้พิการและผู้สูงอายุ หลังจากนั้นมาเป็นครูที่นี่ ปี ค.ศ. 2014 มาตั้งแต่ยุคเริ่มก่อตั้งขององค์กรได้ค่าตอบแทนเดือนละ 10,000 กว่าบาท แต่ค่าครองชีพสูงมาก มีความสามารถ คือ คอมพิวเตอร์ และภาษาญี่ปุ่น องค์กร AAR Japan มีส่วนส่งเสริมอาชีพ คือ สอนเรียนคอมพิวเตอร์ มีสอนเย็บผ้า ส่วนองค์กรของพม่า

นั้นมีส่วนในการส่งเสริมอาชีพคนพิการคือ มีการสอนคอมพิวเตอร์ มีสอนภาษาอังกฤษด้วย”

(คนพิการทางการเคลื่อนไหว ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร MILI)

องค์กร Myanmar Independent Living Initiative (MILI) มีบทบาทการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจและสนับสนุนคนพิการเพื่อการมีชีวิตที่เป็นอิสระ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนพิการและสิทธิของคนพิการ ดังนั้น องค์กรเน้นการสร้างแกนนำคนพิการ โดยมีการดำเนินการอบรมหลักสูตรผู้นำคนพิการ

ในระหว่างปี 2012-2016 มีจำนวนทั้งสิ้น 160 คน ภายหลังจากอบรมจะมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับผู้นำคนพิการเพื่อทำกิจกรรมสร้างแกนนำต่อไปในชุมชน โดยเน้นหลักความคิดเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ การขับเคลื่อนผู้นำคนพิการ การขับเคลื่อนงานคนพิการในระดับสากล เช่น UNCRPD, INCHEON Strategy การทำงานร่วมกับคนพิการแต่ละประเภท มีการรวมกลุ่มของภาคประชาชน การจัดทำโครงการขนาดเล็ก การเจรจาต่อรอง การพูดคุย การประสานความร่วมมือกับชุมชน และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนหลักสูตร 5 ปี จาก Nippon Foundation ภายหลังจากฝึกอบรมคนพิการจะลงพื้นที่ทำงานในท้องถิ่นของตนเอง โดยส่วนกลางมีงบประมาณสนับสนุน พร้อมทั้งมีการติดตามนิเทศการดำเนินงาน

“งานขององค์กร ได้แก่ การได้ดำเนินการอบรมหลักสูตรผู้นำคนพิการมาได้ 4 ปี ตั้งแต่ปี 2012 -2016 (5 ปี) ปีละ 40 คน แบ่งเป็น 2 รุ่น ๆ ละ 20 คน ทั้งหมดที่ฝึกไปแล้วคือ 160 คน โดยใช้เวลาฝึกอบรม 3 สัปดาห์หลังจากอบรมเสร็จทางองค์กรจะให้งบประมาณสนับสนุนให้ผู้นำคนพิการเหล่านี้กลับไปต่อยอดกิจกรรมการสร้างผู้นำต่อในระดับชุมชน โดยเน้นหลักความคิดเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ การขับเคลื่อนผู้นำคนพิการ การขับเคลื่อนงานคนพิการในระดับสากล เช่น UNCRPD, INCHEON Strategy การทำงานร่วมกับคนพิการแต่ละประเภท การบริหารจัดการองค์กร การรวมกลุ่มของภาคประชาชน การจัดทำโครงการขนาดเล็ก การเจรจาต่อรอง การพูดคุย การประสานความร่วมมือกับชุมชน และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนหลักสูตร 5 ปี จาก Nippon Foundation กำลังเจรจาขยายหลักสูตรอีก 5 ปี เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ดี”

(ประธานองค์กร Myanmar Independent Living Initiative (MILI))

“ปัจจุบันเรียนหลักสูตรขั้นพื้นฐาน และกำลังทดลองงาน ที่ International Geosynthetics Society (IGS) ตำแหน่งพนักงานออกแบบมีความถนัดด้านโปรแกรมซอฟต์แวร์ ตอนนี้มีทีมงานมีรายได้ 108,000 จ้าต (ประมาณ 2,643.77 บาท) รู้สึกพึงพอใจกับรายได้ แม้รัฐบาลกำหนดรายได้ขั้นต่ำ 180,000 จ้าต(ประมาณ 4,406.29บาท) มีหน้าที่ คือ ทำป้ายโฆษณา ออกแบบโดยคอมพิวเตอร์ หรือ พนักงานออกแบบ ซึ่งเป็นงานที่ต่อยอดจากการฝึกงานที่ศูนย์ โดยทางศูนย์หางานให้ เน้นการทำงานโดยใช้คอมพิวเตอร์มากกว่า อนาคตอยากทำงานด้านออกแบบซอฟต์แวร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนี้”

(คนพิการขององค์กรที่ได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรMILI)

4.4 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

4.4.1 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

เวียดนามปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม (Socialist State) โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคการเมืองเดียว ด้านการเมืองการปกครองนั้น เวียดนามเคยเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 และอยู่ภายใต้อำนาจของทั้งฝรั่งเศสและญี่ปุ่น แต่เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในเวียดนาม แต่เบื้องหลังสงครามที่ยาวนานมีกองกำลังเวียดมินห์ที่ต่อต้านการล่าอาณานิคมของชาวต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใด เพราะต้องการประกาศอิสรภาพในกับตนเอง จึงทำให้เวียดนามตกอยู่ในภาวะสงครามทั้งในช่วงสงครามโลกและสงครามอินโดจีน ไม่มีความสงบและเกิดการแบ่งแยกดินแดนเป็นเวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ที่มีการปกครองแตกต่างกัน จนกระทั่ง ค.ศ. 1973 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาปารีส บังคับให้สหรัฐอเมริกาต้องยอมรับอิสรภาพ อธิปไตย เอกภาพ บูรณภาพของเขตแดนของเวียดนาม และยอมรับการก่อตั้งรัฐบาลชั่วคราวของคณะปฏิวัติที่นำโดยโฮจิมินห์ พร้อมปลดปล่อยและถอนกองทัพทั้งหมดกลับ ค.ศ. 1975 เวียดนามเหนือรวมกับเวียดนามใต้ นับเป็นครั้งแรกที่ชาวเวียดนามได้เฉลิมฉลองวันกรรมกรในประเทศที่ได้รับการปลดปล่อยแล้วโดยสมบูรณ์ ถือเป็นความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม หลังทำสงครามถึง 30 ปี และปฏิบัติการทางการเมืองกว่า 40 ปี ปัจจุบันเวียดนามปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1992 กำหนดให้พรรคคอมมิวนิสต์เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจสูงสุด เป็นผู้นำของประชาชนทุกคนขึ้น

สภาพเศรษฐกิจและสังคม เศรษฐกิจของประเทศเวียดนามเป็นที่จับตามองของหลาย ๆ ประเทศ เนื่องจาก ปี 2016 เป็นปีที่เวียดนามได้ประสบความสำเร็จที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

และเป็นปีแรกในวาระ 5 ปี ของรัฐบาลชุดใหม่ในการพัฒนาในเชิงสร้างสรรค์ โดยรัฐบาลได้มีมาตรการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงบรรยากาศการลงทุนและการประกอบธุรกิจ ด้วยการสนับสนุนสถานประกอบการ และจุดประกายความคิดของการเริ่มธุรกิจใหม่ ๆ (Start up) ซึ่งเป็นพื้นฐานให้เวียดนามมีการขยายตัวด้านเศรษฐกิจในปี 2017 หนึ่งในจุดเด่นอันเป็นนิมิตหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามในปี 2016 คือ การที่รัฐบาลเน้นแก้ไขอุปสรรคของสถานประกอบการในการผลิตและการประกอบธุรกิจ เพื่อให้เกิดการขยายตัวด้านเศรษฐกิจโดยนายกรัฐมนตรีได้ประกาศใช้มติที่ 35 เกี่ยวกับการสนับสนุนและพัฒนาสถานประกอบการจนถึงปี 2020 และในปี 2016 เวียดนามได้มีสถานประกอบการใหม่กว่า 1 แสนแห่ง ถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Products - GDP) ในปี 2016 ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่รัฐสภาวางไว้คือร้อยละ 6.7 แต่บรรดาผู้เชี่ยวชาญก็ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในภาวะที่เศรษฐกิจโลกซบเซา และเศรษฐกิจภายในประเทศประสบอุปสรรคมากมายเนื่องจากสภาพภูมิอากาศแปรปรวนและปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล การบรรลุอัตราการขยายตัว GDP ที่ร้อยละ 6.21 ก็ถือว่าประสบความสำเร็จ¹⁷ และนับเป็นครั้งแรกที่การขยายตัวด้านเศรษฐกิจของเวียดนามอยู่ในระดับสูงโดยไม่ต้องอาศัยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และมีความได้เปรียบดุลการค้า การบริหารนโยบายด้านการเงินและอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศก็มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้การสำรองเงินตราต่างประเทศของเวียดนามทำสถิติสูงสุด ภาวะเงินเฟ้อก็ได้รับการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพในปี 2017 เวียดนามตั้งเป้าหมายจะพยายามบรรลุการขยายตัวของ GDP ที่ร้อยละ 6.7 ควบคุมภาวะเงินเฟ้อให้อยู่ที่ต่ำกว่าร้อยละ 4 และค้ำประกันการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น โดยบรรดาผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจได้เผยว่า เวียดนามมีจุดแข็งมากมาย และมีความได้เปรียบเมื่อเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค เช่น ความมีเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจมหภาคและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีแนวโน้มพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการบังคับใช้กฎหมายการลงทุนสาธารณะจะมีส่วนช่วยให้โครงการลงทุนต่าง ๆ สามารถเบิกจ่ายเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในปี 2017 มีการสร้างโอกาสมากมายที่ส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีข้อตกลงการค้าเสรีหลายฉบับมีผลบังคับใช้ ซึ่งถ้าหากเราใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีกับสหภาพเศรษฐกิจเอเชีย-ยุโรป สหภาพยุโรป ญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลีก็จะช่วยผลักดันการส่งออก นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์บางรายการ เช่น ผักและผลไม้ก็ได้เริ่มส่งออกไปยังตลาดที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์เกษตรที่มีคุณภาพสูง เช่น สหรัฐและญี่ปุ่นปัจจุบันมีการเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่เพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น การตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามเมืองสำคัญ ๆ (ที่ จ.บาเรียวุง เต่า ซึ่งอยู่ใกล้นครโฮจิมินห์) การปรับปรุงท่าเรือน้ำลึก (ดานัง และที่อ่าวคัมรานห์) และท่าอากาศยานนานาชาติให้ทันสมัย ในส่วนของการเตรียมความพร้อมด้านพลังงานไฟฟ้า เวียดนามมีแผนการลงทุนโดยใช้งบประมาณหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐเพื่อปรับปรุง

โรงไฟฟ้าทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีการสร้างเขื่อนใหม่ที่ จ.เขินลา ทางภาคเหนือ ซึ่งจะเป็นเขื่อนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งกำลังเตรียมโครงการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ โดยมีเป้าหมายให้สร้างเสร็จภายในปี 2563 ด้านอุตสาหกรรม เวียดนามกำลังพัฒนาหลายด้านที่สอดคล้องกับสภาพและเงื่อนไข อาทิ อุตสาหกรรมต่อเรือ โดยปัจจุบันเวียดนามสามารถต่อเรือสินค้าขนาดระวาง 53,000 ตัน ได้และตั้งเป้าที่จะต่อเรือขนาดระวาง 1 แสนตันในอนาคต โดยได้รับความร่วมมือด้านเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เวียดนามยังคงต้องใช้เงินทุนจำนวนมากในการพัฒนาประเทศ ส่วนหนึ่งได้จากการลงทุนต่างชาติ ซึ่งขณะนี้มีการกระจายอำนาจให้รัฐบาลท้องถิ่นอนุมัติโครงการลงทุนระดับเล็กและกลางได้

นอกจากนี้เวียดนามยังได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและองค์กรต่าง ๆ อาทิ สมาคมการพัฒนาระหว่างประเทศ (International Development Association - IDA) ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asia Development Bank - ADB) องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ ของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency - JICA) และยังมีเงินจากกลุ่มชาวเวียดนามโพ้นทะเลหลายล้านคน ซึ่งส่งเข้าไปพัฒนาระบบเศรษฐกิจของเวียดนามอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เวียดนามยังคงมีปัญหาคอขวดโดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลเวียดนามได้พยายามวางแผนเพื่อรับมือปัญหาเหล่านี้ โดยเน้นการสร้างความปลอดภัย มีโครงการส่งเสริมการจ้างงานและจัดอบรมวิชาชีพแก่ประชาชนกว่าล้านคน มีการจัดส่งแรงงานไปต่างประเทศอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยมีไต้หวัน มาเลเซีย และเกาหลีใต้ เป็นตลาดแรงงานสำคัญ นอกจากนี้ยังคงให้ความสำคัญกับการลดระดับความยากจน ซึ่งที่ผ่านมาถือว่าเวียดนามประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ โดยได้รับการยอมรับจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Project - UNDP) จากการที่เวียดนามสามารถลดระดับความยากจนจากร้อยละ 60 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 18 ในปี 2547¹³⁵ รายงานดัชนีพัฒนามนุษย์ 2016 (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programme: UNDP)¹³⁶ พบว่า ค.ศ. 2015 เวียดนามมีดัชนีการพัฒนามนุษย์ในลำดับที่ 115 จาก 188 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีลำดับเท่าเดิม ค.ศ. 2014 มีคะแนน 0.683 อยู่ในระดับกลาง และมีการคาดการณ์การคงชีพหรืออายุขัยเฉลี่ย 75.9 ปี นับว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวเวียดนามเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 1990 ที่มีค่าคะแนนเพียง 0.477

¹³⁵ สถาบันอาณานิคมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2560) **เศรษฐกิจเวียดนาม**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.apecthai.org/> (10 กุมภาพันธ์ 2560)

¹³⁶ The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) **Human Development for Everyone**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561) p. 199 - 203.

ด้านศิลปวัฒนธรรมของเวียดนาม มีความแตกต่างกับศิลปวัฒนธรรมของไทยอย่างมาก เพราะเวียดนามถูกปกครองโดยประเทศจีนมาหลายครั้งหลายหน จนอาจเรียกได้ว่า อารยธรรมวัฒนธรรม ของเวียดนาม คือ วัฒนธรรมของประเทศจีน นั่นเอง โดยเฉพาะด้านศิลปะโบราณสถานต่าง ๆ อาทิ พระราชวัง วัด สุสาน ฯลฯ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันจนไม่สามารถแยกออกให้เห็นอย่างเด่นชัด แม้ในช่วงหลังมานี้ เวียดนามอาจได้รับอิทธิพลจากประเทศฝรั่งเศส และญี่ปุ่นอยู่บ้าง แต่ใน ภาพรวมแล้วจะคล้ายคลึงกับประเทศจีน

ประเทศเวียดนามมีอัตราการคนพิการสูง ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ เช่น สงคราม โรคภัยไข้เจ็บ คนพิการส่วนใหญ่ในเวียดนามยากจน ทำให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ถึงแม้รัฐบาลเวียดนามจะพยายามแก้ไขปัญหาค่าความยากจนจนอัตราการความยากจนลดลงในปี 1980 แต่ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ก็ยังคงเป็นอุปสรรคต่อคนพิการเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามรัฐบาลพยายามเติมเต็มหรือส่งเสริมเพื่อลดอุปสรรคในการดำเนินชีวิต ด้วยการพัฒนาศักยภาพของคนพิการโดยการมีนโยบายคุ้มครองและส่งเสริมคนพิการ เช่น เบี้ยเลี้ยงคนพิการ การตรวจสุขภาพฟรี การประกันหรือการยกเว้นค่ารักษาพยาบาล ประเทศเวียดนามให้นิยามคนพิการว่า หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำงาน การศึกษา ฯลฯ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ร้อยละของคนพิการในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ประเภทของความพิการ	ร้อยละ
ความบกพร่องทางด้านร่างกาย	22.4
ความบกพร่องทางด้านสายตา	15.7
ความบกพร่องทางการได้ยิน	9.7
ความบกพร่องทางการพูด	7.9
ความพิการด้านสติปัญญา	25.3
ความบกพร่องทางด้านอื่น ๆ	19

ที่มา: Global Disability Rights Now. ม.ป.ป.¹³⁷

¹³⁷ Global Disability Rights Now. (no date) **Disability in Vietnam**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.globaldisabilityrightsnow.org/infographics/disability-vietnam> (11 พฤศจิกายน 2560)

จากการสำรวจถึงสาเหตุของความพิการ พบว่า ร้อยละ 60 ของจำนวนคนพิการ เป็นคนพิการตั้งแต่กำเนิดเป็นสาเหตุความพิการที่สูงที่สุด รองลงมา คือ โรคร้ายไข้เจ็บ สงคราม และอุบัติเหตุ เป็นต้น

ทั้งนี้ ประเทศเวียดนามมีกฎหมายคุ้มครองคนพิการในปี ค.ศ. 1998 เป็นกฎหมายที่เน้นสวัสดิการการปกป้องช่วยเหลือผู้พิการให้มีสิทธิในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลฟรี การแจกจ่ายอุปกรณ์ช่วยเหลือคนพิการในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น รถเข็นคนพิการ คนพิการสามารถเข้าถึงระบบการศึกษา โดยรัฐบาลมีนโยบายเรียนฟรีให้กับคนพิการ ลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีแนวทางในการส่งเสริมให้คนพิการสามารถช่วยเหลือ ดูแลตัวเองอย่างยั่งยืนไม่เพียงแต่ขอความช่วยเหลือจากรัฐหรือประชาสังคมเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้กฎหมายเพื่อคนพิการแล้ว ยังมีองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรคนพิการ เป็นองค์กรที่ร่วมมือกับคนพิการในการฟื้นฟูศักยภาพคนพิการ การเข้าถึงการรักษาพยาบาล การเข้าถึงระบบการศึกษา และการจ้างงานมากยิ่งขึ้น

4.4.2 บทบาทการบริหารจัดการและปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพคนพิการขององค์กรเพื่อคนพิการ

ในการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาขององค์กรเพื่อคนพิการที่มีชื่อว่า Hanoi Association of People with Disabilities (DP Hanoi) เป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานในการช่วยเหลือคนพิการ และการพัฒนาศักยภาพคนพิการ พร้อมทั้งเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศของประเทศ DP Hanoi จัดตั้งเป็นองค์กรเมื่อปี ค.ศ. 2006 เป็นองค์กรดำรงชีวิตอิสระ เพื่อช่วยเหลือคนพิการในเวียดนาม ปัจจุบันเป็นองค์กรอิสระเหมือนองค์กรเอกชนทั่วไป มีการหาทุนสนับสนุนการดำเนินงานด้วยตนเอง โดยวัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของคนพิการ ให้สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ในสังคม โดยผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมต่าง ๆ กิจกรรม คือ 1) สร้างและขยายเครือข่ายขององค์กรคนพิการพยายามที่จะขยายในหลายระดับ เช่น ชุมชน ตำบล และอำเภอ 2) สร้างความตระหนักเรื่องสิทธิแก่คนพิการ 3) ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือคนพิการ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการ และสิ่งสำคัญที่สุด คือ การสร้างอาชีพให้คนพิการ การบริหารจัดการองค์กรมุ่งเน้นให้คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างคนปกติ เช่น การผลักดันให้เด็กพิการเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไป การริเริ่มให้คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของโครงการลดภาวะโลกร้อน การบริหารจัดการมีการคัดเลือกพนักงานที่ผ่านการเห็นชอบจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการทำงานเพื่อคนพิการ ซึ่งภายหลังจะถูกแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการและกลายเป็นองค์กรคนพิการอิสระในแต่ละอำเภอ

“ผมได้รับการช่วยเหลือด้านอาชีพ คอมพิวเตอร์ กราฟฟิก ดีไซน์ จากองค์กร DP Hanoi ตั้งแต่อายุ 19 ปี มีอุปสรรคในการเดินทางบ้าง เพราะเดินช้า ทำอะไรก็ต้องค่อย ๆ ต้องเผื่อระยะเวลาเป็น 2 เท่า กว่าคนปกติ มีความพึงพอใจกับเงินเดือนและผลตอบแทนจากองค์กร แต่เวียดนามเป็นประเทศที่มีค่าครองชีพที่สูงเหมือนกันโดยเฉพาะฮานอย เพราะเริ่มพัฒนาเป็นเขตเมืองหลวงไปแล้ว ค่าเช่าบ้าน ค่าขนส่ง ค่าอาหาร ก็แพงขึ้น จึงต้องหารายได้เสริมโดยการรับจ้างสอนคอมพิวเตอร์กับคนปกติ เช่น เด็กนักเรียน ม ต้น-ปลาย เพื่อเพิ่มรายได้”

(คนพิการทางการเคลื่อนไหวได้รับการสนับสนุนจากองค์กร Hanoi Association of People with Disabilities (DP Hanoi))

“ดิฉันเริ่มพิการตอนอายุ 5 ปี เนื่องจากเกิดในชนบท ชาวบ้านก็ต่างพากันดูถูกและตีตราว่าเกิดมาเป็นภาระของครอบครัว รู้สึกเกิดแรงบันดาลใจที่จะสู้เพื่อลบคำสบประมาทเหล่านั้น เรียนจบด้วยความยากลำบาก แต่ด้วยกำลังใจจากครอบครัวโดยเฉพาะพ่อที่คอยสนับสนุนมาโดยตลอด บวกกับเพื่อน ๆ ที่เป็นมิตรและดี และคอยให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี และได้เคยประกอบอาชีพมากมาย เช่น พนักงานขาย เย็บผ้า พี่เลี้ยงเด็ก ฯลฯ มีความรู้สึกพึงพอใจกับชีวิตและงาน ประมาณ ปี ค.ศ. 2009 ก็เริ่มมาทำงานกับ DP Hanoi และเปิดร้านถ่ายเอกสาร”

(คนพิการทางการเคลื่อนไหวได้รับการสนับสนุนจากองค์กร Hanoi Association of People with Disabilities (DP Hanoi))

“ในเรื่องการสร้างงานให้คนพิการนั้น มีการสนับสนุนเรื่องการศึกษาของคนพิการ ปัจจุบันกำลังผลักดันให้เด็กพิการได้เข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไป อีกทั้งได้ริเริ่มโครงการลดภาวะโลกร้อน โดยร่วมมือกับภาครัฐในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้คนพิการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อน ซึ่งคณะกรรมการแห่งฮานอย (People Committee Hanoi) ได้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนงานขององค์กรนี้มาก การบริหารงาน คือ การคัดเลือกพนักงานเพื่อมาทำงานที่องค์กรนี้ จะต้องผ่านความเห็นชอบจากภาครัฐก่อน โดยภาครัฐเริ่มเห็นความสำคัญของคนพิการ โดยเห็นว่ากลุ่มคนพิการเหล่านี้ควรจะร่วมมือกัน จึงเกิดเป็น DP Hanoi องค์กรคนพิการอิสระ คนพิการเป็น

ผู้นำในการริเริ่มรวมกลุ่มเหล่านั้น ปัจจุบัน กลุ่มเหล่านี้ ได้ถูกแต่งตั้งเป็นองค์กรคนพิการอิสระตามอำเภอ ทั้งหมด 13 อำเภอ ใน 19 กลุ่มนั้น จะมีกลุ่มหลัก ชื่อ *The Bright Future* กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูง มีความรู้สูง จึงเป็นกลุ่มหลักในการก่อตั้ง *DP Hanoi*”

(ประธานองค์กร *Hanoi Association of People with Disabilities (DP Hanoi)*)

“เริ่มป่วยขาเริ่มขยับไม่ได้ทั้ง 2 ข้าง เมื่อรู้ตัวว่ากลายเป็นคนพิการ รู้สึกว่าไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว ประกอบกับได้กำลังใจจากครอบครัว จึงได้ตัดสินใจเรียนตอนอายุได้ 11 ปี เมื่อเรียนได้สักพัก ครอบครัวก็ไม่สามารถส่งให้เรียนได้เพราะความยากจน จึงตัดสินใจไปฝึกทำงานฝีมือเพื่อหารายได้เสริม ส่งตัวเองเรียนจนจบ โดยส่วนตัวเป็นคนมองโลกในแง่บวก มองว่าอุปสรรคเดียวคือการเดินทาง การเคลื่อนไหว นอกจากนั้นก็ไม่มี เพราะครอบครัว เพื่อน ๆ และคนรอบข้าง ต่างก็ให้กำลังใจ ปัจจุบันแต่งงานแล้วมีลูก 2 คน คือ ลูกชายและลูกสาว มีความพึงพอใจกับชีวิตและการทำงานของตนเองมาก ในแต่ละวันเดินทางไปทำงานที่สำนักงานของ *DP Huang Mai* บ้างและเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมประชุมทั้งในและต่างประเทศ ปัจจุบันทำงานไม่ได้รับเงินเดือน เพราะเกษียณอายุแล้ว จึงมาทำงานเพื่อช่วยเหลือโดยไม่รับค่าตอบแทน เงินใช้ส่วนตัวของมาจากลูก ๆ ที่ส่งให้ใช้ในแต่ละวัน และยังมีเบี้ยผู้สูงอายุจากรัฐที่ช่วยเหลือเฉพาะคนพิการที่มีอาการหนัก ประมาณ 25 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือนตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011จนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นก็อยากเปิดร้านถ่ายเอกสาร”

(คนพิการทางการเคลื่อนไหวได้รับการสนับสนุนจากองค์กร *Hanoi Association of People with Disabilities (DP Hanoi)*)

ทัศนคติของคนทั่วไปที่มีต่อคนพิการที่ถือเป็นปัญหาและอุปสรรค คือ มองว่าคนพิการเป็นภาระของครอบครัวและสังคม โดยมองว่าคนพิการไม่สามารถทำงานได้ จึงต้องพึ่งแต่คนอื่น นอกจากนี้ยังเชื่อว่าความพิการเกิดจากบาปกรรมในชาติก่อนส่งผลถึงชาตินี้ ทำให้เกิดช่องว่างและการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ภาครัฐของประเทศเวียดนามได้ออกกฎหมาย นโยบาย และให้สัตยาบัน ต่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแล้ว แต่ในเชิงปฏิบัติรัฐบาลยังทำได้ไม่เต็มที่เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทั้งในเรื่องสวัสดิการสังคมโดยทั่วไป เช่น การเข้าถึงสิทธิการศึกษา การจ้างงาน ค่ารักษาพยาบาล และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น รัฐบาลมีแนวทางที่นำไปสู่การ

ปฏิบัติให้มากขึ้นและเป็นรูปธรรม โดยนำแนวคิดการจ้างงานคนพิการมาใช้ในการพัฒนา แต่การจะขจัดปัญหาเหล่านี้ไม่่ง่ายนัก วิธีการแก้ไขปัญหาคือ การฝึกอาชีพให้กับคนพิการ จากนั้นคัดสรรและเลือกคนพิการที่มีความรู้ความสามารถเพื่อไปทำงานในบริษัทเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ ส่วนคนพิการที่มีทักษะน้อยเราส่งเสริมให้กลับไปทำงานที่บ้าน สร้างรายได้จากที่บ้าน เช่น ลงทุนธุรกิจเล็ก ๆ

อีกปัญหาหนึ่งคือ คนพิการไม่มีทุนในการริเริ่มธุรกิจ DP Hanoi จึงทำหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยอำนวยความสะดวกเพื่อให้คนพิการกู้เงินมาลงทุนจาก Social Bank เพื่อไปเปิดร้าน ปัจจุบันคนพิการสามารถกู้ได้สูงสุดถึง 2,500 ดอลลาร์สหรัฐ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าเงินที่กู้ยืมไปนั้นได้ใช้ประโยชน์ตามความมุ่งหมาย องค์กรก็มีการจัดอบรมเรื่องการจัดการงบประมาณ อีกทั้งเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการทำธุรกิจ สำหรับผู้ประกอบการที่จ้างงานคนพิการก็สามารถเลี้ยงชีพได้

4.5 ประเทศไทย

4.5.1 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

เดิมประเทศไทยมีการปกครองแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ตั้งแต่สมัยอาณาจักรอยุธยาเป็นต้นมา จนกระทั่งมีการปกครองในลักษณะรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางแบบเด็ดขาดตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นวันที่ 24 มิถุนายน 2475 คณะราษฎร ได้ปฏิวัติในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้วเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบในปัจจุบัน ปัจจุบันประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ และใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา หรือที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรียกรวมกันว่า ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประเทศไทยมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจมายาวนาน ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเศรษฐกิจไทยในยุคหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 เศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ภายใต้ระบบศักดินาในสมัยอยุธยาเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับพ่อค้าชาวจีน และชาวตะวันตก ในปี พ.ศ. 2398 ภายหลังสนธิสัญญาเบาว์ริง ประเทศไทยได้สูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและอำนาจในการจัดเก็บภาษี ซึ่งเป็นการสูญเสียอำนาจทางเศรษฐกิจ สนธิสัญญาเบาว์ริงได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม การเปิดประตูทำการค้าระหว่างประเทศกับประเทศตะวันตก และการทำลายระบบการค้าผูกขาดโดยพระคลังสินค้า ทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยเริ่มใช้ความชำนาญพิเศษ

ในการผลิตมากขึ้น โดยเฉพาะการขยายตัวของ การเพาะปลูกและการค้าข้าว ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขยายตัวของลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งทำให้มีความต้องการข้าวเพิ่มขึ้นในแถบประเทศในยุโรปและอาณานิคม¹³⁸ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ในระบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองมาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา ทำให้มีการปรับตัวในหมู่ชนชั้นนำในการสร้างรัฐแบบใหม่ เรียกว่า รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute State) ขึ้นแทนราชอาณาจักรแบบเดิม¹³⁹ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรโดยหลวงประดิษฐ์มนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) ซึ่งเป็นมันสมองของคณะราษฎรได้เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับแนวคิดมาจากลัทธิโซลิดาลิสต์ (Solidalism) ของชาลส์จีดี (Charles Gide. 1847–1932) ดูกิต (L.Duguit. 1859–1928) และเดอโดม (E.Durkheim. 1858–1917) ซึ่งจัดเป็นสำนักหนึ่งของความคิดสังคมนิยมอุดมคติ (Utopian Socialism) หรือสังคมนิยมเสรี (Liberal Socialism) คือ การร่วมมือช่วยเหลือกันโดยสมัครใจระหว่างชนชั้นต่าง ๆ แทนการต่อสู้ระหว่างชนชั้นและการล้มล้างชนชั้น โดยให้ผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการใช้รูปแบบของสหกรณ์ในการบริหารเศรษฐกิจ และให้รัฐใช้มาตรการกระจายรายได้และทรัพย์สินเพื่อชนชั้นผู้เสียเปรียบ และนำเอาลัทธิรวมส่วนกลาง (Collectivism) มาผสมเข้าด้วยเฉพาะในเรื่องที่ดิน อย่างไรก็ตามเค้าโครงการเศรษฐกิจก็ถูกปฏิเสธ ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นโครงการเหมือนอย่างที่ทำกันในประเทศรัสเซีย หรืออีกนัยหนึ่งมีลักษณะเป็น “คอมมิวนิสต์” และประกอบกับได้รับการต่อต้านจากชนชั้นผู้นำและภายในกลุ่มของคณะราษฎรเอง คณะราษฎรจึงได้เริ่มหันไปดำเนินนโยบายที่จะสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจของกลุ่มตนขึ้นมาบ้าง โดยดำเนินนโยบายชาตินิยมที่มุ่งเน้นสร้างทุนนิยมโดยรัฐ (State Capitalism) ขึ้น¹⁴⁰ ในช่วงเวลานั้น เศรษฐกิจไทยอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มทหารที่กีดกันการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งรวมถึงทุนของอเมริกันด้วย¹⁴¹ การทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ภายใต้การนำของ พลโทผิน ชุณหะวัณ พันเอกเผ่า ศรียานนท์ และพันเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (ในขณะที่ร่วมทำการรัฐประหารในปี 2490 มียศเป็นพันเอก) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเข้าสู่ระบอบเผด็จการทหาร และนับจากนั้นคณะทหารได้กลายเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทอย่างสำคัญที่สุดในการกำหนดแนวทางในการ

¹³⁸ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2538) การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 158.

¹³⁹ อนครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2535) การปฏิวัติสยาม 2475. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. หน้า 2.

¹⁴⁰ สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2526) ทุนนิยมขุนนางไทย (พ.ศ.2475 - 2503). กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม. หน้า 167.

¹⁴¹ อุกฤษฏ์ปัทมานันท์. (2528) อิทธิพลขององค์ระหว่างประเทศและรัฐบาลต่างประเทศที่มีต่อนโยบายเศรษฐกิจไทยในทศวรรษที่พึ่งพากับสังคมนิยมเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 233.

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย และที่สำคัญที่สุด คือ คณะทหารได้สร้างระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ทุนนิยมโดยรัฐ” (State Capitalism) ที่มีความเข้มข้นมากกว่าคณะราษฎรมากซึ่งเน้นการสร้างธุรกิจส่วนตัวและให้ความคุ้มครองแก่พ่อค้า ผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเกิดขึ้นในปี 2482 ได้ทำให้ระบบทุนนิยมโลกเปลี่ยนแปลงไป ประเทศทุนนิยมในยุโรป ทั้งอังกฤษ ฝรั่งเศสหรือเยอรมนี ได้สูญเสียฐานะผู้นำทางเศรษฐกิจและการเมืองให้กับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับผลจากสงครามครั้งนี้น้อยที่สุด สหรัฐอเมริกาได้สร้างกลไกแห่งการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจโลก โดยผ่านองค์กรภายใต้การควบคุมของตน ได้แก่ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank) องค์กรเหล่านี้เป็นแหล่งเงินทุนกระตุ้นให้เกิดการค้าและการลงทุนโดยเสรี รัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ทำความตกลงร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาหลายฉบับ ได้แก่ สัญญาดอกกลางทางการศึกษาและวัฒนธรรมสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา¹⁴² ในปี 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลของพล ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ โดยการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา ยิ่งทำให้ประเทศไทยมีความใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น เพราะสหรัฐอเมริกาต้องการใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังแผ่ขยายมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในยุคของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สหรัฐอเมริกาได้ผลักดันให้รัฐไทยเปลี่ยนบทบาทจากการเป็น “ทุนนิยมแห่งรัฐ” (State Capitalism) มาเป็น “รัฐทุนนิยม” (Capitalist State) โดยให้มีบทบาทจำกัดอยู่เฉพาะการสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกแก่กระบวนการสะสมทุนของเอกชนมากกว่าจะเป็นผู้ลงทุนด้วยตนเอง

ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรก ภายใต้การชี้นำของผู้เชี่ยวชาญจากธนาคารโลก ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากธนาคารโลก ก่อให้เกิดนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมที่มุ่งส่งเสริมการลงทุนของเอกชนโดยเฉพาะการลงทุนจากต่างประเทศ ที่มีเงื่อนไขที่รัฐต้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเติบโตในสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญสำหรับรัฐไทย กลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการผลิตที่เรียกว่า การผลิตทดแทนสินค้านำเข้า (Import Substitution Production) ซึ่งเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ได้ดำเนินการมาแล้วในไต้หวัน ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน และเกาหลีใต้¹⁴³ การพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504– 2509) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510–2514) มุ่งเน้น

¹⁴² พรรณี บัวเล็ก. (2529) วิเคราะห์นายทุนธนาคารพาณิชย์ของไทย พ.ศ. 2475 - 2516. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม. หน้า 93.

¹⁴³ กฤษ เพิ่มทันจิตต์. (2528) อิทธิพลขององค์การการค้าระหว่างประเทศและรัฐบาลต่างประเทศที่มีต่อนโยบายเศรษฐกิจไทยในทฤษฎีการพึ่งพา กับ สังคมเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 178.

ไปในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่¹⁴⁴ ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อส่งออก ในระหว่างที่มีการใช้แผนฯ นี้ เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2516 ราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น 4 เท่า ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ต้องพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันเป็นสัดส่วนสูงถึงปริมาณ ร้อยละ 85 ของปริมาณการใช้น้ำมันในเวลานั้นทำให้ราคาสินค้านำเข้าสูงขึ้น และทำให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้นมาก ประชาชนโดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยจึงได้รับความเดือดร้อนมาก เนื่องจากการขาดแคลนวัตถุดิบและสินค้าอุปโภคบริโภคแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) เป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยของเศรษฐกิจโลก ซึ่งเกิดขึ้นจากการเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่สอง ในปี พ.ศ. 2522 ทำให้เกิดความถดถอยของเศรษฐกิจโลกในปี พ.ศ. 2524-2529 สินค้าเกษตรมีราคาตกต่ำทั่วโลก เกิดวิกฤตการณ์หนี้ต่างประเทศอย่างรุนแรงในประเทศกำลังพัฒนา จึงทำให้สถาบันการเงินระหว่างประเทศ ต้องเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อ การเกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจจึงทวีความรุนแรงมากขึ้น

ภาวะถดถอยที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจโลกได้ทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยต้องประสบปัญหาภาวะเงินเฟ้อ ปัญหาการขาดดุลการค้าและการชำระหนี้ ทำให้ฐานะทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงจนทำให้รัฐบาลต้องยืมเงินกู้ฉุกเฉิน (Stand by Arrangement) จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในปี พ.ศ. 2524 จำนวน 945 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2525 จำนวน 51 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2526 จำนวน 298.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และในปี 2528 จำนวน 459.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การใช้นโยบายแบบรัดเข็มขัดของรัฐบาลได้เพิ่มความถดถอยทางเศรษฐกิจมากขึ้น จนทำให้การว่างงานสูงขึ้น โดยเฉพาะการว่างงานของบัณฑิตในปี พ.ศ. 2528-2529 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)¹⁴⁵ เศรษฐกิจของประเทศไทยได้ฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง แต่การขยายตัวได้ก่อให้เกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาที่สำคัญ ๆ หลายด้าน เช่น ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงมีสัดส่วนรายได้ ร้อยละ 64.9 ในปี พ.ศ. 2531 ในขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุดมีสัดส่วนรายได้ร้อยละ 4.5 ในกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุดเป็นกลุ่มเกษตรกรนอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค

¹⁴⁴ รวิพรรณ สาสีผล. (2555) **ประวัติของเศรษฐกิจไทยตั้งแต่ 2475**. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. หน้า 88.

¹⁴⁵ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2529) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534)**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3781 (10 มกราคม 2560)

มีมากขึ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535–2539)¹⁴⁶ เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องในอัตราสูงมาก ทำให้มีการระดมทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ประมงและแร่ธาตุมาใช้ในอัตราที่สูง เป็นเหตุให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว และยังก่อให้เกิดปัญหามลพิษในด้านต่าง ๆ เช่น น้ำเน่าอากาศเสีย เสียงรบกวน กากของเสียและสารอันตราย รวมทั้งคุณภาพของน้ำในแม่น้ำและชายฝั่งทะเลเสื่อมโทรมและมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544)¹⁴⁷ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–2549) ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550–2554) และฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559)¹⁴⁸ เป็นแผนที่อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ สร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่าง ๆ ให้แก่ ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน โดยนำความรู้และจุดแข็งของอัตลักษณ์ไทยมาปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานนวัตกรรมที่เข้มแข็งเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างรู้เท่าทัน สร้างความยั่งยืนของภาคเกษตรและความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานรวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาลและความสมานฉันท์ในทุกภาคส่วนและทุกระดับ เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล มุ่งสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นธรรม

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2565)¹⁴⁹ ซึ่งยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องจากแผนฉบับที่ 11 โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจาก

¹⁴⁶ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2534) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539)**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/more_news.php?cid=230&filename=index (10 มกราคม 2560)

¹⁴⁷ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2539) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544)**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/more_news.php?cid=230&filename=index (10 มกราคม 2560)

¹⁴⁸ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2554) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5748 (10 มกราคม 2560)

¹⁴⁹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2565)**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420 (10 มกราคม 2560)

ประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ

โดยสรุปการพัฒนาของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-12 มีทั้งด้านที่มีความเจริญก้าวหน้าและด้านที่เป็นปัญหา ด้านที่มีความเจริญก้าวหน้า คือ เศรษฐกิจไทยมีขนาดใหญ่ขึ้น มีฐานการผลิตและบริการที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นในหลายสาขา และความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงความร่วมมือกับประเทศในอนุภูมิภาคและอาเซียนมีความเข้มข้นและชัดเจนขึ้น ขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของไทยเพิ่มขึ้น ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนาครอบคลุมมากขึ้น และการบริการทางสังคมทุกด้านที่มีความครอบคลุมทั่วถึง ทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลง และคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น อย่างไรก็ตามโครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมโลกมากขึ้น จึงทำให้มีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอก ในขณะที่ความสามารถในการแข่งขันปรับตัวช้า เนื่องจากการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการสู่การใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมยังดำเนินการได้น้อย ทำให้ฐานการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการมีผลิตภาพการผลิตต่ำ สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำสูง ก่อให้เกิดความแตกแยก นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว มีภาวะขยะล้นเมืองและการบริหารจัดการน้ำยังไม่เป็นระบบโครงข่ายที่สมบูรณ์ ในขณะที่ความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศผันผวนมีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้กฎเกณฑ์และกฎระเบียบของสังคมที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำต้องมีความเข้มงวดมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนถึงปัญหาการจัดการภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ เพราะการบริหารจัดการยังขาดเอกภาพ และการปฏิรูปกฎหมายเพื่อพัฒนาประเทศยังล่าช้าอย่างไรก็ตาม พัฒนาการทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และการมีความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาของประเทศไทยนั้น ทำให้ประเทศไทยมีความแตกต่างกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ค่อนข้างมาก กล่าวคือ ประเทศไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดินิยมใด ๆ ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เมียนมาร์ตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ลาว และกัมพูชาตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส ระบอบการเมืองการปกครองของประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ขณะที่ประเทศพม่าอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการโดยทหารเป็นเวลายาวนาน ลาว กัมพูชา และเวียดนาม มีระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมภายใต้การกำกับของพรรคคอมมิวนิสต์ และอยู่ในภาวะสงครามเพื่อการปลดปล่อยเป็นเวลายาวนาน ประเทศไทยจึงมีความเป็นทุนนิยม และมีสิทธิเสรีภาพมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ประเทศดังกล่าว

บริบทของประเทศไทยเช่นนี้เป็นผลดีต่อคนพิการ เมื่อผู้นำคนพิการได้มีโอกาสเปิดโลกทัศน์ของตน โดยการศึกษาดูงานด้านคนพิการในต่างประเทศ ก็ได้นำเอาแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเข้ามาขับเคลื่อนให้รัฐดูแลเอาใจใส่คนพิการให้มากขึ้น

สำหรับประเภทและจำนวนคนพิการในประเทศไทย จากการสำรวจประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2555 พบว่า มีประชากรที่พิการประมาณ 1.5 ล้านคน หรือร้อยละ 2.2 ของประชากรทั้งประเทศ¹⁵⁰ ในขณะที่สถิติการขึ้นทะเบียนคนพิการทั่วประเทศ ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2560 มีคนพิการจำนวน 1,80,499 ราย โดยเป็นคนพิการในกรุงเทพฯ 75,894 ราย และเป็นคนพิการในภูมิภาค 1,724,605 ราย¹⁵¹ จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จำนวนคนพิการในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นระยะ ๆ สถานการณ์และปัญหาพื้นฐานของคนพิการไทยยังถูกเลือกปฏิบัติในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นอกจากนี้คนพิการไทยยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมหลายมิติ กล่าวคือ มิติสุขภาพ ประชากรที่พิการ จำนวน 1.8 ล้านคน มีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพมีลักษณะความบกพร่อง เป็นต้น

มิติการทำงานของคนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 1.4 ล้านคนที่ไม่ได้ทำงาน ซึ่งเป็นคนพิการในวัยสูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มากที่สุดถึงร้อยละ 49.9 รองลงมา เป็นวัยทำงาน (อายุ 25-59 ปี) มีร้อยละ 19.9 และวัยเยาวชน (อายุ 15-24 ปี) เพียงร้อยละ 4.5 มิติการศึกษา คนพิการที่อยู่ในวัยเรียน (5-30 ปี) ร้อยละ 81.7 ไม่ได้เรียนหรือไม่เคยเรียนหนังสือ อุปสรรคสำคัญยังเป็นเรื่องความไม่พร้อมในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กพิการ สถานที่ไม่เอื้ออำนวย ความสะดวกสำหรับเด็กพิการ การเดินทางลำบาก และการที่ครอบครัวไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้ลูกที่มีความพิการ ปัญหาการเข้าไม่ถึงการศึกษาของเด็กพิการนำไปสู่การมีโอกาสดำเนินชีวิต การมีอาชีพและรายได้ที่เพียงพอค่อยลงไปอีก มิติความช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐ ส่วนใหญ่ยังขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านการศึกษา อาชีพ รวมทั้งการได้รับอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการที่เหมาะสม โดยมักถูกทิ้งไว้ให้อยู่กับครอบครัวตามอัตภาพ¹⁵²

¹⁵⁰ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556) **สรุปผลที่สำคัญการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2555**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/disabledSum55.pdf> (31 ตุลาคม 2560)

¹⁵¹ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560) **สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://dep.go.th/sites/default/files/files/news/pdf> (31 ตุลาคม 2560)

¹⁵² จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, อาทิตยา นราวรวัชรและณัฐธยา เดชดี. (2559) **การเสริมพลังนักวิจัยขององค์กรคนพิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ตารางที่ 7 ร้อยละของคนพิการในราชอาณาจักรไทย

ประเภทของความพิการ	ร้อยละ
ความบกพร่องทางด้านร่างกาย (การเคลื่อนไหว)	48.07
ความบกพร่องทางด้านสายตา	10.75
ความบกพร่องทางการได้ยิน	17.78
ความพิการด้านสติปัญญา	7.22
ความบกพร่องทางด้านจิตใจ	7.18
ความบกพร่องของการเรียนรู้	0.43

ที่มา: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2560.¹⁵³

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้ดำเนินการดูแล ให้บริการคนพิการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2484 ในรูปแบบของสถานสงเคราะห์ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2519 ได้มีการร่างพระราชบัญญัติเพื่อคนพิการ ฉบับแรกในประเทศไทยขึ้น และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสาขาต่าง ๆ ขึ้น 5 สาขา ประกอบด้วยคณะกรรมการฝ่ายการแพทย์ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ ฝ่ายการฟื้นฟูอาชีพ และฝ่ายการศึกษาและกฎหมายเกี่ยวกับบริการสำหรับคนพิการ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2524 ซึ่งเป็นปี คนพิการสากล คณะรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้อนุมัติแผนการสงเคราะห์ และฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ แห่งชาติระยะยาว พ.ศ. 2525-2534 ซึ่งในแผนนั้นได้ระบุให้มีกฎหมายเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพ และสิทธิของคนพิการขึ้นโดยเฉพาะและเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2534 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้น เพื่อให้คนพิการซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศด้วยเช่นกัน ได้รับการสนับสนุนให้มีอาชีพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม จึงมีการคุ้มครองการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยวิธีการทางการแพทย์ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ ตลอดจนแก้ไขปัญหา และขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่คนพิการ รวมทั้งให้สังคม มีส่วนร่วมในการเกื้อกูลและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้วย สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นคณะกรรมการระดับชาติเพื่อรับผิดชอบ และควบคุมดูแลให้มีการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์พัฒนา และการฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการตามที่ได้ กำหนดไว้ มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อให้เกิด การสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พร้อมกันนั้นรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการ

¹⁵³ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560) สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://dep.go.th/sites/default/files/files/news/pdf> (31 ตุลาคม 2560)

จัดกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องในวันคนพิการสากลเพื่อเป็นการส่งเสริมให้สาธารณชนได้มีความเข้าใจในเรื่องของคนพิการมากขึ้น มีการเปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถ และเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างเสมอภาค เพราะถือว่าคนพิการก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งของสังคมเฉกเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปย่อมต้องได้รับสิทธิโอกาสและบริการในด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นเหมือนกับบุคคลทั่วไปในสังคม

หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ก็ได้มีการออกกฎกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัพระราชบัญญัตินี้ อาทิ กฎกระทรวงเรื่องการจัดงานคนพิการ และการส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2537 กฎกระทรวงเรื่องกำหนดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่าอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย และกฎกระทรวงเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2541 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีระเบียบต่าง ๆ เช่น ระเบียบว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์ และการใช้จ่ายเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2536 ระเบียบว่าด้วยการจดทะเบียนคนพิการ พ.ศ. 2537 และระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพคนพิการ พ.ศ. 2539 เป็นต้น เรื่องดังกล่าวส่งผลทำให้สังคมมีความตื่นตัวในเรื่องของคนพิการมากขึ้น นับเป็นโอกาสที่คนพิการจะได้รับสิทธิ และการยอมรับจากสังคมมากขึ้น รวมถึงการได้รับการสงเคราะห์การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจนสามารถพัฒนาศักยภาพความสามารถของตนได้มากขึ้นด้วย จนทำให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข ซึ่งเป็นการสนองตอบต่อความต้องการของคนพิการ และเป็นการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงของคนพิการได้ในระดับหนึ่ง ในส่วนของผู้ที่มิมีหน้าที่รับผิดชอบ รวมถึงคนในสังคมมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีขึ้นต่อคนพิการ รวมถึงยอมรับให้คนพิการมีสิทธิ และมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น

ต่อมาประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) ซึ่งเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ส่งเสริมพิทักษ์ และรับรองให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเสรีภาพขั้นพื้นฐานและมีความเสมอภาคอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดของคนพิการอนุสัญญาฉบับนี้เป็นอนุสัญญาฉบับแรกที่ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของคนพิการไม่เฉพาะด้านพลเมืองเท่านั้นแต่รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และชีวิตครอบครัวอีกด้วยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) โดยการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้ให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในอนุสัญญาตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2551 การเป็นรัฐภาคีมีนัยว่ารัฐบาลประเทศนั้นตระหนักกว่ามีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการมิได้จะต้องเคารพ คุ้มครองและสิทธิที่พึงมีแก่คนพิการเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปนอกจากนี้จะต้องมีการปฏิบัติดังนี้

1. รัฐภาคีจะต้องกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลัก (Focal Point) เพื่อเป็นกลไกประสานงานภาครัฐดูแลประเด็นที่สนับสนุนการดำเนินงานในภาคส่วนต่าง ๆ ประเทศไทยได้กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักตามอนุสัญญาฉบับนี้

2. รัฐภาคีจะต้องจัดตั้งโครงสร้างภายในเพื่อส่งเสริมพิทักษ์ และติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับนี้ เช่น ตั้งคณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับอนุสัญญาโดยมีองค์ประกอบที่มาจากทุกภาคส่วน

3. รัฐภาคีจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะคนพิการ และองค์กรของคนพิการให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการติดตามการดำเนินงาน

ก่อนที่ประเทศไทยจะเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) ได้มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ขึ้น โดยประกาศใช้ ณ วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2550 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีหลักการที่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ โดยมีการกำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 20 ที่กำหนดให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิ และใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ และในมาตรา 20 (10) กำหนดให้มีผู้ช่วยคนพิการ รวมทั้งกำหนดให้ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้ปรึกษาแนะนำ ฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงดูคนพิการ การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด

ในส่วนของสิทธิในการทำงาน มาตรา 33 มาตรา 34 และมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้คนพิการได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการจ้างงานในสถานประกอบการ ดังนี้

มาตรา 33 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน

มาตรา 34 นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา 33 ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 24 ทั้งนี้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุน นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่งแต่มิได้ส่ง ส่งล่าช้าหรือส่งเงินไม่ครบถ้วน ให้เสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ส่งเข้ากองทุนนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งรับคนพิการเข้าทำงานหรือส่งเงินเข้ากองทุนตาม

วรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าจ้างที่จ่ายให้ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่งแต่มีได้ส่ง ส่งล่าช้าหรือส่งเงินไม่ครบถ้วน ให้เสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ส่งเข้ากองทุน นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งรับคนพิการเข้าทำงานหรือส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการหรือเงินที่ส่งเข้ากองทุน แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 35 ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการโดยวิธีกรณีพิเศษ ฝึกงาน หรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ล่ามภาษามือหรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ¹⁵⁴

นอกจากการจ้างงานแล้ว พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้กำหนดสิทธิของคนพิการไว้อย่างมากมาย ได้แก่

1. การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการหรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการจะกระทำมิได้

2. คนพิการอาจยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัด ในกรณีที่คนพิการเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถหรือในกรณีที่คนพิการมีสภาพความพิการถึงขั้นไม่สามารถไปยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาลหรือผู้ดูแลคนพิการแล้วแต่กรณีจะยื่นคำขอแทนก็ได้

3. คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เช่น

1) การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ

¹⁵⁴ “พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.tddf.or.th/laws/detail.php?contentid=0143&postid=0001511&currentpage=1> (9 กรกฎาคม 2560)

- 2) การศึกษา
  - 3) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ
  - 4) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเต็มที่
  - 5) การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็น สาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแก่งต่างคดี
  - 6) ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท
  - 7) บริการล่ามภาษามือ
  - 8) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ
  - 9) การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ
  - 10) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มีสวัสดิการอื่น
4. ผู้ช่วยคนพิการให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการและค่าธรรมเนียม
  5. คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่อาศัยและสวัสดิการให้แล้ว รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น
  6. ผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การเลี้ยงดู การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใดเพื่อให้พึ่งตนเองได้
  7. คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีตามที่กฎหมายกำหนด
  8. องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่กำหนด มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่าย
  9. เงินสนับสนุนแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
  10. สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยได้รับเงินสนับสนุนสำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ
  11. กู้เงินเพื่อการประกอบอาชีพของคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ

12. เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น

13. เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการสาธารณะอื่น ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการสำหรับคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี หรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนดและ

14. นายจ้าง หรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้าง คนพิการเข้าทำงานมากกว่าร้อยละหกสิบของลูกจ้างในสถานประกอบการนั้น โดยมีระยะเวลาจ้างเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันในปีภาษีใดมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ในปีภาษีนั้นตามที่กฎหมายกำหนด¹⁵⁵

4.5.2 บทบาทการบริหารจัดการและปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพคนพิการขององค์กรเพื่อคนพิการ

ในการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาขององค์กรเพื่อคนพิการที่ชื่อว่า มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ เป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานในการช่วยเหลือคนพิการ และการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการก่อตั้งโดย Father Raymond A. Brennan C.S.S.R. หรือ “คุณพ่อเรย์” เห็นว่ามีกลุ่มคนพิการหลากหลายรูปแบบถูกทอดทิ้งอยู่ตามถนนหนทาง ทั่วเมืองพัทยา คุณพ่อเรย์มองว่าคนเหล่านี้เป็นคนของพระเจ้าและสามารถพัฒนาได้ แต่จะ “ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้คนเหล่านี้มีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมคนอื่น ๆ ได้” คุณพ่อเรย์ จึงเปิดสอนโปรแกรมเมอร์ให้คนพิการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 ซึ่งถือเป็นโรงเรียนเอกชนแห่งแรกในเขตภาคตะวันออกที่รับเด็กพิการเหล่านี้ อีกทั้งยังเป็นโครงการแรกสุดในบรรดาโครงการทั้งหมดของคุณพ่อเรย์ พร้อมทั้งขยายงานมาโดยลำดับ ในปี พ.ศ. 2534 ได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็น “มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ” เป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์เพื่อส่งเสริมอาชีพและพิทักษ์สิทธิคนพิการ จากวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของคุณพ่อเรย์ที่มองว่าสาขาวิชาคอมพิวเตอร์สามารถ ทำให้เกิดอาชีพและเลี้ยงดูตนเองได้ อีกทั้งต้องยอมรับว่าเรื่องคอมพิวเตอร์นั้นเป็นอะไรที่ใหม่มากในสมัย 30 ก่อน ทำให้มูลนิธิฯเป็นแนวหน้าของหลักสูตรที่ล้ำสมัยมากในยุคนั้น และได้รับคนพิการทางร่างกาย (แขนขา) เข้าศึกษาในหลักสูตร “การใช้คอมพิวเตอร์และซ่อมเครื่องไฟฟ้า” นักเรียนรุ่นแรกมีทั้งหมด 4 คน

¹⁵⁵ มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. (ม.ป.ป.) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.tddf.or.th/laws/detail.php?contentid=0143&postid=0001511&currentpage=1> (9 กรกฎาคม 2560)

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะพระมหาไถ่ในงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการส่งเสริมให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคมให้บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคมเพื่อสร้างสถานศึกษาสำหรับคนพิการ ส่งเสริมหรือทำการศึกษา วิจัย ค้นคว้า และเผยแพร่เรื่องเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เป็นที่ปรึกษาหรือให้คำปรึกษาในงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้งในและต่างประเทศ

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ มีประสบการณ์ด้านคนพิการมากกว่า 30 ปี เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานองค์กรคนพิการระดับดีมาก รับรองโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเป็นองค์กรสาธารณกุศลประเภทสถานพักฟื้น บำบัด และฟื้นฟูคนพิการเอกชนที่ไม่แสวงกำไร ดำเนินงานด้านการฝึกอาชีพ การจัดหางานและการส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมอาชีพอิสระ ธุรกิจเพื่อสังคม และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยให้บริการแก่คนพิการทั่วประเทศโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากนี้มูลนิธิยังได้รณรงค์และผลักดันเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในเรื่องการพิทักษ์สิทธิ การเสริมพลัง การรณรงค์เพื่อจัดปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยความสะดวกต่อทุกคน และการรณรงค์เพื่อสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ของสังคมที่มีต่อคนพิการโดยผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ และมีเครือข่ายการทำงานทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการมีกระบวนการดำเนินงานหลากหลายโดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อพัฒนาคนพิการในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการดำเนินการด้านจัดการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตรและการจัดฝึกอบรมสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์มากกว่า 30 ปี รวมทั้งได้ขยายงานเพื่อโอกาสทางการศึกษา การฝึกอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการครอบคลุมทุกมิติอย่างสร้างสรรค์และนำไปสู่การมีงานทำอย่างยั่งยืน ซึ่งมีรายละเอียดสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. โรงเรียนอาชีพพระมหาไถ่ พัทยา และโรงเรียนอาชีพพระมหาไถ่ หนองคายเป็นโรงเรียนฝึกหลักสูตรวิชาชีพสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว รับคนพิการจากทั่วประเทศ อายุระหว่าง 17-35 ปี ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ ฝึกทักษะการดำเนินชีวิตคนพิการ คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ช่วยเหลือผู้อื่นตามจิตตารมณ์ของคณะพระมหาไถ่ และเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน คนพิการ และประชาชนทั่วไป โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

2. ศูนย์จัดหางานคนพิการพระมหาไถ่เป็นศูนย์จัดหางานคนพิการทุกประเภทแห่งแรกของประเทศไทย โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นผู้ประสานระหว่างคนพิการและนายจ้างเพื่อให้เกิดการจ้างงาน รวมไปถึงการเปิดสโมสรคนหางานเพื่อการฝึกทักษะและแนะแนวอาชีพ ประเมินทักษะและเตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงานในสถานประกอบการทั้งหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชน จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2542 ได้บริการจัดหางานให้คนพิการทุกประเภทมากกว่า 3,000 คน

3. ศูนย์พัฒนาการเด็กพิเศษพระมหาไถ่ดำเนินงานด้านส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเด็กพิเศษที่มีลักษณะความพิการเป็นออทิสติก ดาวน์ซินโดรม และด้านการเคลื่อนไหว ให้ศึกษาขั้นพื้นฐานแบบศูนย์การเรียนและ กศน. การกระตุ้นพัฒนาและการฝึกทักษะอาชีพสู่การมีงานทำ ปัจจุบันรองรับเด็กพิเศษได้มากกว่าหนึ่งร้อยคน

4. ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมดำเนินการด้านการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการหรือองค์กรคนพิการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม เช่น ร้านซ่อมอิเล็กทรอนิกส์ Call Center จำหน่ายเบเกอรี่ ศูนย์กลางรวบรวมและจำหน่ายสินค้าคุณภาพเพื่อสร้างสรรค์สังคมทั้งปลีกและส่ง รับบริจาคสิ่งของเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

5. ศูนย์พิทักษ์สิทธิคนพิการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนให้คนพิการเข้าถึงสิทธิทุกมิติอย่างสร้างสรรค์ เสริมพลังและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแบบบูรณาการ สร้างเครือข่ายการทำงาน ให้การช่วยเหลือและบริการข้อมูลข่าวสาร เปิดให้บริการสายด่วนคนพิการ 1479 “ได้งาน เข้าถึงสิทธิ เพื่อชีวิตที่ดีกว่า” จันทร์-เสาร์ เวลา 08.00 น.-20.00 น. เว้นวันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ Email: 1479@mahatai.org ถือเป็นสายด่วนสำหรับให้บริการข้อมูลข่าวสารและการช่วยเหลือเฉพาะคนพิการ เป็นครั้งแรกของประเทศไทย

6. ศูนย์ศึกษาความพิการเชิงสังคม เป็นหน่วยทางวิชาการทำหน้าที่พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแสวงหาแนวทางในการเสริมพลังและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเชิงบูรณาการ ผลักดันแผนและนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ รวมทั้งงานสื่อสารสังคมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในภูมิภาคอาเซียน โดยผลิตรายการและสื่อ ดังนี้

ผลิตรายการโทรทัศน์ “เคียงบ่าเคียงไหล่” ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) กรมประชาสัมพันธ์ ทุกวันเสาร์ เวลา 17.00-17.30 น.

ผลิตรายการโทรทัศน์ “ตะลุยกสิบทิศ” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ TNN2 ทุกวันอาทิตย์ เวลา 08.00-08.30น.

ผลิตรายการ 1479 วาไรตี้ ผ่าน YouTube ราย 2 สัปดาห์ เว็บไซต์ mahatai.org มุลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ รวมทั้งงานเผยแพร่ผลงานของมูลนิธิ เป็นต้น

“ตอนจบ ม.3 ไปเรียนต่อในโรงเรียนระดับอาชีวศึกษาเพื่อคนพิการ เริ่มต้นทำงานเป็นครั้งแรกที่โรงแรมแห่งหนึ่งโดยใช้ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ที่เรียนมาในการทำงานซึ่งเป็นความตื่นเต้นของเรา เพราะนี่คือการทำงานหาเลี้ยงตนเองโดยไม่เป็นภาระคนอื่น เป็นคนใฝ่รู้และไม่หยุดพัฒนาตัวเองในเรื่องภาษาและคอมพิวเตอร์อยู่เสมอ จึงได้ทำงานกับบริษัทต่างชาติซึ่งถือว่าเป็นความท้าทายเพราะเป็นงานที่ยากขึ้น บวกกับการยอมรับคนพิการตอนนั้น และได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้น จากนั้นได้ทำงานกับมูลนิธิที่ช่วยเหลือผู้ยากจนแห่งหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้กลับทำงานที่มูลนิธิของสถานศึกษาที่จบ ปัจจุบันทำงานในส่วนบริการสายด่วน 1479 เพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงคนพิการให้คนพิการได้รับการช่วยเหลือ เพื่อให้คนพิการและคนทั่วไปได้เข้าถึงข้อมูลคนพิการ โดยได้รับการสนับสนุนจาก กสทช.”

(ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว)

“เป็นโพลิโอ ตั้งแต่เกิด แต่เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์อีกครั้ง จึงพิการขาทั้ง 2 ข้าง ใฝ่ฝันอยากเป็นนักโปรแกรมเมอร์ นิยส์ส่วนตัวเป็นคนมีความมั่นใจในตัวเองสูง มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ จบการศึกษาในโรงเรียนระดับอาชีวะ เมื่อเรียนจบวิชาซีพแล้ว ทำงานในด้านการโรงแรม และเป็นที่ปรึกษาด้าน IT ของบริษัทเอกชน 2 แห่ง อุปสรรคของคนพิการในประเทศไทย คือ การขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกต่อคนพิการจึงได้ออกมาเรียกร้องสังคมให้สร้างความเท่าเทียมระหว่างคนทั่วไปกับคนพิการ”

(ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว)

“ฝึกอาชีพที่มูลนิธิพระมหาไถ่ฯ ตั้งแต่ปี 2528-2529 หลังจากนั้นคุณพ่อเคยเปิดรับสมัครคนพิการทางด้านร่างกาย เพื่อมาฝึกอาชีพหลักสูตรคอมพิวเตอร์ เขียนโปรแกรมระยะสั้น ผมก็สลับกันเรียนสองอาทิตย์และกลับบ้านสามเดือน แล้วกลับมาเรียนอีกสองอาทิตย์เพราะเป็นหลักสูตรระยะสั้นสมัยนั้นมีนักเรียนรุ่นเดียวกันทั้งหมด 15 คน หลังจากเรียนจบหลักสูตรระยะสั้น ได้ไปสมัครงานที่บริษัท เบทาโกร แต่ด้วยความรู้ที่เรียนมาน้อยเพราะเรียนจบแค่ ป.6 จึงไม่เพียงพอที่จะสมัครงานได้ บริษัทเบทาโกรไม่รับ จึงตัดสินใจกลับมาเรียนหลักสูตรระยะยาว 2 ปี ที่เพิ่งเปิดสอนพอดี จากนั้นได้รับทุนการศึกษาจากบาทหลวงให้ไปเรียนต่อปริญญาตรี หลักสูตรคอมพิวเตอร์ ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีเงื่อนไขว่า เมื่อได้รับทุนแล้วเรียนจบแล้วจะต้อง

ช่วยเหลือคนพิการคนอื่น ๆ ต่อไป ตั้งแต่เรียนจบปริญญาตรีก็ได้กลับมาทำงานที่มูลนิธิพระมหาไถ่ ปัจจุบัน 25 ปี แล้ว”

(ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว)

ปัญหาและอุปสรรคของคนพิการ คือ การจ้างงานคนพิการตามสถานประกอบการต่าง ๆ แม้จะมีกฎหมายคนพิการตามมาตรา 33, 34 และ 35 แต่ในความเป็นจริง การรับคนพิการเข้าไปทำงานในสถานประกอบการแต่ละแห่งนั้นเป็นไปได้ยากมาก ยังมีการเลือกปฏิบัติ คนพิการหลายคนถูกคนอื่นกดขี่ ข่มเหง และถูกเอารัดเอาเปรียบ

“มูลนิธิฯ ได้พัฒนาและขยายขอบข่ายการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยตั้งโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยาและโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ หนองคาย เป็นโรงเรียนฝึกหลักสูตรวิชาชีพสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว รับคนพิการจากทั่วประเทศ อายุระหว่าง 17 – 35 ปี ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ ฝึกทักษะการดำเนินชีวิตคนพิการคุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ช่วยเหลือผู้อื่นตามจิตตารมณ์ของคณะพระมหาไถ่ และเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน คนพิการ และประชาชนทั่วไปโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และมีศูนย์จัดหางานคนพิการพระมหาไถ่ เปิดให้บริการจัดหางานคนพิการทุกประเภทแห่งแรกของประเทศไทย ให้คำปรึกษาแนะแนวอาชีพ ประเมินทักษะ และเตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐและเอกชน พร้อมทั้งให้บริการแก่หน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจทั้งประเทศโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังมีศูนย์พัฒนาการเด็กพิเศษพระมหาไถ่ ส่งเสริมศักยภาพเด็กหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแบบศูนย์การเรียนรู้และสนับสนุนให้คนพิการหรือองค์กรคนพิการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม เช่น ซ่อมอิเล็กทรอนิกส์ คอลเซ็นเตอร์เบเกอร์รี่ ศูนย์กลางรับบริจาคและจำหน่ายสิ่งของทั้งปลีกและส่ง เพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ศูนย์พิทักษ์สิทธิคนพิการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการเข้าถึงสิทธิ ให้ความช่วยเหลือและบริการข้อมูลข่าวสาร เปิดให้บริการสายด่วนคนพิการ 1479 จัดรายการ “เข้าถึงสิทธิ เพื่อชีวิตที่ดีกว่า” ทุกวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 08.00-20.00 น. เว้น วันหยุดราชการ Email : 1479@mahatai.com ต่อมาศูนย์ศึกษาความพิการเชิงสังคม เป็นหน่วยงานวิชาการทำหน้าที่พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแสวงหาแนวทางในการเสริมพลังและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

เชิงบูรณาการ และงานสื่อสารสังคม โดยผลิตรายการโทรทัศน์ “เคียงป่าเคียงไทร” ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) กรมประชาสัมพันธ์ ทุกวันเสาร์ เวลา 17.00 – 17.25 น. รายการโทรทัศน์ “ตะลุยกลิบทิศ” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ TNN 2 (True Visions กล้องรับสัญญาณ SD รับชมทางช่อง 85 กล้องรับสัญญาณ HD รับชมช่อง 784) และรายการโทรทัศน์ออนไลน์ “1479 วาไรตี้ ออกอากาศทาง ”YouTube และ Facebook มุลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ”

(ประธานมูลนิธิพระมหาไถ่ฯ)

“จากการพยายามทำงานเพื่อส่งเสริมคนพิการ ได้ประสบความสำเร็จบ้างและพบอุปสรรคในการทำงานก็มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการผลักดันให้จ้างงานคนพิการตามสถานประกอบการต่าง ๆ แม้จะมีกฎหมายคนพิการตามมาตรา 33, 34 และ 35 มาคอยสนับสนุนอยู่ แต่ในสังคมจริง การรับคนพิการเข้าไปทำงานในสถานประกอบการแต่ละแห่งนั้นเป็นไปได้ยากมาก ยังมีการเลือกปฏิบัติ คนพิการหลายคนถูกคนอื่นกีดกัน ข่มเหง และถูกเอารัดเอาเปรียบบ้าง มูลนิธิฯจึงได้คิดยุทธศาสตร์ที่จะต้องทำให้สถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนต้อง มาง้อ ขอ ตื้อ เพื่อจ้างงานคนพิการที่จบจากที่นี่ให้มากขึ้น โดยในระดับภาครัฐ ทางมูลนิธิฯได้ส่งผู้แทนเข้าไปนั่งเป็นคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ภายใต้กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อคอยผลักดันในระดับนโยบาย ร่างกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าคนพิการได้รับประโยชน์สูงสุด”

(ประธานมูลนิธิพระมหาไถ่ฯ)

4.6 แนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการ ทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง

สำหรับแนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์บทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงสามารถสรุปแนวทางของแต่ละองค์กร ดังนี้

Quality of Life Association (QLA) ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีแนวทางการสร้างสมรรถนะให้คนพิการโดยการฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

คือ การฝึกอบรมทำผลิตภัณฑ์ผ้าไหม การฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงสัตว์ โดยมีงบประมาณในการลงทุน การประกอบอาชีพ และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

Myanmar Independent Living Initiative (MILI) ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่ามี แนวทางการสร้างสมรรถนะให้คนพิการ เป็นองค์กรสนับสนุนการดำรงชีวิตอิสระ จัดให้มีการอบรมฝึก อาชีพคนพิการ และมีระบบจัดหางานให้กับคนพิการ แต่อาจมีแนวทางแตกต่างจากองค์กรอื่น ๆ คือ Myanmar Independent Living Initiative (MILI) เน้นการสร้างแกนนำ และพัฒนาแกนนำให้มีการ ต่อยอดกิจกรรมและพัฒนาคนพิการในชุมชน เพื่อขยายผลคนพิการให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

Essential Personnel Cambodia ของราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นองค์กรส่งเสริมอาชีพ ให้แก่พิการเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการมีงานทำ เน้นการให้บริการทางการศึกษาก่อนแล้วจึงสนับสนุน เรื่องการประกอบอาชีพและการฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ คือ มุ่งเน้นให้คนพิการได้รับการศึกษา

Hanoi Association of People with Disabilities (DP Hanoi) ของสาธารณรัฐสังคมนิยม เวียดนามแนวทางการสร้างสมรรถนะให้คนพิการ เป็นองค์กรเน้นการสร้างและขยายเครือข่ายของ องค์กรคนพิการในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ สร้างความตระหนัก เรื่องสิทธิแก่คนพิการ และสร้าง อาชีพให้คนพิการ ในเรื่องการสร้างงานให้คนพิการ การสนับสนุนเรื่องการศึกษาของคนพิการ

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการของประเทศไทยมีแนวทางในการสร้างสมรรถนะ ให้แก่คนพิการ โดยการมุ่งเน้นการให้บริการที่หลากหลาย เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงการบริการ หรือมีโอกาสทางด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น

4.7 เปรียบเทียบบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในอนุภาคลุ่มน้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

จากการศึกษาบทบาทขององค์กรคนพิการเพื่อคนพิการในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง พบว่า มีความคล้ายคลึงในส่วนของแนวคิดเพื่อที่จะให้คนพิการได้พึ่งพาตนเอง โดยการสร้างอาชีพอิสระ ให้แก่ผู้พิการ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ตัวผู้พิการ เช่น ประเทศไทย เวียดนาม และ พม่า มีผู้พิการที่สามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนที่คล้ายคลึงกัน ในอีกประการ คือ องค์กรเพื่อคนพิการได้ผลักดันภาครัฐให้ความสำคัญในการบังคับการกฎหมายให้ เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้พิการ และยังเรียกร้องให้ภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดจ้างแรงงานจาก ผู้พิการด้วย

ในด้านปัญหาอุปสรรคขององค์กรเพื่อคนพิการที่ดำเนินตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละ ประเทศนั้นได้ประสบปัญหาที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ในประเทศกัมพูชา องค์กรเพื่อคนพิการไม่ได้ รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน การดำเนินการนั้นต้องการอาศัยการระดมทุนจาก ต่างประเทศเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ จึงทำให้ปัญหาอุปสรรคในเรื่องของเงินทุนประกอบกับ

สาธารณูปโภคไม่ได้เอื้ออำนวยให้แก่ผู้พิการในการเดินทางจากสถานที่พักอาศัยไปทำงานในสถานประกอบการ ปัญหานี้ถูกพบในประเทศกัมพูชา เวียดนาม พม่า และลาว ฉะนั้น แม้ว่าองค์กรเพื่อคนพิการจะพยายามขับเคลื่อนเพื่อให้คนพิการช่วยตนเองให้ได้มากที่สุด แต่ต้องพบปัญหาอุปสรรคที่นอกเหนือจากที่องค์กรจะช่วยให้ สำหรับประเทศไทยองค์กรเพื่อคนพิการได้ต่อสู้และทุ่มเทมากกว่า 20 ปี จึงทำให้สภาพการณ์ต่าง ๆ มีความพร้อมในระดับหนึ่งผู้ศึกษามองว่ามีระดับความน่าพอใจกว่า

ทั้งนี้ องค์กรคนเพื่อคนพิการทุก ๆ ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงนั้นก็ยังคงแสวงหาโอกาสและแนวทางที่จะทำบทบาทของตนให้เป็นไป เพื่อการพัฒนาคนพิการให้มีความพร้อมในการเตรียมตัวเข้าสู่ทศวรรษอาเซียนด้านคนพิการ ปี ค.ศ 2011-2020 รวมถึงการหาแนวทางในการเพิ่มสมรรถนะคนพิการด้านอาชีพและรายได้ที่สำคัญ คือ การผลักดันให้องค์กรเพื่อคนพิการให้เข้มแข็งโดดเด่น เพื่อหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และการระดมทุนจากต่างชาติ

ในด้านของผู้พิการนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่จะพัฒนาอาชีพของตนเองเพื่อต้องการลดปัญหาและภาระของครอบครัว มีบางส่วนที่องค์กรเพื่อคนพิการรับรู้ได้ว่าคนพิการยังคงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะมีความเชื่อว่าสังคมส่วนใหญ่ไม่เปิดโอกาสให้แก่ตน คงมีเฉพาะผู้พิการของประเทศไทยและกัมพูชาเท่านั้นที่มีปรากฏการณ์ทางความคิดเห็นถือว่าประเทศทั้งสาม กล่าวคือ ผู้พิการมองเห็นศักยภาพของตนเองที่จะได้รับการพัฒนาจากองค์กร

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สามารถสรุปได้ดังนี้

ราชอาณาจักรกัมพูชา

องค์กร Essential Personnel Cambodia (EPC) ของประเทศกัมพูชา เริ่มสร้างบทบาทจากการดึงศักยภาพขององค์กรเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสังคมภายนอก โดยมุ่งหวังที่จะแสวงหาความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อที่จะนำโอกาสต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพขององค์กร ซึ่งได้แก่ การนำคนพิการที่อยู่ในขอกหลบหนีให้ออกมาสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์รูปแบบของกระบวนการจัดการ ได้แก่ การสำรวจผู้พิการและนำมาขึ้นบัญชีเตรียมที่จัดเพื่อเข้าสู่ระบบการพัฒนา ด้านการศึกษาและการฝึกทักษะอาชีพก่อนที่จะบริการจัดหางานให้ทำ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการได้มีรายได้ในการช่วยเหลือตนเองและครอบครัว โดยมีความพยายามขับเคลื่อนภาครัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้พิการ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

องค์กร Quality of Life Association (QLA) ของสาธารณรัฐประชาชนลาว พยายามสร้างบทบาทในการดำเนินงาน โดยมุ่งหวังในภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรในทุกระดับชั้นของ

การทำงานโดยเข้าร่วมตั้งแต่การออกเยี่ยมชุมชน เพื่อจัดทำสำมะโนประชากรในส่วนของผู้พิการ โดยเน้นให้ครอบครัวของผู้พิการและตัวผู้พิการเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิของคนพิการได้มีการวางแผนทำการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้พิการกับสังคมภายนอก และสร้างความสัมพันธ์กับสังคมทั่วไปในการอยู่ร่วมกันกับคนพิการด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียม

องค์กรมีเป้าหมายในการดูแลและช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์ร้ายจากเหตุระเบิด โดยเบื้องต้นเริ่มจากคำรักษาพยาบาล จัดหาผู้เชี่ยวชาญมาทำการบำบัดรักษา พร้อมกันนั้นองค์กรยังมีการพัฒนาความรู้ทางการศึกษา จัดบริการหาทุนการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญา ทั้งยังจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น วีลแชร์ ให้แก่ผู้พิการรวมถึงการฝึกทักษะทางด้านอาชีพ เช่น ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า และจัดงานให้แก่ผู้พิการตามความถนัดของแต่ละบุคคล

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

องค์กร Myanmar Independent Living Initiative (MILI) มีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนพลังอำนาจของผู้พิการตามสิทธิในกรอบของกฎหมายสากล มีการเรียกร้องให้ผู้พิการมีสิทธิในการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ในทางการเมืองมีการเจรจาขอความร่วมมือจากภาครัฐเพื่อของบประมาณสนับสนุนจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ โดยเฉพาะพัฒนาการด้านเทคโนโลยี มีการเปิดโรงเรียนสอนคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ และสื่อสิ่งพิมพ์

นอกจากนี้ยังมีการต่อยอดในการจัดการบริการงานให้แก่คนพิการที่สำเร็จการศึกษา รวมถึงการยกระดับของผู้พิการที่ประสบความสำเร็จให้ต่อยอดขึ้นไปในระดับผู้นำชุมชน เพื่อจะได้ช่วยผู้พิการคนอื่น ๆ ด้วย

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

องค์กร Hanoi Association of People with Disabilities (DP Hanoi) มีความโดดเด่นในกระบวนการจัดการอย่างมืออาชีพในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เช่น การสนับสนุนให้คนพิการสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนร่วมกับคนปกติ โดยสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วน เน้นทำความเข้าใจในบริบทของคนพิการว่ามีความสำคัญและมีวิธีพื้นฐานเช่นเดียวกันกับบุคคลในสังคมทั่วไปและยังได้มีความพยายามในการเรียกร้องสาธารณูปโภคให้ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม องค์กรนั้นมีผู้บริหารเป็นผู้หญิงมีความพยายามในการค้นคว้าและดึงศักยภาพของกลุ่มคนพิการออกมาจัดระเบียบเป็นหน่วยระดับชุมชน ตำบล และอำเภอ โดยสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้พิการในกาเข้าถึงสิทธิของตน ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกในองค์กรทุกระดับชั้นกว่า 3,000 คน ในการบริหารจัดการนั้นจะดำเนินการควบคู่ไปกับนโยบายของรัฐเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับองค์กร เพื่อคนพิการในประเทศไทย

ประเทศไทย

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับคนพิการในทุกระดับชั้นมีการจัดตั้งระบบการให้ความช่วยเหลืออย่างมีมาตรฐาน กล่าวคือ มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือและพัฒนาเด็กและคนพิการ

โดยมีการจัดตั้งระบบการศึกษานอกระบบและในระบบ ปัจจุบันมีโรงเรียนอาชีวศึกษา 2 แห่ง เพื่อรองรับการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ได้มาตรฐานมีการจัดตั้งศูนย์บริการศึกษาความพิการเชิงสังคมและเป็นองค์กรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ มีหน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคนพิการรวมถึงการวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคม อันเป็นไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และการฝึกทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ มีจัดตั้งระบบเครือข่ายร่วมกับชุมชนและเครือข่ายสากลระดับภูมิภาคอาเซียนในการร่วมมือจัดตั้งองค์กร เพื่อส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการเรียกว่า Workability โดยทางองค์กรได้เป็นประธานการจัดตั้งของประเทศไทย ในการเชื่อมประสานความร่วมมือต่าง ๆ และภายใต้ความสำเร็จนี้องค์กรได้มีความพยายามในการรณรงค์ให้คนพิการมีสิทธิในการดำรงชีพอย่างอิสระมีสถานภาพทางสังคมที่จะเข้าฐานของสิทธิของตนโดยได้มีการจัดตั้งสายด่วน 1479 เพื่อรองรับการช่วยเหลือ การแก้ไข การพัฒนาและการส่งเสริมอาชีพคนพิการให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนในการดำเนินการทุกกระบวนการจะฝังรากลึกในกรอบคิดว่าด้วยผู้พิการต้องมีสิทธิและศักดิ์ในการเข้าถึงบริการทุกอย่างเท่าเทียมกัน

ผลการเปรียบเทียบสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในอนุภาคลุ่มน้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

ประเทศ	บริบททางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ คนพิการ	บทบาทขององค์กร เพื่อคนพิการ	ปัญหาอุปสรรคในการ ส่งเสริมอาชีพคนพิการ
ราชอาณาจักร กัมพูชา	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้ รัฐธรรมนูญ - ปัจจุบันรัฐบาลกัมพูชาอยู่ในระหว่าง การดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท - ประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่มี อาณาเขตติดแม่น้ำ คนกัมพูชาจึงมี ประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำ - กัมพูชามีการส่งเสริมการทำงานและ การประกอบอาชีพของคนพิการมากขึ้นกว่าในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริบททางการเมืองที่เป็นปัจจัยสำคัญ ในการส่งผลให้การพัฒนาเรื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - การลงนามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ คนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities–CRPD) พ.ศ. 2551 - ร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิของคนพิการ - ร่างแผนแห่งชาติดำเนินการ เกี่ยวกับคนพิการ - อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวมถึง สิทธิของเด็กที่มีความพิการ - แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แห่งชาติ (2006-2010/2013) และมีนโยบายการให้ความรู้ เกี่ยวกับผู้พิการผ่านสื่อมากยิ่งขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพ ให้แก่พิการ - จัดทำโครงการส่งเสริมด้าน การศึกษาให้สูงขึ้นในระดับ ปริญญา - จัดทำโครงการฝึกอบรมทักษะ อาชีพ - จัดหาเงินทุนตั้งต้นในการลงทุน - ให้ความช่วยเหลือเรื่อง ทุนการศึกษา - บริการจัดหางาน แก่คนพิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - คนพิการหลายคนที่ไม่สามารถ หางานทำได้ จึงเป็นภาระของ ครอบครัวต่อไป - ขาดผู้เชี่ยวชาญการสอนเฉพาะ ด้านให้กับคนพิการ - ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้าน กฎหมาย เพื่อต่อรองกับ นายจ้าง - ไม่สามารถรับรู้ถึงความ สามารถของคนพิการทั่วไป เพราะไม่มีหนังสือรับรองใด ๆ และขาดสถานที่ฝึกอบรมอาชีพ - คนพิการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร โดยเฉพาะในเขต ชุมชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเทศ	บริบททางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ คนพิการ	บทบาทขององค์กร เพื่อคนพิการ	ปัญหาอุปสรรคในการ ส่งเสริมอาชีพคนพิการ
	คนพิการ จากการดำเนินการตาม แผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน			
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)	<ul style="list-style-type: none"> - การเมืองแบบการเลือกตั้ง - อุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ เหมืองแร่ โครงการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ ไม้แปรรูป อุตสาหกรรมการเกษตร ก่อสร้าง เครื่องนุ่งห่ม ท่องเที่ยว - หลากหลายเชื้อชาติที่ต่างมีวัฒนธรรม การแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ - การพัฒนาคนพิการในเรื่องของการทำงานและการประกอบอาชีพไม่มากนัก แต่บริบททางการเมืองส่งเสริมและเป็นปัจจัยเกื้อหนุนแก่คนพิการในการ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นภาคินุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ พ.ศ. 2551 - ไม่มีกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับคนพิการเป็นการเฉพาะ 	<p>องค์กรเพื่อคนพิการพยายามสร้างบทบาทในการดำเนินงานโดยมุ่งหวังในภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรในทุกระดับชั้นของการทำงานโดยร่วมตั้งแต่การออกเยี่ยมชุมชนเพื่อจัดทำสำมะโนประชากรในส่วนของผู้พิการ โดยเน้นให้ครอบครัวของผู้พิการ และตัวผู้พิการเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิของคนพิการได้มีการวางแผนทำการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้พิการกับสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนไม่ยอมรับคนพิการและมีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ - คนพิการไม่ยอมรับความพิการที่เกิดขึ้น อยากรักษาตัวตาย - คนพิการเรียนจบแต่หางานยาก ทั้งยังเป็นภาระให้ผู้อื่น - ครอบครัวไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษากับลูกที่พิการ - สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อคนพิการ - การช่วยเหลือคนพิการจากภาครัฐยังไม่ทั่วถึง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเทศ	บริบททางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ คนพิการ	บทบาทขององค์กร เพื่อคนพิการ	ปัญหาอุปสรรคในการ ส่งเสริมอาชีพคนพิการ
	ประกอบอาชีพ ยกตัวอย่างเช่น การขอความร่วมมือจากรัฐในการเข้ามาจัดการทำสำมะโนคนพิการขณะนี้ กำลังดำเนินการอยู่		ภายนอกและสร้างความสัมพันธ์กับสังคมทั่วไปในการอยู่ร่วมกันกับคนพิการด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียม	บางองค์กรช่วยเหลือเฉพาะคนพิการจากระเบิดเท่านั้น บางองค์กรก็ช่วยเหลือเฉพาะคนพิการทั่วไป ทำให้เกิดข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือ
สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า	<ul style="list-style-type: none"> - ปกครองในระบบประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข - เป็นระบบตลาดเปิดประเทศรองรับและส่งเสริมการลงทุนจากภายนอก ส่งเสริมการส่งออก การท่องเที่ยวและขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับภูมิภาค - วัฒนธรรมของพม่าได้รับอิทธิพลทั้งจากจีน อินเดีย และไทย ดังสะท้อนให้เห็นในด้านภาษา ดนตรี และอาหาร - ถึงแม้จะมีความเปลี่ยนแปลงทาง 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลพม่าได้ลงนามในปฏิญญาบาห์ลี และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของบุคคลคนพิการ - ปัจจุบันมีนโยบายในการให้ความรู้ในการดูแลผู้พิการมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้พิการ - สนับสนุนให้ผู้นำคนพิการที่ผ่านการฝึกอาชีพ ให้กลับไปต่อยอดกิจกรรมการสร้างผู้นำต่อในระดับชุมชน - จัดเงินทุนสนับสนุนให้กับคนพิการในการประกอบอาชีพ - ได้งบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะธุรกิจเพื่อคนพิการเปิดสอน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีกฎหมายระเบียบและนโยบายที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ - กฎหมายและนโยบายเพื่อสิทธิของคนพิการยังไม่ครอบคลุมงบประมาณที่จัดสรรให้กับคนพิการไม่เพียงพอ - ขาดการประเมินผลโครงการและติดตามการดำเนินการอย่างใกล้ชิดทำให้การดำเนินงาน

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเทศ	บริบททางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ คนพิการ	บทบาทขององค์กร เพื่อคนพิการ	ปัญหาอุปสรรคในการ ส่งเสริมอาชีพคนพิการ
	<p>การเมืองที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และมีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถเกื้อหนุน คนพิการด้านการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำเท่าที่ควร</p>		<p>คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ และ งานพิมพ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดฝึกอบรมหลักสูตร ผู้นำ คนพิการ เพื่อได้เรียนรู้เรื่อง แนวคิดพื้นฐานสิทธิ แนวคิดและ กฎหมายว่าด้วยคนพิการ 	<p>โครงการไม่ประสบผลสำเร็จ</p>
<p>สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปกครองโดย ระบอบสังคมนิยม โดย พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคการเมือง เดียว - เร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทาง เศรษฐกิจขนาดใหญ่เพื่อรองรับการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น การตั้ง เขตเศรษฐกิจพิเศษตามเมืองสำคัญ ของเวียดนาม - การเกื้อหนุนคนพิการในการทำงาน และประกอบอาชีพยังไม่มีภาพที่ ชัดเจน เช่น การช่วยคนพิการเข้าถึง 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลมีนโยบายในการปกป้อง สิทธิในการทำงาน และการทำ อาชีพอิสระของคนพิการ และ มีนโยบายส่งเสริมให้นายจ้างได้ ว่าจ้างคนพิการเข้าทำงาน - นายจ้างที่จ้างคนพิการต้องจัดให้ มีสภาพการทำงาน เครื่องมือใน การทำงาน สุขภาพและความ ปลอดภัยและมีการตรวจสอบสุขภาพ - ห้ามนายจ้างให้คนพิการที่มี ความสามารถในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กร คนพิการ (DPOs) เป็นองค์กรที่ ร่วมมือกับคนพิการ (PWDs) เพื่อ ร่วมกันฟื้นฟูศักยภาพผู้พิการ การ เข้าถึงการรักษา พยาบาล การ เข้าถึงระบบการศึกษา และการ จ้างงานมากยิ่งขึ้น - สนับสนุนเรื่องการศึกษาของคน พิการ ผลักดันให้เด็กพิการได้เข้า เรียนในโรงเรียนทั่วไป - คัดสรรและเลือกคนพิการที่มี 	<ul style="list-style-type: none"> -ทัศนคติของคนทั่วไปที่มีต่อ คนพิการ มองว่าคนพิการเป็น ภาระของครอบครัวและสังคม - สภาพสังคมเกิดช่องว่าง และ การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ - รัฐบาลยังทำได้ไม่เต็มที่เพื่อ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ เช่น การเข้าถึงสิทธิ การศึกษา การจ้างงาน ค่า รักษาพยาบาล และสิ่งอำนวยความสะดวก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเทศ	บริบททางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ คนพิการ	บทบาทขององค์กร เพื่อคนพิการ	ปัญหาอุปสรรคในการ ส่งเสริมอาชีพคนพิการ
	สิทธิการศึกษา การจ้างงาน ค่า รักษาพยาบาล และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น	ลดลงตั้งแต่ร้อยละ 51 ขึ้นไป ทำงานล่วงเวลา หรือทำงาน กลางคืน - ห้ามนายจ้างให้คนพิการทำงาน หนักงานเสี่ยงอันตราย งาน เกี่ยวกับการระเบิดหรือสารเป็น พิษตามประกาศของกระทรวง แรงงานฯ	ความรู้ความสามารถเพื่อไป ทำงานในบริษัทเอกชนและ หน่วยงานภาครัฐ - ให้คำแนะนำและช่วยอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักพิการกู้เงิน มาลงทุนจาก Social Bank - จัดอบรมเรื่องการจัดการ งบประมาณเพื่อให้เข้าใจและ ดำเนินการบริหารเงินทุนเพื่อทำ ธุรกิจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	
ประเทศไทย	- ปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข - การพัฒนาเศรษฐกิจเข้าสู่ความ ทันสมัยโดยใช้อุตสาหกรรมเป็นตัว นำเข้าสู่ระบบทุนนิยม - การพัฒนาเศรษฐกิจ เกิดผลกระทบ ทางลบคือเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม	- พระราชบัญญัติหลักประกัน สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - พระราชบัญญัติส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556 - พระราชบัญญัติการจัดการศึกษา	- เปิดสอนโรงเรียนระดับอาชีวะ ศึกษา 2 แห่ง - จัดตั้งศูนย์จัดหางานคนพิการให้ คำปรึกษาแนะแนวอาชีพ ประเมินทักษะ - จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเด็กพิเศษ ส่งเสริมศักยภาพเด็กหรือบุคคล	- เจตคติของคนไทยส่วนใหญ่และผู้ปกครองของคนพิการมอง คนพิการแบบเวทมนิยม สงสาร ไม่ส่งเสริมคนพิการให้ ทำงานเพราะยากลำบาก - สถานประกอบการบางแห่งยัง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเทศ	บริบททางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ คนพิการ	บทบาทขององค์กรเพื่อ คนพิการ	ปัญหาอุปสรรคในการ ส่งเสริมอาชีพคนพิการ
	<p>มากขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำคนพิการและองค์กรของคนพิการ ค่อนข้างเข้มแข็ง มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ มีการผลักดันให้ออกกฎหมายหลายฉบับ - การมีกฎหมายที่ดี กรอบกักการมีผู้นำและองค์กรคนพิการที่ค่อนข้างเข้มแข็งจึงเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้คนพิการมีโอกาสที่จะประกอบอาชีพอิสระหรือได้รับการจ้างงาน แต่ในทางปฏิบัติ คนพิการที่สามารถทำงานได้ ยังคงว่างงานอยู่เป็นจำนวนมาก 	<p>สำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551</p>	<p>ที่มีความต้องการพิเศษ ให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแบบศูนย์การเรียนและกศน.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการหรือองค์กรคนพิการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม - บริการสายด่วน 1479 ในการเข้าถึงคนพิการ เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารกับคนพิการ 	<p>ไม่ประสงค์จะจ้างคนพิการให้ทำงานตามมาตรา 33 เพราะรู้สึกยุ่งยากเรื่องการปรับปรุงสถานที่ ห้องน้ำ รวมถึงยังไม่เชื่อมั่นว่าคนพิการจะสามารถทำงานได้ จึงประสงค์จะจ่ายเงินเข้ากองทุนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามมาตรา 34 มากกว่า</p>

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม และไทย 2) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการและปัญหา อุปสรรค และ 3) เพื่อหาแนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการ ทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง

ระเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาใน 5 ประเทศ คือ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศไทย โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ เจาะลึกผู้บริหารองค์กรเพื่อคนพิการ และการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่เป็นคนพิการ 3 คน ที่ได้รับการส่งเสริมให้ประกอบอาชีพในแต่ละประเทศ สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและกฎหมาย

ในภาพรวมบริบทการเมืองของอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ราชอาณาจักรกัมพูชามีการปกครองเป็นประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นองค์กรชั้นนำประเทศ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีการปกครองแบบสาธารณรัฐ โดยมีรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสภาประชาชน สภาชาติพันธุ์และสภาท้องถิ่น สมาชิกรัฐสภา มาจากการเลือกตั้ง โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้ารัฐบาล สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ปกครองโดยระบอบสังคมนิยม โดยพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคการเมืองเดียวและ ราชอาณาจักรไทยเดิมมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และได้เปลี่ยนมาเป็นระบอบประชาธิปไตยทั้ง 5 ประเทศ มีทั้งการปกครองแบบประชาธิปไตยและสังคมนิยม บริบทความเป็นมาของประเทศในกลุ่มน้ำโขงมีความเกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 1 สงครามโลกครั้งที่ 2 การเป็นเมืองอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจเกือบทุกประเทศ ยกเว้นประเทศไทยที่อาจเสียดินแดนบางส่วน และไม่ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศใด นอกจากนี้ความเป็นมาของประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง

ส่วนใหญ่ผ่านสงครามความขัดแย้งต่าง ๆ มาอย่างรุนแรง โดยเฉพาะสงครามเขมรแดง สงครามเวียดนาม สงครามอินโดจีน สงครามโลก ที่เป็นการรบต่อสู้เพื่ออิสรภาพและการก่อตั้งพรรคหรือรัฐบาลของตนเอง หรือสงครามความขัดแย้งภายในประเทศระหว่างกลุ่มฝ่ายค้านกับฝ่ายรัฐบาล ดังนั้น บางประเทศ เช่น กัมพูชาคาดว่าที่จะเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ส่วนในบางประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับเวียดนามเป็นลักษณะสังคมนิยม เมียนมาร์ ถึงแม้จะมีการเลือกตั้งแต่ภายหลังจากการปิดประเทศเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ก็ทำให้ยังมีการเลือกตั้งที่ยังไม่สมบูรณ์มากนัก ประเทศไทยถึงแม้จะมีรัฐธรรมนูญมากกว่า 20 ฉบับ และมีการเลือกตั้งนับครั้งไม่ถ้วนแต่ก็นับได้ว่าเป็นประเทศที่มีการรัฐประหารมากที่สุดติด 1 ใน 10 ของโลก การแทรกแซงด้วยรัฐบาลทหารหรือพรรคการเมืองที่มีอำนาจอยู่ในอาจเป็นส่วนหนึ่ง ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร รวมถึงบางประเทศการมีสงครามอย่างยาวนานทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปได้ช้า

ภาพรวมบริบทเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง เมื่อศึกษาการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น แต่ในบางประเทศอาจมีการลดลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน นอกจากนี้ในหลายประเทศมุ่งเน้นการส่งออกสินค้าที่เพิ่มขึ้นและนโยบายด้านเศรษฐกิจที่หลากหลายเพื่อทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น นอกจากนี้การสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงมีการเชื่อมเส้นทางระหว่างประเทศเพื่อการเศรษฐกิจ ซึ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 7.0 ขึ้นไป

ในภาพรวมบริบทสังคมและวัฒนธรรมของอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง เมื่อศึกษาดัชนีการพัฒนามนุษย์เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย จาก 188 ประเทศ ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 87 มีค่าคะแนน 0.740 อยู่ในระดับสูง เวียดนามอยู่ลำดับที่ 115 มีค่าคะแนน 0.683 อยู่ในระดับปานกลาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อยู่ลำดับที่ 138 มีค่าคะแนน 0.586 อยู่ในระดับปานกลาง กัมพูชาอยู่ลำดับที่ 143 มีค่าคะแนน 0.563 อยู่ในระดับปานกลางและเมียนมาร์อยู่ลำดับที่ 145 มีค่าคะแนน 0.556 อยู่ในระดับปานกลาง แต่ทุกประเทศมีดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่เพิ่มขึ้นจาก ค.ศ. 1990 อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งในช่วงเวลานั้นประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงจะได้คะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 0.3 ดัชนีพัฒนามนุษย์เน้นการศึกษารวบรวมข้อมูลการคาดหมายการคงชีพ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว ซึ่งนับว่าประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านวัฒนธรรมส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีประเพณีวัฒนธรรมเป็นตนเอง และถึงแม้จะได้รับอิทธิพลจากการเป็นเมืองขึ้นของประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษ หรือการทำสงครามกลางเมือง สงครามอินโดจีน ฯลฯ และมีวัฒนธรรมบางอย่างได้สูญหายไปแต่ลักษณะด้านการต่างกาย การเคารพผู้อาวุโส การเคารพบิดา

มารดา ครูบาอาจารย์ ยังคงอยู่ไม่จางหายไป แต่อาจได้รับอิทธิพลด้านชีวิตความเป็นอยู่ ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ การอุปโภคบริโภค ทำให้แปรเปลี่ยนไปได้บ้าง เป็นต้น

ในภาพรวมบริบททางด้านกฎหมาย ประเทศในอนุภาคลุ่มน้ำโขงได้เข้าร่วมและลงสัตยาบัน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities-CRPD) ซึ่งเป็นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ส่งเสริมพิทักษ์และรับรองให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิในฐานะความเป็นมนุษย์ เสรีภาพขั้นพื้นฐานและมีความเสมอภาคอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดของคนพิการ อนุสัญญานี้ยังเป็นอนุสัญญานับแรกที่ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของคนพิการ ไม่เฉพาะด้านพลเมืองเท่านั้น แต่รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และชีวิตครอบครัว นอกจากนี้การดำเนินการต่าง ๆ มีกฎหมายหลายฉบับ อาทิ กฎหมายสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งเป็นกฎหมายพื้นฐานในเรื่องสิทธิ อิสรภาพ ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ การถูกดำเนินคดี การลงโทษและอื่น ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการส่งเสริมอาชีพของคนพิการ กฎหมายสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในข้อ 23 และข้อ 24 ได้กล่าวถึงสิทธิในการทำงาน ในการเลือกงาน การรับจ้างเท่าเทียม ปราศจากการเลือกปฏิบัติ เวลาการทำงาน เป็นต้น สำหรับความร่วมมือกับอาเซียนยังมีปฏิญญาว่าด้วยการเสริมสร้างบทบาทและการมีส่วนร่วมของคนพิการในประชาคมอาเซียน (Bali Declaration on the Enhancement of the Role and Participation of Persons with Disabilities in ASEAN Community) ทศวรรษคนพิการแห่งอาเซียน พ.ศ. 2554-2563 (ASEAN Decade of Persons with Disabilities : The Thematic Years to Promote Disability Inclusive Development in ASEAN 2011-2020) และจัดตั้งกรอบยุทธศาสตร์ด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา พ.ศ. 2554-2558 (ASEAN Strategic Framework on Social Welfare and Development 2011-2015) โดยมีแนวทาง คือ 1) การประชุมเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านคนพิการระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรด้านคนพิการ (Dialogue between GOs and NGOs on disability Issues Country Coordinator) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Workshop on the Rights of Persons with Disabilities and the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมศักยภาพคนพิการ ในภูมิภาคอาเซียนและประเทศบวกสาม (ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และจีน) (Development of an ASEAN+3 Network for Empowerment of Persons with Disabilities) 2) การจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบกิจการเพื่อสังคม (Establishment of an ASEAN Network of Expert on Entrepreneurship) ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพหลักในการประสานงาน และยังมีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (International Convent on

Economic, Social and Cultural Rights–ICESCR) ซึ่งเป็นกฎบัตรสหประชาชาติการรับรองศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดและสิทธิเท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ของมวลมนุษยชาตินั้นเป็นรากฐานของเสรีภาพความยุติธรรมและสันติภาพในโลก โดยมุ่งเน้นให้รัฐภาคีปฏิบัติตามกติการ่วมกัน ซึ่งใน ICESCR กล่าวถึง ในข้อ 6-9 กล่าวถึงการรับรองสิทธิในการทำงานซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานซึ่งตนเลือกหรือรับอย่างเสรี การได้รับการฝึกอบรม เทคนิคทางวิชาชีพอย่างเหมาะสม ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เท่าเทียมกัน ความเป็นอยู่ที่เหมาะสม ปลอดภัย ความก้าวหน้าในวิชาชีพ การพักผ่อน รวมถึงสวัสดิการ ประกันสังคม ฯลฯ จะเห็นได้ว่าประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีกฎหมายหลายฉบับในการรองรับการทำงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการทั้งในระดับสากลและระดับภูมิภาค ซึ่งกฎหมายเหล่านี้จะเป็นจุดแข็งที่ทำให้เกิดการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพคนพิการ

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานคนพิการในแต่ละประเทศ มีดังนี้

ราชอาณาจักรกัมพูชามีกฎหมายหลายฉบับ อาทิ รัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรกัมพูชา พ.ศ. 2536 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2542 ที่ตระหนักถึงพื้นฐานสิทธิมนุษยชนสิทธิในการจ้างงานและการจ่ายเงินที่เท่าเทียมกัน และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของคนพิการ พ.ศ. 2552 ที่ให้สิทธิของคนพิการที่จะว่าจ้างโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ มีที่พักที่เหมาะสมในที่ทำงาน และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับหลักการฟื้นฟูสมรรถภาพการอาชีวศึกษาและการกำหนดตำแหน่งสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2533 ซึ่งให้แนวทางในการฟื้นฟูสมรรถภาพ การฝึกอบรมและโอกาสการจ้างงานสำหรับคนพิการ นอกจากนี้รัฐมนตรียังได้จัดตั้งศูนย์ความพิการแห่งชาติ (National Centre of Disabled Persons ; NCDP) เพื่อจัดหาสถานที่ทำงานและบริการแนะนำสำหรับคนที่มีความพิการ มีการออกพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการจัดตั้งกระทรวงงานสังคมสงเคราะห์ แรงงานอาชีวศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพเยาวชน มีหน้าที่ฟื้นฟูสมรรถภาพ จัดทำนโยบาย แนวทางการสนับสนุนคนพิการ และการฟื้นฟูอาชีพและบริการจัดหางาน มีจัดตั้งคณะกรรมการปฏิบัติการด้านคนพิการ (Disability Action Council ; DAC) เป็นหน่วยงานประสานงานแห่งชาติให้คำแนะนำแก่รัฐบาลและผู้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความพิการ รวมทั้งมีพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการลงทุนของรัฐบาล ซึ่งเป็นหนึ่งในกฎหมายที่ส่งเสริมการจ้างงานของคนพิการ กำหนดการยกเว้นภาษี และยังมีแผนปฏิบัติการระดับชาติสำหรับคนพิการที่โดนระเบิดจากภัยสงคราม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาสิทธิและความต้องการของคนพิการรวมถึงผู้รอดชีวิตจากภัยทุพพลภาพและผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายหลังการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการสากล ได้มีแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อคนพิการ (คชพก.) ขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟู และพัฒนาคนพิการลาวทั่วประเทศ แต่ในทางปฏิบัติ สาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาวยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับคนพิการ กฎหมายบางฉบับยังเป็นกฎหมายในภาพรวมของประชาชนทั่วไป และไม่มีกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เช่น สิทธิในการเข้าถึงวิชาชีพ ในกฎหมายแรงงาน มาตรา 26 การรับเอาแรงงานที่พิการที่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิในการได้รับโอกาสเข้าทำงาน แต่ไม่มีอาชีพโดยยอมรับคนพิการเข้าทำงานในสภาพความเป็นจริง

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีกฎหมายสิทธิคนพิการใน ค.ศ. 2015 (The Rights of Persons with Disabilities Law) กำหนดให้นายจ้างในหน่วยงานภาครัฐ องค์กร บริษัทและสถานประกอบการเอกชนให้ความรับผิดชอบในการกำหนดโควตาสำหรับลูกจ้างคนพิการ โดยมุ่งเน้นให้คนพิการได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงบริการภาครัฐ สิ่งอำนวยความสะดวก การฟื้นฟูสมรรถภาพ การลงทะเบียนผู้พิการ และโอกาสการประกอบอาชีพ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของนายจ้างในการปฏิบัติกับลูกจ้างคนพิการ เช่น การให้คนพิการทำงานที่เหมาะสมกับลักษณะความพิการและการกำหนดจำนวนคนพิการที่เข้าทำงานตามที่คณะกรรมการกำหนด มีการสัมภาษณ์และให้สิทธิอย่างเท่าเทียมกันเหมือนกับลูกจ้างคนอื่น ๆ ทั้งด้านเงินเดือน โอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพ ความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงาน การเข้าถึงการศึกษาและการอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ จัดทำบัญชีรายชื่อลูกจ้างคนพิการ เป็นต้น

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กำหนดการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงการทำงานไว้ในกฎหมายว่าด้วยคนพิการในหมวดที่ 5 โดยกำหนดว่ารัฐจะต้องรับประกันการเข้าถึงการทำงานของคนพิการโดยการให้คำปรึกษาทางด้านการหางานทำ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และกำหนดให้องค์กรแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชนต้องรับเอาแรงงานที่เป็นคนพิการเข้าทำงาน นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้องค์กรแรงงานจะต้องมีการจัดฝึกอบรมพิเศษให้แก่แรงงานที่เป็นผู้พิการอย่างเหมาะสม

ประเทศไทยกำหนดให้มีการจ้างงานคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 33 ระบุว่าให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน หากนายจ้างหรือสถานประกอบการใดไม่ประสงค์รับคนพิการเข้าทำงานก็ให้นำเงินสมทบเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้ และมาตรา 35 ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้า

หรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการโดยวิธีกรณีพิเศษ ฝึกงาน หรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ล่ามภาษามือหรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการก็ได้ นอกจากนี้ยังมีมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพซึ่งมีทั้งในภาครัฐและเอกชนอีกด้วย

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าทุกประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงมีการขับเคลื่อนนโยบายและกฎหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยเฉพาะเรื่องการเข้าถึงสิทธิในบริการด้านต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการ แต่ต่างก็มีข้อจำกัดจึงทำให้การดำเนินการทำให้อย่างไม่บรรลุผลสำเร็จ

5.1.2 บทบาทขององค์กรคนพิการเพื่อคนพิการในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

บทบาทขององค์กรคนพิการฯ มีความคล้ายคลึงในส่วนของแนวคิดเพื่อที่จะให้คนพิการได้พึ่งพาตนเอง โดยการสร้างอาชีพอิสระให้แก่คนพิการ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ตัวผู้พิการ เช่น ประเทศไทย เวียดนาม และพม่า มีคนพิการที่สามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนที่คล้ายคลึงกันในอีกประการ คือ องค์กรเพื่อคนพิการได้ผลักดันภาครัฐให้ความสำคัญในการบังคับการกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้พิการ และยังเรียกร้องให้ภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดจ้างแรงงานจากคนพิการด้วย

ในด้านปัญหาอุปสรรคขององค์กรเพื่อคนพิการที่ดำเนินตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละประเทศนั้นได้ประสบปัญหาที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ในประเทศกัมพูชา องค์กรเพื่อคนพิการไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน การดำเนินการนั้นต้องการอาศัยการระดมทุนจากต่างประเทศเกือบทั้งหมด จึงทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในเรื่องของเงินทุน ประกอบกับสาธารณูปโภคไม่ได้เอื้ออำนวยให้แก่ผู้พิการในการเดินทางจากสถานที่พักอาศัยไปทำงานในสถานประกอบการ ปัญหานี้ถูกพบในประเทศกัมพูชา เวียดนาม พม่า และลาว ฉะนั้น แม้ว่าองค์กรเพื่อคนพิการจะพยายามขับเคลื่อนเพื่อให้คนพิการช่วยตนเองให้ได้มากที่สุด แต่ต้องพบปัญหาอุปสรรคที่นอกเหนือจากที่องค์กรจะช่วยได้ สำหรับประเทศไทย องค์กรเพื่อคนพิการได้ต่อสู้และทุ่มเทมานานมากกว่า 20 ปี จึงทำให้สภาพการณ์ต่าง ๆ มีความพร้อมในระดับหนึ่ง ซึ่งผู้ศึกษามองว่ามีระดับความน่าพอใจกว่า 4 ประเทศดังที่กล่าวมา

5.1.3 แนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการ ทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง

องค์กรคนเพื่อคนพิการทุก ๆ ประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงยังคงแสวงหาโอกาสและแนวทางที่จะทำบทบาทของตนให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาคนพิการให้มีความพร้อมในการเตรียมตัวเข้าสู่ทศวรรษอาเซียนด้านคนพิการ ปี ค.ศ 2011-2020 รวมถึงการหาแนวทางในการเพิ่มสมรรถนะคนพิการด้านอาชีพและรายได้ที่สำคัญ คือ การผลักดันให้องค์กรเพื่อคนพิการเข้มแข็งโดดเด่นเพื่อหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และการระดมทุนจากต่างชาติ

ในด้านของคนพิการนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่จะพัฒนาอาชีพของตนเองเพื่อต้องการลดปัญหาและภาระของครอบครัว มีบางส่วนที่องค์กรเพื่อคนพิการรับรู้ได้ว่าคนพิการยังคงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะมีความเชื่อว่าสังคมส่วนใหญ่ไม่เปิดโอกาสให้แก่ตน คงมีเฉพาะคนพิการของประเทศไทยและกัมพูชาเท่านั้นที่มีปรากฏการณ์ทางความคิดเห็นถือว่าประเทศทั้งสามกล่าวคือ ผู้พิการมองเห็นศักยภาพของตนเองที่จะได้รับการพัฒนาจากองค์กร

5.2 การอภิปรายผล

5.2.1 ราชอาณาจักรกัมพูชา

องค์กร Essential Personnel Cambodia ให้ความสำคัญมายังศักยภาพขององค์กร เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสังคมภายนอก โดยมุ่งหวังที่จะแสวงหาความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อที่จะนำโอกาสต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพขององค์กร ซึ่งได้แก่การนำคนพิการที่ไม่กล้าเปิดเผยตนเองให้ออกมาสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิคนพิการของ ทิพรรัตน์ เดิมเพ็ชร¹⁵⁶ ที่กล่าวว่า ความเป็นมนุษย์นั้นเป็นคุณค่าอันสูงส่ง ความเป็นมนุษย์นี้ไม่ต้องการให้ผู้ใดเหยียบย่ำ ช่มเหงตนเอง หรือปฏิบัติต่อตนเองเหมือนไม่ใช่คน จากการสัมภาษณ์ พบว่า องค์กรคนพิการมีความรู้สึกและความต้องการที่จะพัฒนาคนพิการโดยมีความสอดคล้องกับคำกล่าวมากที่สุด

ทั้งนี้ การส่งเสริมอาชีพของคนพิการขององค์กร Essential Personnel Cambodia มีสาระสำคัญอยู่ที่รูปแบบของกระบวนการจัดการ ได้แก่ การสำรวจผู้พิการและนำมาขึ้นทะเบียนเตรียมที่จัดเพื่อเข้าสู่ระบบการพัฒนา ด้านการศึกษาและการฝึกทักษะอาชีพเช่นเดียวกับงานของ วาสนา ตะเภาพงษ์¹⁵⁷ ที่ทำการศึกษาเรื่อง “การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ” พบว่า กลุ่มเป้าหมายคือ เจ้าของสถานประกอบการ ผู้จัดการฝ่ายบุคคล และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เห็นด้วยกับการจ้างงานคนพิการและการบังคับใช้ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ทั้งนี้ ก่อนที่จะบริหารจัดการงานให้คนพิการได้มีรายได้ในการช่วยเหลือตนเองและครอบครัว การพยายามขับเคลื่อนภาครัฐให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับคนพิการ ขณะเดียวกันอาจถือได้ว่าการให้เพื่อสังคม (Philanthropy) เป็นคุณธรรมทางสังคมประการหนึ่งที่องค์กรและหน่วยงานหลายหน่วยงานในประเทศไทยได้พยายามผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อจะส่งเสริมและปลูกฝังให้

¹⁵⁶ ทิพรรัตน์ เดิมเพ็ชร. (2550) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ : ศึกษากรณีการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ และตามกฎหมายภายใน. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹⁵⁷ วาสนา ตะเภาพงษ์. (2537) การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) ที่มุ่งพัฒนาและขัดเกลา (Socialization) ให้ผู้คนในสังคมโดยเฉพาะในสถาบันการศึกษา และองค์กรภาคธุรกิจได้นำเอามาเป็นประเด็นสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นองค์กรธุรกิจที่ใส่ใจต่อสังคมมากกว่าที่จะมุ่งแต่แสวงกำไรมากเกินไป โดยใช้แนวคิดที่เรียกว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการให้เพื่อสังคม ในยุคทุนนิยมอย่างปัจจุบันซึ่งแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์รุ่นใหม่มองว่าการให้ คือ กิจกรรมหนึ่งซึ่งช่วยมนุษย์ให้ได้นำความพึงพอใจของผู้อื่นมาใส่ไว้ในสมการหรือบัญชีความสุขของตนเอง เมื่อสมาชิกในสังคมมีการปฏิบัติต่อกันโดยการให้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง เป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ การให้จะกลายเป็นส่วนสำคัญของการก่อให้เกิดความสัมพันธ์อย่างสมานฉันท์ในสังคม ดังนั้น การส่งเสริมอาชีพคนพิการขององค์กร Essential Personnel Cambodia จึงอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิคนพิการ

5.2.2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

บทบาทและการดำเนินงานขององค์กร Quality of Life Association (QLA) มีความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิคนพิการ เนื่องจากมีบทบาทและการดำเนินงานมุ่งหวังให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรทุกขั้นตอนของการทำงาน เริ่มตั้งแต่การออกเยี่ยมชุมชนเพื่อจัดทำสำมะโนประชากรในส่วนของคนพิการ โดยเน้นให้ครอบครัวของคนพิการและตัวคนพิการเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิของคนพิการ ส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อคนพิการของคนในสังคม และสร้างความสัมพันธ์กับสังคมทั่วไปในการอยู่ร่วมกันกับคนพิการด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียม สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครหรืออยู่ในสถานะใดย่อมได้รับการปฏิบัติจากรัฐโดยคำนึงสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์เสมอ การละเมิดหรือละเลยหรือลดคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะกระทำไม่ได้ เพราะสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกรัฐต้องประกันให้แก่มนุษย์ทุกคนไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนเชื้อชาติหรือศาสนาใดก็ตาม รัฐใดจะกระทำการใด ๆ หรือออกกฎหมายที่เป็นการจำกัดหรือลดหรือละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลใดก็ตาม¹⁵⁸

และสอดคล้องปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 2 ระบุว่าองค์กรมีเป้าหมายในการดูแลและช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์ร้ายจากเหตุระเบิด โดยเบื้องต้นเริ่มจากรักษาพยาบาล จัดหาผู้เชี่ยวชาญมาทำการบำบัดรักษาพร้อมกันนั้นองค์กรยังมีการพัฒนาความรู้ทางการศึกษา จัดบริการหาทุนการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญา ทั้งยังจัดหาเครื่อง

¹⁵⁸ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. หน้า 9 - 13.

อำนวยความสะดวก เช่น วิลแชร์ ให้แก่คนพิการรวมถึงการฝึกทักษะทางด้านอาชีพ เช่น ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า และจัดงานให้แก่คนพิการตามความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self - Esteem) ของ กนกวรรณ อังกะสิทธิ์¹⁵⁹ ที่กล่าวว่า การที่บุคคลนั้นสามารถวิเคราะห์ตนเอง แล้วพบว่า ตนเองดีมีคุณค่า มีความสามารถในการที่จะกระทำการต่าง ๆ และประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ เกิดความพึงพอใจในการกระทำของตน รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ โดยบุคคลและคนรอบข้างยอมรับ สอดคล้องกับแนวคิดของซามูเอลปูเฟนดอร์ฟ¹⁶⁰ เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ระบุว่า ทุก ๆ คนย่อมมีความเท่าเทียมกัน มีฐานะความเป็นมนุษย์เหมือนกัน ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ระบุว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เขาควรจะได้รับ

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้นำองค์กรมีความโดดเด่นในการแสวงหาภาคีความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มทุนจากต่างประเทศ รวมถึงการสร้างเอกลักษณ์ในด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลขององค์กรให้แก่สาธารณชน

5.2.3 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

องค์กร Myanmar Independent Living Initiative (MILI) มีการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้คนพิการมีโอกาสพัฒนาศักยภาพโดยมุ่งเน้นในการขับเคลื่อนพลังอำนาจของคนพิการตามสิทธิ ในกรอบของกฎหมายสากล มีการเรียกร้องให้คนพิการมีสิทธิในการเลือกตั้งและมีส่วนร่วมในทางการเมือง มีการเจรจาขอความร่วมมือจากภาครัฐเพื่อของบประมาณมาสนับสนุนในการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะธุรกิจและพัฒนางานด้านเทคโนโลยี มีการเปิดโรงเรียนสอนคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ และสื่อสิ่งพิมพ์

การบริหารจัดการขององค์กรสอดคล้องกับแนวคิดการรักเพื่อนมนุษย์ เห็นได้จากการจัดการบริการงานให้แก่คนพิการที่สำเร็จการศึกษา รวมถึงการยกระดับของคนพิการที่ประสบความสำเร็จให้มีการพัฒนาต่อยอดเป็นผู้นำชุมชน เพื่อทำหน้าที่ช่วยคนพิการคนอื่น ๆ ที่ยังไม่เข้มแข็งต่อไปและสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนิสา บิลสมัท (2543)¹⁶¹ ที่กล่าวว่า อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่บุคคลมีอิสรภาพทางความคิด ใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และใช้ทรัพยากรส่วนบุคคลมาสร้างงานให้ตนเอง โดยไม่ต้องเป็นลูกจ้างในระบบการจ้างงาน ผู้ประกอบอาชีพอิสระเป็นผู้ที่มีความ

¹⁵⁹ กนกวรรณ อังกะสิทธิ์. (2540) พฤติกรรมสุขภาพและการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

¹⁶⁰ ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์. (2544). ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. วิทยานิพนธ์ น.ม. (สาขาวิชากฎหมายมหาชน) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

¹⁶¹ สุนิสา บิลสมัท (2543) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพอิสระของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) สูง รวมถึงการยกระดับของผู้พิการที่ประสบความสำเร็จให้ต่อยอดขึ้นไปในระดับผู้นำชุมชนที่จะได้ช่วยผู้พิการคนอื่น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้นำองค์กรนั้นมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าถ้าคนพิการมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ผู้พิการจะได้มีโอกาสได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมอาชีพคนพิการขององค์กร Myanmar Independent Living Initiative (MILI) อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิคนพิการ

5.2.4 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

องค์กร DP HANOI : HANOI Association Of People With Disabilities มีความโดดเด่นในกระบวนการจัดการอย่างมีอาชีพในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2547)¹⁶² ที่กล่าวว่า อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่ดำเนินการได้เอง ลงทุนน้อยแต่ใช้ความคิด พลังงานค่อนข้างมาก เน้นการพึ่งพาตนเอง ทั้งนี้ อาจมีผู้ช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้ กรณีตัวอย่าง เช่น การสนับสนุนให้คนพิการสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนร่วมกับคนปกติ โดยสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วน และสอดคล้องกับแนวคิดของชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533)¹⁶³ ที่กล่าวว่า เครือข่ายสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดของคนในสังคมที่กลุ่มบุคคลมีต่อกันโดยคุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น สามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ เครือข่ายทางสังคมนี้ประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด การเรียนรู้ของบุคคลหรือกลุ่มองค์กรใดก็ตามย่อมสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายสังคมนรูปแบบต่าง ๆ เน้นทำความเข้าใจในบริบทของคนพิการว่ามีความสำคัญและมีสิทธิพื้นฐานเช่นเดียวกับบุคคลในสังคมทั่วไป และยังได้มีความพยายามในการเรียกร้องสาธารณูปโภคให้ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม องค์กรดังกล่าวข้างต้นมีผู้บริหารเป็นผู้หญิงมีความพยายามในการค้นคว้าและดึงศักยภาพของกลุ่มคนพิการออกมาจัดระเบียบเป็นหน่วยระดับชุมชน ตำบล และอำเภอ โดยสร้างองค์ความรู้ให้แก่คนพิการในการเข้าถึงสิทธิของตน ซึ่งการกระทำดังกล่าวขององค์กรเป็นการใช้แนวคิดการพึ่งพาตนเอง (Self - Reliance) ตามคำกล่าวของ เสรี พงศ์พิศ¹⁶⁴ ที่กล่าวว่า “การพึ่งตนเอง” หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์

¹⁶² เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2547) ภาวะผู้นำในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหาร การศึกษาหน่วยที่ 5. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. หน้า 96 - 97.

¹⁶³ ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2533) การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนการพัฒนาขององค์กร ประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

¹⁶⁴ เสรี พงศ์พิศ. (2554) สถาบันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน. มหาวิทยาลัยนเรศวร. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.niceapp.nu.ac.th/nice/information_people.php (23 สิงหาคม 2559)

ปัจจุบันองค์กร DP HANOI มีสมาชิกทั้งหมดกว่า 3,000 คน การบริหารจัดการขององค์กรจะดำเนินการควบคู่ไปกับนโยบายของรัฐ เป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับองค์กรเพื่อคนพิการในประเทศไทย

องค์กร DP HANOI ยังมุ่งหวังและตั้งเป้าหมายที่จะให้คนพิการได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยมีเป้าหมายให้สมาชิกองค์กรได้รับการพัฒนาศักยภาพและสามารถเปิดกิจการส่วนตัวได้มากยิ่งขึ้น โดยมีการจัดหลักสูตรแบบเร่งด่วน เพื่อสร้างกลุ่มงานที่เรียกว่า One Stop Service เพื่อให้บริการอย่างสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้มารับบริการ จึงเห็นได้ว่าองค์กร DP HANOI มีความพยายามใช้นโยบายเชิงรุกในการสร้างอาชีพให้แก่คนพิการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร¹⁶⁵ ศึกษาเรื่อง“รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ การรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ

5.2.5 ประเทศไทย

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ สร้างกระบวนการส่งเสริมโดยเริ่มจากมีความคิดว่า “ศักดิ์ศรี” คือ การที่เรามีความรู้ มีความสามารถ มีงานทำ สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ สามารถช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมได้ ดังจะเห็นได้จากปัจจุบัน ที่คนพิการเดินขายล็อตเตอรี่หรือนั่งขอทาน มีจำนวนลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะคนพิการเริ่มให้คุณค่ากับตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกวรรณ อังกะสิทธิ์ (2544) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การที่บุคคลนั้นสามารถวิเคราะห์ตนเอง แล้วพบว่า ตนเองดี มีคุณค่า มีความสามารถในการที่จะกระทำการสิ่งต่าง ๆ แล้วประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ และพึงพอใจในการกระทำของตน รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ โดยบุคคลและคนรอบข้างยอมรับ อันเป็นแนวคิดเรื่องการรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self - Esteem)

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการได้เห็นความสำคัญของการศึกษา และเมื่อจบการศึกษาแล้ว คนพิการเองเริ่มมีการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ปัจจุบันมีคนพิการกว่า 4,000 คน ที่สำเร็จการศึกษาจากที่นี่ สามารถเข้าไปทำงานในภาคเอกชนได้ทั้งหมด โดยเฉพาะห้างร้านและบริษัท เพื่อตอบสนองตามนโยบายธุรกิจเพื่อสังคม (CSR) ของบริษัท

การดำเนินงานของมูลนิธิ ได้แก่ การฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว รับคนพิการจากทั่วประเทศอายุระหว่าง 17- 35 ปี ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ ฝึกทักษะการดำเนินชีวิตคนพิการ ซึ่งสอดคล้องกับ

¹⁶⁵ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. (2552) รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ. ทฤษฎีวิจัยจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ผลงานวิจัยของ จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร (2552) ที่ศึกษาเรื่อง “รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ” พบว่า การส่งเสริมอาชีพคนพิการ ต้องมีแนวคิดว่าคุณภาพคนพิการมี ศักยภาพ จึงควรดึงศักยภาพของคนพิการที่ซ่อนอยู่ออกมา รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการมี 3 ทางเลือก คือ

รูปแบบที่ 1 การส่งเสริมให้คนพิการที่ยังไม่มีอาชีพรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพควรมีแนวทางการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนคือ 1) สร้างแรงบันดาลใจคือการกระตุ้นคนพิการให้เกิดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ 2) ให้การฝึกฝน คือการแนะแนวเส้นทางสู่อาชีพโดยการฝึกทักษะชีวิต ฝึกอาชีพ และการออกสู่สังคม ฝึกทักษะในการทำงานและการประกอบอาชีพ 3) คิดค้น ส่งเสริม และพัฒนาคือการช่วยหาแหล่งทุนพัฒนาสินค้าและบริการ หาช่องทางการตลาด หรือสร้างตลาดเป็นที่ปรึกษาด้านการประกอบการ ฯลฯ

รูปแบบที่ 2 การฟื้นฟูและส่งเสริมให้คนพิการที่ประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น แนวทางเน้นไปยังกลุ่มอาชีพคนพิการที่ยังไม่เข้มแข็งให้สามารถขยายธุรกิจต่อไปได้ กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนา ควรเน้นการเสริมความรู้การเสริมพลังเพื่อให้เกิดความมั่นใจและการสนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพ

รูปแบบที่ 3 การส่งเสริมให้กลุ่มคนพิการที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพในระดับค่อนข้างดีให้ดียิ่งขึ้นแนวทางมุ่งเน้นไปยังกลุ่มอาชีพคนพิการที่ค่อนข้างเข้มแข็งมีความสามารถในการขยายธุรกิจของกลุ่มตนให้เข้มแข็งการส่งเสริมควรมีแนวทางการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ 1) การคัดเลือกกลุ่มอาชีพคนพิการที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ร่วมกระบวนการส่งเสริม 2) ปรับรูปแบบธุรกิจการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริการให้มีคุณภาพสูงขึ้น 3) รวมกลุ่มอาชีพคนพิการที่ทำการผลิต/บริการ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย 4) สร้างองค์กรธุรกิจทางสังคม (Social Enterprise) จัดจำหน่าย แสวงหาผลิต คนพิการไปจัดจำหน่าย ช่วยพัฒนาตลาด โดยเน้นให้คนพิการมีส่วนร่วมในการลงทุนการบริหารจัดการ ควบคุม และการนำเสนอ ผลกำไรมาจัดสวัสดิการให้คนพิการจากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สิ่งสำคัญในการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการ คือ การต่อยอดถึงความมีศักยภาพของคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีแรงจูงใจในการพัฒนาความสามารถของตนนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และต้องเข้าใจถึงระดับศักยภาพของคนพิการด้วย เนื่องจากคนพิการจะได้รับระดับการส่งเสริมที่แตกต่างกันตามระดับศักยภาพ

และสอดคล้องกับงานศึกษาของ สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2544)¹⁶⁶ ที่ทำการศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ” พบว่า การส่งเสริมทัศนคติให้แก่คนพิการยังคงมี

¹⁶⁶ สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. (2544) แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคมมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ).

ความสำคัญมาก การสร้างทัศนคติในเชิงบวกต่อคนพิการ โดยแสดงให้เห็นถึงคุณค่าในตัวคนพิการ คนพิการมีความสามารถและมีศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียมในสังคม ดังนั้น การส่งเสริมอาชีพก็จะเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่คนพิการได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ทางมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการได้เปิดให้บริการสายด่วนคนพิการ 1479 เป็นหน่วยงานวิชาการทำหน้าที่พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อแสวงหาแนวทางการเสริมพลังและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเชิงบูรณาการ และงานสื่อสารสังคม โดยผลิตรายการโทรทัศน์ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

แผนงานในอนาคตของมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ คือ การพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อทดลองและหาข้อพิสูจน์ว่าลักษณะงานแบบไหนที่คนพิการสามารถทำร่วมกันได้บ้าง มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการกำลังพยายามสร้างแบบจำลองธุรกิจเพื่อสังคมของคนพิการหรือ Social Enterprise of Persons with Disabilities Model ด้วยการรวมกลุ่มคนพิการเปิดร้านซ่อมอิเล็กทรอนิกส์ Call Center จำหน่ายเบเกอรี่ กาแฟ รวบรวมและจำหน่ายสินค้าคุณภาพเพื่อสร้างสรรคสังคมทั้งปลีกและส่ง จัดตั้งศูนย์ให้ข้อมูลข่าวสารและให้บริการ Outsourcing Contact Center ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมอาชีพแนวคิดการเห็นคุณค่าในตัวเอง และแนวคิดการพึ่งพาตนเอง

นอกจากนี้มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการได้มีเป้าหมายในการยกระดับองค์กรเข้าสู่เวทีโลกเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย โดยมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการเป็นองค์กรสมาชิกของ Workability Asia โดยหวังว่าการเป็นสมาชิกของ Workability Asia จะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพขององค์กรตนเองและตัวคนพิการให้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระดับภูมิภาคเอเชียจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ขยายออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อเนก นาคะบุตร¹⁶⁷ อธิบายว่าเครือข่าย หมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชนบุคคลระหว่างชุมชนกลุ่มกับกลุ่มชุมชนกับชุมชนโดยยึดหลักตามขอบเขตพื้นที่ประเด็นปัญหาและสถานภาพทางสังคม โดยไม่แยกระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิตการเรียนรู้และการปฏิบัติเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหนึ่งเดียว

¹⁶⁷ อเนก นาคะบุตร. (2533) “ชนบทไทยในสามทศวรรษที่ผ่านมา กับบทเรียนของภูมิภาคไทยสู่ทิศทางการพึ่งตนเองของชนบทในอนาคต” ใน *ทิศทางหมู่บ้านไทย*. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทยการพิมพ์.

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องจากบริบทของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันในรายละเอียด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐในการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการในแต่ละประเทศดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายราชอาณาจักรกัมพูชา

การที่ประเทศกัมพูชาได้ให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการของสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2555 การประกาศทศวรรษคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก พ.ศ. 2556-2565 ในการลดความยากจนและขยายโอกาสในการทำงานและการจ้างงาน รัฐบาลกัมพูชาจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการตัดสินใจส่งเสริมการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพการขนส่งสาธารณะความรู้สารสนเทศ และการสื่อสารเสริมสร้างความเข้มแข็งการคุ้มครองทางสังคมขยายการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มและด้านการศึกษาให้กับเด็กพิการ ประกันการจัดการและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติสำหรับคนพิการ ปรับปรุงข้อมูลด้านคนพิการให้น่าเชื่อถือ และสามารถเปรียบเทียบได้ เร่งให้มีการให้สัตยาบันและดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการและการปรับกฎหมายในประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญาและพัฒนาความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคภูมิภาคและระหว่างภูมิภาคการส่งเสริมอาชีพคนพิการเพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตในการจ้างงานคนพิการที่มีความรู้ ความสามารถ และสามารถปฏิบัติงานได้ การฝึกอาชีพให้คนพิการโดยมีกระทรวงกิจการสังคม ทหารผ่านศึก และฟื้นฟูเยาวชน (Ministry of Social Affairs, Veterans and Youth Rehabilitation: MoSVY) ทำหน้าที่กำกับดูแลดำเนินการเกี่ยวกับคนพิการและมียุทธศาสตร์อื่นขน เพื่อ “ทำสิทธิให้เป็นจริง” สำหรับคนพิการในเอเชียและแปซิฟิก

จากการค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า องค์กรเพื่อคนพิการยังคงต้องการความร่วมมือกับรัฐบาลมากกว่าที่เป็นอยู่ ดังนั้นรัฐบาลควรมีนโยบายในการสนับสนุนองค์กร หรือสถาบันที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพที่มีคุณภาพและปริมาณของคนพิการจะได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้พิการอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

จากการวิจัยที่พบว่าแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายการส่งเสริมอาชีพคนพิการของลาวยังไม่มีชัดเจนในหลายมาตรา เช่น ไม่มีการกำหนดโควตาการจ้างงานคนพิการในภาครัฐภาคเอกชน ไม่มีมาตราชี้ชัดเจนว่า หากไม่มีการจ้างงานแล้ว จะถูกลงโทษหรือต้องปฏิบัติอย่างไร ประเทศลาวจึงประสบปัญหาในด้านสถิติและข้อมูลและความไม่ชัดเจนทางกฎหมาย ส่งผลต่อการปฏิบัติ และถูกมองว่าประเทศลาวไม่มีความจริงจังกับกฎหมายคนพิการ

อย่างไรก็ตาม ประเทศลาวได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อคนพิการและผู้สูงอายุแห่งชาติ (Disabled and Elderly People: NCDE) ขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับคนพิการไปสู่การปฏิบัติ ดำเนินการสนับสนุนรัฐบาลและนายกรัฐมนตรีในการประสานงานกับกระทรวงต่าง ๆ หน่วยงานบริหารและหน่วยงานท้องถิ่นในการปกป้อง ปกครอง ฟื้นฟู สนับสนุนและพัฒนาคนพิการในประเทศ ซึ่งมีหน่วยงานหรือองค์กรคนพิการในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แทนหลักในการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของคนพิการ ตรวจสอบและสำรวจข้อมูลสถิติคนพิการ ประเภทคนพิการ และความต้องการช่วยเหลือของคนพิการ ร่างนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและนำเสนอต่อรัฐบาลเพื่อพิจารณา จัดทำข้อมูลแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับคนพิการและนำเสนอต่อรัฐบาลทั้งในและต่างประเทศ รณรงค์ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของคนพิการ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมเมื่อมีคนพิการเรียกร้องให้สังคมเปิดโอกาสให้คนพิการได้มีส่วนร่วมมากขึ้น

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ 1) รัฐบาลลาวควรมีการจัดระบบข้อมูลพื้นฐานคนพิการให้ครอบคลุม โดยให้ความร่วมมือกับองค์กรในการจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น เพราะการพัฒนาอาชีพของคนพิการในประเทศลาวนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลควรมีข้อมูลจำเพาะที่ถูกต้อง เพื่อนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการส่งเสริม ฟื้นฟู และพัฒนาคนพิการให้เป็นรูปธรรม ตามการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2554 2) ประเด็นที่สำคัญและเร่งด่วนที่สุด คือ รัฐบาลต้องออกกฎหมายบังคับใช้ในเรื่องบทลงโทษแก่สถานประกอบการที่ไปปฏิบัติตามกฎหมาย และ 3) รัฐบาลควรแยกหน่วยงานของคนพิการออกจากหน่วยงานที่ควบคู่กับเรื่องของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่ความสะดวกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้ทัดเทียมนานาชาติ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

จากการที่เมียนมาร์ได้ให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการของสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2554 โดยมีกระทรวงสวัสดิการสังคม การบรรเทาทุกข์ และการตั้งถิ่นฐานใหม่ (Ministry of Social Welfare, Relief and Resettlement) ทำหน้าที่กำกับดูแลดำเนินการเกี่ยวกับคนพิการ ประเทศพม่าไม่มีนโยบายการจ้างงานคนพิการที่ชัดเจน เช่น จำนวนโควตาของการจ้างงานคนพิการในภาครัฐและภาคเอกชน ส่วนกฎหมายว่าด้วยเรื่องสิทธิของคนพิการ (The Law on the Rights of Persons with Disabilities)

สาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการกล่าวถึงการจ้างงานคนพิการ การจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพเพื่อคนพิการ และมีคณะกรรมการด้านสิทธิคนพิการแห่งชาติ (National Committee on the Rights of Persons with Disabilities) ขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในการกำหนดนโยบายระดับชาติประสานความร่วมมือกับกระทรวงต่าง ๆ องค์กรพัฒนาสังคม

ต่าง ๆ เพื่อให้บูรณาการการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ประสานความร่วมมือกับองค์กรระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อขอความช่วยเหลือและสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการฝึกอาชีพ บุคลากรและงบประมาณ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลเมียนมาร์ควรมีการส่งเสริมอาชีพคนพิการเชิงนโยบาย โดยผ่านองค์กรเพื่อคนพิการดังต่อไปนี้

1. ออกกฎหมายกำหนดโควตาการจ้างงานที่ชัดเจน ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน
2. ควรให้องค์กรภาคเอกชนได้มีบทบาทในด้านความร่วมมือกับภาครัฐมากยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านข้อมูลและทางด้านกฎหมาย รวมถึงด้านงบประมาณ
3. รัฐบาลควรมีหลักการประชาสัมพันธ์ให้คนพิการเข้าถึงสิทธิของตน โดยผ่านองค์กรเพื่อคนพิการ เพื่อการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนพิการให้ทั่วถึงมากกว่าปัจจุบันที่เป็นอยู่

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

เนื่องจากเวียดนามมีนโยบายการจ้างงานคนพิการได้ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับคนพิการ (Ordinance on Disabled Persons 1998) ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะด้านความพิการ พระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับคนพิการฉบับนี้ เป็นเครื่องมือหลักเพื่อคนพิการในเวียดนาม เป็นพื้นฐานนโยบายด้านคนพิการในเวียดนาม กล่าวถึงการฝึกอาชีพและการจ้างงาน

จุดเด่นของกฎหมายส่งเสริมอาชีพคนพิการในประเทศเวียดนามนั้นให้คนพิการที่มีความสามารถและมีศักยภาพ ที่ผ่านการฝึกอาชีพ หรือฝึกอบรมเฉพาะทาง สามารถทำงานได้ ในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีสภาพบังคับการจ้างงานคนพิการร้อยละ 2 ในภาคธุรกิจสาขาการผลิต กระแสไฟฟ้า การโลหะ เคมี ธรณีวิทยา การเขียนแผนที่ ปิโตรเลียมและน้ำมัน เหมืองแร่ การหาแร่ การก่อสร้างและการขนส่ง และการจ้างงานคนพิการร้อยละการจ้างงานคนพิการร้อยละ 3 ในภาคธุรกิจสาขาอื่น ๆ และมีสภาประสานงานแห่งชาติเกี่ยวกับความพิการของประเทศเวียดนาม (The National Coordinating Council on Disability of Viet Nam: NCCD) ขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 ภายใต้กระทรวงแรงงาน ทหารทุพพลภาพและสังคม ทำหน้าที่ประสานงานภายในประเทศเพื่อสนับสนุนคนพิการสำหรับประเทศเวียดนามนั้นรัฐบาลได้ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย คือ รัฐบาลควรออกนโยบายสนับสนุนให้องค์กรได้มีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งระดับอาเซียน เอเชีย และระดับโลก เพื่อสร้างเครือข่ายให้ยึดโยงกับภูมิภาคของสังคมโลก เช่น รัฐบาลควรจัดงบประมาณให้กับองค์กรที่มีความมั่นคงในการส่งเสริมอาชีพให้ได้มีโอกาสไปดูงานที่ต่างประเทศ หรือเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมสัมมนาเครือข่ายทาง

สังคมของคนพิการ เพื่อจุดประสงค์ในการสานไมตรีต่อยอดให้องค์กรเหล่านี้ได้มีโอกาสยกระดับขึ้นเป็นสากล เพื่อเตรียมการเข้าสู่เวทีอาเซียนและระดับโลกต่อไป

5. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย

เนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายแม่บทที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 รวมทั้งยังมีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการรวมทั้งสิ้น 5 ฉบับ ซึ่งฉบับล่าสุดคือ แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564 ประเทศไทยจึงมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการที่ชัดเจนกว่าประเทศอื่นในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง โดยได้นำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฉบับที่ 1 พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556 มาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการส่งเสริมอาชีพคนพิการที่มีสภาพบังคับระบุไว้ใน มาตรา 33 ซึ่งสถานประกอบการภาคธุรกิจเอกชนและหน่วยงานของรัฐ จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วน 100 : 1 หากไม่รับคนพิการเข้าทำงานก็ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา 34 ซึ่งจะได้รับยกเว้นภาษีตามเงื่อนไขที่กำหนด และในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามก็ให้ปฏิบัติตามมาตรา 33 และ 34 ก็ให้ปฏิบัติตามมาตรา 35 โดยการให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการจัดจ้างเหมาะสมช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการโดยวิธีกรณีพิเศษฝึกงานหรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก

มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการโดยภาพรวมได้กล่าวถึง การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ และการจัดหางาน อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงมีปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) ซึ่งจะต้องมีการวิจัยอย่างเข้มข้นเพื่อหาแนวทางและมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทยว่า ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้คนพิการสามารถใช้สิทธิการจ้างงาน ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการจ้างงานที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการฝึกอาชีพ และการจ้างงาน สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรคนพิการเพื่อให้บริการแก่คนพิการในการฝึกอาชีพและประสานสถานประกอบการเพื่อการจ้างงาน ปรับปรุงสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดการจ้างงานแก่คนพิการเพิ่มขึ้น ปรับปรุงอาคารสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการในการปฏิบัติงาน การจัดสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกันทั้งในและต่างประเทศ จัดงบประมาณ

สนับสนุนและการจัดหาแหล่งเงินทุน การจัดให้การจ้างงานคนพิการมีสภาพบังคับและต้องปฏิบัติตาม และการกำหนดบทลงโทษที่เข้มงวดและมีความเด็ดขาด

5.3.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการสำหรับองค์กรเพื่อคนพิการและตัวคนพิการ เพื่อความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในอนาคต มีดังต่อไปนี้

1. สำหรับประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่านี้ เพื่อจะได้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
2. นำหลักการบริหารจัดการแบบใหม่มาใช้ในองค์กรของตน เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชาสัมพันธ์องค์รค์ลักษณะเชิงรุก และควรเผยแพร่อุดมการณ์ในเชิงประจักษ์ต่อสาธารณะชนให้มีจำนวนกว้างขวางและมีความถี่สูงยิ่งขึ้น
3. จัดทำแผนกลยุทธ์เสนอต่อภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อจัดหาทุนมาอุดหนุนองค์กรฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรการกุศล หรือบุคคลที่มีความนิยมในการสร้างกุศล เพื่อนำมาซึ่งเป้าประสงค์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่แผนงานในอนาคต
4. สร้างความตระหนักให้แก่ผู้พิการและครอบครัวให้เข้าใจในบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการ ที่ต้องการนำพาคนพิการให้เข้าถึงสิทธิและโอกาสใหม่ ๆ ในชีวิตโดยผ่านการฝึกอบรม และพัฒนาอาชีพเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ด้วยกัน

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

ควรศึกษาคนพิการต้นแบบในด้านการประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จ เพราะต้นแบบที่ดี จะก่อให้เกิดกำลังใจและความมุ่งมั่นในการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลายให้แก่คนพิการ หากคนพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพให้ดีขึ้น จะช่วยลดภาระทางสังคมได้เป็นอย่างดี จึงเสนอให้มีการศึกษาต่อยอดเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้คนพิการอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

กฤษ เพิ่มทันจิตต์. (2528) อิทธิพลขององค์การตำรวจระหว่างประเทศและรัฐบาลต่างประเทศที่มีต่อนโยบายเศรษฐกิจไทยในทฤษฎีการพึ่งพากับ สังคมเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2551) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน Universal Declaration of Human Rights 1948. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ.

กรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงการต่างประเทศ. (2551) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน Universal Declaration of Human Rights 1948. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ.

ข้อมูลเศรษฐกิจ สปป.ลาว. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน.สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.พ. : ม.ป.ท.

ข้อมูลเศรษฐกิจประเทศกัมพูชา. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน.สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.พ. : ม.ป.ท.

ข้อมูลเศรษฐกิจประเทศกัมพูชา. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน.สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.พ. : ม.ป.ท.

ข้อมูลเศรษฐกิจสาธารณรัฐเมียนมาร์. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน. สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.พ. : ม.ป.ท.

ข้อมูลเศรษฐกิจสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. (2559) กลุ่มงานยุทธศาสตร์ภูมิภาคอาเซียน.สำนักพัฒนาตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเอเชียกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.พ. : ม.ป.ท.

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, อาทิตยา นรารักษ์ และณัฐธยา เดชดี. (2559) การเสริมพลังนักวิจัยขององค์กรคนพิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2533) **การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนการพัฒนาขององค์กรประชาชน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไตรรัตน์ ยืนยง. (2558) **รู้รอบเรื่องประชาคมอาเซียน.** กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น (1977) จำกัด.
- ธีรโชติ เกิดแก้ว, อรรถสิทธิ์ สุนาโท และสมนึก ใจกล้า. (2548) **โลกทัศน์กับการดำเนินชีวิต.** กรุงเทพมหานคร : สื่อตะวันจำกัด.
- ธีระพงษ์ มีไธสง. (2551) **มิติทางศาสนาและปรัชญาของโลก.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- นฤมล นิราทร. (2543) **การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นักรบ พิมพ์ขาว, บรรณาธิการ. (2558) **คู่มือเรียนรู้ทุกอย่างของอาเซียน AEC ต้องรู้ ฉบับสมบูรณ์.** นนทบุรี : ธิงค์ บีคอนด์ บุ๊คส์ จำกัด.
- พรธณี บัวเล็ก. (2529) **วิเคราะห์นายทุนธนาคารพาณิชย์ของไทย พ.ศ. 2475-2516.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม.
- พิศณุ พูนเพชรพันธ์. (2551) **การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการดำเนินคดีทางการปกครอง.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2548) **ประชาคมตำบล หมายเหตุจากนักคิด สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- รวีพรรณ สาลีผล. (2555) **ประวัติของเศรษฐกิจไทยตั้งแต่ 247.** กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชา เศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทย์ บัณฑิตกุล. (2555) **สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์.
- วินัย เพชรช่วย. (2558) **การพัฒนาตน Self-Development : บทบาทของการให้และการจัดการองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยนานาชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วีระวัฒน์ พันธุ์ครุฑ. (2555) **สุขภาพดี วิถีอาเซียน Asean Health Care System รวมบทวิเคราะห์ระบบบริการสุขภาพ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- วัชรินทร์ ยงศิริ. (2556) **ประชาธิปไตยและการเมืองในกัมพูชา.** กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สถาบันบันลือธรรม. (2554) 100 ปี ชาตกาล หลักระบวนและคำสอนหลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ.
กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา.
- สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย. (2558) คู่มือการดำเนินงานสนับสนุนการจ้างงาน
และการสร้างงานเพื่อคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
คนพิการ พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลา.
- ลีดา สอนศรีและคณะ. (2559) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: หนึ่งทศวรรษก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
(พ.ศ. 2550-2558). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิสาลาภรณ์. (2547) ภาวะผู้นำ. ในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการ
บริหารการศึกษาหน่วยที่ 5. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนิสา บิลสมัท. (2543) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพอิสระของประชาชน .
กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2526) ทุนนิยมขุนนางไทย (พ.ศ. 2475-2503). กรุงเทพมหานคร :
สถาบันวิจัยสังคม.
- สำนักงานกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2553) การจัดการเพื่อสนับสนุนคนพิการในสถาน
ประกอบการ : แนวปฏิบัติของไอแอลโอ. กรุงเทพมหานคร : องค์การแรงงานระหว่าง
ประเทศ.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ
Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). กรุงเทพมหานคร
: กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์.
- หยุด แสงอุทัย. (2552) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2550) Career Development in Practice. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร
: เอช. อาร์. เซ็นเตอร์.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. (2528) อิทธิพลขององค์การระหว่างประเทศและรัฐบาลต่างประเทศที่มีต่อ
นโยบายเศรษฐกิจไทยในทศวรรษที่พึ่งพากับสังคมเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. (2541) เอเชียใหม่. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อัญมณี บุรณกานท์. (2548) **ทฤษฎีสิทธิพื้นฐานทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- อนครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2535) **การปฏิวัติสยาม 2475**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- อเนก นาคะบุตร .(2533) **ชนบทไทยในสามทศวรรษที่ผ่านมา กับบทเรียนของภูมิปัญญาไทยสู่ทิศทางการพึ่งตนเองของชนบทในอนาคตในทิศทางหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2538) **การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถสิทธิ์ สุนาโท และธีรโชติ เกิดแก้ว. (2554) **โลกทัศน์กับการดำเนินชีวิต**. สมุทรปราการ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

หนังสือแปล

- โสทธิคอก (Sothik Hok). (2555) “การพัฒนาการอ่านเพื่อการศึกษาสำหรับทุกคน” ใน วัฒนชัย วินิจจะกูล, บรรณาธิการ. **อ่านข้ามชาติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้องค์การมหาชน. แปลจาก Reading Development in the Service of Education For All.

วิทยานิพนธ์

- กนกวรรณ อังกะสิทธิ์. (2540) **พฤติกรรมสุขภาพและการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กัลปงหา เฟอร์เรีย. (2540) **ทัศนคติของผู้บริหารต่อการรับคนพิการเข้าทำงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีธุรกิจประกันภัย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการจัดการแรงงานและสวัสดิการสังคม) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.
- จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. (2552) **รูปแบบและแนวทางส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ**. กรุงเทพมหานคร : ทุณวิจัยจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทิพรัตน์ เดิมเพ็ชร. (2550) **ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ : ศึกษากรณีการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศและตามกฎหมายภายใน**. วิทยานิพนธ์ น.ม. (คณะนิติศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นลินี เรืองฤทธิศักดิ์. (2553) **รูปแบบและแนวทางการสร้างเครือข่ายและการเป็นหุ้นส่วนทางสังคมระหว่างประเทศขององค์กรคนพิการ : กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก**. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พลธรรม พลการ. (2542) **การศึกษานโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพและปัจจัยในการกำหนดรายได้ของคนพิการทางการเคลื่อนไหว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์. (2544) **ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. วิทยานิพนธ์ น.ม. (สาขาวิชากฎหมายมหาชน) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วาสนา ตะเกาพงษ์. (2537) **การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ**. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธิดา จุฑามาศ. (2545) **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเชิงรุกของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการจัดหางานแก่ คนพิการ**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรพล กาญจนะจิตรา และคณะ. (2556) **โครงการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. (2544) **แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ**. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- บาร์บารา เมอร์เรย์ และโรเบิร์ต เฮอร์อน. (2543) **อ้างอิงใน กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2556) “รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ์ (Final Report)” ใน โครงการการศึกษาการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550”**.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วารสาร

- ทัศนาศ บุญทอง. (2547) “ปัญหาและความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร” **วารสารพยาบาลศาสตร์**. หน้า 27.
- น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2552) “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา” **วารสาร บทบัญญัติ**. 4 (65) หน้า 84-107.
- พงษ์พินัย ไชยสิทธิ์. (2557) “การคุ้มครองสิทธิคนพิการในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว : ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ” **วารสารมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง**. 2 (3) หน้า 100-129.

ข้อมูลออนไลน์

- กรมส่งเสริมและคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2561) รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. หน้า 1-6 [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.braille-cet.in.th/Braille-new/?q=article-8331> (19 มกราคม 2561)
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2558) สถิติข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการจำแนกตามภูมิภาคและเพศ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://data.go.th/DatasetDetail.aspx?id=b5966a54-0b48-4128-b180-a22d2baed159&AspxAutoDetectCookieSupport=1> (2 พฤศจิกายน 2558)
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560) สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=19324 (31 ตุลาคม 2560)
- สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558) แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ปี พ.ศ. 2568 (ค.ศ. 2025). [ออนไลน์] แหล่งที่มา : [https://www.labour.go.th/th/attachments/article/28027/ASCC%20\(TH\).pdf](https://www.labour.go.th/th/attachments/article/28027/ASCC%20(TH).pdf) (21 มกราคม 2561)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) ไอแอลโอ. (2549)
ทศวรรษแห่งการสร้างงานที่มีคุณค่าในเอเชีย 2549-2558. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
[https://www.maketherightreal.net/incheon-strategy/th /%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%87](https://www.maketherightreal.net/incheon-strategy/th/%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%87) (21 มกราคม 2561)
- “การแต่งกายของประเทศกัมพูชา”. (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.kruwand.info/student/st02/page010.html> (10 กุมภาพันธ์ 2560)
- “การจ้างงานคนพิการในอาเซียน ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์”. (ม.ป.ป.)
 [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=7308&filename=index_2 (20 มกราคม 2561)
- “การเมืองกัมพูชา”. (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.isc-gspa.org/News/View_print.asp?subjectid=12836 (20 มกราคม 2561)
- “ข้อมูลรายประเทศทั่วโลก สหภาพเมียนมาร์”. (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
<http://www.apecthai.org/index.php> (6 กุมภาพันธ์ 2560)
- “ข้อมูลรายประเทศทั่วโลก ราชอาณาจักรกัมพูชา”. (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
<http://www.apecthai.org/index.php> (6 กุมภาพันธ์ 2560)
- คนพิการในประเทศกัมพูชา. (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
http://www.addc.org.au/documents/resources/briefing-paper-disability-facts-in-cambodia_948.pdf (10 กุมภาพันธ์ 2560)
- “ทศวรรษคนพิการอาเซียน พ.ศ. 2554-2563 ช่วงเวลาแห่งการส่งเสริมการพัฒนางานด้านคนพิการแบบบูรณาการในอาเซียนแนวคิดและกรอบการขับเคลื่อนเสนอโดยประเทศไทย” (2560) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://dep.go.th/sites/default/files/files/document/doc57_1_2.pdf (4 ธันวาคม 2560)
- “ประเทศไทย” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศไทย#> (19 มกราคม 2561)
- ผจญ เฉลิมสาร. (2558) “**คุณภาพชีวิตการทำงาน**” [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
<https://motofin.files.wordpress.com/2011/01/e0b884e0b8b8e0b893e0b8a0e0b8b2e0b89ee0b88ae0b8b5e0b8a7e0b8b4e0b895.pdf> (27 สิงหาคม 2552)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พจน์ พจนพานิชย์กุล. (ม.ป.ป.) การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/potarticle/02> (20 พฤศจิกายน 2558)
- “เมียนมาร์ การเมืองการปกครอง” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.asean-info.com/asean_members/myanmar_politics.html (20 มกราคม 2561)
- “มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
<http://www.tddf.or.th/laws/detail.php?contentid=0143&postid=0001511&currentpage=1> (9 กรกฎาคม 2560)
- “ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมเมียนมาร์” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5496&filename=aseanknowledge (19 มกราคม 2561)
- วิกิพีเดีย. (2560) **ประเทศลาว**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%A7> (5 ตุลาคม 2560)
- “พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอน 28 ก วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
<http://www.mol.go.th/en/node/3931> (15 ตุลาคม 2558)
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2542. (ม.ป.ป.) **สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.openbase.in.th/node/1596> (30 ตุลาคม 2558)
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.tddf.or.th/laws/detail.php?contentid=0143&postid=0001511&currentpage=1> (9 กรกฎาคม 2560)
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 61 ลงวันที่ 27 กันยายน 2550**. หน้า 14-15. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
<http://law.m-society.go.th/law2016/law/view/551> (21 มกราคม 2561)
- “รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอน 47 ก วันที่ 24 สิงหาคม 2550” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution2550.pdf> (15 ตุลาคม 2558)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2529) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534).** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3781 (10 มกราคม 2560)
- (2534) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539).** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/more_news.php?cid=230&filename=index (10 มกราคม 2560)
- (2539) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544).** [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.nesdb.go.th/more_news.php?cid=230&filename=index (10 มกราคม 2560)
- (2554) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559).** [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5748 (10 มกราคม 2560)
- **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565).** (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420 (10 มกราคม 2560)
- “เวียดนาม การเมืองการปกครอง” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.asean-info.com/asean_members/vietnam_politics.html (19 มกราคม 2561)
- ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ. (ม.ป.ป.) **สรุปสาระสำคัญอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD).** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.braille-cet.in.th/Braille-new/?q=news-1286> (6 ธันวาคม 2560)
- “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศลาว#> (19 มกราคม 2561)
- สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์. (ม.ป.ป.) **การปกครอง.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/2345678 oplkjhgfdsasdfghjk/rabb-kar-pkhrxng> (20 มกราคม 2561)
- สถาบันอาณาบริเวณศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2560) **เศรษฐกิจเวียดนาม.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.apecthai.org/> (10 กุมภาพันธ์ 2560)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ เวียงจันทน์. (ม.ป.ป.) **ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://vientiane.thaiembassy.org/th/> (16 กุมภาพันธ์ 2560)
- เสรี พงศ์พิศ. (2554) **สถาบันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน.** มหาวิทยาลัยนเรศวร. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.niceapp.nu.ac.th/nice/information_people.php (23 สิงหาคม 2559)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556) **สรุปผลที่สำคัญการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2555.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=11453 (31 ตุลาคม 2560)
- Global Disability Rights Now. (ม.ป.ป.) **Disability in Vietnam.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.globaldisabilityrightsnow.org/infographics/disability-vietnam> (11 พฤศจิกายน 2560)
- World Bank Group. (ม.ป.ป.) **Disability inclusion** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.worldbank.org/en/topic/disability> (6 ธันวาคม 2560)
- “Handicap International 2009 Annual Report” (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/handicapinternational/pages/222/attachments/original/1368729039/WEB_HI_2009MapAnnual_Report.pdf?1368729039 (10 กุมภาพันธ์ 2560)
- The United Nations Development Programme (UNDP). (ม.ป.ป.) **Human Development for Everyone.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf (20 มกราคม 2561)
- International Labour Organization. (2009) **“Decent Work for People with Disabilities, Inclusion of People with Disabilities in Cambodia”** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/publication/wcms_115096.pdf (20 มกราคม 2561)
- Japan International Cooperation Agency. (2002) **Planning and Evaluation Department.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.jica.go.jp/english/> (20 มกราคม 2561)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- “Philanthropy การให้เพื่อสังคม คืออะไร” (2553) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=giveforall&group=2> (4 ธันวาคม 2560)
- Salai Vanni Bawi. (2012) **Understanding the Challenges of Disability in Myanmar-red.pdf.Internships Asia and Hussman Foundation.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.burmalibrary.org/docs13/Understanding_the_Challenges_of_Disability_in_Myanmar-red.pdf (4 ธันวาคม 2560)
- The rights of the Persons with Disabilities Law (The Union Parliament Law No. (2015) “**Division for Social Policy and Development**” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.un.org/development/desa/disabilities/resources/handbook-for-parliamentarians-on-the-convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html> (20 ตุลาคม 2559)
- United Nations. (2006) “**Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol**” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf> (6 ธันวาคม 2560)
- United Nations. Treaty Series, vol.2515, p. 3. (2006) “**Convention on the Rights of Persons with Disabilities**” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-15&chapter=4&clang=_en (20 มกราคม 2561)

หนังสือพิมพ์ออนไลน์

- สำนักข่าวโพสต์ทูเดย์. (ม.ป.ป.) “**สองเทรนด์เศรษฐกิจอาเซียน 59. พม่าเร่งลงทุนเอกชน**”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/biz/aec/news/481505>, (18 กุมภาพันธ์ 2560)
- Anan Ganjanapan. (1998) “The politics of conservation and the complexity of local control of forests in the northern Thai highlands” **Mountain Research and Development.** 18 (1).

บรรณานุกรม (ต่อ)

A World Bank Group Flagship Report. (JUNE 2017) **Global Economic Prospects**

A Fragile Recovery. n.pl. : n.p.

Boissevain, Jeremy. (1974) **Friends of Friends : Network, Manipulators and**

Coalitions. Oxford : Basil Blackwell.

Branden, N. (1981) **The Psychology of Self-Esteem.** ¹⁵th ed. New York :

BantamBook's Inc.,

Calhoun, G.J. and W.C. Morse. (1977) "Self Concept and Self – Esteem : Another

Perspective" **Psychology in the School.** 14 page 318-322.

Coopersmith, S. (1984) **SEI: Self - Esteem Inventories.** California : Consulting

Psychologist Press, Inc.

Ginzberg, Eli. (1974) **Counseling for career development.** Boston : Houghton Mifflin.

Lawrence J. Friedman and Mark D. 2003 McGarvie (eds.), **Charity, Philanthropy,**

and Civility in American History. New York : Cambridge University Press.

Maslow, A.H. (1970) **Motivation and Personality.** 2nd ed. New York : Harper & Row

Publishers.

Ministry of Health and POWER. (1996) **National Survey of Disabled Persons (NSDP)**

United Nations ESCAP 1999. Asian and Pacific Decade of Disabled Persons :
mid-point – country perspectives.

Sasse, C. R. (1978) **Person to Person.** Peoria : Benefit.

Super, Donald. E. (1957) **Career pattern as a basic for vocational.** New York : Harper

and Brothers.

The Economist Intelligence Unit. "Cambodia" Country Report, February (2015)

The Economist Intelligence Unit. "Cambodia" Country Report, June (2008)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

เรียนรู้อันไร้ขีดจำกัด

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 4 เมษายน 2559

ชื่อเรื่อง บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ในอนุภูมิภาคสุมาตรา

ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ นางรุติรัตน์ วิชัยดิษฐ์

คณะวิชา/หลักสูตร หลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา การบริหารสวัสดิการสังคม

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับประกาศ
เขตเชิงก จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.จรีวาตรี คมพยัคฆ์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง วันที่ 4 เมษายน 2559

เลขที่รับรอง อ.402/2559

วันที่ให้การรับรอง: 4 เมษายน 2559

วันหมดอายุใบรับรอง: 3 เมษายน 2561

ภาคผนวก ข
แบบประเมินเครื่องมือใช้ในการสัมภาษณ์ (IOC)

สาระสำคัญการศึกษาวิจัย
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา นโยบายสวัสดิการสังคม
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

1. การศึกษาเรื่อง “บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง”

2. **สาระสำคัญของการศึกษา**

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม และประเทศไทย โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรคนพิการและคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพจำนวนทั้งสิ้น 20 ราย เพื่อต้องการนำเสนอกระบวนการจัดการและปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพคนพิการของประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยนำมาเปรียบเทียบจุดต่างและจุดที่คล้ายคลึงกัน มุ่งหวังเพื่อนำมาใช้พัฒนาต่อยอดให้แก่คนพิการทั่วไปในอนาคต

3. **คำถามการวิจัย**

1) บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม และไทย มีผลอย่างไรต่อบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการ

2) องค์กรเพื่อคนพิการในประเทศลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม และไทย มีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

3) แนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการ ทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ การพึ่งตนเอง ควรเป็นอย่างไร

4. **วัตถุประสงค์**

1) เพื่อศึกษาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และไทย

2) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และปัญหา อุปสรรค

3) เพื่อหาแนวทางการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการทั้งการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

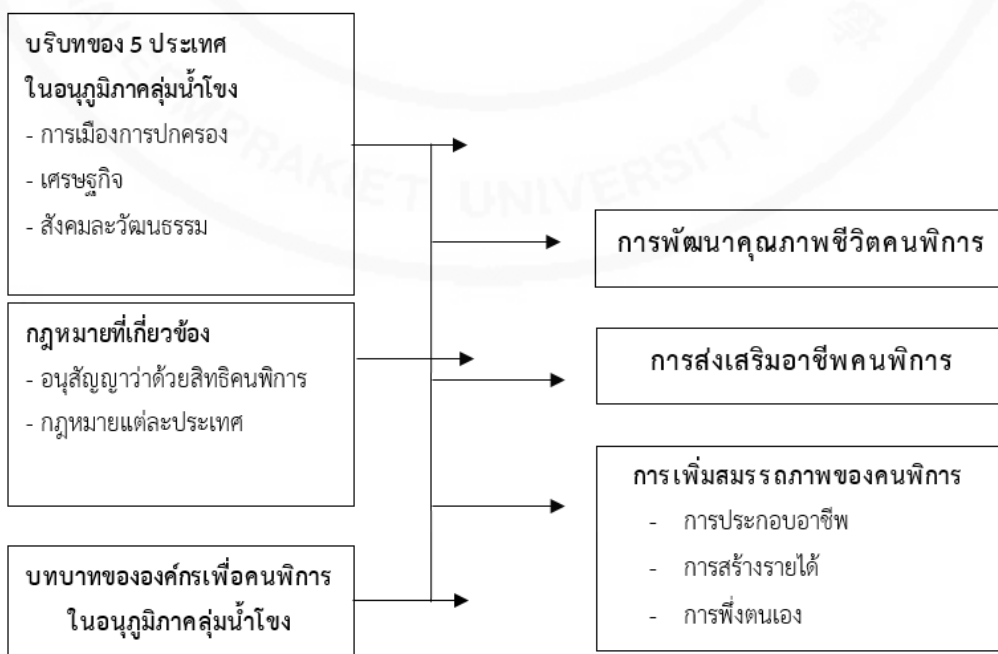
1) เกิดความเข้าใจบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ที่มีผลต่อการส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำของประเทศไทย ลาว กัมพูชา พม่า และเวียดนาม

2) ทราบถึงบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และปัญหา อุปสรรค

3) ได้แนวทางในการเพิ่มสมรรถนะให้แก่คนพิการทั้งด้านการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง

4) นำเสนอผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย มาตรการแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาบริบทของแต่ละประเทศมีความสำคัญ จึงได้ทำการศึกษาระบบการเมือง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เจตคติของคนในสังคมต่อคนพิการ และกฎหมายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ บริบทของแต่ละประเทศที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่อโอกาสและข้อจำกัดขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการที่แตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการมุ่งเน้นศึกษา ทั้งแนวคิดและการปฏิบัติต่อคนพิการว่าแนวคิดในการส่งเสริมคนพิการอยู่บนฐานสิทธิของคนพิการ (Rights Based) หรือไม่ มีการเสริมพลังคนพิการ (Empowerment) คนพิการหรือไม่ เพียงใด มีการฝึกอาชีพ และมีการจัดหางานให้คนพิการอย่างไร ซึ่งบทบาทดังกล่าวส่งผลต่อสมรรถภาพของคนพิการในการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ และการพึ่งตนเอง หรือไม่ อย่างไร

การประเมินแบบสัมภาษณ์เจาะลึก

สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

คำถามหลัก	ใช้ได้ +1	ไม่แน่ใจ 0	ใช้ไม่ได้ -1
สำหรับผู้บริหารองค์กรคนพิการ			
1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ การศึกษา (โดยทั่วไปผู้สัมภาษณ์ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและพูดคุยแบบเป็นกันเองเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล)			
2. ประวัติความเป็นมา ปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังการก่อตั้งองค์กรเป็นอย่างไร และมีโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้างในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ			
3. บริบท ทหารการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายภายในประเทศ มีผลต่อบทบาทขององค์กรในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างไร			
4. องค์กรเพื่อคนพิการได้มีการผลักดันภาครัฐ และภาคเอกชนในการจ้างงานคนพิการ หรือการประกอบอาชีพอิสระหรือไม่อย่างไร			
5. องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะให้แก่คนพิการอย่างไรบ้าง			

คำถามหลัก	ใช้ได้ +1	ไม่แน่ใจ 0	ใช้ไม่ได้ -1
6. องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางและการบริหารจัดการในการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง			
7.. องค์กรเพื่อคนพิการมีส่วนร่วมกับองค์กรอื่นในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการหรือไม่ อย่างไร			
8. องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางและการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนาคตได้อย่างไร			
สำหรับคนพิการ			
1. ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วยชื่อ นามสกุล อายุ สถานภาพในครอบครัว ประเภทความพิการ สุขภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ รายจ่ายความเพียงพอของรายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่ต้องรับผิดชอบดูแล			
2. การได้รับการส่งเสริมอาชีพในด้านใด ตั้งแต่เมื่อไร และได้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมด้านอาชีพจากองค์กรใด อย่างไรบ้าง			
3. หลังจากการฝึกอาชีพแล้วท่านรอการจ้างงานหรือไม่ อย่างไร			
สำหรับคนพิการ			
4. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพหรือไม่ ในด้านการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการผลิต การตลาด ลูกค้า สถานที่ทำงาน เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ			
5. อาชีพที่ทำมีความยั่งยืนหรือไม่ มีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมอาชีพและรายได้ที่ได้รับหรือไม่ อย่างไร			
6. ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะในการประกอบอาชีพในด้านใดในอนาคต อย่างไร			
7. ความรู้สึกต่อองค์กรคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ อย่างไร			
8. ข้อเสนอแนะต่อองค์กรคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนาคตอย่างไร			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อผู้ประเมิน

(.....)

วัน/เดือน/ปี พ.ศ. ....

ภาคผนวก ค
 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)
 สำหรับผู้บริหารองค์กรเพื่อคนพิการ

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)
 สำหรับผู้บริหารองค์กรเพื่อคนพิการ

บทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนประกอบในการทำวิทยานิพนธ์นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชานโยบายและการบริหารงานสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในสัมภาษณ์เชิงลึกตามความเป็นจริงด้วยตัวของท่านเองการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ใช้เพื่อการศึกษาผู้ตอบจะไม่มีผลกระทบจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแต่ประการใดและข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

- 1) ประวัติความเป็นมา ปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังการก่อตั้งองค์กรเป็นอย่างไร และมีโครงการหรือกิจกรรมอะไรบ้างในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ
- 2) บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกฎหมายภายในประเทศมีผลต่อบทบาทขององค์กรในการส่งเสริมอาชีพคนพิการอย่างไร
- 3) องค์กรเพื่อคนพิการได้มีการผลักดันภาครัฐ และภาคเอกชนในการจ้างงานคนพิการหรือการประกอบอาชีพอิสระหรือไม่อย่างไร
- 4) องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะให้แก่คนพิการอย่างไรบ้าง

- 5) องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางและการบริหารจัดการในการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง
- 6) องค์กรเพื่อคนพิการมีส่วนร่วมกับองค์กรอื่นในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในการส่งเสริมอาชีพคนพิการหรือไม่ อย่างไร
- 7) องค์กรเพื่อคนพิการมีแนวทางและการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนาคตได้อย่างไร

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับคนพิการ

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

สำหรับคนพิการ

บทบาทองค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนประกอบในการทำวิทยานิพนธ์นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชานโยบายและการบริหารงานสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในสัมภาษณ์เชิงลึกตามความเป็นจริงด้วยตัวของท่านเองการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ใช้เพื่อการศึกษาผู้ตอบจะไม่มีผลกระทบจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแต่ประการใดและข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพจากองค์กรเพื่อคนพิการโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของคนพิการกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรเพื่อคนพิการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของคนพิการกลุ่มตัวอย่าง

1. ชื่อ - นามสกุล .....
2. เพศ   () ชาย   () หญิง
3. อายุ ..... ปี
4. ประเภทความพิการ .....
5. สถานภาพ   () โสด   () สมรส
6. ระดับการศึกษา
      () มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า   () มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.
      () ปวส.หรืออนุปริญญา   () ปริญญาตรี   () สูงกว่าปริญญาตรี
7. อาชีพ
      () การเกษตร   () คำขาย
      () การบริการ   () อื่น ๆ โปรดระบุ .....
8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน .....

ส่วนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรเพื่อคนพิการ

- 1) ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วยชื่อ นามสกุล อายุ สถานภาพในครอบครัว ประเภทความพิการ สุขภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ รายจ่ายความเพียงพอของรายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่ต้องรับผิดชอบดูแล
- 2) ได้รับการส่งเสริมอาชีพในด้านใด ตั้งแต่เมื่อไร และได้ผ่านกระบวนการฝึกอบรมด้านอาชีพจากองค์กรใด อย่างไรบ้าง
- 3) หลังจากการฝึกอาชีพแล้วท่านรอกการจ้างงานหรือไม่ อย่างไร
- 4) มีปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพหรือไม่ ในด้านการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการผลิต การตลาด ลูกค้า สถานที่ทำงาน เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ
- 5) อาชีพที่ทำมีความยั่งยืนหรือไม่ มีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมอาชีพและรายได้ที่ได้รับหรือไม่ อย่างไร
- 6) มีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะในการประกอบอาชีพในด้านใดในอนาคต อย่างไร
- 7) มีความรู้สึกต่อองค์กรคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ อย่างไร
- 8) มีข้อเสนอแนะต่อองค์กรคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนาคตอย่างไร

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ภาคผนวก จ
หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย
(Consent Form)

โครงการวิจัยเรื่องบทบาทขององค์กรเพื่อคนพิการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
 วันที่ให้คำยินยอมวันที่ .....เดือน .....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....ขอทำหนังสือนี้ไว้ต่อ
 หน้าหัวหน้าโครงการเพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่า

ข้อ 1 ก่อนลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยนี้ข้าพเจ้าได้รับการอธิบาย
 จากผู้วิจัยให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยกิจกรรมการวิจัยความเสี่ยงรวมทั้งประโยชน์ที่อาจ
 เกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียดและมีความเข้าใจดีแล้ว

ข้อ 2 ผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่างๆที่ข้าพเจ้าสงสัยด้วยความเต็มใจไม่ปิดบังซ่อนเร้นจน
 ข้าพเจ้าพอใจ

ข้อ 3 ข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้โดยสมัครใจและข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วม
 ในโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้และกำรบอกเลิกการเข้าร่วมวิจัยนี้จะไม่มีผลกระทบต่อ.....
 (ระบุ) ที่ข้าพเจ้าจะพึงได้รับต่อไป

ข้อ 4 ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับและจะเปิดเผยได้
 เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง
 กระทำได้เฉพาะกรณีจำเป็นด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น

ข้อ 5 ผู้วิจัยรับรองว่าหากเกิดอันตรายใดๆอันเนื่องจากการวิจัยดังกล่าวข้าพเจ้าจะได้รับการ
 รักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่าตามมาตรฐานวิชาชีพและจะได้รับการชดเชยรายได้ที่สูญเสียไประหว่าง
 การรักษาพยาบาลดังกล่าวตลอดจนเงินทดแทนความพิการที่อาจเกิดขึ้น (เฉพาะโครงการวิจัยที่
 เกี่ยวกับการทดลอง)

ข้อ 6 ผู้วิจัยรับรองว่าหากมีข้อมูลเพิ่มเติมที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาข้าพเจ้าจะได้รับการแจ้ง
 ให้ทราบทันทีโดยไม่ปิดบังซ่อนเร้น

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้วมีความเข้าใจดีทุกประการและได้ลงนามในใบยินยอมนี้
 ด้วยความเต็มใจ

ลงนาม.....ผู้ให้ความยินยอม

(.....)

ลงนาม.....ผู้วิจัย

(นางฐิติรัตน์ วิชัยดิษฐ)

ลงนาม.....พยาน

(.....)

ในกรณีที่ผู้ที่ยินยอมตนให้ทำการวิจัยไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้จะต้องได้รับการยินยอมในขณะที่ยังมีสติสัมปชัญญะและระบุข้อความไว้ตามนี้

ข้าพเจ้าไม่สามารถอ่านหนังสือได้แต่ผู้วิจัยได้อ่านข้อความในเอกสารชี้แจงการวิจัยให้แก่ข้าพเจ้าฟังจนเข้าใจดีแล้วข้าพเจ้าจึงลงนามหรือประทับลายนิ้วหัวแม่มือของข้าพเจ้าในใบยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ลงนาม / ประทับลายนิ้วหัวแม่มือ.....ผู้ยินยอม

(.....)

ลงนาม.....ผู้วิจัย

(นางฐิติรัตน์ วิชัยดิษฐ)

ลงนาม.....พยาน

(.....)

ภาคผนวก ฉ
รายชื่อผู้เข้าร่วมการวิจัย

ลำดับ	รายชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง	ประเทศ
1.	Mr.Nimul Ouch	Essential Personnel Cambodia	ประธาน องค์กร	กัมพูชา
2.	Mr.Tommy Silamphan	Quality of Life Association	ประธาน องค์กร	ลาว
3.	Mr. Nay Lin Soe	Myanmar Independent Living Initiative	ประธาน องค์กร	พม่า
4.	Mr. Phan Thi Bich Diep	Hanoi Association Of People With Disabilities	ประธาน องค์กร	เวียดนาม
5.	Father Raymond A. Brennan C.SS.R. หรือคุณพ่อ เรย์	มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ	ประธาน องค์กร	ไทย
6.	Ms. Srey Neang	-	คนพิการ	กัมพูชา
7.	Mr. Phanith	-	คนพิการ	กัมพูชา
8.	Ms. Srey	-	คนพิการ	กัมพูชา
9.	นายลือ หา	-	คนพิการ	ลาว
10.	นายบุงพร บุงวิชัย	-	คนพิการ	ลาว
11.	นายธนูชัย ดวงพระจันทร์	-	คนพิการ	ลาว
12.	Mr. Pyayp Zaw Hein	-	คนพิการ	พม่า
13.	Ms. Htet Htet Aung	-	คนพิการ	พม่า
14.	Mr. Zin Wai Wai Tun	-	คนพิการ	พม่า
15.	Mr. Nguyen Hong Ha	-	คนพิการ	เวียดนาม
16.	Mr. Tran Xuan Hieu	-	คนพิการ	เวียดนาม
17.	Ms. Pham Thanh Huong	-	คนพิการ	เวียดนาม
18.	นางสาวสายใจ ชาภิรมย์	-	คนพิการ	ไทย
19.	นายชาบะ	-	คนพิการ	ไทย
20.	นายมานพ เอี่ยมสะอาด	-	คนพิการ	ไทย

ภาคผนวก ข
เกียรติบัตรรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนสำหรับการวิจัยด้านสังคมศาสตร์
ฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางฐิติรัตน์ วิชัยดิษฐ
วัน เดือน ปีเกิด	6 ธันวาคม พ.ศ. 2509
ที่อยู่ปัจจุบัน	15 หมู่บ้านเคหะทอง แยก 3-2 ถนนเพชรเกษม 3 แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543 - 2545	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
พ.ศ. 2545 - 2549	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง)
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2553 - ปัจจุบัน	ประธานก่อตั้ง กลุ่มธรรมะสบายดี
พ.ศ. 2560 - ปัจจุบัน	ประธานมูลนิธิ 5,000 ปี เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช